

tribulationē. De obediētia p̄ceptionē. De hūilitate p̄ gratiarū col-
lationē. Sed ad primā q̄stionē male r̄ident in penis murmurantes
̄ quos Ecclesi. 4. Dicit. redde debita tua et r̄ide illi pacifice in man-
suetudie. Est em̄ quoddā genus p̄dicis q̄ si sociū p̄diderit ex aliq̄ of-
fensa v̄ alia cā statim cū vna clamat alia r̄idet ⁊ ad solā vociferatio-
nē vnus alia r̄idēte recōciliant̄ statim vt pu^o Esai. 30. de penitēte
bono et paciēte d̄r ad vocē clamorū tui statī vt audierit r̄idēbit tibi.
Secūdo dico q̄ male r̄ident p̄ceptis nō parētes ̄ quos loquitur Ber-
nardus de p̄ceptis. Ad̄ (inq̄t) attendit ver^o obediēs q̄le sit q̄b̄ p̄ca-
p̄itur hoc solo cōtēptus q̄ ipse est cui p̄cipit. talis fuit vxor. Socrates
de q̄ d̄r in puerbijs p̄ hōz q̄ in oib⁹ obediētissima sibi fuit ita q̄ de
ea dixit hec est obediētē coniugalis norma q̄ mihi nūq̄ in minimo d̄di-
xit. Tertio dico q̄ male r̄idēt ex ḡne inflātes et p̄p̄ collata b̄n̄fi-
cia sup̄bientes. vñ Bernard⁹. s̄. missus ē circa finē. Plures videm⁹ i
ecclesia dei. de ignobilib⁹ nobiles: de paup̄ib⁹ diuites factos subito in
tumescere p̄stine obliuiscit obiectiōis genus q̄ suū crubescere infir-
mos q̄sq̄ dedignari parētes. Videm⁹ hoīes pecuniosos ad honores
quosq̄ ascēdēt ecclesiasticos et dignos se existiare dignitate quā ade-
pti sunt. et si a deo dicere q̄ adepti q̄ hoc muneri magi attribuedū
est q̄ meritis. Tales nō b̄n̄ r̄ident nec hūiles sūt nec ḡri sed boni viri
q̄to maiores sūt sc̄la et dignitate aut diuitijs tāto maiores ḡras dō
reddūt cū oīm hūilitate debite r̄idendo. de talib⁹ d̄r Sap̄. 6. Qui
didicerit iusta inueniēt qd̄ r̄ideant. **L.** Attēdēdū est autem hoc q̄b̄
Sen. dicit in q̄dā ep̄la. Debem⁹ (inq̄t) in b̄n̄ficijs imitari agros steri-
les q̄ de pluuia quā receperūt ḡras reddūt. Si cū debeam⁹ b̄da con-
ferre hīs q̄s nobis p̄ficuos sp̄am⁹ q̄les debem⁹ eē i eos q̄ iam p̄fue-
rūt. Sed q̄rendū est h̄ ex q̄ deus bonorū n̄for nō indiget q̄r nos pos-
sumus de collatis b̄n̄ficijs deo r̄idere. Lerte dici p̄t. q̄ nō solū exhibi-
tōe m̄eris sed ēt datione in hūilitate cordis regula em̄ est ḡmatica
vt per quē casū sit interrogatio p̄ eundē fiat et r̄nsio. Sic moralr̄ si de
us interrogat nos p̄ casum d̄m̄ dando t̄p̄alia et honores r̄ideam⁹
nos similr̄ dando ḡrarū actiōes: et si p̄blatiuū casū nos interroget
offerēdo tēporalia et nos respōdeam⁹ auferendo p̄pter q̄ deus nos
pugnit: sicut dicit Greg. in moralib⁹ Respōdere dō b̄n̄ficijs nihil ali-
ud est nisi de p̄ceptis bonis obseq̄a reddere. Sic ḡ ostēsus est quomō
in quolibet ḡne. deo oporteat respōdere. **¶ Lectio. cxliij.**

Abia sapientum disseminabunt scientiā: cor
stultorum dissimile erit. Victimæ impiorum
abominabiles d̄no: vota iustorum placabi-
lia. Abominabitio est d̄no via impū qui seq̄-
tur iustitiā diligitur ab eo. Doctrina mala deserētū
viam vite. qui increpationes odit moriet̄. Infernus
et perditio corā d̄no quanto magis corā filiorū ho-
minū. Non amat pestilens euz qui se corripit nec ad
sapientes graditur.

Postquam sapiens egit de prudentia quatinus per eam prudens errantes corrigit. Hic ostendit quomodo per eam recta reficit. et quia prudentia reficit recta per predicatores ecclesie. ideo hic tractat de predicatore quo ad tria. Primo namque ostendit quomodo predicator per dispositionem verbi dei semper proficit. ibi. **Abi sapientum disseminabunt scientiam: cor stultorum etc.** Secundo quomodo contemptor huius dicte rei tandem deficit. ibi. **doctrina mala deseret tui viam vite etc.** Tertio quomodo obediens sibi sufficit. ibi. **cor sapientis queret doctrinam. et os stultorum etc.** **A.** Quantum ad primum dicit sapiens. **Abi sapientum disseminabunt scientiam** Abi dicit **Postillator.** sicut seminator debet seminare et spargere semine in diversis locis: sic iste qui predicat debet predicare in diversis locis indistincte quia aliquando ubi minime spergit ibi potissime proficit: Quia predicator sicut seminans et piscans fortuite se convertentes ad diversa loca sepius prosperantur. iuxta illud poete. **Lasus ubique valet semper tibi pendeat hamus.** Quo minime credis gurgite piscis heret. De apostolis enim in actibus dicitur. **Disseminabunt verbum dei per universam regionem.** Sed secundum quod dicit textus **cor stultorum dissimile erit.** quia non convenit cum sana doctrina. sicut enim aliquando peruersitas terre causa est corruptionis seminis quous excellens sit et bonum. tamen malitia terre et indispositio bonum semine sepe convertit in malum. Sic cor stulti peccatoris pervertit verbum per malitiam cordis sui quam tuncque verbum in se sit bonum et salubre. **Ecclesiasti. 37. Verbum neque imitabitur cor: quo partes quattuor oriuntur bonum et malum vita et mors.** **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens doctrina mala deserentium viam vite. i. christum qui via vite dicitur. iuxta illud quod ipsemet dixit. **Ego sum via veritas et vita.** Dicit autem hec doctrina mala quia male informat cuius doctrine triplex est schola. scilicet. **Laro. Mundus. Diabolus.** Prima schola docet diu dormire: splendide comedere. viuere lasciuenter et bibere. Secunda schola. scilicet mundus docet possessiones ambire. honores augere. et parentes exaltare. Tertia schola. scilicet diabolus docet superbire: inuidere et irasci. Hec omnia sunt verba Hugonis postillatoris. Dicit enim **Rabimoyes** libro primo. cap. iij. quod tria solent discipulos impedire a cognitione veritatis ne illuc perueniant quo tendunt et allegat **Alexandrum.** Primum est amor altitudinis cuius documentum pertinet ad vltimum doctorem. scilicet diabolum. Secundum est negligentia audiendi cuius documentum pertinet ad secundum doctorem. videlicet mundum. Tertium est societas allectiva cuius documentum pertinet ad primum doctorem. videlicet carnem. Et istorum doctorum discipuli ut communiter deserunt viam vite eo quod doctrina magistro suorum est fatuitas. Unde **Proverbio. xvi.** **Doctrina stultorum fatuitas: cor autem sapientis erudiet os eius.** Et labijs eius addet gratiam. Sequitur in textu. **Infernus et perditio coram domino quoniam tomazis corda filiorum hominum ubi Hugo postillator sic exponit.** Sicut mala sunt adeo nota ut puniant: sic bona ut premiuntur. Dicit enim **Aristoteles** in problematibus quod illi qui habent stomachum nimis calidum et carnem porosam in hyeme sudant cum

comedunt. Qui autem mediocrem habent calorem comedēdo etiā in estate frigore comprimuntur. ita vt minime vapor exhalare possit Sic illi in quibus feruor nimius. concupiscentie inuidane viget. q̄q̄ cibum verbum dei recipiant ex vna parte per aliam statim euaporare permittūt sed non sic de alijs est. Nam boni viri ⁊ tēperati in suis actibus per rigorem et frigiditatem penitentie obturant poros et meatus sensualitatis constringunt: ne per concupiscentiam aut obliuionem. doctrina aliquo modo euaporet. Non igitur inquit sapiēs in textu amat pestilens eum qui se corripit nec ad sapientes graditur: immo fugit ab eis. Hi sunt de quibus Matthei. dicitur. q̄ verbum retinent sed in tempore temptationis recedunt.

D. **D.** Quantum ad tertium dicit sapiens. **Lor** sapiētis queret doctrinam ⁊ os stultorum pascitur imperitia. vult dicere q̄ sicut boni viri semper conferunt se ad audiendum doctrinam sane predicatiōis sic per oppositum mali illi pergunt vbi possint impitias fabularum ⁊ audire: vocatur autem huiusmodi doctrina imperitia quia ex defectu peritiae est. Si enim homines essent periti non pascerentur talibus verbis sed magis a talibus diuerterentur ne contaminarentur ex eis. Unde est aduertendum q̄ quattuor sunt imperitorum genera que pascuntur imperitia secundū q̄ recitat postillator. scilicet.

Hirundo.

Talpa.

Allec.

Salamandra.

Hirundo vento pascitur ⁊ significat superbos. Talpa terra tegitur ⁊ significat auaros. Allec aqua rescitur ⁊ significat luxuriosos. Salamandra in igne nutritur ⁊ significat iracundos. Et quilibet istorū audit talem predicatorem talemq̄ doctrinā qualis est eius cibus.

Primo nāq̄ dico q̄ hirundo que vento pascitur significat superbos qui venio adulationis pascuntur ⁊ in similibus delectantur. Unde Hugo de sancto victore. Quattuor inq̄ sunt. que trahūt elatos. scz Amor dominandi.

Contemptus.

Inobedientia.

Appetitus laudis.

Superbus enim tm̄ appetit laudari q̄ et si non possit aliunde reparari vel laudari aut nominari per malitiam et mendacium fabricat sibi nomen: ⁊ hoc est signum q̄ malum diligit ventū. Ista autē quattuor que iam recitavi secundum eundem Hugonem faciunt vñū currum in quo vehuntur ventosi et pomposi: cuius rote sunt iactantia mentis ⁊ arrogantia verboritas et leuitas. Turiga autem est spiritus vanitatis. Et in isto non vehuntur boni et humiles quia illi non libenter audiunt verba vana sed verba charitatis ⁊ leges dei meditantur die ac nocte: sciētes q̄ non vanitatis fructus pascunt homines: sed sermo tuus domine qui in te credentes cōseruat. Sapiē. 16.

E. Secundo dico q̄ talpa que sola terra viuūt designat auaros ⁊ cupidos qui se solo puluere auaritie pascunt. Unde Ougenes super ill

Iud Leuitici. 9. Deuorabit eos terra. an non videtur ibi ille auarus
 terra; deuorare qui semper terrena cogitat et ad futura non suspirat:
 qui semper terrenos habet actus qui de terra loquitur de terra liti-
 gat quoniam terram desiderat et omnem spem suam in terra ponit.
 qui ad celum non respicit: futura non cogitat: qui iudicium dei non me-
 tuit nec bona eius promissa desiderat. Talem cum videris dicito. q
 deuorauit eum terra vel etiam terram deuorauit. et suauiter auarus
 talpe comparatur non solum quia in terra pascitur: sed quia vt dicit
 Albertus primo de animanlibus talpa eradicata et effossa de terra.
 statim mouitur: ita vt ad maius. extra locum suum. scilicet terram. ad
 spacium duarum horarum viuat. Sicut auarus exutus enim et spo-
 liatus terrenis possessione auri et argenti pre ceteris hominib⁹ sta-
 tim mouitur non solum temporaliter sed etiam spiritualiter et vitam
 eternam perdidit. Esay. 2. Cum surrexerit dominus percutere terram
 percutiet homo. ydola argenti sui et simulachra auri sui que fecerat
 vt adoraret talpas et ingrederetur figuras petrarum et cavernas.
 Tertio dico qd alec sola aqua vluit: per quod intelligo luxuriosos qui
 se cibant aquis luxurie et voluptatis. Genus siquidem secundum Qui-
 dium. 4. de fastis. est domina cuius proles gemina est. scilicet locus
 et cupido ex quibus voluptas omnem originem traxit. et secundum
 quod dicit Augustinus: poete hinc erunt eam in aquis marinis geni-
 tam. eo qd concupiscentia carnalis in mollitie generatur et fouetur.
 sicut alec quod non sicut ceteri pisces rapax est: sed semper aqua nu-
 tritur. Sic voluptuosi communiter ommissis hijs que ad alia peccata
 scilicet auaritie et superbie spectant. soli luxurie inmittuntur. Unde
 et vere vox luxuriosi esse potest illa vox. Psal. In loco pascue ibi me
 collocauit. super aquam refectionis educavit me etc. **F.** Quarto et
 vltimo dico qd Salamandra que igne pascitur significat iracundos
 qui semper ignem vorant ranhoris et maliuolentie seu maliuole
 voluntatis. Unde Seneca in prouer. Flammea est iracundia vbicunq;
 habet potestatem. et ibidem ira modica gignit insaniam et exardescit
 afectus non minus inter seriosa qd inter iocosa. Nec interest ex qua
 causa nascatur: sed in qualem proueniat causam. Sicut non refert
 ignis qd magnus sit sed in quam naturam incidat. Esa. 3. Labia eius
 replera sunt indignatione et lingua eius quasi ignis deuorans. Sed
 nunquid illud quo quis pascitur prius in ore masticat qd in ventre ma-
 la autem iracundia per quam iracundi pascuntur in ore continue per
 verba detractionis et contumelie masticatur: et ista cibatio est multum
 contra naturam. eo qd prius digestio debet esse in ore postea in ventre de
 iracundo autem est econuerso quia iracundiam primo concipit in ventre et p
 prius ipse bullire facit prius os de ipso corde. An xps de corde inquit exiit
 cogitationes male: furta adulteria et homicidia etc. hinc est qd quidam
 iracundi vt bestie sunt ruminatores per detractiones et contumelias q
 de corde procedunt ad os sine cessatione. **G.** Dicit enim Macro. sa-
 turnaliu. lib. 12. qd iracundia maxime est prouocatiua comestionis
 et multum prouocat ad comedendum et inde est qd qui fortius come-
 dunt facilius irascuntur. Et reuera sic est maximum incitatum ira

f

G.

cunde detractio cū quis scilicet rodit vitā aliorū quia per iracundias nutritur detractio ⁊ per detractiōem crescit ira. Ezechie. 34. ad iracundos. Detractores dicitur. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris. per detractiōem. scilicet ⁊ ingratiudinem et contumeliam et cum purissimā aquam biberetis reliquā pedibus vestris turbastis. Tales non sunt viri perfecti qui omnes iracundias opprimunt in seipsis. cuiusmodi fuit *Lacit*⁹. de quo in proverbijs philosophorum dicitur. q̄ cum sibi a quodā malediceretur. Respondit facile. est tibi dicere in me quicquid vis quia tibi non sum responsurus. De talibus dicitur Ezechie. vbi supra. Vos autem greges mei greges pascue mee homines estis et ego dominus deus vester. dicit dominus deus. Et est vox de sapientibus de quibus in eodem capitulo. In pascuis pinguibus pascuntur et ego pascam illos in iudicijs.

Lectio. cxliij.

Vir iracūndus prouocat rixas: qui patiens est mitigat suscitatas. Iter pigroz quasi sepes spinarum. via iustorum absq̄ offendiculo.

Filius sapiēs letificat patrem: ⁊ stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto. ⁊ vir prudens dirigit gressus suos.

Postq̄ sapiens ostendit de prudentia qualiter per eam vicia reprobandantur. hic agit de eadem quatinus per eam iurgia mitigantur. Et diuiditur iste textus in duas partes. quia primo docet q̄ per patientes iurgia refecantur. ibi. Vir iracundus prouocat rixas qui patiens est ⁊c. Secundo q̄ per filios sapientes parentes gratulantur. ibi. iter pigrozum quasi sepes spinarum via iustorum ⁊c.

A. Quantum ad primum dicit sapiens vir iracund⁹ prouocat rixas qui patiens est mitigat suscitatas. Et quia de hoc satis habitū est in duabus precedentibus lectionibus. ideo hic de illo primo mēbro pertransio. Quantum igitur ad secundum sciendum q̄ de tribus sit mētio in textu que fili⁹ sapiens habere debet ⁊ seruare. Primum enī fili⁹ efficit sapiēs p̄ vitioꝝ extirpationē. de hoc ibi. iter pigrozum q̄ si sepes spinarū: via iustoz ⁊c. Secūdo p̄ labor exercitationē. de hoc ibi fili⁹ sapiēs letificat p̄tem ⁊c. Tertio p̄ ceptoz ad plerionē. de quo ibi. stultitia gaudiū stultoz: vir prudēs ⁊c. B. Quātū ad p̄mū dicit sapiēs iter ipioꝝ quasi sepes spinarū ⁊c. An̄ Chrys. Homef. 49. Terra infructuosa cū sit iuuenis si negligitur mltas p̄ducit spinas in p̄ncipio. ergo mittam⁹ ignē ⁊ cōburam⁹ p̄nciosas cōcupiscētias in radice: arcam⁹ arcas mētis nostre ad sc̄t̄i sc̄m̄is susceptionē in iuētute. vñ Sen. lib. 2. de ira. Facile ē adhuc annos teneros cōponere: diff. cile est vt rescindantur vitia vbi creuerūt. Recitat nāq̄ lib. 1. Tullius de m̄tib⁹. q̄ pueri āt̄uquitus porcoꝝ ad harā vaputabāt. Ita vt de visceribus multus sanguis fluebat ⁊ cuz ego ibi essem ins

+ Deturculanis questionibus: quod pueri Spartanz, vñ, Sacerde moniorū antiquitū ad axam vapula bant.

quit tullius nō audiebam q̄ vnq̄ clamauerit alijs aut ingemuerit.
 Hoc autē fiebat vt bene instructi et a vicijs reformati in tenera. etate
 facillius cū proeecti fierēt ad bona inclinarent Ecclesi. 30. Qui diss
 git filiū suū assidua et flagella. dicit Tullius libro de sortibus q̄ puer
 sedens in gremio Junonis colebatur quē ipsa veribus lactare vide
 batur hic postq̄ creuit accepto paterno regno multis pollicētibus
 amorē matris postposuit: sicut ipsa p̄queritur de Ihercule furente de
 ingratitude q̄ pollicentes celū rapiunt reuera sic est communiter
 de filijs malis quos patres et m̄ses in delitijs nutriunt et quasi lac
 ctant dū sunt iuuenes et tandē sunt eis ingrati et occasio confusiois
 tam corporaliter q̄ spiritualiter Ecclesi. 30. Lacta filiū et pauentem
 re faciet: lude cū eo et contristabit te. **S**ecundo ad hoc q̄ filius
 sit sapiens habere v̄z laboris exercitacionē et q̄tum ad hoc dicit sa
 piens. Filius sapiēs letificat patrē etc. Et reuera ita est: qui a illi qui
 magis iure nutriuntur in iuuetute et in labour̄ amant iuuant et dis
 ligunt in senectute parentes. **S**i narrat Valerius lib. v. cap. 4. **Q**
 cū Torquatus filiū suū Manlium quīs nobilem ad opus rusticum
 purgeret. Pompeius emulus torquati ordinauit q̄liter torquatū
 de ruina rei publice accusaret eo q̄ filiū nobilē et optime indolis pu
 blicis vsibus substraxisset. **Q**uō vt Manlius adolescēs cognouit p
 tinus vibem petijt et se ad pompeii domū p̄ia facie ingressit. **P**ōpei
 existimans euz venisse vt crimia patris deferret recedere oēs iubet
 de cubiculo quo liberius tractaret que vellet. Ille igitur corripuens
 gladiū ad hostiū percussit tribunūq̄ terrore obsessum iurare coegit
 a patris accusatiōe cessurum quo facto ad opus ruris q̄d acceptaue
 rat reuersus est. Sic facit filij sapiētes sustinent q̄cūq̄ laboris a pa
 rentib⁹ impendit etiā si sit graue. ideo deus eos in fine exaltat i ho
 nore Ecclesiasti. ij. **F**ili accede ad seruitutē de ista in iustitia et in ti
 more et prepara aīam tuā ad tēptacionē depime cor tuū et sustine
 vt crescat in nouissimo vita tua. Omne q̄ tibi applicatū fuerit acci
 pe et in dolore sustine et in humilitate tua patientiam habe. **H**ō em̄
 debent esse ociosi hoīes dum iuuenes sunt q̄ hoc nō est nisi vitā p̄de
 re et iuuentutē. Dicit em̄ Au. Bellius lib. xv. q̄ inter proverbia pu
 blica. Hoc maxime est verū q̄ periculum magnū nunq̄ sine labore et
 periculo vincit. Periculū autē maximū est p̄ditio aīe istud nūq̄ sine
 magno corpis labore vincit. et ideo vt vincat p̄mū opz subire sc̄dm.
D. **C**ōcordat ad hoc Tullius lib. de diuina **D**iuinatione cap. ij. vbi
 dicit q̄ timētib⁹ bella p̄fa et maiora vident in pace. Et iō p̄mū p̄ce
 ptuz pacis q̄ a Lacedeonijs tradit est illud q̄ q̄ pacē desiderat p̄pa
 ret se ad bellū. Sic cū corporis cōcupiscētia sit aduersus aīaz. opz q̄
 homo preparat se ad bellū. q̄ aliter nō haberet pacem. Unde de san
 ctis vir̄ et filijs dei porest p̄fi illud Job. 37. Si multiplicati fuerint
 filij eius in gladio erunt et nepotes eius non saturabunt pane. quia
 illi qui sunt vere filij dei per gladium persecutionis et famē: et nudē
 ratē multiplicabunt et crescent sicut patet de martyrib⁹ q̄ tota vita
 filioꝝ dei est exercitatio bellica iuxta q̄d p̄cipit p̄mi Mach. ij. **D** fi
 lij imitatores legis estote et date aīas v̄sas p̄ testamēto p̄mū v̄foꝝ

L.

D.

Diuinatione

D.

F et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in teta-
tione inuentus est fidelis et reputatum est ei ad iustitiam etc. **T**ertio
et ultimo filius sapiens debet esse adimpletor preceptorum. Ista enim
est bona forma que bonum filium constituit precepta implere non ex ti-
more sed ex amore quia dicit Augustinus de ciuitate dei. non timore
pene sed amore iustitie precepta sunt adimplenda. Unde Terentius
in adelpho. Pudore et in liberalitate filios obedire facilius esse pu-
to quam qui in timore cogitur. Ille enim officium suum facit. studetque parimo-
do facere dum deus pater est et dum etiam. absens est quod de isto non vi-
detur. Ideo pater est filios assuefacere ut officia sponte recteque faciant
non alieno motu. quia pater et dominum interest amor et timor. hec qui
nescit neque nouit liberis imperare neque parentibus obedire. Unde Apo-
stolus ad Collocens. Filij obedite parentibus per omnia hec enim pla-
cita sunt domino.

Lectio. cxv

Dissipantur cogitationes ubi non est consiliu:
ubi vero sunt plures consiliarii confirman-
tur. Letatur homo in sententia oris sui et ser-
mo opportunus est optimus. Semita vite su-
per eruditum. ut declinet de inferno nouissimo. Do-
mum superborum demolietur dominus. et firmos fa-
cit terminos vidue.

Postquam superius ostendit sapiens qualiter per prudentiam rixam refrenat-
tur. hic docet qualiter prudentia recte conciliat. Et secundum hoc diuisi-
bitur iste textus in duas partes. quia primo ostendit qualiter prudentia
regit consilia postulantes. ibi. dissipantur cogitationes ubi non est
consilium etc. Secundo ostendit qualiter ipsa dirigit utilia consulentes.
Abi. Semita vite super eruditum ut declinet etc. **Q**uantum ad primum
ubi dicit sapiens. dissipantur cogitationes. Abi non est consilium ubi non
sunt plures consiliarii confirmantur. Est notandum quod tam in consiliis
petentis quam dantis circa tria deliberare debemus sicut habet in tracta-
tu de moribus philosophorum. Primo quid sit iustum. Secundo quod honestum.
Tertio quod utile. Et postea de conflictu utriusque. utrum videlicet illud de
quo consultum sit magis utile vel magis honestum. unde Philosophus. 6. ethico.
bona conciliatio est habitus ad utilitatem. Primo namque dico quod in
consilio oportet intendere iustitiam quia aliter consilium non valet
Proverbio. 21. Non est sapientia non est prudentia non est consilium
contra dominum. Unde quantuscumque consilium sit utile si non est iustum
procedere non debet. Unde Valerius lib. 6. cap. 5. loquens de Themistocle
procedit illic enim cum diceret se habere consilium perit sibi vari virum
sapientem ad examinandum suum consilium cui datus est Aristides
qui rediens dixit themistocle utile consilium minime tamen iustum ha-
bere. unde vniuersa concio exclamauit quod equum non est non vide-
tur expedire. unde bonus vir consilia dare debet. admodum psal. 141.
centis. Confitebor tibi domine in toto corde meo in consilio iustorum et con-

gregatione. **B.** Secundo etiam dico quod consiliū debet esse honestum honestas autem consistit in duobus videlicet. In non vitioso. In non casuali. Quantūcūq; enim consiliū sit iustum si est vitiosum non valet. vñ Tullius de officijs. lib. 3. capi. 5. non quod vitale consilium est quod crudele est similiter consiliū illud inhonestū est quod casui aut fortune committitur. Quis eueniat fortunata. quia tunc dicit bene et fortuite esse gestum sed male consultū. vt Valerius. lib. 3. cap. 6. Proverb. xliij. Qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Tertio consiliū debet esse vitale non sibi sed rei publice quia consiliarij se habent in re publica sicut cor in corpore secundū Plutarchum in ep̄la ad troianum. Si ergo cor totum sibi proficiat et nihil corpori cor et corpus simul pereūt. Unde Valer. lib. 4. cap. primo. Narrat de Stasippo quod hortantibus amicis vt grauē sibi emulū sed moribus probū et ornatum omnino tolleret eorum non acquieuit consilio: sed respondit malo inquit ab aduersario videri quod patriam egregio aduocato careat: et locum eius malum et improbū occupare. tale consiliū amicorū non fuit bonum. Esa. 19. Sapientes consiliarij dederūt consiliū insipientis. **L.** Est notandū circa ista tria quod consilium p̄cedere debet de liberatio bona non preceps sententia: quia sicut dicit Seneca ep̄stola. 14. Errant consilia nostra frequenter quia cū precipitater volāt non habent quo dirigātur et ponit exempla. Ille enī qui vult sagittā dirigere oportet quod prouideat attendat quo tendit et quod moderet manu sagittā. Similiter et ignorantī quē portū petat nullus ventus est secundus quia nescit quo tendit: et ideo nullus ventus est: tibi conueniens. Ecclesiastici. 37. Ante omnia opera tua verbū verax p̄cedat te et ante omnē actū consiliū stabile. Hec que dixi pertinent ad consiliarios: Sed restat vt de prima parte. scilicet de hīs que requirunt ad illos quōd consilia petere debēt loquamur. In illis enim hec que p̄dicta sunt requiruntur: sed duo alia sunt addenda: requiritur enī quod petens consiliū non occultando sit secretus. P̄dimo enim oportet quod petens consiliū in iudicio sit discretus vt cū audierit multa consilia sciat discernere bonū a malo. perniciosū a veraci. aliter nunquā proderunt sibi cōsilia quātūcūq; bonos habeat consiliarios si ipse sit fatuus Si enī iste cui cōsulit nescit iudicare inter consilia et corrigere vbi oportet vix vnquā benefaciet. Narrat Valerius lib. 6. cap. 4. quod Parius victus ab Alexandro et virtutē alexādrī expertus cū partem regni et filiā in matrimonio. cū decies centū milibus talentorū obtulisset consiliū sup̄ hoc Alexandro quāsiuit: cui P̄rmeno inter ceteros sic rēdit. Si ego alexander essem consentire. et intulit alexāder. Et ea cōditione ego vterer si esse P̄rmeno nō autē si alexāder. sciuit enī quod honor nullus sibi accideret. cū dñator orbis eēt victi regis filie obtentu pecunie coniugio copulari. Dicit enī et imponit Petro Alphonso quod ipse recitat quod rex quidā misit exploratores cū esset depredator populi ad iuestigandū quid de eo populus sententiaret et sentiret. et cū reuertentē nūciū ad regē vnus dixit. Ego inquit audiui in plebe quod si rex haberet bonos consiliarios et bene regeret. vitilis et bonus eēt et alius statim subiunxit. Et ego hec audiui quod si rex sapiens et vitilis esset bonos haberet consilia

B.

L.

rios nunc aut quia sapiens non est sed fatuus fatuos habet consiliarios. Ecclesiasti. 8. Cum fatuus consilium non habeas. non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Sed oportet quod petens consilium sit in occultando secretus: ita quod necipis a quibus consilium petit consilium patefaciat omnes audiat quod melius est apud se seorsum recondat in corde. iuxta illud a zelantibus absconde consilium. Bis enim consiliari potest consilium. Unde Vegetius de re militari. Quid fieri debeat tracta cum multis: quid non facturus cum paucissimis et fidelissimis vel potius ipse tecum. Ecclesiasti. viij. Loram extraneo ne facias consilium nescis enim quid pariet dies crastina non omni homini cor tuum manifestes ne forte inferat tibi gratiam falsam et commoveatur tibi.

Lectio. cxvi.

Absolutio domini cogitationes male et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam: qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgatur peccata per timorem autem domini declinat omnis a malo. mens iusti meditabitur obedientiam os impiorum redudat malis. Longe est dominus ab impiis: et orationes iustorum exaudiet.

Postquam superius egit sapiens de prudentia quam timor ipsa regulat considerando. hic de eadem tractat quatinus ipsa rectificat iudicando. Et secundum hoc dividitur iste textus in duas partes quia primo docet qualiter prudentia pervenit iudicantes. ibi. Absolutio domini cogitationes male et purus sermo etc. Secundo qualiter eadem erigit contemplantes sibi. longe est dominus ab impiis et orationes iustorum exaudiet. Prima pars dividitur adhuc in duas. quia primo ostendit qualiter per malitiam iudicium corrumpitur. ibi conturbat domum suam qui sectatur avaritiam etc. Secundo qualiter per prudentiam iniustum corrigi. ibi. per misericordiam et fidem purgantur peccata per timorem autem etc. vel sic.

Primo ostendit qualiter per malitiam iudicia corrumpuntur. ibi. conturbat domum suam qui sectatur avaritiam etc. Secundo qualiter per prudentiam iniusta deteguntur. ibi per misericordiam et fidem purgantur peccata etc. Nam per misericordiam dei donantis et fidem formatam penitentis et anime proprie miserantis purgatur peccata secundum Dionysium. vel sic. Fide formata purgatur peccata nostra quoad culpam. per misericordiam. Non quod ad penam de prima purificatione. Act. 15. ubi. de testimonio prohibuit dominus illis spiritum sanctum sicut et nobis et fide purificationis corda eorum. De secunda parte. misericordia et veritate redimuntur licet et veritas pena non solum eterna sed et temporalis. unde Hieronimus ad Heptolitanum. non memini me legisse male mortuum esse. qui libenter opera pietatis exercuit habet enim multos intercessores et impossibile est multorum orationes non exaudiri. Prover. 14. Qui autem miseretur pauperi beatus erit qui credit in domino misericordia diligit

A. Quantum ad primū dicit sapiens abominatio domini cogitationes male &c. sicut enim illi sunt accepti et odoriferi dño qui iniam proximi excercunt. Sic abominabiles sunt qui malitia obstinationis imbuti sunt nec cogitant pietatem aut qui per munera auertuntur ne faciant pietatē cum iustitia de quibus dñs Job. xv. Ignis deuo rabit tabernacula eorū qui munera libenter accipiunt.

C Sequitur in textu. Purus sermo et pulcherrim⁹ firmabitur ab eo dño scilicet. hec autem omnia sunt requisita ad verba boni iudicis. Quantū autē ab secundū quod est secundū principale dicit sapiēs. Longe est dñs ad impūs et orationes iustoz exaudiet. pro quo notā dum q̄ oratio quelibet iusti viri ad hoc vt exaudiatur presupponit tria. opz em̄. Primo vt in vita orantis sit pura integritas. Secundo q̄ in spe sit bona firmitas. Tertio q̄ in mora sit prolixitas.

B. Primo requiritur q̄ in vita orātis sit integritas et puritas siue debeat orationē pro se fundere siue pro alio. Unde Gregori⁹ in pastorali. Talis querendus est ad adorandū qui sit idoneus ad placādā quia cū hīs qui displicet ad intercedendū nititur Irati animus ad deteriora prouocatur Ecclesiasti. 18. Ante orōnem prepara animaz tuam et noli esse quasi hō qui tentat deū. recitat August. 3. de ciuita. dei cap. iij. q̄ Achilles pugnaturus cū Enea: cum impeteret eū sagitta ecce subito neptunus interposuit nubem ⁊ Eneas illelus dispersit et sagitta resiliuit ad densa nube repulsa: moraliter quādōcūq; orando a dño aliquid postulamus q̄ animaz nostrarum saluti cōueniat sagittā acutissimis infestam⁹ diabolū sed frēq̄nter euenit q̄ nubes densa peccatoz interposita de quibus nondum sumus p̄pniam mundati impedit ne oratio possit facere cursum suū. sed p̄pter vitiaz malam nostrā. reuertitur et redit in cassum. vñ de peccatore exponi potest illō Trenzorum. 3. Opposuiti nubem tibi ne transeat oratio. et per oppositū de bono exponi pōt illud Ecclesia. xxv. Oratio humilantiss si nubes penetrabit. **C.** Secūdo dico q̄ in oratione req̄ratur spes bona consequendi qd̄ optatur in se vel in suo equialenti vñ Bernardus in quadā Homelia. Nemo vestrū paruipēdat orationem et si non consequatur statim quod optat q̄ scdm̄ eundē vnū de duobus indubitanter sperare possumus: qm̄ aut dabit quod petimus. aut quod nouit utilius. vnde Socrates vt dicit Valerius: nihil aliud ad dūs dicit esse petendum nisi q̄ bona tribuerēt quia hī sciunt quid vnicuiq; magis sit necessariū. Sed opz q̄ orans postulet in fide firma nihil hestans sicut de Theodosio recitat August. v. de ciuita. dei cap. 38. qui contra Eugenium tyrānū fortissimū. pugnās exercitum magis oratione q̄ fortitudine vicit. Tertio ⁊ vltio dico q̄ in oratione debet esse prolixitas Luce. Oportet semper orare et non deficere. ⁊ prima Thessalonice. v. Sine intermissione orate in om̄ibus gratias agite. vñ Chrysostom⁹ sup̄ Matheū Homelia. 22. Sic (inquit) est de oratione sicut de inspiratione vt em̄ semp̄ indigemus inspiratione sic et orōne. et Hiero. dñs sup̄ Abacuh. Dñs noster sciens clementiā suam ponderare interdum non statim exaudit clamantes vt probet et prouocet ad rogandū. Vñ legitur de apostolis

Actuū primo. Hī oēs erant perseverantes vnanimīter in oratione, cū mulieribus et maria mīse Jēsu et fratribus eius. vnde Marcial' lib. octauo. ostendit q' semper orandū est etiā si nō consequamur qd petimus. vnde dicit sic.

Si quid forte petam timido graciliq; libello

Improba non fuerit: si mea charta dato:

Et si non dederis Cēsar permittē rogari

Offendunt nunq̄ tura precesq; iouem

Et ponit exemplum.

Qui fingit sacros auro vel marmore vultus

Non facit ille: sed qui rogat ille facit. + Deos

D. Vult dicere q' ille qui sculpsit imaginē iouis nō facit immortales et ille sum deū sed ille vere fatetur deū qui rogat eum. et ideo ista factio in rogādo est deo semp honorifica si homo sit bone vite. Psal. Intēde voci orōnis mee: rex meus et deus me'. et Ecclia. 18. Nō spē diaris orare semp et ne vercaris vsq; ad mortē iustificari qm̄ merces dei manet in eternū. et Actuū. 12. Orationes hebāt sine intermissiōe ab ecclesia ad deum pro eo. Est em̄ continua scōrū oratio in ecclesia causa conseruatiōis pctōrū: de q̄bus statim sumeret vindicta nisi boni viri rogarent. Hūrius em̄ sūm Quidiū est sydus postū iuxta polū artificum q' nunq̄ occidit: circuit tñ p̄tinue circa polū. Si autē sydus illud occideret polus ex p̄nti dispareret et machina mūdi deficeret. Sic viri sancti et religiosi si illi sunt qui nocte et die polū circumueunt et pulsant deū p̄ pctōrū' exorādo. Nā totus status hoīz diuidit̄ in tres ptes scōm tres ptes celi. In vna em̄ parte q̄ est maxime remota a polo n̄o. stelle nūq̄ oriuntur sed sp̄ sunt in occasu et s̄gn̄t illos qui dō nūq̄ vacant terrenis occupationib' elongati. Sed alie sunt q̄ minus distāt a polo et quīs ille sint qn̄q; orie occidunt tamē et s̄gn̄t illos qui sunt religiosi possessionati et partim orōnib' se cōmunicant. Sed ille q̄ sunt de tertio ordine cōtinue sunt i oru et nūq̄ occidunt et significant religiosos paupes q̄ immediate deo cōiuncti sunt in status perfectione et nunq̄ cessant perfecte orare pro mundo die nocteq; vigilātes de talibus d̄r prime. ad Thimoteū. v. Speret in deo et instet obsecrationibus in orōnibus die et nocte.

Lectio. cxvij.

Lux oculorū letificat aiām: fama bona ip̄in
guat ossa. Auris q̄ audit increpationes vite
in medio sapientiū cōmorabit̄. Qui abijcit
disciplinā despicit aiām suā: qui autē acqui
escit increpationib' possessor est cordis. Timor dñi
disciplina sapientie: et gloriā precedit humilitas.

Postq̄ sapiens ondit superius qualiter prudētia orantes dirigit
In parte ista ostēdit qualiter p̄stantes perficit vcz per lumē oculorū
qd letificat aiā. Et scōm hoc diuidit̄ iste textus in duas ptes. quia.
Primo ondit q' p̄ prudentiā acquir̄ visio facialis. ibi. Lux oculorū

letificat aiam fama bona &c. Secdo q̄ in ipsa complebitur dilectio fi-
 lialis. ibi. Timor dñi disciplina sapiētie et gloriā precedit hūilitas. **A.**
 Quāntū ad primū dicit sapiēs. lux oculorū letificat aiam. Oculi
 autē isti videlz intellectus et affectus replebūtur in visione dei que est
 lux vera illuminās oēm hoiez fruitiōe et letitia sempiterna. Abi sciē-
 dum q̄ lux ista letificat et expellit timorem. confirmat vigorem. ma-
 gnificat decorē. Et hoc est p̄ oppositū ad istam lucē corpālē. An Aug-
 gustinus de moribus ecclie. Tanta est pulchritudo iustitie tanta est
 iocunditas lucis eterne q̄ etiā si nō liceret i ea manere nisi vñ diei
 hora p̄p̄ hoc solū innumerabiles annivite. pleni diuitijs recte meri-
 toꝝ contēnerent. Quālyter autē et per quē modū istā lucem videbi-
 mus et a quib⁹ oculis declarat August. 22. de ciuita. dei cap. 2. Non
 em̄ erit sic in illo lumine sicut in isto quo nūc vtimur. vbi excellēs sen-
 sibile corumpit sensum et inducit verecundiā naturalē. sicut vide-
 mus q̄ omnes hoies naturaliter constituti in excelso luicē erubescūt
 Sed sic nō erit in illo lumie. ibi em̄ excellens sensibile perficiet sensū
 et si qui prius fuerint defectus ipsa luce occultabunt̄ pro semper: vt
 nulla erubescētie ibi inuentat̄ cā. **Ps.** Accedite ad eū et illumina-
 mini et facies v̄re nō cōfundent̄: ecce quomodo lux illa expellit ve-
 recundiā et timorem. Secdo etiā confirmat vigore. Querit Aristote-
 les in problematib⁹ quare est q̄ lux ingrediens domū plenā fumo
 consolidat̄ ibi fumū ne possit exire et informat̄ ibi fumū. qui de se est
 densus et tenebrosus vt etiā luceat̄ infra domū. Respōdet. Lux (in-
 quit) solis subtilis est & calide substantie ratione ergo sue subtilitatē
 cum domum intrat fumosam fumum dispergit: et ratione sue calidi-
 tatis humiditatem eius consumit. cum igitur fumus nihil aliud sit
 nisi materia humiditatis terrestris (calore ignis incluso) eleuata necesse ē:
 vt cōsumpto humido (ne detur vacuū) remaneat terrestris materia in
 loco aeris sicut prius cuius signum est. Postq̄ enim lux solis diu fu-
 it in domo fumosa vbi lux transijt aer est rurbidus sicut puus sed nō
 grauat̄ oculos. Moraliter natura humana in comparatione lucis
 iustitie non est nisi fumus humidus per peccatum. sed cū fuerit illu-
 strata luce solis in patria perficietur eius claritate perpetua ita q̄
 ab ipsa migrare non possit in eternum: ita q̄ confirmabimur p̄ lucem
 sicut materia sua forma. Sicut em̄ materia cuius natura est de se te-
 nebrosa informat̄ et illustratur per formam sic anima per lucē gra-
 tie in presenti et glorie in futuro. Ita tamen q̄ lux in tenebris lucet
 Johannis primo. Tertio dico q̄ lux manifestat̄ decorē ad differ-
 rentiam aliorum luminum de quibus dicit apostolus. Omnis qui
 male agit odit lucem vt non arguantur opera eius. Istud autem lu-
 men nihil magnifestat nisi q̄ est decoris et honestatis quia median-
 te luce beate visionis in celo erimus sicut angeli dei immo lucidiores
 et pulchriores multis. angelis hec ergo lux ratione triplici animā
 letificat. **B.** Sequitur in textu. Fama bona impigvat̄ ossa: Nam
 fama bona vt dicit Valerius libro. ij. cap. q̄nto omni re certior esse vt
 dicitur. Ideo dicit Augustinus de do. christiana. Quia alij habent cō-
 mune & maxime doctrina p̄fecte sic curent bonam vitam vt neque

¶ negligent bonaz famam quia sicut dicit Hieronymus. super Mattheu capit. decimo. Opera salutis sine fama boni odoris non satis auditoribus reuolunt. Reuera quoad omnem utilitatem. melius est nomen bonum q̄ diuitie multe. Super argentum enim et aurū gratia bona p̄rouerbio. xxij. et quo ad se et quo ad populum et aliorū profectum d'ester. iij. Fama nomis eius crescebat et per cunctoz volitabat ora. Ad hoc autē q̄ quis habeat bonam famā de virtute oportet q̄ prius audiat et discat virtuose viuere quia libens virtutū auditio reddit bonam famam. Sed vt dicit hugo in didascalon. multi hic erubescere deberent qui ante tempus sapientes videri volunt et ideo simulare se incipiunt qd̄ non sunt. eo em̄ longius a sapientia oberrant q̄ cum sapientes non sunt sapientes videri volunt: q̄si diceret. Sapiens prius p̄tendit habere rem q̄ famam. et ideo dicit text⁹ Qui abiicit disciplinā despicit atq̄ suā q̄ autē despiciūt disciplinā sūt illi de qb̄ loquit̄ August. ij. de ciu. dei. 26. Quod malū p̄gerit p̄uocat oēs pctōres quod bonuz cum dicit vix inueniet auditores tanq̄ honesta essent erubescenda et inhonesta glorianda. Nam hoc frequens est inter homines si ribaldus faciat in theatro oēs conueniunt. Si frater predicet non est qui audiat: de talibus conquerit Job xvij. Nomine predicatorum. Loreorum longe fecisti a disciplina propterea non exaltabuntur. posuerunt nos quasi in prouerbum vulgat̄ exemplum sumus coram eis. Nam de ore predicatorum si quid possit male sonare faciunt sibi prouerbiū et derisionem in populo. ¶ Sequitur in textu. Timor domini. disciplina sapiētie et gloriā. precedit humilitas. glosa augustini. Sicut eleuatione arboris fructiferam. precedit necessario radicis profunditas. Sunt autem vt dicit Bassilius in suo exameron tria que radicaliter nutriunt humilitatem scilicet.

Subiectio continua.

Proprie fragilitatis memoria

Rei excellentioris intelligentia.

- ¶ De primo videlz de obsequiosa subiectione Ecclesiastic⁹ d̄. Omne qd̄ applicatū fuerit accipe in dolore sustine et in humilitate tua pacientiam habe. Sic faciūt boni viri sed sup̄be conuerso. ¶ Em̄ in libri. problematū q̄ longus et magnus naturaliter est humilis sed paruus natura. ¶ Est sup̄bus in paruis inquit aristoteles multus est spiritus et in arcto positus vnde cum parua sint mēbra et non multū distent a fundamēto caloris qd̄ est principiū motū. spūs facilliter mouet et leuissime agitat totū corpus in magnis autē est per oppositum Sic est reuera in moralibus qui sunt paruuli in scientia sapientia et exercitio virtutum si minimū statum aut spirituz honorum per statum fortune recipiant statim semetipsos moderare nesciunt: in flammantur et incallescunt vsq̄ ad furiaz h̄ subditos suos Sicut d̄ Ecclesiasti. 13. Abominatio superbo humilitas sed viri magni virtutibus ingrossati cū susceperit honore sp̄ se h̄nt vniformiter vel hūlius q̄ prius q̄ maioritas virtutis eoz maior est q̄ cōplacētia sit honorū

Ideo de viro magno dicitur quanto maior es humilia te in omnibus
 et inuenies coram domino gratiam Ecclesiastici. 3. Unde de istis magnis vi-
 ris et paruis humilibus et superbis videtur esse sicut de ciphra et figura
 numerali. nam hec est differentia inter ciphram et numerum: quod ciphra nunquam
 vult in ultimo loco poni: numerus vero indifferenter finem sui naturam
 in primo medio et ultimo poni potest: et quanto posterius tanto magis
 perficitur eius natura. Sic viri superbi qui nihil valent in virtutibus
 plusquam ciphra semper refugiunt locum infimum in honoribus et dignitatibus
 et nituntur subiectione aliorum semper usurpare sibi ut magis appa-
 reant apud plebem per posteriorationes eorum. Sed viri boni qui multum
 valent et magnam gratiam sunt: illi qui eque voluntarie primum medium
 et ultimum locum admittunt et quanto plus ciphris proponitur tanto plus
 perficiunt in virtute. unde perfecti viri per humilitatem magis sequi ap-
 petunt. quam precedere: superbi vero econverso precedere plusquam sequi. Iux-
 ta illud Prover. 29. superbum sequitur humilitas et humile spiritum
 suscipiet gloria. **D.** Secundum quod requiritur ad humilitatem est.
 proprie fragilitas memoria. Humilis enim sicut dicit Aug. 2. de ciuitate
 dei. ca. 28. semper magis cogitare debet defectum suum quam perfectum et ma-
 gis quod deo displicet quam unde sibi placet. Si igitur defectus nostros
 tam morales quam naturales cuiusmodi sunt mors et vite breuitas semper
 per in memoria presentiter habuerimus humiles nos reddent. Igitur
 nunquam a memoria nostra remouenda sunt. **U.** metrica sic dicit. **U.** quod io-
 cundum quam dulce foret dominari. Si mors non posset dominantibus insidiari.
U. Grego. ij. moralium ad hoc conditor nam nos latere voluit die nam
 ultimum: nostrorum mortis terminum et ipsum dimisit incertum ut dum semper
 ratur semper primus esse credat. **Q.** dicitur mortis membra faciat humili-
 lem. patet: nam sicut pondus graue inclinatur humeros: sic timor mortis
 subijcit animam. Unde proverb. xij. meror in corde viri humiliabit eum.
T. tertio et ultimo requiritur ad humilitatem rei excellentioris intelligentia.
P. nam per considerationem rei excellentioris contigit optime quod homo per
 priam fragilitatem incipit auertere et per omnia se humiliare. sicut dicit Au-
 gust. 3. de ciuitate dei. cap. 21. quod naturale est canibus se humiliare coram
 hijs quos futuros reges quodam instinctu prouident: et ponit exemplum de Scy-
 thione qui cum templum Apollinis ingredere adhuc puer. non legitur quod canes
 quis rapacissimi qui hostia templi custodiebant ipsum inuaserunt. **E.** Quam
 ta ergo subiectione nos deo regi nostro non solum futuro sed presenti iam humiliari
 debemus ratione sue singularis excellentie et dignitatis. Ecclesia. 13. Humi-
 liate deo expecta manus eius. quod sicut dicit Hugo. 3. didascalon humi-
 litas nihil aliud est nisi ex vi proprie conditionis et excellentia con-
 ditoris voluntaria mentis inclinatio hijs igitur tribus modis humi-
 litas precedit gloriam: ut breuiter concludam cum Job. 22. Qui enim
 humiliatus fuerit erit in gloria. et qui inclinauerit oculos suos ipse
 saluabitur.

aduertere.

Dominus est animū preparare et domini gubernare linguā. Omnes vie hominū patent oculis eius: spiritū pōderator est dominus. Reuela dño opera tua et dirigentur cogitationes tue. Uniuerſa propter ſemetipſum operatus eſt dñs. impium quoq; ad diez malum. Abominatio domini eſt omnis arrogans. etiā ſi manus ad manū fuerit non eſt innocens.

¶ Poſt q̄ egit ſapiens de prudētia qualiter ipſa inſtruit eloquentē hic agit de eadē quatinus dirigit pctōrē penitētē et dei v̄ba diſſerētē. Et ſc̄bz hoc diuidit iſtud caplm̄ qz. Primo agit de prudētia p̄ quā d̄z penitenti ſatisfactio regulari. ibi. Dominus eſt aiūm preparare et dñi ꝛc. Secūdo agit de prudentia per quā d̄z p̄ſidentis elatio moderari. ibi. Poſſide ſapientia qz auro melior eſt et acquire ꝛc. P̄tia pars in duas diuidit ſc̄m̄ duas parabolas duo requiſita ad p̄niam tangentes quia. Prima docet qz ſacramētalis confeſſio eſt hūiliter p̄ponenda. ibi. Reuela dño opera tua et dirigētur ꝛc. Sc̄da qz penalis ſatisfactio eſt fideliter ſubiūgenda. ibi. Initiū bone vie facere iuſtitia accepta eſt ꝛc. Prima adhuc in duas diuiditur partes. quia. Primo docet qualis eſſe debeat actus conſitentis. ibi. Dominus eſt animū preparare et dñi gubernare linguā. Secundo qualis eſt q̄ v̄tilis ſit fructus gementis. ibi. et dirigentur ꝛc.

E. **A.** Quantū ad primum dicit ſapiens. hoīs eſt animū preparare per interiorē videlicet actionē et contritionē et dñi gubernare linguam per gratie inuſionē ad exteriorē confessionem. Tria enim ſunt p̄ que pctōr in corde moueri d̄z ſcilicet,

Doloris preparatio.

Peccati deteſtatio.

Charitatis inuſio.

Ram qualitercūq; iſta tria ſe habeant t̄p̄e ſc̄m̄ t̄m̄ modū predictuz ſe dñi habere ordine nature iuxta illud Eccleſ. 20. Qui timent dñm p̄parabunt corda ſua et in cōſpectu illius ſanctificabunt aīas ſuas. P̄parabūt em̄ ſe q̄tum in eis eſt p̄ cordis dolorē apparebūt in cōſpectu illius m̄d̄i deteſtando pcti fetorem. et ſanctificabūt aīas ſuas recipiendo gratiā et decorem. Sed aliter exponi pōt textus ille de prudētia in formāte predicantē x̄bū dei cuius eſt aiūm p̄parare.

Per ſacre ſcientie famulatum

Per cordis errantis emulantuz

Per ſue ḡſe communicatum alias comitatum

B. **D.** Primo dico qz predicatoris eſt aiūm preparare per ſacre ſciētie famulātū. vbi diligenter eſt aduertēdū id qd̄ dicit Hieron. 17. moralīū. qz p̄dicator ſapientis infirmis inſinuare nō debet cūcta que didicit: nec rudibus predicare cuncta que cognofcit. P̄portet q̄ eum habere diligētē cōſiderationē. aſpectu ſubditoꝝ ꝛ eminentē cognitio-

nem respectu dicendorum. et hoc docet exemplū familiare videmus em in sagittario q vt ~~vide~~ feriat duo sunt pemitēda. Primo q at tente applicetur arcus obiecto. Secundo q virtus sua sufficiat mo uendo arcū et tenendo: q si ex incerto iactat effectum non capiet: et si cordam viribus suis non potuerit flectere nō poterit etiā obiectū ferire. Moraliter sacra scriptura arcus est de quo dicit Ecclesiasti. 43. vide arcum et bñdic qui fecit illum valde em speciosus est in splendo re suo. Et ergo sagittator predicator scz cu3 hoc arcu feriat. i. pctōzē capiat duo h3 necessario p̄uiderē. P̄mo q cognoscat obiecta ferie da quo ad conditiones et mores alias em incongrue tanget ea.

Secūdo requiritur q vires sue cognitionis et cōditionis sufficiat ad arcum tenendū et cōiungendū coznua per diuersoz sensu iustoz et moralisū p̄binationes quibus habitis congruus est sagittator. vñ P̄sal. De bono predicator et sapienti dicit arcum suū tetendit et parauit illum. Quā alexander exponens super psalteriū dicit Arcus illi diuina scriptura est cuius corda mollicies ad lege3 refertur gr̄e. Rigor vero ligni ad duriciē legis antique. hutusmodi arcus coznua flectunt. sed linguā integrum manet q figuralia et cerimonas lia. iam mutata sunt cū moralibus p̄cepto et sensu moraliter p̄suadente: hec igitur est p̄paratio predicatoris sacre videlicet sciētie famulatus. Sc̄ba p̄paratio est cordis errantis emulatus Ecclesi. 18. Ante orationē prepara animā tuam. glosa. i. quantacūq3 fuerit p̄paratio nō est magna mō nō sit prius de nota mentis oratio Unde Augustinus de doctrina xp̄iana predicator qlib3 vt a quolib3 paten ter intelligat obedienter audiat. hoc magis sciat esse pietate orōnis q̄ ex facundia oratoris: fiat em p̄dicator pro hys prius orator quoz fieri voluit doctoz et in p̄ma hora accedens prius q̄ exhibeat se ad al l quid proferendū linguā prius ad deū leuet pro gr̄a consequēda. vi dem? si qdē in bello p̄ administratiā tūc q̄ quā tūcūq3 milites in fortib3 armis i campo resplendeāt quā tūcūq3 clangores tubaz p̄sonent as nūtū et iussū principū suoz pugnare nō tentent sed humiliter et o bedienter mandata supioz exequi parati stantes expectent. morali ter summa ac maxia belloz administratio sp̄ialiū est p̄dicatio x̄bi dei fortib3 armis egens. nā in hoc bello milites nō solū egent armis scripture. sed etiā gr̄e et auctoritate ipsius principis altissimi et in spiratione suozū militum ad Ephesios d̄r. Stare (inquit) succineti lymbos vfos in veritate et induiti loriceam iustitie et calciati pedes i preparationē euāgelij pacis in oibus sumētes scutū fidei et galeam salutis et gladiū spūs qd̄ est x̄bū dei et Hieremye. 46. P̄parate scutū et clypeū et procedite ad bellū. Sed reuera quā tūcūq3 fuerūt milites isti tot armis morū et sc̄a suffulti quantūcūq3 fuerint i facū dia velut tube sono nullatenus tñ aggredienti nisi sup hoc fuerit di uina gr̄a postulata. vñ scriptū est. Canite tuba p̄parent oēs et nō sit qui vadat ad p̄clū q̄uis tuba canat per sonore faucis facundia. q̄ uis exercitus sit paratus p̄ sacre facultatis sciam. nullus tñ bellū3 istud sp̄iale per doctrinā p̄dicatiōis aggredi p̄sumat nisi prius gra tiam principis perat q̄ primi P̄daralip. d̄r. Non prosperabitur nisi prius p̄parauerit cor suū vt querat deū. P̄nc est q̄ singulis viris taz

ecclesiasticis q̄ alijs interdicit ne q̄ pdicat p̄sumat nisi p̄us ab ep̄o of-
ficiū pdicationis accipiat etiā si dicat per reuelationē hōis h̄re r̄ mī
racula sciat ostēdere sic fecit moyses. Hec oīa exēpla de hereticis cap.
ex iunctor: dicit Macrobi⁹ Saturna. lib. i. In principio iniuste po-
stulat q̄s de hoc q̄ cū inept⁹ esset de se p̄sumēs absq̄ iussu sup̄ior r̄ nō
coactus tētavit. Actus igr̄ pdicandi si absq̄ scrupulo correctōis fie-
ri debeat necessario requir̄. Auctoritas dei p̄ gr̄as impellentis v̄n de
bonis pdicatorib⁹ nihil ḡfe de se p̄sumētib⁹ sed totū a deo petētib⁹
dicit Ps̄. Desideriū pauper̄ ex audiuit dñs p̄parationē cordis eor̄
audiuit auris sua signāter dicit pauperū q̄ tales sūt milites aptissi-
mi ad pugnandū p̄ gladiū x̄bi dei q̄ terrenas res abijciūt r̄ ex se ni-
hil h̄re p̄sumūt s̄z q̄cqd boni siue sp̄ualis siue corporalis h̄nt dō totū
attribuūt: et i sola paup̄tate volūtaria p̄fidit. v̄n ad bonū pdicatio-
rē. d̄r Hierem̄. 43. Sta et p̄para te q̄ deuorabit gladi⁹ ea q̄ p̄ circui-
tū tuū sūt: et subiūgit. Quare ceciderūt fortes tui. q̄ diceret q̄re sui
tui dei nō sūt ita fortes i actu smocinādī nūc sicut aliq̄i fuerūt. q̄ cer-
te p̄ intētionē corruptā appetūt ea q̄ concernūt terrā natiuitatis eor̄
v̄t ibidē d̄r reuertantē ad ppl̄m n̄m et ad terrā natiuitatis n̄e. i. ad
tpales possessiōes r̄ diuitias v̄l vanas p̄mēdatōes. et v̄nā sic nō eēt
de ml̄ris sicut dicit Augu. 2. de ciui. d̄i cap. 17. erat de oratorib⁹ rōa-
noy q̄ magis p̄orare studuerūt amore triūphandi et ḡle appetitu q̄
q̄b bonū et equū fuerat exaltādi. Tu igr̄ ista et p̄para te p̄istorū ab-
dicationē et tūc deuorabit gladi⁹ x̄bi dei ea q̄ in circuitu tuo sunt. r̄
iste est actus sc̄bus pdicationis r̄ sc̄ba p̄paratio v̄z cordis erātis hu-
milis emulat⁹ Ecclesia. 2. Qui timent dñm preparabunt corda.

f. Tertius actus pdicationis et etiā p̄paratio est p̄ ḡfe comitatus
q̄d de⁹ eis prestabit et q̄d ad actū pdicationis requir̄. Si enī ex legi-
bus Atheniensū viā ignorātib⁹ et directionē petētib⁹ ostēssio fieri
debit cū saluo cōductu s̄m Tullius quātomagis suis hūilibus pdi-
catorib⁹ directionē petētib⁹ de⁹ viam x̄itatis sue apperiet: et p̄ assi-
stentiā ḡfe tutū ab errorib⁹ iter eor̄ faciet Malach. 3. Ecce ego mit-
to angelū meū q̄ preparabit viā añ faciē meā et statī veniet ad tem-
plū suū dñatorū quē vos q̄ritis et āgel⁹ testamēti quem vos vultis.
Seq̄tur i ter. Quēs vie hōim patēt oclis ei⁹ sp̄m p̄derat⁹ est dñs
Iudic moral̄: exponēs Beda dicit sic. Distincte p̄derabit q̄ nec co-
gitationē dimittet ipunitā. hoc enī facit eor̄ amor i spiritib⁹ q̄d fa-
ciunt in corp̄ibus p̄odus et iō sicut de p̄dere corporū iudicat ex ḡuitate
sic de p̄dere sp̄m iudicat de⁹ p̄ affectione: et sic exponit Iugo de
viēna locū istū. aliter tñ et magis l̄saliter text⁹ iste exponit de p̄du-
ctiōe rerū adesse p̄ deū q̄d videt sequēs text⁹ ex p̄mer. Aniuersa pp̄
se creauit de⁹. i. pp̄ sue bonitatis maiorē magnificationē sicut ipium
reseruat ad diē iudicij pp̄ sue iustitie ostēssionē. Est igr̄ hoc p̄odus p̄
ductione ad eē positū. v̄n Alxāder ne q̄ lib. i. de laudib⁹ diuine sapie
p̄tractans auētem istam sapie. Dia in p̄dere et nūero ad r̄ mēsurā di-
sp̄suisti dicēs. q̄ hec est distinctio inter ista tria p̄d⁹ ad esse rei. mēsu-
rā ad intētionē. nūerus p̄tinet ad ornatū qui ex partiū ordina-
tarum consurgit distinctiōe. Unde dicit sic metrice.

Ad pondus spectat quicquid producit ad esse.

t iij

Et virtus qua res dicitur esse potens

re. Sed ne mensura quevis intentio debet.

Res tam grauis est mensura legibus adde

Sed q res grauis est ponderis esse putes.

Ad numerum spectat decor ornatusq figure.

Si veterum dictis est adhibenda fides.

Est igitur sensus littere: spūm ponderator est dñs. i. productoz omnium ad esse qui spiritum habent. Sequitur i textu. abominatio est dño omnis arrogans et impenitens qui ad vocē predicatoris de quo dictum est non vult penitere. Nam arrogantia consistit in quattuor conditionibus: quarū quelibet efficit peccatorem arrogatē et de penitentia non curantē. Primo si ex se putat habere quod habet. Secundo si ex meritis. Tertio si false putat se habere gratiam et non habet. Quarto si gratiam quā habet putat magis abundantem in se q̄ in omnibus alijs talis est arrogans et impenitens: et si fuerit penitēs per elemosynaz largitionē. in maibus pauperū adhuc nō erit innocens quia elemosyna in peccato mortali innocentem non facit. Juxta illud Proverbio. 21. Hostie impiorum abominabiles que offeruntur ex scelere.

LECTIO. cxix.

Initium vie bone facere iustitiaz: accepta ē apud deuz magis q̄ unmolare hostias. Adhūc misericordia et veritate redimitur iniquitas et in timore domini declinatur a malo. Cū placuerint domino vie hominis inimicos quoq̄ eius cōuertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia q̄ multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius

Postq̄ sapiens ostendit q̄ penitenti est sacramentalis confessio preponenda. Juxta illd. Reuela dño opera tua. Hic notat qualiter penalis satisfactio sit iungēda quia initū bone vie facere iustitiaz. i. opera satisfactionis. Et secundū hoc diuidit iste textus in quattuor partes. quia primo ostendit q̄ p̄nā caritatiue est et satisfactio imponenda. ibi. initū bone vie facere iustitiā et. Secōdo q̄ p̄pter timorem homini non sit penalitas aspernanda. ibi. cū placuerint dño vie hominis inimicos quoq̄ eius et. Tertio q̄ conscientie serenitas sit cūctis diuitijs preferenda. ibi. melius est parū cū iustitia q̄ mlti fruct⁹ et. Quarto q̄ vite p̄ntis labilitas sit solū diuini auxiliij transeunda. ibi. Cor hominis disponit viā suā: s; dñi est et.

Ad. Quantū ad primū dicit sapiens. initū bone vie facere iustitiam et. Nā hoc inter omnes iustitias maxime videt iustū vt qui aliena rapuit dolens reddat quod gaudens abstulit. Vñ Hugo lib. 2. de arratione. Si iuste puniunt qui donis cōcessis abutunt: iustius eis p̄perit pena qui aliena vsurpatione p̄ripiūt. Sic sathan celum sic protoplas

stus pdidit paradysum. secundū Augustini. xliij. de ciuitate dei ca. 5
 Peccator: quilibet sibi concessis abutitur qui contra dñm portat ar
 ma sicut ⁊ nepotes Julij cesaris arma militaria q̄a dño suo acceper
 rant in eum perniciofa auersione inferebāt. vt dicit Suetonius. li. i.
 de vita Cesaris. Et non solum peccatores abutuntur cōcessis sed vē
 dicant sibi aliena. Quia enī cū deo nolunt esse subiecti in mādatis li
 bertatem solū diuine maiestati debita fragilitati sue applicant cōtra
 dicent. scriptura. secundi Macha. Iustum est subditū esse deo ⁊ mor
 talem non paria deo sentire. Et ideo ex quo peccatores vtrumq; isto
 rum faciunt maxime iustum est vt spontaneas ⁊ voluntarias penas
 subeant atq; portent. Boni enim considerantes dei iustitiā penā exi
 gentem pro delicto sponte subeunt penas iustas. vnde in voce talisi
 dicit psal. Omnia iudicia eius in cōspectu meo sunt semper. ⁊ ideo
 erunt immaculati cum eo per remissionis gratiam sine iustitia affli
 ctiva. Malis vero ⁊ recalcitrantibus fiet iustitia afflictiva velint no
 lint. Quia sicut dicit Quidi⁹. vt iuga taurus amat quod tamen odit
 habet. Unde cuilibz talis dicitur Abacuh. Iustas superbo penas
 solues ⁊ si non hic saltem in futuro quod peius est. **B.** Secundo di
 cit sapiens q̄ propter timorem non sit penalitas aspernanda. q̄ cū
 placuerint domino vie hominis inimicos quoq; eius conuertat ad
 pacem. Nam patientia iusta conuertit multos ad pacem. Dicit igitur
 tur. Cum placuerint domino vie hominis per finalis penitentie ad
 missionem inimicos eius conuertet ad pacem quia nihil est q̄ tā de
 bilitet hostem sicut pene inferende acceptio. Unde Helyas hypsalen
 sis. libro primo. narrat q̄ meuius Cesaris augusti centurio cum plu
 res in Antonino bello pugnās graues peregisset tandem in prouitis
 hostiū circūuentus insidijs captus antonio missus fuit. interrogat⁹
 igitur quid de se fieri deberet respondit decapitandus sum. Hā nec
 dulcedine salutis nec amaritudine mortis. ad aliud iduci potuit nisi
 quod dicebat magis volo q̄ patiar q̄ q̄ deserto: Cesarj efficiar. Un
 de Antonij seuitiam per perseuerantem pertinaciaz funditus eua
 cuauit. ita q̄ incolimus licet inuitus virtute folius paciētie Anto
 nij gladios euasit. Sic reuera si tedio mundus aut dyabolus nobis
 persuadeant ne penitentialibus actib⁹ domino famulemur. Sinos
 terreat si nos faculis temptationum ad hoc inducant vt deum no
 strum et dominum in vijs penitentie non sequamur. respondeat qui
 libet nostrum. vt supra Occide prosterne. nec salutis dulcedine. nec
 mortis amaritudine efficies vt hostem summi Cesaris sustineam: ⁊
 deserto: cesarj efficiar sed iura legesq; suas prosequar. quia si sic res
 ponderimus absq; dubio tante patientie et constantie cum confusio
 ne pacem reddet deus. Unde psal. Pax multa diligētibus nomē
 tuum. **L.** Tertio docet sapiens q̄ penitenti anime serenitas ē cun
 ctis diuitijs preponenda: ⁊ quantum ad hoc dicit melius est parum
 cum iustitia q̄ multi fructus cum iniquitate. quasi diceret. Sic peni
 tens doleat vt pro maximo fructu temporalis possessionis nolit. ite
 rum peccata committere. Unde Augustinus libro de penitentia ad
 agendum inquit penitentiam non sufficit mores in melius mutare:

ni si de his que facta sunt satisfactio deo fiat per dolorem penitentie
 per cordis gemitum et contritum spiritum cum voluntate: nunquam
 mittendi peccatum pro morte fugienda aut vita amplectenda quia
 hoc est infallibile signum diuine acceptionis in futuro respectu: cus
 iustibet hominis si in presenti dat sibi gratiam tollerandi aduersa p
 suis peccatis. Nam et ligna que circumfodiuntur et coluntur in hyeme
 fructum ferunt vberimum in estate si sint ad aliquam fertilitatem
 abilia ex natura. Sic illi qui ad aliquem fructum vite eterne ex pre
 destinatione sunt, abiles si in presenti temptationes penales p pec
 catis sustineant in futuro erunt pleni fructibus. *Psal.* Si vtiq; est
 fructus iusto vtiq; est deus diiudicans eum in terra. quia si est fru
 ctus iusto future predestinationis deus est iudicans eum in terra per
 immisionem pene et tribulationis. quia sic dabit fructus in tempore
 suo et folium eius non defluet quemadmodum de lauro dicunt natu
 rales. *D.* Quarto ostendit sapiens q; penitenti sit vite presentis la
 bilitas solis diuinis auxilijs transeunda. Et quantum ad hoc dicit
 Cor hominis disponit viam suam: sed domini est dirigere gressus eius
 Quantumcumq; enim ingeniose homo disponat iter suum. nisi xpus
 mediator dei et hominis et via hominis ad deum dirigat sibi iter et fiat
 ei via per assistentiam gratie maxime errat. secundum quod dicit bea
 tus Augustinus. 2. de ciuitate dei. capitulo primo. Quapropter
 de presumptuosjs et de se confidentibus et de dei virtute non presumes
 tibus. *Proverbio.* 18. dicitur. Iustus accusator est sui et qui confidit
 in corde suo stultus est: quia iusti fatentur insufficientiam suam ex p
 te sui deambulando in via dei non posse sine speciali dei dono s; con
 fidentes de se et putantes de se ad hoc sufficere: cum dicuntur stulti
 esse. Dicit Augustinus. 13. de ciuitate dei. capitulo. 18. Sicut metal
 la omnia quadam naturali grauitate deorsum descendunt et friuolum
 esset aliquod vas metallicum dicere propria virtute natate. Sic ois
 naturaliter natura propria quadam natura deorsum tendit quous so
 la dei gratia poterit sursum ire. Si de natura humanitatis corrupte
 sermo fiat grauis est tam originali quam actuali peccato. Unde *Psal.*
 Fuit hominum vsquequo graui corde vt quid diligitis etc. *E.* Tales enim
 quis de natura sua graues sint per adiutorium tamen et artificium sur
 sum ire possunt. Vas enim metallicum potest natate quod tamen de
 seest graue. Videmus enim q; q; lumini proprio confidunt soluz in via:
 non bene proficiuntur. sicut patet de illis qui de nocte vadunt: sed
 qui luci alterius confidunt. videlicet solis non faciliter exorbitant
 Sic qui versus celum tendentes in lumine proprie virtutis confidunt
 faciliter decipiuntur. Unde in persona talium dicit. *Psal.* Cor meum
 me dereliquit et lumen oculorum meorum. Sed illi qui in lumine di
 uino confidunt si de nocte ambulauerint inuenient lucez diei et solis
 veri qui eos ornabit et preseruabit a peccatorum tenebris et diriget
 versus celum. Unde de illis qui in huiusmodi luce diei confidunt de
 citur in *psal.* domine in lumine vultus tui ambulabunt.

Diuinatio in labiis regis in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt: et opera eius omnes lapides seculi. Abominabiles regi qui agunt impie: quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta. qui recta loquitur diriget. Indignatio regis nuncij mortis et vir sapiens placabit eum. In hilaritate vultus regis vita et clementia eius quasi ymber serotinus.

C Postquam ostendit sapiens quomodo prudentia erudit spiritualiter presidentem et peccatorem penitentem. Hic docet et erudit temporalia dirigentem: id est imperatorem et regem qui necesse habent in temporalibus iudicijs et iustitijs iusta directioe subditos gubernare. Et diuiditur hec pars in quattuor secundum quattuor condiciones necessarias bono regi.

Prima est quod semper intendat litteris. de qua ibi. diuinatio in labiis regis in iudicio etc.

Secunda quod iuxta scripturam semper intendat seu insistat iudicijs. de qua ibi abominabiles regi qui agunt impie etc.

Tertia quod sit verax et eloquens in honestis. de qua ibi voluntas regum labia iusta qui recta etc.

Quarta quod cito sit placabilis in tristitijs. de qua ibi. indignatio regis nuncij mortis etc.

Et sequitur in hilaritate vultus regis vita et clementia eius quasi ymber serotinus quia sicut ymber serotinus temperat estum sit clementia regis iracundiam.

A Quantum ad primum dicit sapiens. diuinatio in labiis regis in iudicio non errabit os eius. Pro quo notandum quod non capitur ibi diuinatio in malum pro futurorum pronosticatione / aurispica aut auguria prout loquitur de ipsa Tullius libro de diuinationibus: Sed accipitur pro scientia dei. nunquam inquit Hieronymus pro bono accipitur diuinatio nisi hoc ut sit sensus littere talis. Diuinatio in labiis regis: id est diuinam legem rex semper ei disputationibus et studijs debet rumiare. quia ex eius familiaritate poterat optime iustitias temporales exercere: quia sacra scriptura ut docet littera tangit quale beneficium sit pro virtuosio operibus impendendis qualiter calamitatibus et miserijs pauperum est subueniendum: et multa talia quibus iustitia valeat exerceri. Unde dicitur in textu. In iudicio non errabit os eius pondus et statera iudicia domini sunt: et opera eius omnes lapides seculi. Ubi sciendum pro forma lectionis. quod opera dei domini sunt omnes lapides seculi viri ecclesiastici triplici de causa. scilicet. Primo ex constanti nobilitate. Secundo ex amicitie veritate: alias vnitatem. Tertio ex mundicie puritate.

In lapidibus enim non inuenitur corruptio sicut ligno per vermes et in metallis per rubiginem. Opera igitur dei sunt omnes lapides seculi. i. viri ecclesiastici graues amore christi: qui ideo vocantur opera christi quia iustitiam dei immobiliter velut lapides et indifferenter caperent. **B.** Secundum augustinum et alios interpretes textus iste huius sacculi ubi nos habemus lapides: et similiter exponitur de viris ecclesiasticis. qui prope vocantur sacculi eo quod lapis positus in sacculo facit sarcinam equaliter ponderare. Si viri ecclesiastici doctrina sacra edocti absque personarum acceptione cuiuslibet persone valorem et pondus tribuunt. Sed si non ponerent os in celum dicerent modernos contra eos vel contrarios viros lapides sed non quosque sed enclinos tantum. Hic siquidem lapis ut dicit Albertus de natura lapidum solum propriam vim tunc exerceret cum coniungitur auro quodammodo coralus ponitur in argento. Sic quidem moderni viri virtutem iustitie perdidit ita ut nulli iustitiam tribuant nisi aureis muneribus vel stipendiis succiantur Ecclesi. 39. Parauit lapides enclinos constrictos et inclusos auro. sed contra viri boni dicunt lapides ex constanti nobilitate. quod immobiliter et indifferenter circa quoslibet secundum iustitiam operantur. **C.** Secundo viri ecclesiastici dicuntur lapides ex amicitia seu vinitate quia sicut lapides cemento luncti constituunt dei ecclesiam corporalem sic persone ecclesiastice cemento charitatis coniuncte iustitia christi ecclesiam fabricant et componunt. Sed quod dolendum est quod hodie cementum consumptum est et lapides vsquequaque disperguntur iuxta illud Trenorum. 4. dispersi lapides sanctuarij in capite omnium platearum. **D.** Tertio viri ecclesiastici dicuntur lapides ex mundicie puritate nam materia lapidis in hoc differt a materia ferri: ut dicit Albertus quod minus habet de natura sulphuris quam ferrum et similiter si fiat mixtio cum sulphure facilius separatur a lapide quam a ferro. moraliter per lapides intelligas viros ecclesiasticos: per ferrum viros seculares inter quos de iure tanta debet esse differentia quanta inter lapidem et ferrum. Seculares enim cum mundo conuersantes magnam habent commixtionem cum sulphure quia impossibile est quod homo communitur cum mundo et temporalibus quin aliquando fetorem luxurie. id est peccata contrahat aliquo modo. Viri autem ecclesiastici separantur ab huiusmodi temporalibus. ideo tanto prestantiores debent esse in vite munditia secularibus quanto ferro gemma preciosa unde tanta debet esse mundicia sacerdotum ut non solum a sulphure mundi se sequestrent sed nec quod sulphur nec ferrum tangant Deutero. 27. Edificabis mihi altare de lapidibus quos ferrum non tetigit. dicit August. 7. de ciui. dei capitu. 19. quod Saturno deo innocentes Innocentes pueri et non proeucti immolabant. Sic viri innocentes et nullo modo mixti temporalibus nec delectabilibus dediti sunt ad sacerdotium eligendi. **E.** Dicit alexander de laude diuine sapientie. quod lapis fulmineus sic dictus sic generatur materia (inquit) aquosa et non solida per ventum in sublime rapitur et eleuatur quo cum venerit facillime ex frigore maximo ingrossatur in nubes et per processum temporis maximam contrahit grauitatem que cum fuerit excessiua

Onychinos

B.

C.

D.

E.

deorsum cadens asperrimū casum habet in tm̄ vt in casu suo vix aliquid sibi resistat quin ab eo prosternatur propter excessiuā altitudinem a qua cadit: et semper cū eo descendit flamma. Sic moraliter vt̄ri ecclesiastici fluidi p̄uantatē seculi et non solidi in puritate et amore dei faciliter eleuantur in nubes superbie et immundicie: vbi grauitate oneris pueniente subito in enormia cadunt peccata: simul cū hoc immundevite hoies suo malo exemplo p̄sternentes. An certe tales sunt occasio ruine, ecclesiastice. Eccle. xxvii. Qui in altū mittunt lapidem super caput eius cadet: et vt cōmuniter casus iste est casus in cōcupiscentiam carnalem, que profunda est ruina. non sic vos k̄m̄ sed si velitis esse lapides apti ad dei sacrificiū necesse est immundicia et omnem concupiscentiam refecare.

Lectio. cxxi.

Posside sapiētiam quia auro melior est: et acquirere prudentiam quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat mala. custos anime sue seruat vitam suam. Contritionē precedit superbia: et ante ruinam exaltabitur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quā diuidere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona: et qui sperat in domino. beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens: et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio possidentis doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius et labiis eius addet gratiā. Fauus mellis cōposita v̄ba. Postquā sapiens presidentiū temporalium quā sp̄salium discussit mores in ista parte hypocrisis elidit errores. Et secundū hoc diuiditur iste textus in tres partes quia Primo reprobat virtutes simulatas ibi. posside sapiētiam quia auro melior est et c. Secundo quod mores hypocrisis non habet multum gratos. ibi. semita iustorum declinat mala: custos anime sue et c. Tertio declarat hypocrisis tantum ex fastu inchoatas. ibi. contritionem preces et superbia et ante ruinam et c.

A. Quantum ad primum dicit sapiens posside sapiētiam quia auro melior est et c. Quod exponens Augustinus dicit sic. Propterea inquit dicit sapiens. sapiētiam meliorē auro quia vera sapiētia facit res tales quales sunt apparere. Cuius oppositū facit aurū tā naturaliter quā moraliter. Nam naturaliter aurum cui adiungitur imitatur colorem et in cibarijs postum imitat saporem quia aurum melā colicis cibis additum reddit iocundos et letos. Occultat etiam aurum infirmitates naturales vt lepram. quia si aurum comedatur. morbus ille quantum ad exteriorem apparentiam per plures annos non exit. Occultat autem aurum et transmutat moraliter quia re vera cibis falsos facit et de virtuosos efficit vitiosos. Ecclesiasti. octauo. Multos enim perdidit aurum et argentum, Unde Alexander de

e
 laudibus diuine sapientie. Aurum si scias aureus esse nequis. s. vrs
 tuosus esse nequis. Patet ergo q̄ aurum tam naturalis q̄ moralis
 mutationis ⁊ occultationis causa est frequenter et propter hoc Au
 gustinus hypocrisim auro comparat que tam colorem q̄ saporem. ⁊
 in homine ficto mutat vult ergo dicere posse sapientiam quia me
 lior est auro: id est hypocrisis ad tempus simulata q̄ hypocrisis quā
 tūcūq̄ nitidum colorem habeat in principio in fine tamen magnam
 habent maculam. et ideo subiungit acquire prudentiam quia precio
 sior est argento. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens. semita iu
 storum declinat mala ⁊ c. quasi diceret. Sic nō est via de via hypocris
 te sicut de via iusti quo ad finalem exitum quia hypocrisis in fine de
 penditur in astutia sue malitie: sed vir solidus et iust⁹ declinat a ma
 lo. Unde Hugo de hypocrisis dicit. libro de meditatione. Exitus aq̄
 in fine manifestat a quali fonte manauit. Sic que dubia sunt in origi
 ne patebunt qualia sunt in fine. Ideo dicit Horatius. **Nullūq̄ te fallāt**
 agni sub vulpe latentes. Dulci sub melle sepe venena latēt. Talem
 hypocrisim optime describit Alexander libro secūdo de laudibus.
 diuine sapientie comparans ipsum cocodrillo venefico. Unde dicit
 sic. **Hunc terram cocodrillus amat nunc incolit vndas.** Hunc prede
 cessat inuigilare sue. Quia omnes hypocrisis sunt agiles ⁊ inuestigāt
 vt simplices decipiāt sub specie sanctitatis. Job decimo octauo. **Ab**
 scōdita est in terra pedica eius et decipula illius super semitam. Et
 tamen sicut ipsi decipiunt opinantem sic ipsi met decipiuntur in fine
 Juxta illud Esa. quadragesimo secundo. **In semitis quas ignorauē**
 runt ambulare eos faciam quando. scilicet. capiuntur in mendacis
 vite sue. Quia semite omnium talium in fine deprehenduntur et cuz
 magna verecundia disperebunt. Dicit Aristoteles de memoria ⁊ re
 miniscentia q̄ impressiones facte in materia solida stabilia habent
 vestigia non autem in fluida. et hec est causa quare pueros dicimus
 male memorie: adultos vero bone. Sic moraliter viri boni stabili
 ti in bonis moribus ⁊ solidis semitas habent diu apparētes ⁊ vesti
 gia fame longue: Sed pueri et inconstantes fluidi. sicut hypocris
 te impressiones virtutum operantur tm̄ superficialiter quia in ma
 teria aquea et fluida: ideo cito euanescent et per infamiam deprehē
 duntur. de talibus potest exponi illud psal. **Semite tue in aquis**
 multis et vestigia tua non cognoscentur: sed iustorū semita declinat
 a malo. **L.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Contritionem pres
 cedet superbia ⁊ c. Ex quo arguitur vterius q̄ hypocrisim sepe se
 quitur contritio in hypocrisis enim est appetitus singulari appa
 rentie et talis ex fastu nascitur. et ideo hypocrisis in superbia radicaē.
 Unde Gregorius. viij. moralium pertractans illud. nō induaris ve
 ste lanca lignoq̄ contexta. per lanam simplicitas exterior: per linū
 subtilitas fastus interioris designatur. Igitur ex lana linoq̄ conte
 xta quis induit vestem qui in actione qua vitur subtilitatem ma
 litie cooperit. et fors simplicitatem innocencie ostendit. Et infra eo
 dem libro declarans. que sit malitia quam hypocrisis intus occultat

dicit. Quid autem hypocrita in cunctis operibus suis. intendit aut sperat non est nisi reuerentia honoris gloria laudis. a minorib⁹ metui. sanctus pre omnibus vocari: cyrenus portauit crucem christi: sed nequa q̄ portans crucem moritur ipse sed christus. sic omnis hypocrita cruci quidam per astutiam afficitur. sed amore vane glorie mudo viuit. hoc Gregorius. et ideo talem. Iuste contritio sequitur. Iuxta illud. psal. Contritio et infelicitas in vijs eorum. Quare? quia certe viam pacis non cognouerunt: sed magis hereses pululare fecerunt et adulationes coluerunt.

Sequitur.

Lectio.cxxij.

Quicquid animum est sanitas ossium. Est via q̄ videtur homini recta: et nouissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi. quia compulit eum os suum. Vir insipiens fodit malum. et in labijs eius ignis ardescit. Non peruersus suscitatur lites ⁊ verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum ⁊ ducit eum per viam non bonam.

Postq̄ ostendit sapiens quantum sit periculum in mente similita. hic docet quanta sit mentis iocunditas virt⁹ radicata. quia dulcedo anime sanitas ossium: id est interior sanitas et serenitas conscientie est radicata virtus non tantum superficialis appareūa: sicut heretice habent. Et secundum hoc diuiditur iste textus in quinque partes. quarum quelibet predicatorem concernit.

A. Prima docet in qua spiritualis vite iocunditas situatur.

Ibi. Dulcedo anime. sanitas ossium.

Secunda q̄ nullus predicans per ignorantiam excusatur.

Ibi. Est via que videtur homini recta et nouissima eius. ⁊c.

Unde Bernardus in epistola quadam quod inquit bona ⁊ mala scienda ab his quibus incumbit nesciuntur hoc ideo contingit vno istorum modorum trium.

Aut sciendi incuria

Aut sciendi desidia.

Aut inquirendi verecundia.

Et nullum istorum per ignorantiam poterit excusari.

B. Tertia docet q̄ ad vitam conformem eloquens constringatur.

Ibi. Anima laborantis laborat sibi quia compulit os suum. quia ille qui laborat predicando verbum dei constringitur ore proprio.

vt doctrine propite se conformet. Narrat Quidius octauo Metamorphoseos q̄ pictor quidam egregius tam magno artificio doctus erat vt ex materia mortua imaginem sculpere sciret viuam hac arte.

Hanc imaginem quam primo sculpebat calore sui corporis. tandem

fovebat quousq; in ea sentiret spūs vitales calefcere. Sic predicator
 res verbi dei tunc bene sculpsit imaginē mortuam cū operā bonā ex charitate bene
 pctōri. Sed ipsam tūc primo viuificāt cū operā bonā ex charitate fa-
 cta et gfa exēplariter bene viuendo pctōri penitētī cōicant: et sic mē-
 bra frigida suo calore fouent et confortant Alij vero qui predcāt et
 non cōformiter viuunt sculpunt sed non viuificant: de quibus dicit
 Ecclesiast. 38. Lor suū dabit in similitudinē picture et vigilla sua opus
 perficit. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem: sic figulus sedēs
 ad opus suū puertens pedibus suis rotam et. Ecclesiast. eodem capi.
 p̄ter d̄r. *Dēs hī in manibus suis sperauerūt et testamētū iudiciū*
 non intelligunt neq; palā faciunt iudiciū et disciplinā et in pabolis
 non inueniuntur q; pictores sunt et non viuificatores: Et ap̄tus ad
 Ephesios. 4. de pdicatore sic scribit postq̄ monuit eum docere subdi-
 tos in sine subūgit magis aut labore opando manibus suis qđ bo-
 nū est vt habeat. vnde tribuat necessitatē patienti. *L. Quarta* doc-
 cet q̄ a superfluis subtilitatibus se solide tueatur. ibi. *Vir inspiēs*
 fodit malū: et in labijs eius ignis ardescit et. Id est presumptuosus
 predicator eradicat distorte sensus scripture ex q̄bus oriuntur here-
 ses et errores ex quib⁹ vident̄ doctores eccleie sibi inuicem dissentire
 q; omnis hereticus fulcimentum aliqđ. ab aliquo doctore sibi q̄rit
 et sic doctore quē pro se adducit ab alijs doctoribus pie sentientib⁹
 et separat et distinguit. *Quinta* docet q̄ proximus per adulationes
 maxime periclitat̄. ibi *Vir iniqu⁹* lactat amicum suū. et ducit eū per
 viā non bonā predicator per hmōi seculares adulationes et sermo-
 cinationes decipit pctōrem. *D* *Quantū* ad textū dicit sc̄est via q̄
 videt̄ homi recta et nouissima eius ducunt ad mortē. Vbi pro forma
 lectionis est notandū q̄ inter oēs vias in quib⁹ hoies decipiuntur ī
 hac vita ducentes ipsos ad deuia tres sunt maxime periculose.
Prima est via quā sensus pertinax indicat. *Secūda* quā fama fre-
 quens annūciat. *Tertia* quā caro fetēs desiderat. *Prima* oritur ex
 fastidioso seruoze. *Secūda* ex multiplicato errore. *Tertia* ex natu-
 rali amore. *Primo* dico q̄ via q̄ videt̄ homi recta q̄uis nō sit est via
 sensus siue quā sēsus pertinax indicat. *Sēsus* ptinacē voco illū. sibi
 ipsi nimis inuitatē. *Videm⁹* em̄ q̄ homo qui admodū rote circulari-
 ter mouetur. si post rotationē in domo vbi sibi vna candelā assignatē
 debeat viā versus illā dirigere. aliā partē domus petit putans opti-
 me procedere quo inuenit nō lumen sed tenebras tm̄ parietis app̄-
 hendit cuius causa est multiplicatio spetierū. in organo distinctarū
 per rotationē ex q̄bus videtur. sibi q̄ omne obiectū qđ videt̄ esse lu-
 men vel plenū lumine. *Moraliter* sic est de illis q̄ nimis sensui p̄po-
 ſunt quoz oculi rationis sunt pleni radijs luminis sciētialis qz
 oēs rōnes et argumentationes oim. conclusionū determinare noue-
 runt vt videt̄. Sed reuera dū putant tendere X̄sus lumen X̄itat̄ ex
 presumptione sua fatua vel p̄ter vmbrias culpabiles apprehēdūt
 quis ad presens hoc nō agnoscant *Proverb. iij.* *Via* impiorum te-
 nebrosa: nesciunt vbi corruant. *E.* *Secundo* dico q̄ via periculosa
 est quā fama frequēs annūciat q; nihil iudicatur melius posito q̄

malū sit q̄ q̄ fama vulgi virtutis nomē facit Ideo dicit Augu. ipso-
 nensis q̄ patrociniū infantensū est turba. ⁊ Aristoteles iter probleu-
 mata dicit. Per viā publicā ne ābules quia spaciōsa est via q̄ ducit
 ad mortē et multi ambulāt per eā Matthei. 7. Et tales sunt stulti q̄
 ambulant vias latas mūdi diaboli et carnis: q̄ sunt vie trium dieruz
 quibus itur in solitudinē peccati vel potius in solitudinē infernalē.
 Hec vie sunt tam publice q̄ nō videntur deule sed directe Psou. xij.
 Vias stulti recta in oculis eius: imo ad tantū nephās iam ventuz est
 ex auctoritate vulgi q̄ qui declinat a via publica fatuus reputatur.
 Psouerb. 14. Ambulans recto itinere et timens deū. despiciē ab eo
 qui infami graditur via. Et causa est qz non ambulat viā cōem hui⁹
 mūdi. si tñ bene considerarent fatui mūdū istum. q̄ sit periculosus ī
 multis non contēnerent viros factos. qui disformiter ad illū viuunt
 qui priuatā viam abdicationis tpalis per paupertatē intendūt quo-
 rum quilibet illud Psal. ad deū dicit. Vias tuas dñe demōstra mihi
 qz arta est via que ducit ad vitam Matthei. 7. **F.** Tertio dīco q̄ pe-
 riculosa est via que quā caro fetens desiderat et hoc naturaliter ex natu-
 ra corrupta: nam oīs caro corrumpit viam suam super terram. ⁊ ista
 auctoritas est vera simpliciter de omni carne preter q̄ de carne xp̄i ⁊
 beate virginis scdm doctores subtilē. fm tamē doctores antiquos
 est vera simpliciter de omni carne preter q̄ de carne xp̄i qui exponē-
 tes illud Psal. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo. Dicunt
 hereticos esse conceptionē beate marie x̄ginis rōne conceptionis ⁊
 non rōne concepti celebrantes eo q̄ scdm ipsos omnis caro quoad
 conceptionē corrūpit viam suā nisi caro xp̄i et virginis ex priuilegio
 singulari scdm scotū. Quāuis dicebant predicti antiqui natiuitas
 alioruz aliorum fuerit sine macula vt natiuitas beate marie: Johā-
 nis baptiste: vt dicit Hieronym⁹. Ex ista ergo generali corruptōe
 carnis mouetur quilibz ad corruptionem peccati.

Lectio. cxxiiij.

Quatonitis oculis cogitat praua mordēs
 labia sua perficiet malū. Corona dignitatis
 senectus: que in v̄ijs iustitie reperietur. **A**de-
 lior est patiens viro forti et qui dominatur
 animo suo expugnatoze vrbium. Sortes mittuntur
 in sinum. sed a dño temperantur.

Cpost q̄ sapiens ostendit quāta sit perniciēs in simulata prauitate.
 hic ostēdit q̄ quilibet p̄dicator p̄sideratus esse v̄z in loquacitate
 Et fm hoc diuidit iste textus in q̄ttuor partes. quia **P**rimo ostēdit
 q̄ a predicatore detractio est amouenda. ibi. Qui attonitis oculis
 cogitat praua mordēs labia sua ⁊c. **S**cdo q̄ morum venustas ē sum-
 me premiāda. ibi. Corona dignitatis senectus que in v̄ijs iustitie ⁊c.
Tertio q̄ tollerantia est diligenda. ibi. Melior est patiens viro forti
 et qui dñatur aīo suo ⁊c. **Q**uarto q̄ per sortem est electio faciēda. ibi.
 Sortes mittuntur in sinum sed a dño temperantur. Et quicquid dñ

de predicatoribus similiter intelligendum est de prelati quia de ratione cuiuscumque prelati est docere.

A. Quantum ad primum dicit sapiens Qui attonitis oculis cogitat prava. i. qui humiliter et timorose in conspectu hominum de ipsis malum loquitur cognovit cogitat prava. nam omnis detractor loquitur cum stupore quasi dolens de malo quod dicit: ut melius sibi credatur. Hos sapiens notat mordere labia qui iudicando prava ex compassione et humilitate comparandi videntur renovare quibus nitantur nocere quod Ecclesia. dicitur. 16. Quod admodum si mordeat serpens in silentio nihil minus eo qui occulte detrahit. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens correna dignitatis senectus que in visis sustitit reperietur. i. in moribus quia predicatorum et prelati fieri non debent nisi scientia et moribus adulti fuerint senectute de qua dicitur Sapiencie. 4. Senectus venerabilis non diuturna canicie nec annorum numero computanda. **C.**

Quantum ad tertium dicit sapiens melior est patiens viro fortis et dicitur animo suo expugnator vibium. nam expugnator vibis totus est hostem pugnat sed expugnator cordis solum pugnat una sui parte videlicet ratione et omnes alias sui partes contra se habet quasi domesticos hostes: et tales periculosius inuadit et ideo est fortius secundum quam primum.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens sortes mittunt in sinu te. ubi tangit modum iuuenilis ecclesie in qua electores siue electuri ad statum apostolatus per sortes fiebant secundum quod dicitur in actibus. Quia sic etiam eligebatur Matthias et tunc a domino. i. spiritu sancto temperabatur. Has enim sortes primitus iuxta mel et oleum veteres inuenerunt in signum quod quod diu electiones fierent instinctu spiritus sancti et ratione dulcedinis et pietatis et non ratione affinitatis et carnalitatis tandiu essent huiusmodi electiones. nunc autem tanta est malitia hominum quod non excutitur spiritus sancti motione nec pietate nec dulcedine instigantis sed potius ex amore carnali vel ex directione nummali iam nominantur prelati. et propter huiusmodi versutias iam sortes sunt in ecclesiis interdicte. **Matth. 36.**

E. Cum iubilus. i. quinquagesimus annus remissionis aduenerit confundatur sortium distributio. unde Augustinus in glosa huius textus non licet per sortes eligere presidentes sicut antiquitus licebat propter fraudes. Ideo exponitur textus ille de sorte electionis moderne propter inspirationem spiritus sancti et requisitionem cuiuslibet seorsum factam de optimo eligendo. Sed quod multi preueniunt hac inspiratione. imo et de directe contraeunt dum aut ex favore carnali aut alia quavis causa indignum dignis preponunt per adicere scriptura. **Matth. 34.** Josue filii mi et principes israel omnia per sortes diuidentes erant secundum meritum valorum unicuique tribuentes. **Ant. Aristoteles. 3. Politicorum.** Sicut nocuum est corporibus si in equalia equaliter recipunt sic nocuum est civitati ac politie cuiuslibet si in equalibus in meritis ad honores recipiant equalia vel equalia in meritis ad honores in equalia. **Matth. sic nos sed committamur nos discretionis spiritus sancti ut vere dicatur de nobis illud **Esai. 34.** Spiritus ipse aggregabit eos et ipse misit eis sortem te. Pro forma lectionis est notandum quod sorte electionis a spiritu sancto editam quatuor impediunt scilicet**

- Timor temporalis
- Favor personalis
- Liuor fraternalis
- Amor nummalis.

E. Contra p̄mū refert exemplū Helyas hyspalēsis lib. ij. vbi narrat de P̄ysonē qd̄ cū p̄p̄us romanus tumultuose quendā P̄lutharcū noīe in p̄sulē elegisset cui poti⁹ supplicū de iure debebat q̄ honor in electionē p̄sentire noluit ⁊ a tribunis huc illuc traheret vt votū suū ad illū transferret constanter sic respōdit nō estimarē inquit tempu- blicā tante temeritatis tenebris obuolutā: q̄vidē rē publicā roma- nā ad sue confussionis ⁊ dedecoris effectū deuenisse. Sed cū resistere nō valeam p̄mittam quidē sed nō assentiā. Ille cū non timuit indi- gno electo dissentire propter metū popularē. vnde Alexander (super psal. 114. Iusti) inquit nequa q̄ in indignos transferunt volūtates su- as vt p̄sunt scientes eos qui mores temerarios nō in mediocri for- tuna colūt meliores fore si forte virgam regim̄is receperint pasto- ralis. vñ Aristoteles. 7. Politicorū. Valde inquit p̄uidendum est a ciuibus vt scyvideant qui debeāt ad magnos honores eleuari. cū paucis sit cōcessū ferre equaliter bonā fortunā et. 4. Etichorum. Non facile sine virtute fortunā bonā ferre Quod vir prudēs P̄yso considerans in illum consentire noluit: qui potius de regim̄e inso- lesceret q̄ reipublice vtiliter deseruire. De tali constanti electione dici p̄t illud P̄s. Non relinquet dñs virgā pctōr sup sortem ius- tiorum vt non extendāt iusti ad iniquitatē manus suas.

F. Sc̄o dico q̄ ipedit favor: p̄sonalis cuius oppositū. narrat Hely- as vbi supra lib. 3. Et valeri⁹ idē narrat de Stasippo q̄ cum sorte de administratore reipublice p̄uidere haberet et duo in mediū adducerē tur vnus bñ p̄bus et mouerat⁹: et h̄ sibi emulus: alter sibi p̄sangu- neus sed ebrius ⁊ ad ferendū grauis suadētib⁹ amicis. vt operam daret q̄tum posset submouēdi emulū et insup aliquē amicorū eleua- ret r̄ndit. nō decet inquit vt h̄j qui in Administratione ⁊ tutela reipu- blice sunt propter p̄uatas molestias dimittantur. Sic facere de- bēt n̄i electores vt nec delectū nec amicū nec affectū p̄ponant nec odiū postponāt sed cōem vtilitatē attendant ⁊ p̄sone valorē. et tunc infallibiliter scire potest q̄ a sp̄sctō dirigunt q̄admodū dicit text⁹. Et verificat de ip̄s qd̄ scribit Eccl. 17. Destinavit illis sortē ⁊ tatis loquē ibi ad isam de sp̄sctō. Tertio dico q̄ ad electionē istā ipedit liuor fraternalis quo q̄libz alteri p̄poni certat: nā et h̄mōi ambitōis bus piclitas eccl. 10. et quotidie p̄mouent inepti. Vñ notat Statius et qd̄ etiā inter germanos. amor dñandi tantā distillauit iudiciā: vt vterq; excluso amore aliū excludere moliret. Nā ambitio honoris prius naturalē inuasit amicitia inter deū et hoīem q̄ quodcūq; aliū pcti genus vt dicit August. 4. de ciui. dei capit. 25. S Sed si reuera moderni attenderēt q̄ sunt difficiles ad sustinēdū honores nō foret p̄platura lis tantā in eccl. sicut modo est. s̄ electiōes essent libere et fierēt sc̄dm instinctū sp̄scti absq; cōtentione. vñ de Tyberio nar- rat Suctoni. lib. 3. q̄ i periu sibi diu oblatū refutauit sed tādē vict⁹

precibus ciuium. obnixè rogatum accepit sciens q̄ contradictio-
nes comprimit fors ⁊ inter potentes quosq̄ diiudicat. Unde Alexā-
der libro supplicationum.

Ambitiose tuum vultum quo virtutis honozis. *vertis*

Est comes ira timor sollicitudo dolor.

Plus alces q̄ mellis habet concessa potestas

Crede esse dulce pressis amare putas.

Dulce fuit pressis corodit singula liuor

Aix tempus pacis hora quietis erit.

Ex quo igitur tot ⁊ tanta discrimina sunt in honoribus v̄ri iusti non
debent electiones liberas impedire: quia qui non est operatus ma-
nibus suis iniquitatem nec cogitauit aduersus deum nequitia. va-
bitur ei fides donū eterne ⁊ fors in templo dei. *h.* Quarto sortē ele-
ctionis per instinctum spiritus sancti faciendū impedit amor numma-
lis. Nam quasi in omni electione et prelatoꝝ impositione sunt me-
diatores falsi quidā pecunias dātes maximas atq̄ perpetuas ma-
iores amicitias promittentes: vt talē vel talē velint eligere. ⁊ sic alii
quando simplices ad consimile nephas inducunt dicentes. Inueni
innocenti. illud Prover. i. Veni i plebem⁹ domos n̄ras spolijs sortē
mitte nobiscū marfupiu v̄nū sit oim n̄m. Et reuera ista pestis quod
dolendū est mirabiliter inoleuit. ita vt qui plura dederit plures vo-
ces habeat et in ecclesia principatū obrineat: Sed vere caueāt sibi
sic ad dignitates ecclie veniētes q̄ valde erūt remoti a via etna nisi
fēpe stue desistāt. Ad talē d̄r in actib⁹ ap̄loꝝ. nō est fors tibi neq̄ ps
in sermōe illo pecunia tua tecū sit in perditionē: qm̄ donū dei est ma-
sti pecunia possideri. Non sic vos sed ambulate digne deo placētes
per oia in agnitione volūtatis ⁊ intellectu spūali gr̄as agētes sem-
per deo: q̄ nos dignos fecit in: p̄tē sortis sanctorū in luce. ad collocē. i.
Airi eni iusti et boni nō sorte fortune. nec muneris multitudine capi-
unt. dignitates et officia: s̄ instinctu beniuolentie diuine ⁊ in hono-
re dei. Et ideo d̄r de eis sapie. 5. Ecce quomodo computati sunt iter
filios dei et inter sanctos fors illoꝝ est. *lectio. cxxiij. cap. xvij.*

Cap. 17.

Eliz est bucella sicca cum gaudio q̄ dom⁹
plena victimis cum iurgio. Seruus sapiēs
dominabitur stultis filius: ⁊ iter fratres he-
reditatem diuidet. Sicut igne probatur ar-
gentum et aurum camino. ita corda probat domin⁹
Malus obedit lingue inique: et fallax obtemperat
labijs mendacibus. Qui despicit pauperem expro-
brat factori eius et qui in ruina letatur alterius non
erit impunitus. Corona senum filij filioꝝ ⁊ gloria
filioꝝ patres eozum. Non decent stultum verba
composita nec principem labium mentiēns. *Gen-*

ma gratissima expectatio prestolantis quocunq; se
vertit prudenter intelligit.

Postq; sapiens posuit conditiones circa formam eligendi q; in electio-
ne debeant obseruari. In isto capitulo tradit normam electionis sine
electo p qua expedit regulari Et fm hoc diuidit in duas pres quia
Primo docet in generali qualiter se gerere debeat in regendo. ibi:
Melior est bucella sicca cum gaudio q; domus. 7c. Secundo docet
qualiter se continere debeat in loquedo. ibi. Qui celat delictu que-
rit amicitias 7c. Prima pars diuidit in quinq; quia Primo osten-
dit q; electio fieri dz cum spuali delectatione. ibi. Melior est bucella
sicca cum gaudio 7c. Secundo q; absq; personali acceptione. ibi. Ser-
uus sapiens dñabitur stultis filiis 7c. Tertio q; absq; carnali cogita-
tione. ibi. Sicut igne probatur argenti et aurum camino 7c. Quarto q;
absq; rediosa metiu subuersione. ibi. Malus obedit lingue inique 7c.
Quinto q; absq; contumeliosa pauperum afflictione. ibi. Qui despi-
cit pauperem exprobrat factori eius 7c.

A. Prima pars adhuc diuiditur in duas. q; Primo ostendit quare
se dz habere circa electione. ibi. melior est bucella sicca cu gaudio 7c.
Secundo quomodo eum studere oporteat circa subditorum multipli-
catione. ibi. Corona senum filii filiorum et gla filiorum pres eorum 7c.
Quantu ad pimum dicit sapiens melior est bucella panis 7c. Vult
dicere q; melior est dignitas parua cum pace et beniuolentia eligen-
tium et absq; lite. q; magna cu iurgio et offensa eligentium et p ex-
tortione atq; molestiam sicut est melius comedere pane cum hylari
vultu conferentis q; maximas delicias cum iurgio et maliuolentia
spius. vnde Esopus.

In mensa tenui satis est imensa voluptas

Mobilitat viles mens generosa vapes.

Emendat conditq; cibos clementia vultus

Coniussa satiat plus vape frontis honor. *frontis*

B. Quantu ad secundum dicit sapiens. Seruus sapiens dñabitur stultis
filiis 7c. Sensus iste est q; ignobilis paup ac discretus dz pcelegi: 7
nobilis fatuus et indiscretus dimitti. An accipit hic seruus p pau-
perem fortunę beneficijs priuato de quo dz Ecclesia. x. Seruus sensato ut
beri seruiant. Nam frequenter accidit q; in regno seculari et ecclesie
stico melius regunt qui de humili loco nati sunt q; semp habent res-
uocatione tumous et fastus. eo q; cogitant se de humili domo natos
sed in de tali seruo non loquitur textus in pposito. Sed de paupere
sensato et beneficijs priuato de quo dz Esay. 53. Seruus meus ipse
uiuificabit multos et inter fratres hereditate diuidet. quia certe ser-
uus prudens et sapiens sic electus et prelarus effectus diligenter ad
huc facere dz qd bona fiat equalitas in distributione bonor ecclesie
memor. Prapntatis ex parte nec vnus totu habeat nec nihil vel paru
dicit Aristoteles. ii. Politicor cap. xv. q; pncipi vno officia vni no
bz imponere q; pulchru 7 citi? perficit vnum ab vno. sic plarum nec de-
cet hie nec dare plura bnificia q; vnu vni q; sic salubrius possidet bo-

na enim ecclesie oibus valētibus et indigētibus cōmunia esse debēt
 Sicut in legē Platonicorū. quā ponit Aristotel. vbi. s. cap. 18. Hicri. 34.
 Possessionē quā dedit vobis dividetis sorte. C. Quāntū ad tertium
 dicit sapiēs sicut igne pbat argētū et aurū cam. no. et. Aut dicere q
 nō sufficiat iustū plati eligere nisi fiat iusta intētōe et absq; corrupte
 la. sicut aurū purum est iter alia metalla incorruptibile. D. Quāntū
 ad quartū dicit sapiēs. malus obedit lingue inique. i. obedit i rodu
 ctioni peruerse. E. Quāntū ad quintū dicit sapiēs qui despicit pau
 perē exponit factorū eius. et. et exponit sicut expositum est de suo.
 Sequitur in textu. Corona senū filij filiorū et glā filiorū patres eorū.
 Ubi ostendit q electus v3 sollicitudinē circa subditōz multiplicatio
 nē gerere. qz multiplicatio bone proles d3 esse sūma glā platorū sicut
 corona est glā regie dignitatis. Sed non sic gloriant moderni. Ai
 demus enī q naturalis vīa est inter gallum et gallinacē qz gallus
 nō curat de impinguatione sua. sed filiorū solū intēdit fecunditati. sed
 gallinacē e3 fecunditatē non querit sed cibū solū. Sic multi plati
 nō intēdit aliud in ecclesijs in qbus p̄sunt nisi q fecundant in subdi
 tibus. Tales boni sunt sed e3 mali sunt qui tñ intēdit quomō se et su
 os valeāt impinguare. Sed de talib; fiet i fine sicut de gallinacē q i
 p̄gnatus laceratur Esaiē. 22. ecce dñs asportare te faciet sicut gallū
 gallinacē et quasi amictum subleuabit te sicut coronās coronabit te
 tribulationē. Pro forma lectionis essz notandū quōd deus pbat corda
 hoīm sicut ignis probat aurū sed id missuz faciamus. (o) Lec. cxxv.

Vide (o) in principio huius
 libri p̄della vbi essz
 in corrigunt; qd nota
 tuz it hoc iuno

Qui celat delictum querit amicitias: qui alte
 ro sermone repetit separat federatos. Plus
 proficit correctio apud prudentem q̄ cen
 tum plage apud stultū. Semper iurgia que
 rit malus. angelus aut crudeis mittetur contra eū.
 Expedi magis vise occurrere raptis feribus q̄ fa
 tuo cōfidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala p
 bonis nō recedet malū de domo eius. Qui dimittit
 aquā caput est iurgiorū et ante q̄ pariatur cōtumeliā
 iudiciū deserit. Et qui iustificat impiū et qui condē
 nat iustū abominabilis est vterq; apud deum.

Confidenti.

Post q̄ sapiēs docuit q̄lis debeat eē qui v3 regiari. Hic docet p̄ que
 modū o p̄ liguā moderari. Et fin hoc diuidit iste text; in quorū ptes
 qz Primo docet q̄ plati nō est crimen propalare. ibi. Qui celat deli
 ctum q̄rit amicitias. et. Secdo docet q̄ obstinati dñt penā publicam
 tollere. ibi. Sēp iurgia querit malus angel; aut crudelis. et. Ter
 tio q̄ accusans v3 correctionē intēdere. ibi. Qui dimittit aquā caput
 est iurgiorū. et. Quarto q̄ iudicans psonā nō v3 accipere. ibi. Et qui
 iustificat impiū et qui condēnat iustum. et. V. Quāntū ad p̄mū dicit sa
 piens. qui celat delictū querit amicitias. et. Est aut celandū delicta
 p̄torū maxime si sint penitētes. p̄pter quatuor. Primo qz frequen
 ter p̄tingit iudicē errare. Secdo qz sic poterit errantē comodius res

L.

D.

E.

A.

nocere. Tertio q̄ famā ā plus non poterit restaurare. Quarto qd̄
 turpius poterit alios maculare. Primo dico q̄ celanda sūt crimina
 pctōrū q̄tū possibile est q̄ p̄tingit frequēter iudicē errare id̄ expedit
 p̄p̄ honorē iudicū vt deliberēt prius q̄ aliorū pctā reuelent: q̄ vt ait
 Seneca ep̄la. 54. apud sapientē nec laus nec vituperiū cuiuspiā pre
 cipitater fieri d̄z. vñ Prou. xij. Verfuta celat sciam et cor infipierū
 puocat stultitiā. De sc̄bo scribit̄ p̄ouerbioy. Qui ābulat fraudulēt
 reuelat archana qui aut̄ fidelis ē celat amici p̄siliū De tertio Job. 31
 abscondi q̄s homo pctū meū et celant in sinu meo inq̄ratē meaz q̄
 reuera homini post infamiā si deus p̄ eū faceret miracula vix restitue
 retur ei fama. De q̄rto d̄r in proposito. Qui celat delictū q̄rit amicitias.
 Hā magnū scandalū est hoibus q̄n de enormibus pctis auditi
 et p̄tingere posset q̄ talis reuelatio esset occasio grauioris pcti. Hā
 multi dum famā perdiderūt grauiorib⁹ criminib⁹ se ip̄licant vt suis
 accusatoribus similia inferant: que et ipsi per infamiā sint perpesti.
 Et sc̄talem reuelationē sequitur proximi scandalū et ḡuius pctm̄.
 B. Quātū ad fm̄ dicit sapiēs semp̄ iurgia q̄rit mal⁹. angel⁹ aut̄ cri
 delis mitte⁹ s̄ eū. Vult dicere q̄ q̄ recalcitrat in correctōe mitte⁹ s̄ eū
 angel⁹. i. p̄lat⁹ rigidus nec forma prior tenēda est de celādo crimine
 ei⁹: q̄ obstinati d̄nt penas publicas tollerare. Hieremye. Reuate
 signū p̄dicare: nolite celare: dicite capta est Babilon p̄fusus et Bel.
 C. Quātū ad tertiu dicit sapiēs. Qui dimittit aquā caput ē iurgio
 rū. vult dicere. si intētio accusat̄ vel iudicātis nō est rozata aq̄ cha
 ritatis p̄ h̄mōi iudiciū aut̄ accusatio oēs suscitāt̄ nisi iurgia tm̄ nā vide
 m⁹ q̄ aque ip̄etuoſe currētes p̄ herbā quā rigare d̄nt eradicāt. sic q̄
 accusant̄ delinquentē magis ad peccādū excitāt q̄ emēdāt. Amos. 5.
 Reuelabit̄ q̄s aqua iudiciū et iustitia tanq̄ torrēs fortis. Quātū
 D. ad quartū dicit sapiens Et qui iustificat impiū. et qui condēnat ius
 tum. videlicet per numerū admissiōē aut̄ per carnalē amicitiaz
 Ex h̄is causis iniusta iudicia. puenerūt Esaye. v. Ec̄ qui iustificatis
 impiū pro numerib⁹ et iustitiā iusti aufertis ab eo. Lect. cxxvi.

Quid p̄dest stulto habere diuitias. cum sa
 pientiā emergere nō possit? Qui altā facit do
 mū suā querit ruinā: et qui euitat discere in
 cidet in malū. Omni t̄p̄e diligit qui amicus est: et fra
 ter in angustijs cōprobat̄. Stultus hō plaudet mani
 bus suis cū sponderit p̄ amico suo. Qui meditat̄
 discordias diligit rixas. et qui exaltat os suū querit
 ruinā. Qui puerū cordis est non inueniet bonū. et q̄
 vertit linguā incidit in malum. Fatus et stultus ad
 ignominia suā. sed nec pater in faruo letabitur.

Postq̄ offendit sapiēs q̄tum sit nephas iustitiā violare. Sic vocet
 q̄b⁹ solent vicijs iudicia maculari. Et sc̄dm̄ hoc diuiditur hic text⁹ in
 duas partes principales: quia Primo ostēdit a quibus expedit iu
 dicē custodiri. ibi. Quid p̄dest stulto habere diuitias. et. vñ

Proverbiorum Salomonis. Cap. 17

Secundo quantum nocet regimen ambiri. ibi. stultus homo plaudet manibus suis &c. Prima pars diuiditur in tres. quia primo ostendit quod minus pecunie rectissima peruertit. ibi. Quid prodest stulto habere diuitias &c. Secundo quod fastus superbie altissima subuertit. ibi. qui altam facit domum suam querit ruinam &c. Tertio quod fedus amicitie firmissima evertit. ibi. Omni tempore diligit qui amicus est &c.

A. Quantum ad primum dicit sapiens. quid prodest stulto habere diuitias tali modo congregatas cum sapientiam. i. scientiam per gratiam rectificansem emere non possit et maxime per huiusmodi diuitias ex falsis iudicijs acquisitas. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens. Qui altam facit domum suam. i. qui superbire studet et qui non vult discere incidet in malum iudicium sicut fecit Claudius imperator de quo dicit Suetonius. lib. 7. quod cum magistratus administrare non permitteret nec ipse discere vellet sedens pro tribunali cum dubiis verteretur dicebat se pro illa parte sentire que vera proponit: nec aliud ferens iudicium. ciuitati contemptus habebatur. Sic multi qui volunt reputari sapientes cum requiruntur in iudicijs se per inuoluti se tenent in bliso indifferentie: sicut lombardi.

C. Quantum ad tertium dicit. quasi yronice recitans argumentum quod iudices pro se habent quando falsa iudicia ex personarum acceptione pronunciant dicentes. Omni tempore diligit qui amicus est quasi diceret. Turpe foret in necessitatibus amicum deserere cui paruo falsitatis discrimine poterit subleuari siue subueniri.

Tunc sequitur secunda pars principalis. ibi. scilicet. stultus homo plaudet manibus suis &c. Ubi ostendit sapiens quantum noceat regimen ambiri: Et diuidit in tres partes quia primo declarat quantum gaudeat fatuus sublimatus. ibi. homo stultus plaudet manibus suis &c.

Secundo quantum et quomodo superbiat impius eleuatus. ibi.

Qui meditatur discordias diligit rixas &c.

Tertio quomodo corruat auius coronatus. ibi. natus est stultus in ignominiam suam &c.

D. Quantum ad primum dicit sapiens. homo stultus plaudet manibus suis cum sponderit pro amico suo. id est pro causa proximi fuerit astrictus. Sed quod illud sit gaudium stulti et non prudentis manifestum est. Nam si quis ciuitatis fortiter obesse sub pena vite custodiam acceptaret perderet animam si ciuitas ad manus alienas deuolueretur. Moraliter quilibet ad ecclesie culmen expositus spondet se ciuitates non solum vnam: sed multas animas ab inuassioe hostis triplicis defensare et custodire: cum tamen incius sit et ignarus nec nouerit quoad forum conscientie ferre iudicium qualecunque. Et ideo eorum presumptio absque dissimulatione punienda est. Proverbiorum vigesimo septimo. Tolle vestimentum eius qui spondit pro extraneo.

E. Quantum ad secundum dicit sapiens. qui meditatur discordias diligit rixas. multi enim sunt qui si audiunt verbum ambiguum statim contra loquentes exhauriunt in gutture suorum iuuantes et ma

ditantes illud quousque de eo intellectum malum aliquem eliciant
 ut rixas inde faciant de tali dicit Psal. Iniquitatem meditatus est
 in cubili suo &c. Et ideo dicit textus. Qui vertit linguam incidet in
 malum: id est in peruersum sensum. Quia nullum verbum tam bene
 dicitur. quin peruersus de eo sugere possit malum. Unde Isidorus
 de summo bono libro secundo. Facilius cuiuscumque vitium quam virtutes
 intēdimus: nec quid boni quis gesserit aut dixerit agnoscere: sed
 quid mali egerit perscrutamur. Et que causa? Reuera quia cum ta-
 les sibi sit de sua vita conscij vellent omnes homines eis peiores esse
 se quoad publicam famam ut eorum dignitas et nobilitas celebrior
 haberet. Puer. 24. ne emuleris viros malos nec desideres eē cū eis
 quia rapinas meditatatur mens eorum et fraudes labia eorum loquuntur.

E. Quantum ad tertium dicit sapiens natus est stultus in ignomi-
 niam suam &c. Ubi ostendit sapiens qualiter corruat asinus corona-
 tus: id est inficius et ignarus prelatatus quia natus est stultus in igno-
 miniam suam non solum presentem sed eternam. Unde de sine taliū
 stolidorum presidentium qui minime sufficiunt et tamen presidere
 presumunt. dicit Alexander de laudibus diuine sapientie.

Welle leonina sepe vestitur a fellus.

vide inerratis. *

Est illi pedit vox. puer. 15. Filius sapiens letificat patrem: filius vero
 stultus mestitia est matris sue. Pro forma lectionis iuxta illud quod
 habetur in textu omni tempore diligit qui amicus est. Notandum quod
 amicitiam plurimorum discontinuare solent quattuor. videlicet.

Mentis duplicitas

Localis diuersitas

Temporalis diurnitas

Fortune peruersitas.

f. Primum est mentalis duplicitas. Nam de multorum amicitia est si-
 cut de olla bulliente quantumcumque enim magnus ignis sub olla ponatur.
 prius tamen in superiori parte et superficie calefacit quam versus profun-
 dum. Concordat ad hoc Alexander ubi supra.

Callida sit quam grandis continua flamma. Vide in erratis. Sub hoc signo. ¶ =

Aur tamen est ipsa ardens hic segnior ignis.

Sic multi sunt qui cum magno impetu in primo aspectu prosciunt
 affectiones in aliquem et cum tanto estu quam vix seipsum poterunt con-
 tinere: Sed cum ad profundum solidi amoris venerint ille amor re-
 frigescit et sunt adeo extranei quasi prius noti non fuissent. Qui ta-
 li coniungitur dicere poterit illud Psal. Moab olla spei mee mihi
 alieni amici facti sunt Moab est electus superbus in quo quicumque
 spem ponit confidentie inueniet eum quando maxime indigebit quam
 alienigenam. Secundo ipedit amicitiam localis diuersitas quousque talis
 nisi fuerit haec amicitia que pro localē distantia separatur. Unde Se-
 neca epistola. 57. amicis officii loco possidendus est. Dicent nisi quod abest
 Quicumque vult continue videt hoc dicitur amico mecum stude: mecum
 cena mecum. ambula sed hanc amicitie legem communitas non ob-
 seruat que enim procul iudicantur locali distantia proculstant in cor-
 dis amicitia: Sed e conuerso secundum Seneca. facere debet sapiens. ¶

amicus qui procul est distantia ppe stet in affectionis prefetia psal. Amici mei et primi mei aduersus me steterunt et qui iuxta me erat etc. Tertio etiam amicitias disjungit vetustas temporis quis tempus est corruptionis causa et senectutis et naturaliter noua placent: cōtradiciente Seneca in extrema parte epistolarum suarū. Nunquā inquit amici noui sunt veteribus anteposendi: sed qui hec facit inter equos iudicare nouit non inter amicos. Nam equis veterib⁹ nouel los antepone re solemus: sed amicitia vetustissima suauissima eē de bet. Ecclesiastici. 6. Amicū antiquum non deseras nouus enim non erit similis illi. Unde Julium Cæsarem. Suetonius libro secundo. ex hoc multum commendat q̄ amicitias nō faciliter admisit admisas vero nullatenus permutauit.

B. Quarto etiam amicitiam impedit fortūe peruersitas: et hoc dupliciter vel ex parte honoris per quem quis fit immemor. amicorum vel ex parte infortunij ex quo redditur inuisus q̄ prius fuit quando sibi fortuna arrisit.

Primum est valde frequens quia honor facit amicitie obliuisci. Cuius causa est quia perfectus amor magis stat naturaliter cum statu medio loci q̄ cū statu solenni. sicut terra humilis aptior est ad maturitatem frugum. q̄ sit montosa. Ecclesiastici. Omne animal diligit sibi simile. Talis fuit ancilla Sarre que post q̄ fuit exaltata per fecunditatem non recordabatur beneficiorū domie sue. et ideo Jismael filius suus fuit priuatus hereditate sua. Et vtinam omnes ingrati essent priuati suis hereditatibus et seruituti subiecti. Secundo etiam ex fortune aduersitate separatur amicitia. ex hoc q̄ non curatur de amicitia hominum quando sunt egei de quibus sapiens. Est amicus socius mense et non permanebit in die necessitatis. Ecclesia. 6. **H.** Talis enim non erat ille miles Britānicus de quo refert Helias libro nono. qui cum propter perpetrātū scelus in Normania fugisset. ibiq̄ stipendiarius a rege susceptus euz die quodam solenni iter conturbemia leta hostes funesti proflirent in regem cūctis cubicularijs ac priuatis amicis regis latebras querētibus: miles iste quē rex quasi extraneum nouiter susceperat animosus sua proflies ad arma cum rege solus ad interitum properat et ad mortem. Cui rex conuinctus modo quo potuit dicebat. Cum te nunc iuuare non valeam et mihi preceterj minus tenearis perge libere quo licebit. Cui miles constans et gratus ait. Absit dñe rex vt inter hostes te relicto tātam ledā fidelitatis legem atq̄ fidelitatē dño de iure debitam in exorabili fuge verecundia maculem. Dignū enim vt sicut in cibis pinguib⁹ et dulcibus fui comes ita simul nunc in angustijs maneamus. Rex q̄ miles stragem in aduersos plurimā psequuntur et tandem prostrati simul sepeliuntur: vt quē admodū i vita sua dilexerūt se ita et in morte nō sunt sepati. puer. 12. Qui negligit dānū pp̄ amicum iustus est: quia nec cognoscitur in bonis amicus nec absconditur in malis inimicus.

Animus gaudens etatem floridam facit: spiritus tristis exsiccat ossa. Advera de sinu impius accipit vt peruertat semitas iudicij.

In facie prudentis lucet sapiētia: oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus et dolor matris que genuit eum. Non est bonum damnū inferre iusto: nec percutere principem qui recte iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est: et preciosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua intelligens.

Postquam sapiens ostendit quibus vitijs solent iudices maculari. Sic ostendit quanta debent presides super contritos letitia gratulari. Et secundum hoc diuiditur iste textus in quatuor partes. quia primo docet quantum sit tripudium contritio peccatorum. ibi. animus gaudens etatem floridam facit etc.

Secundo quantum sit periculum augmentatio delictorum. ibi. mures de sinu impius accipit vt peruertat semitas iudicij etc. id est prius prelatas vt permittat criminosos in malis regnare. Sed in facie prudentis lucet sapiētia. per refutationem talium numerorum: quia oculi talis sapiētis non sunt circa terrena tantum intēsi sicut oculi stultorum. et quicumque est talis ira est patris celestis et ignomina matris ecclesie que eum ad dignitatem genuit. quia vnde dicta veniet super eum.

A Tertio docet quod subditum vel etiam iudicem non corruptum non liceat molestare ibi. non est bonū damnū inferre iusto nec percutere principem etc. id est non licet iudicem non corruptum sed iustum molestare. Quarto docet quod principem docet multiloquium vitare. ibi. qui moderatur sermones suos doctus et prudens est et preciosi spiritus. vir eruditus etc. quasi diceret. qui raro et cum pondere loquitur sermo et spiritus status sui est preciosus et charus. quia in multiloquio non deest peccatum. Nam multiloquis aut mulieres lasciuas. aut pressiones pueriles et fatuas. aut naturales stultitias arguit vt frequenter. de primo Proverbio. 7. mulier in ornatu meretricio preparata ad decipiendas animas garrula et vaga. De secundo ecclesiasti. 4. non abscondit se ab eo vllus sermo. de tertio ecclesiastes. 5. In multis sermonibus inuenietur stultitia: Sed omnia opposita istorum trium inueniuntur in taciturnis. et ideo sicut sermo illorum predictorum est vilis: sic per oppositū sermo rariloquorum est preciosus et cultus figura primi Regū. 4. habet de sermone dei qui quā rarus fuit fuit preciosus in israel. Pro forma lectionis est aduertendum circa hoc quod in principio dicitur. animus gaudens etatem floridam facit etc.

quasi diceret. Sicut non est oblectamentum super cordis gaudium quod maxime facit hominem iuuenescere si sit senex: sic nihil est quod magis reuocet peccatorem ad floridam etatem innocentie sicut verba dulcia et letificatoria prelatorum. Ideo prelati circa conuersionem peccatorum se habere debent semper hilariter et gaudiose. Vbi sciendum quod magis est gaudendum de conuersione peccatorum quam de virtutibus aliorum. Et specialiter propter tria.

Primo quia clarus efficitur qui humilis nascebatur

Secundo quia thesaurus inuenitur qui nullus sperabatur

Tertio quia de bonis habitis vix aliquis delectatur.

Ad. Primum patet quod peccator eo ipso quod peccator est ex patre diabolo nascitur que natiuitas turpis est et seruilis. Sed cum talis incipit penitere regeneratur in christum per vterum matris ecclesie cuius precibus ac laboribus incipit viuere summo patri de hoc partu quod gaudiofus sit in euangelio scribitur. Quia non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundo.

Secundum patet sic nam plus gaudet homo si fodiens in terra archam plenam thesauro inuenit quam de thesauro apud se in scrinio reposita: Job. 3. Fodit gaudet vehementer cum thesaurum inuenit sepultum

Tertium patet quia naturaliter habita fastidimus. vnde Augusti. v. de ciuita. dei capi. xij. Multi de diuino tantum sunt ambitiosi de accepta vero libertate non letantes que solo fuissent quondam manumissione gauisi. quod secundum Hieronymum. ubi pertractat illud Matthei. Audietes magis stellam gauisi sunt etc. Sicut maior est tristitia de amissis quam non de habitis: sic maior est gaudium de venio inuenietis quam de semper possessis. Et hoc in euangelio. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente malus. quam super nonaginta iustis.

LECTIO. cxxvii.

Cap 18.

Occasiones querit qui vult recedere ab amico: Omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie. nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit: sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda ex ore viri et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impium in iudicio non est bonum vt declines a veritate iudicij.

Postquam ostendit sapiens quanta debet esse discretio prelatorum. Dic ostendit qualis debet esse executio officiorum et scilicet hoc diuiditur iste textus in duas partes. quia Primo ostendit quales debet admittere labores. ibi. Occasiones querit qui vult recedere ab amico etc. Secundo per quem modum liceat inquirere transgressores. ibi. Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua etc. vt in sequenti capitulo.

Prima pars diuiditur in quinque partes principales. Nam in prima iudicialis auctoritas recitatur. ibi. occasiones querit qui vult recedere ab amico &c. in secunda testimonialis falsitas reprobat. ibi. labia stulti miscent se rixis & os eius &c. In tertia iudex tepidus excitat. ibi. pigrum desecat timor anime aut effeminatoz &c. In quarta reus delatus informatur. ibi. spiritus viri suscitatur imbecillitatem suam &c. In 5. advocatus debitus commedatur. ibi. frater qui adiuuatur a fratre. quasi firma ciuitas &c. Prima pars adhuc diuiditur in 5. partes. quia primo docet qualiter presidens se gerere debet ad fugientes inditium. ibi. occasionem querit qui vult recedere ab amico &c. Secundo qualiter plecti debeat contumacie vitium. ibi. non recipit stultorum verba prudentie &c. Tertio quale sit obstinato infligendum supplicium. ibi. impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit &c.

Quarto quod iudex non debet pro quocumque pauere. ibi. aqua profunda verba ex ore viri et torrens &c. Quinto quod priuatam amicitiam non debet exercere. ibi. accipere personam impij in iudicio non est bonum &c.

A

A. Quantum ad primum dicit sapiens. Occasionem querit qui vult recedere ab amico &c. vult dicere quod qui querit subterfugia contra iudicem est recedere ab amico quia iudex bonus est maximus amicus secundum quod dicit Boetius libro. 4. de consolatione. vbi probat quomodo peruersi subditi se totos ingerere debent correctioni prelatorum. vti medicina supplicij pena peccati vitiosa sanetur. Ecclesiasticus. 19. Corripe amicum ne forte non intellexerit et dicat. non feci aut si fecerit ne iterum addat facere. Et quod huiusmodi correctio. amicabilem sit. et vere amicitie magis conueniens quam repugnans in prelati. patet per hoc quia in prelato bono amor pius et rigor durus nequaquam contradicunt. B.

B.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Nam cor hominis est quasi speculum quod nullius rei similitudinem habet nisi secundum conuersionem quia illius tamen habet similitudinem ad quod conuertitur. Sic moraliter stulti habent tamen modo cor suum. ad mundialia deorsum conuersum: que vana sunt et vacua. ideo de eis audit libenter loqui Ecclesiasticus. 7. Cor sapientium vbi tristitia est et cor stultorum vbi letitia. C.

C.

C. Quantum ad tertium dicit sapiens impius cum in profundum peccatorum venerit contemnit &c. Et ista tales sunt obstinati. de quibus dicitur Esa. 29. Ne qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consilium. quorum sunt in tenebris opera et dicunt. quis videt eos? et quis nouit nos?

D.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens aqua profunda verba ex ore viri &c. Sic ait enim. aqua profunda multo limpidius faciem inuentis representat quam tenuis sic in profundo iudice per scientiam et verborum astutiam magis et expressius relucet facta subditoz.

E.

E. Quantum ad quintum dicit sapiens. accipere personam impij in iudicio non est bonum. &c. Iudices enim quod diu propter munera ad personas non respiciunt iusti sunt et boni: sed cum munera receperint statim inclinantur ad malum. Proverbio. xx. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. quia dominus iudex est et non est apud

eum gloria. Dicit autem in principio sapiens. Occasiones querit q̄ vult recedere ab amico &c. Ubi notandū q̄ triplices occasiones p̄tendunt peccatores contra dei amicitiam habere si ab eius ministratione volunt elongari quibus nullarum deus sit causa: sed occasio accessoria tñ sit & non data: dicunt enim q̄ recedendū est ab eo p̄pter tria. Primo quia pondus nimium aggrauatur.

Secundo quia merces continue prolongatur.

Tertio quia natura iugiter fatigatur.

F. Sic enim se excusant senes quia dicunt q̄ senectus magnas requirit delicias oportet ergo eos deserere iugum xpi require supra

Sequitur

Clectio. cxxix.

Labia stulti immiscent se rixis. et os eius iurgia prouocat. Os stulti contritio eius. et labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia: & ipsa perueniunt vsq̄ ad interiora ventris.

R. Post q̄ sapiens ostendit quomodo iudicialis auctoritas comēdatur. Hic declarat quomodo testimonialis felicitas reprobatur.

Et secundum hoc diuiditur iste textus in duas partes. quia Primo docet q̄ testis vel accusans non debet litigiose aliquem accusare. ubi. labia stulti immiscent se rixis &c.

Secundo q̄ non debet in iudicio mala recitare.

Ubi. os stulti contritio eius et labia ipsius ruina &c.

Tertio q̄ dolose non licet aliquem maculare.

Ubi. Verba bilinguis quasi simplicia et ipsa perueniunt &c.

A. Quantum ad primum dicit sapiens labia stulti immiscent se rixis &c. vult dicere q̄ multi accusant et querunt occasionem dissensionis contra amicos ex sola melancholia: vt si forte contingant verba solastiosa possint socij reputari melancholici qui verba leuia ferre non possunt. Ex occasione itaq̄ ista faciunt coram iudice rixam maximam & trabem faciunt de festuca. et cum ipsi sint impacifici imponunt alijs q̄ non potest eis conuenire. Unde de talibus melancholicis dicitur esse. sicut dicit Albertus de cane. Canis enim inquit ex innata melancholia habet q̄ audito strepitu ructum facit: non considerans siue sit amicus siue inimicus vel extraneus. Sic melancholici ex malivolentia naturali si diu cōferunt cū quocūq̄ cōferant quicqd̄ audiāt siue sit amicabile siue inimicabile sic rixantur et litigia magna mouent. Sicut qui apprehendit auribus canem: ita impacifici commiscetur rixae alterius. Proverbiorum vigesimo sexto. Et signatē rixosi et litigiosi canibus comparantur. quia sicut canis lapides mordens sibi soli nocet: sic rixosi duratas suas malitias rodunt sibi ipsi principaliter derogantes. Proverbiorum decimo septimo. Qui medietatur discordias diligit rixas qui exaltat os suum querit ruinas.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens. Os stulti contritio eius

Iabia ipsius ruina anime eius. Sicut enim Martellus conterendo
 alia simul consumitur. sic testis mendax et accusator dum putat alii
 os contere semetipsum consumit. Unde talis dicere potest illud
 Hieremie decimo quinto. *Ac mihi mater mea quare genuisti me vix
 rixae? Virum discordie in vniuersa terra. Sequitur omnes maledicunt
 mihi.* L. Quantum ad tertium dicit sapiens. verba bilinguis quasi
 simplicia etc. Dicit Alexander libro secundo de laudibus diuine sa-
 pientie quod equus marinus est talis conditionis quod cum sol aera lustrat
 subtus aquas latitat noctu arua petens retrogrado cursu vestigia
 turbat ne deprehendatur. et sic depopulat deuastat et puerit agros.
 Sic falsi et inuidiosi mendaces in tenebris latent nec in aperto se p-
 dunt: sed simplicitate coram hominibus apparentes malum operan-
 tur depopulantes et confumentes fratrum bonam famam: quorum
 duplicitas ex hoc perpenditur quia si deprehensi de dolo exponantur
 statim incipiunt per ambages et glosas verborum subterfugere et pri-
 ma vestigia operire quia sicut Proverbiorum. i7. dicitur. *Odium susci-
 tat rixas et vniuersa delicta operit charitas.* Nam cum tales dolosi susci-
 tauerunt rixas incipiunt se excusare quod non mala intentione fecerunt
 vel quod non taliter ex toto dixerunt. sicut eis imponitur. Et sic operis
 re malitiam suam nituntur. sub specie simplicitatis. D. Tales simi-
 les sunt vulpibus sanfonis qui caudis suis totam segetem ~~pumae~~ depopu-
 labantur quorum facies erant simplices: sed caude multiplices.
 Sic pessimi depopulatores fructus spirituales et vite sanctorum sim-
 plicia verba habent: sed caudas duplicatas intantum. ut quos caudis
 suis tangunt vix unquam ab inconuenienti liberari possint. Laudas etiam
 habent colligatas quia quicumque talis est multos habet complices
 in affectione coniunctos et in consimili federe colligatos contra illud
 tamen quod ecclesiastici. scribitur. *Cum iracundo non facias rixam
 id est non sis illius comes qui facit rixas.* Quod statim ostendit se
 velle intelligere ecclesiasticus cum subiungit. *Cum fatuis consiliu
 ne habeas non enim poterunt diligere nisi ea que eis placent.*

patrix.

Sequitur.
 Lectio. cxxx.

Drum deijcit timor. anime autez effemina-
 torum esurient. Qui mollis et dissolutus est
 in opere suo frater est sua opera dissipatis.
 Turris fortissima nome domini ad ipaz cur-
 rit iustus et exaltabitur. Substantia diuitis vrbis ro-
 boris eius et quasi murus validus circundans eum.
 Antequam conteratur exaltatur cor hominis. et antequam
 glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam au-
 diat stultum se esse demonstrat et confusione dignum.

Postq̄ sapiens ostendit qualis ille sit qui v̄z attestari q̄ non erō
 sus nec inuidiosus. Hic ostēdit per quid desidiosus iudex valeat ex
 citari quia qui pigri sunt deiciuntur. Et sc̄bz hoc diuidit iste textus
 in sex ptes. quia Primo ostendit q̄ nulli timoroso expedit presidere
 ibi. Pigrum deicit timor ꝛc. Sec̄do q̄ iudici famoso competit rigo-
 rem exercere. ibi. Qui mollis ꝛ dissolut⁹ est in opere suo ꝛc. Tertio
 q̄ bono virtuoso conuenit in dño se continere. ibi. Turris fortissima
 nomen dñi ꝛc. Quarta q̄ bona ecclie sunt subditis impertienda. ibi.
 Substātia diuitis roboris eius ꝛc. Quinto q̄ in fastu superbie nō est
 mens figenda. ibi. Anteq̄ conteratur exaltatur cor hominis. ꝛ cetera
 Sexto q̄ per habitum sc̄ie est vita dirigenda. ibi. Qui prius respon-
 det q̄ audiat stultū se esse demonstrat.

Quantū ad primū dicit sapiens pigrū deicit timor. vult dicere. q̄ pi-
 gri prelati et timore graues et cōditioēs hñtes muliebres deiciunt
 frequenter a tramite recto. q̄ tales sunt sicut famelici petentes co-
 medere. et tñ non audent propter inopiā cordis petere. Tales vt di-
 xi necesse est vt a via iustitie cadant q̄ sicut dicit Augusti. 30. de ciuit.
 dei cap. 16. Allegans verbū Salustij q̄ Romani dū motum timorēq̄
 coluerūt plus hoc propter pacē fecerunt turpem q̄ propter iustitie
 honestatē. Hinc notādū q̄ tales timorosi a iustitie rectitudine deici-
 ciuntur spāliter propter tria. Primo q̄ cordis non hñt viuacitatez
 p̄ quā valeant suppositari. Secūdo q̄ mētis hñt leuitatem per quā
 pñt faciliter immutari. Tertio q̄ leuem habēt credulitatem q̄re nō
 pñt bene firmiter iudicare. Primo dico q̄ cadunt a iustitia plati ti-
 morosi propter defectū viuacitatis ī corde sicut Abal ex solo timo-
 re dauid cecidit mortuus sine lectu Proverb. 19. Qui timet hoīem
 cito corruet. Sed hic videtur dubiū. quia text⁹ dicit huiusmodi pre-
 lator timidos effeminatos esse cuz tñ mulieres naturaliter sint au-
 daces. et ideo opz aliter exponere textum q̄ cōmuniter exponatur.
 Ande sapiens non intēdit timorosos mulieribus compare ratione
 timorositatis. sed rōne debilitatis. Tñ vult dñe q̄ prelatus timoro-
 sus et piger est debilis ad presidendū sicut femina ad ministrandū
 Secundo dico q̄ timorosi sunt mente leues ꝛ cito possunt immutari
 et ideo non possunt solide stare multū. vnde Tullius in libro de for-
 tibus dicit q̄ timorosi sunt.

Sicut dormientes

Sicut nauigantes

Sicut vino copioso madentes.

Primi multa vident falsa pro veris.

Secundi multa vident mouere que solidissime stant

Tertij vnum plura esse putant.

Sic timorosi presidentes multa sibi fabricant pericula
 dū secundum veritatem non subsunt aliqua

Multa mala contra moueri putant que quiescunt

Et si aliquando vnum periculū imminet duo esse putant.

Sicut em̄ dicit Tullius libr. ij. de diuinationibus plura in bellis ti-
 mentibus apparent pericula quorū vnum in pace vix possz aduerti

Timorosus enim spes est in bello quia nunquam desinit committere mala Job. 19
 Sonitus terroris spiritus in auribus illi et cum pax sit ille spiritus insidias sus-
 picatur. Tertio prelati timorosi leuē hnt credulitate: et ideo a recti-
 tudine iustitie deiciunt. quia trepidauēst timore ubi nō erat timor. Se-
 cundo principaliter dico quod iudici famoso cōpetit rigorem exercere et
 quātū ad hoc dicit sapiēs quod mollis et dissolutus est in ope suo etc. Pā-
 nus enim mollis et delicatus citius ꝑculcat quā panis rigidus et rudis sic
 pulchritudo iustitie melius seruat ꝑ tēperatum rigore quā ꝑ modestia
 nimis magnā. Tertio principaliter dixi quod homini xtuoso cōuenit se in
 dño continere. et quantum ad hoc dixit sapiēs Turris fortissima nōm
 dñi ad ipsā currit Iustus et exaltabit. Quarto principaliter dico quod bona
 ecclesie sunt subditis impartienda et quātū ad hoc dicit sapiēs Suba diui-
 tis urbs roboris eius etc. quasi diceret nō sic dñt facere ꝑlati de bonis
 ecclesie sicut mūdiales quod omnia dant ꝑpinqs et de suis cōsanguineis
 constituit sibi munitiones. Sed absqꝫ ꝑsonarū acceptioe bona eccle-
 sie sunt conferenda maxime virtuosus quia nō est ꝑsonarū acceptor deo vñ
 Alexāder. Stant foris agnati cū cognatis inter fratres elige quos spūs
 sanctus intus alit. Quinto principaliter dixi quod in fastu superbie nō est
 mēs figēda: et quantum ad hoc dicit sapiēs Ante quā conteras exaltatur
 cor hoīs etc. quia nihil tam leue quin ex altitudine magna cōteras si ca-
 dat. sic nullus tā xtuosus quin cōteras supbia si ꝑ supbiā eleuatur.
 Sexto principaliter dixi quod ꝑ habitū scientie est vita dirigēda Et quā-
 tum ad hoc dixit sapiens. Qui prius respōdet quā audiat stultus se esse
 demonstrat etc. id est qui prius se de iudicijs intromittit quā didicerit
 stultum se esse probat.

Lectio. cxxxi.

Spiritus viri sustentat imbecillitatē suā: spi-
 ritū vero ad irascēdū facilē quos poterit susti-
 nere? Cor prudētis possidebit sciām et au-
 ris sapientū querit doctrinā. Donū hominis
 dilatat viā eius. et ante principes spaciū ei facit. Iu-
 stus prior est accusator sui. venit amicus eius et inue-
 stigabit eum. Contradictiones comprimit fors et in-
 ter potentes quoque diiudicat.

Post quā sapiens superius torporē iudicis reprobaui: hic ostendit quā ac-
 cusatus se ipse excusabit. Et hinc hoc diuidit hic textus in quatuor partes. quia:
 Primo ostendit quod accusatus debet diligenter ceu paciēter auscultare. ibi
 Spūs viri sustentat imbecillitatē suā etc. Secundo quod delationes debet ꝑ-
 uerē inuestigare. ibi. Cor prudētis possidebit sciām etc. Tertio quod debet
 libenter errogare. ibi. Donū hoīs dilatat viā eius etc. Quarta si sit
 reus quod veritas est fatēda. ibi. Iustus prior ē accusator sui etc. Quinto
 si nō sit lesus quod falsitas est spernenda. ibi: Contradictiones compꝫ-
 mit fors etc. A. Quantum ad primū dicit sapiēs Spūs viri sustētat ibecil-
 litatē suā etc. i. paciētia. vel patiēs aduersa nō curās sustētat molesti-
 as sicut spūs vitalis sustētat carnē iuxta illud Matthei. 26. Spūs
 quidem ꝑoptus est caro autē infirma. In cuius signū homo viuus leuius

portatur. Quod mortuus sic homo ratione vicens facilius sustinetur Quod homo ratione carens quacumque etiam impatiencia vel tribulatione vexetur: cuius tamen causa ponit Alexander in primo theodoro suo nouo et metrico sic.

Sepe diem mentis obnubilat ira serenum

Lum fulgore suo sol rationis eget.

Non enim viri nunquam fabricant sibi causas ad inuoluendum homines quibus comminantur prius et accusationes nisi eis magna occasio de se et ratione iniurie illate. Sed iracundi ex conceptu proprio fabricant sibi occasiones valde fragiles ad accusandum siue rixandum quam si bene inuestigent inuenient quam faciliter per accusati responsu corripuntur. unde sunt tales Titus nobilis imperator: ut dicit Suetonio. Hanc edidit legem ut delatores de facili causa ab urbe singuli pellerent ne daretur audacia alijs ceteros per nullo criminandi. **B.** Quantum ad finem dicit sapiens. Cor prudentis possidebit scientiam etc. quia per suam solertiam de omnibus causis delatorum aduertere et attendere: et tunc absque dubio si sit inimicus poterit eos capere in suis sermonibus dubijs si pacienter aduertat. Aliter prout textus huius exponit de ipso iudice quia astutus ex circumstantia facti ex vultu ex gestu nouit deprehendere veritatem De tali iudice Proverbia 14. de Sapiencia requiescit in corde ipsius et prudentia in ore eius. Sed estimo quod iudices moderni non solum non inuestigant veritates latentes. sed etiam publicas et manifestas propter amorem vel odium vel munera nimis occultant. Similes in hoc malis medicis qui primo interficiunt homines: et tunc inuestigant effectum medicine Sic mali iudices primo ex amore vel odio sententiant et tunc inveniunt de causa et occasione et conditione delatoris et testis De talibus exponit illud Esaię. 6. Ecce cor populi huius et aures eius aggravata et oculos eius claudet ne forte videat oculis suis et auribus suis audiat et cor de suo intelligat et convertatur et sanet eum. **C.** Quantum ad tertium dicit sapiens donum hominis dilatat viam eius et ante principes spacium ei facit quia per munera ianua per ingressus Iudices enim et potentes amici sunt bona tribuentes nec mirum. quia sicut dicit Virgilius. vi. Eneidos ingressus inferni non prius patuit Enee nisi per donum Proserpine deę inferni collatum. Sic multi ingressum inferni per munera merentur dum munera per causas falsas conferunt. Si ergo infernum non possit sine donis lucrari a multo fortiori iniustitia quam in celis est sunt donaria proferenda. Vel potest textus exponi de dono elemosine quam dilatat viam hominis versus celum. **D.** Quantum ad quartum dicit sapiens iustus prior est accusator sui. etc. In multis religionibus est sic quod prior Christus caplum et est primus: sed in ingressu refectorij est ultimus. Sic sancti viri in voluptatibus sunt ultimi: sed in punitionibus criminum suorum vel accusationibus eorum rudes sunt primi Ecclesię. x. Si occurrerit malum inuenies illum illum priorem ad se videlicet accusandum. **E.** Quantum ad quintum dicit sapiens. Contradictiones comprimunt sortes etc. Et vocat sortes iusta iudicia quibus iurgia renouentur. Vnde vult dicere quod si falsum cuiquam imponatur non deest super hoc accusatus intendere vel contendere. sed audacter ad iudicium veracis iudicis accedere et procedere et ibi veritas ostendetur. Absque notandum quod contradictio seu contentio non debet su

fineri propter tria. que ponit Seneca eplā. 61. quia cū superiori cōtradicitur presumptio est cum equa. ambiguum est. cum inferiori sedum est. ideo contradictionibus omiſſis procedendū est. ad forte vbi iustus iudex cuius bona confidentia veritatis procedet. q̄ non relinquet dominus virgam peccatorum super forte iuniorum: vt non extendant iusti: ad iniquitatē manus suas.

Lectio. cxxxij.

Frater qui adiuuatur a fratre quasi ciuitas firma et iudicia quasi vectes vrbium. De fructu oris viri replebitur venter eius. et gemina labiorum ipsius saturabunt eū. Adors et vita in manibus lingue qui diligunt eā comedent fructus eius. Qui inuenit mulierē bonā inuenit bonū. et hauriet iocunditatē a dño. Qui expellit mulierē bonā expellit bonū. Qui autē tenet adulerā stultus est et insipiens. Cū obsecrationibus loquitur pauper et diues effabitur rigide. Vir amicabile ad societatem magis amicus erit q̄ frater.

Postq̄ sapiens ostēdit qualiter se gerere debeat accusatus. hic ostēdit q̄liter se exercere debeat aduocatus q̄ pro cliente h̄ gerere vices fratris. Et fin hoc diuidit̄ iste text⁹ in q̄tuor ptes: q̄. Primo docet q̄ aduocatus fratri seu cliētī charitate d̄ copulari ibi. Frater q̄ adiuuatur a fratre q̄si ciuitas firma &c. Secōdo q̄ ipsi seruienti h̄ premiari. ibi. De fructu oris viri replebit venter ei⁹ &c. Tertio q̄ in causis p̄ncipaliter est veritas attēdēda. ibi. qui inuenit mulierē bonā inuenit bonū &c. Quarto q̄ in verbis paritas est sp̄aliter diligēda. ibi. Cū obsecrationibus loquitur pauper et diues &c. **A.** Quantū ad primū dicit sapiens Frater q̄ adiuuatur a fratre q̄si ciuitas firma &c. Hoc est ille q̄ amatur. ab aduocato tanq̄ a fratre (q̄ naturali et legit̄o quodā amore fratrem suū diligit) non p̄pter munera aut inhonestas causas alias sed p̄pter iustitiā ille p̄t esse sicut ciuitas firma q̄ vbi iustitia et charitas est cā aduocationis quā vnus hō h̄ ad aliu p̄p̄ seruationē sue iustitie et innocētie ibi ē fraternus amor licit⁹ et honestus: q̄ iudicia iusta sunt q̄si vectes vrbium. Eadem⁹ em̄ q̄ q̄si locus relinq̄tur. q̄si habitatiōi ineptus vltimū q̄d asportatur sunt cardines portarū et vectes. Sic in om̄i ciuitate si auferant̄ diuitie dūmō maneat iustitia & charitas nō est desperādū: s̄ si auferunt̄ cardines. fraterna iustitie & amoris ruina succeder. p̄s. Vectes ferreos p̄fregit p̄ iustitias ei⁹ suas hūiliati sūt &c. **B.** Quantū ad h̄z dicit sapiens de fructu oris viri replebit venter ei⁹ &c. q̄ iustus est q̄ de labore lingue sue viuat aduocat⁹ et q̄ germen. i. proles foueat eū. Hā q̄ q̄ iudicibus nō liceat recipere pecuniā: aduocatis tñ p̄ labore et p̄silio bono licet. quia tam testis q̄ iudex debitor est veritatis sed aduocatus non cogitur nisi velit. Eadem⁹ em̄ q̄ aliter expectam⁹ fruct⁹ ab arbore eleuata

aliter a terra humili prostrata quæ terra singulis annis requirit culturam arbores vero non. Si iudices qui sunt in dignitate fastigio constituti et vt arbores eleuati eo ipso qd eleuantur debitoris sunt. veritatis absq; semine seu cultura pecunie quia in lege dñi volūtas eius. et erit tanq; lignum quod plantatum est secus decursus aquarū quod fructum suum dabit in tēpore suo. Sed aduocati cōparantur terre propter planiciē et equalitatem et quia non habent eleuationes in dignitate ideo non sunt debitoris iustitie ex nature conditiōe sed tñ modo ex cultura. *Psal.* De fructu operū tuorū faciabitur terra. *L.* Quantum ad tertiu dicit sapiens qui inuenit mulierē bonā inuenit bonū et c. Vocat hic sapiens mulierē bonā aduocatum talem qui magis actus suos exercet ppter bonū honestū q̄ ppter vtilē et delectabile. Sicut enim bona mulier in actu matrimoniali querit bonum prolis et non delectationis: malā vero et adultera per oppositū Sic bonus aduocatus plus intendit bonū veritatis q̄ lucriti: malus vero econuerso. *Iuxta illud. Au. gelij. lib. 2.* Aduocatus ab omnib; precii accipit et tamē omnes simul fallit. *Ezechie. 16.* Facta es quasi mulier adultera que super virū suū induxit alienos. *D.* Quantum ad quartum dicit sapiēs. Cum obsecrationibus loquitur pauper et id est aduocatus prudens hūiliter loquitur. Et pauca sicut pauper Et si viderit qd cā sua non fuerit multū clara per verba modesta: ad compositionē amicabilem causam trahit. Dicitū est autē in principio textus. Frater qui adiuuat a fratre quasi ciuitas firma et c. Abi notā dum pro forma lectionis qd tripliciter contingit frater a fratre iuari: quibus etiā modis nos xp̄us adiuuit propter qd frater non dici potest. Adiuuatur enī frater a fratre. Per angustiaz cōmunicatiōnem. Per substantiaz participatiōē. Per iniuriarū condonatiōē. *E.* Primo enī frater in angustijs cōprobatur. *Enī Alexander in pmotheo suo nono.* Castor et pollux fratres gratissimi sic pinguntur. Et vna manu reciproce alter alterius osculando tenet mentum. altera vero gladiū. cuius acies cor vnius cū fratris ex opposito stātis transuerberare videtur. et ecōuerso q̄si mucronibus mutuis se occiderent in signū qd fraternū amor mutuis solatijs consolatur. et alterius angustijs quasi proprijs vulneratur. *Ezechielis.* sic ait dñs. Gladiū vniuscuiusq; diriget in fratrē suū. Sic gladiū vulneris quo ad dolorē pro peccatis nostris permisit xp̄us per medium cordis sui transire: vt se perfectus nostrum fratrem approbaret. *Harrat Au. gel. lib. 6.* qd apud veteres erat congregatio. siue collegiū fratru dictum fratrum arualiu. id est arua siue actus tēporum frequētantes. et ideo dicebant aruales fratres quia i campis vbi exercebant actus militares per ictus et vulnera mutuose iueuerunt amore fraterno hū coronabant coronis spiceis. i. despici factis et induebantur albis infulis. vt dicit *Au. gel.* vbi supra. *F.* Tales dñt esse xp̄iani fratres et fideles. boni aruales non boni coniuuales aut mensales sed vbi p successiones sunt ictus et verbera seu grauamina illic ostendere se debent et sue fraternitatis amorē. *primi Machab.* Querit ecclesia. Quid faceret fratribus qui in tribulatione erant. *D.*

dilectus iudas simoni fratri suo Elige tibi viros vade & libera fratres
 tuos. Tales coronabunt de segetibus & spicis quia bonus fructus &
 bone vite valor qui inuenitur in fratribus talibus attribuet fratri p
 laudē. qui fratres suos in periculo et tedio constitutos liberauerit:
 q̄admodū fecit xp̄us. Tales etiā fratres in insula alba. i. byademate
 p̄ sua gratitudine coronabunt in celis. **S.** Secūdo probantur fra-
 tres p̄ substantiā et honorum p̄ticipationē. q̄ qui habet hui⁹ mō-
 di substantiā et videt suū fratrem nō habere si non tribuat. frater nō
 est Talis fuit Bellin⁹ qui vt dixit Alexander de laudibus diuine
 sapiētie. Cū de iure totū regnū anglie: velut senior occuparet vict⁹
 amore fraterno cum Bernio fratre suo. regnum diuisit sed Bernius
 velut ingratus tanta pietate non contentus ē Bellinū bellū mo-
 uet volens totū regnū occupare. Sed cum iam cōgressuri essent fra-
 tres vterini interne lachryme eos sedus inire coegerunt. Et bellin⁹
 adhuc fraterni amoris non immemor remissa iniuria Berniū fratrē
 suum in regiminis sociū assumpsit. Moraliter fratres xp̄i homines
 videlicet et domus patris sui pugnarūt contra eū Hieremye. 12. Ip-
 se tamen ex magna sui bonitate nobis auxiliabit et auxiliatus est &
 cuilibet nostrū tanq̄ fratri suo dicet confortare Hieremye. 41. Et sic
 patet tertiu quomodo christus d̄ frater noster. per iniuriarū remis-
 sionem Marthei. 18. Christ⁹ sic docuit simonē inquirentem. Si pec-
 cauerit in me frater meus quotiens remittā ei: et dictum est non so-
 lum septies sed septuagesies septies.

Lectio. cxxxiiij.

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate
 sua q̄ diues torquens labia sua et insipi-
 ens. Vbi non est scientia anime non est bo-
 num: et qui festinus est pedibus offendet.

Stultitia hoīs supplantat gressus eius & contra deū
 feruet animo suo. Diuitie addunt amicos plurimos
 a pauere aut et hi quos habuit separantur.

C Postq̄ sapiens superius ostēdit quales admittere debeat iude
 delatores. hic docet quales conueniat recipere consiliatores. Et se-
 cundū hoc diuiditur hoc capitulū specialit̄ in duas partes: quia.

Primo docet quali consilio sit vtendum in malitie inquisitione. ibi.
 Melior est paup qui ambulat in simplicitate sua &c.

Secundo q̄ mature sit procedendū in sententie promulgatione. ibi
 Domus et diuitie dantur a parentibus &c.

Prima pars diuiditur in tres. quia

Primo docet q̄ in affectionibus scientia est totalit̄ preponenda.

ibi. Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua &c.

Secundo q̄ in testibus iustitia et veritas sunt iugiter attēdēda. ibi.

Testis falsus non erit impunitus &c.

Tertio q̄ in proteruis et obedientibus rigor & pietas sunt difformi-
 ter adhibenda. ibi. Non decent stultum delicia &c.

Proverbiorum Salomonis. C. 19.

Prima pars diuiditur in quattuor: quia. Primo docet q̄ assessores debent esse scientia roborati. ibi. Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua. &c. Secundo q̄ esse debent conscientia approbati. ibi. Vbi non est scientia anime non est bonum. &c. Tertio q̄ esse debet reuerentia timorati. ibi. Stultitia hominis supplantat gressus ei⁹ &c. Quarto q̄ non sunt auaritia federati. ibi. Diuitie adducunt amicos plurimos &cetera.

A. **Quantum ad primum dicit sapiens melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua &c.** Id est melior est pauper iudicans. q̄ diues iugulans in uoluntatibus qui torquet labia sua qui nititur causetela in omni verbo reperire. hoc enim videmus ad oculum. q̄ sunt quedam voragine in quibus tam velociter aqua voluitur in circuitu. vt etiam figurata Alexandratâ suo motu quo ad apparentiam faciunt circula rem. vñ Alexander de laudibus diuine sapientie lib. ij.

Et si quodcumq; corpus mittatur in vindam

Quo pacto motu. circulat illa suo. motu.

Reuera sic est moraliter. Nam multi sunt fluxibiles & fluctuosi in uoluntatibus iuris vt illud quod videtur iustum et maxime stabile in dubium et ambiguum statim mutant. Tales communiter sunt proprii sensus solidi scientie fundamento carentes. Et ideo dicuntur torquere labia sua admodum fatui quasi magis aliquid intelligentes in tali verbo quod ad notitiam hominum nondum venit De quibus dicit dominus Esaye. 58. Numquid tale est ieiunium quod elegi contorquere quasi circulum caput suum nonne hoc est maius ieiunium quod elegi dissolue colligationes impietatis solue fasciculos depumentes. Nam hec est conditio falsorum iudicum et hypocritarum contorquere. i. capita sua reuolueret et quasi sapientes apparere et quasi zelatores legis. Tales semper nituntur. aliquid vigorosum. inuentre. in omni causa sub specie pietatis. Tales nullomodo eligendi sunt. assessores fin. textum.

B. **Quantum ad secundum dicit sapiens ubi non est scientia anime non est bonum.** supple consilium quoad regimen aliorum dicit Isidorus lib. xiiij. Ethimo. quod olim iudices et prelati dicebantur bases. quod tanquam bases populum sustentabant: et propterea vt bases in edificijs sicut iudices in dignitatibus coronabant. Si igitur basis que totam structuram habet baiulare in se est fragilis et inconstans. per conscientie lesionem necesse est totam fabricam minari ruinam. Et ideo qui festinant vt fiant iudices aut iudicum consiliarij antequam sint in conscientie puritate firmati: necesse est vt in pluribus erroribus offendant et fiant Hinc est quod antiquitus vt habetur Leuitici. 4. pro peccatis principis offerebatur hyrcus: sed pro peccato alterius tantum capra. Quod sicut hyrcus capram ducit quo vult. Sic iudex exemplo suo malo subditos adducit. a bono et reducit ad malum. quia exempla principis in plebe habentur pro iure. vt habetur. extra de sententijs et remissionibus Iudicum capitulo in causis.

C. **Quantum ad tertium dicit sapiens stultitia hominis supplantat gressus eius &c.** vñ Gregorius in suo pastoralis nobilitate motus

+gloriarum

Quadratum.

A.

B.

C.

natura omnis genuit equales. sed varietate morum alios alijs culpa post ponit. Unde omnes qui presunt non potestatem ordinis in se. sed equalitatem conditionis pensare debent nec preesse hominibus gaudeant nisi sciant se posse prodesse: in cuius figuram cum dñs dixisset filijs Noe. Crescite et multiplicamini protinus subiunxit. et terro vester ac tremor sit super cuncta animalia terre. Ecce enim super animalia conceditur potestas. sed super homines per dominationes et superbias prohibet. Hoc satis considerans Octavianus Augustus et alijs se natara parem et summo regi inferiorem se monstrauit quando depositis regalibus vestibus in theatro veniens inter plebanos: vt plebanum se gessit: vt dicit Suetonius de vrbe libro secundo. et Prouerbiorum. 16. Seruus sapiens. id est humilis dominabitur stultis filijs. i. superbis.

D. Quantum ad quartū dicit sapiens. diuitie addunt amicos plurimos etc. id est faciunt iudices fauorabiles frequenter in cā iniusta quod multum reprobabile est. quia ex amicitia non licet offendere iura. A multo fortiori nec propter lucrum veritas debet offendi Ecclesi. quadragesimosexto. Ne accipias personam in iudicio vt de aliquas de lege altissimi et testamento de datione hereditatis amicorum de equalitate statere et ponderuz de acquisitione multorum et paucorum etc. quia vt in littera dicitur.

Qui festinus est pedibus maxime in talibus offendit.

Ubi p forma lectionis notandū, q in tribus periculosum est festinare

Primo in regiminis admissione.

Secundo in temporalium ditatione.

Tertio in sententie prolatione.

E. Primo dico q periculosum est festinare in regiminis admissione sed mature et gradatim procedendum est Ecclesiastici secundo.

Inclina aurē tuam et suscipe verba intellectus et ne festines in tempore obductionis. Et signanter dicit suscipe verba intellectus. quia illi qui per saltus festinant ad gradus carent necessario verbis intelligentie et scientie complete. Hoc enim videmus in naturalibus. aliter enim sol calefacit terram. Aliter terram splendore suo illuminat quando est in signis australibus: et aliter quādo est in signis septentrionalibus. Nam quando est in borealibus signis statim attingit meridiem et cito declinat ad occidentē et disparet. et ideo tūc aliter splendet et parum vel nihil calefacit terrā in estate autem non sic.

Tunc siquidem cum maturitate celi summitatē ascendit et tunc valde modeste sine festinatione descendit splendetq; et terraz calefacit Sic q subito magisterij aut cuiuscūq; regimīs culmē ascendit valde remisse et quodā tenebroso nomine magisterij fulget. sed fulgor ille cito disparet eo q nihil habet caloris scientie et doctrine. quibus subditos fouere debet. Sed illi qui gradatim et modeste ascendunt intense fulgent per in. lectualis luminis intelligentiā et intense ac diu calefaciunt per doctrine abundantiam. de talibus scribit Josue x. Stetit itaq; sol in medio celi et non festinauit occumbere.

Secundo periculosum est festinare in temporalium ditatione. Unde Proverb. scribitur. Festinata substantia minuetur: quae aut paulatim acquiritur manu multiplicabitur. Tertio non est festinandum in fine prolatione: sed est valde periculosus. Unde Esa. 59. de festinantibus in fine prolatione dicitur. Pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem innocentium: de hoc iam superius dictum est.

Correctio. cxxxiiiij.

Falsus non erit impunitus: et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici sunt donis tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nihil habebit: qui autem possessor est mentis diligit animam suam: et custos prudentie inueniet bona. Falsus testis non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit.

Postquam sapiens ostendit quomodo in assessoribus bona conscientia ac etiam iustitia est diuitiis preponenda. hic ostendit qualiter veritas in testibus et iustitia est fallacis et versutis preferenda. Et secundo dum hoc diuiditur iste textus in quattuor partes. quia

Primo ostendit. quod a testibus generaliter est abdicanda falsitas. ibi. testis falsus non erit impunitus etc. Secundo quod ab eisdem est amouenda partialitas. ibi multi colunt personam potentis et amici sunt etc. Tertio quod in intentione eorum esse non debet vana cupiditas. ibi fratres hominis pauperis oderunt eum. insuper et amici etc. Quarto quod in sermone eorum esse debet plana sinceritas: et nullatenus inuoluta duplicitas. ibi. Qui tantum verba sectatur nihil habebit etc.

A Quantum ad primum dicit sapiens. testis falsus non erit impunitus etc. Unde ille qui proserpinam fructus infernales gustasse falsificatus est pene perfidie non euasit: nam mutatus in bubonem cum etis volatilibus odibilis fuit. a quibus sequestratus tenebris perpetuis condenatur ut notat Quis. 2. metamor. Sic erit de illis qui in presenti falsum testimonium dederunt quia de iure deo et hominibus odibiles erunt: et in futuro perpetuo tenebrarum carcere recludentur: et non solum tantum punientur. quantum alij peccatores sed plusquam celi quae sicut dicit Seneca inter ludicra sua quae de claudio Cesare scribit propter falsitatem suam nec celi volebant nec inferi audebant eum admittere: timent inferi quidem falsitatem ne per eam dominationes auferantur et ideo falsi quilibet descendentes ad inferos carceri grauior retraduntur custodia. Sapient. xviiiij. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum supple sunt: qui inclusos custodiebant filios tuos per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. vocat autem filios dei iustitiam et veritatem quas falsi homines dunt

hic viuebant occultabant.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens multi colunt personam potentis &c. id est testificantur pro illis qui bona dant et munera contra dicente scriptura. Exod. 22. Non vnges manum tuam nec pro impio dicas falsum testimonium. Tales non erant antiqui. imo ut dicit Heslyas libro secundo. cum Pyrrhus rex immensa munera rome misisset senatoribus & alijs compluribus ut eorum gratiaz facilius obtineret: in tota ciuitate romana non est inuentus vnus qui contra iustitiam in perniciem ciuitatis munus admitteret: sed vnanimiter contra bas iulantes munera. portas obturarunt ne lumen porte nota cupiditatis aut falsitatis lederetur. Deuteronomij. 3. Testes inuoco hodie celum et terram q nullus nostrum ouem aut bouem vel asinum aut quilibet illius sunt concupiuit. Et debet esse hec vox cuiuslibet testis fidelis qui nunquam propter lucrum abducitur a veritate.

C. Quantum ad tertium dicit sapiens fratres hominis pauperis oderunt eum &c. Multi enim sunt qui quis testificentur veritates. hoc tamē potius faciunt ex amore commodi quam ex zelo iustitie: & illud est valde reprobabile ut dictum est superius quia qui testificatur sic debet esse indifferens quod nec propter lucrum nec propter damnum nec propter amorem: aut odium: sed tantum propter iustitiam veritatem testificetur. tunc poterit testis bonus & in virtutum conditione optimus nominari quia testimonium veritatis ius fidele. Ecclesiasti.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens. Qui tantum verba sectatur nihil habebit &c. Vitis enim propter hoc amputatur in ramis & brachijs ut fructus magis habundet. Aliter enim si folia preualuerint fructus degeneraret et periret. Sic vbi plurima verba ibi egestas. Proouerbi. 14. Videmus enim quod sagitta late pennata quanto plus haurit de vento tanto minus volat & tardius. Similiter & latus gladius difficilius scindit quam strictus: quia quanto plus ventum trahit tanto tardius ictum ducit. Sic verbosi homines qui multum trahunt de vento valde tarde aliquod bonum efficiunt: quia semper super aerem in veritate vacillant ut vix possit intelligi quid dicere velint. Proouer. 16. Gladius & sagitta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Et vocatur hic falsum testimonium ambiguum & velatum testimonium. Sicut multi faciunt ut vix possit deprehendi verum si contra hominem aut pro homine loquantur. E. Tales sunt similes deo vocato dubio de quo Quidius primo de falsis quod Protheus deus dubius nuncupatus cum debuit veritatem super alio quo consultius dicere non diu se continet in eadem forma: sed subito transformatus dispareret nisi funiculis vinciatur. Sic falsi testes cum super aliqua examinantur veritate ita sunt ambigui quod nesciunt homines ex qua parte eos aduertere debeant: nisi fortassis argenteis ligarentur cordis. Et sic cogentur dicere veritatem. Tales sunt auari quos non conuenit esse testes. Unde apostolus ad thessalonicen. 2. Neque enim aliquando ofusum in sermone. adulationis sicut scitis neque in occasione auaritie deus testis est. Vt in omnes testes sic dicere posses.

Non decent stultum delitie nec serusi domi-
nare principibus. Doctrina viri per paciē-
tiam noscitur. et gloria eius est iniqua pre-
tergredi. Sicut fremitus leonis ita ⁊ regis
ira: ⁊ sicut ros super herbam ita et hilaritas ei⁹. Do-
lor patris filius stultus. et tecta iugiter perstillantia
litigiosa mulier.

¶ Postq̄ sapiens ostendit qualiter in testibus sit veritas ⁊ iustitia
fallacijs ⁊ versutijs preferenda. hic docet q̄ in humilibus ⁊ pteruis
sit rigor ⁊ pietas disformiter adhibenda. ⁊ secundum hoc diuidit hic
textus in quatuor partes. quia

Primo docet humiliare superbum. ibi. non decent stultus delitie ⁊c.
Secundo ostendit q̄ in casu expedit vsq̄ ad tempus dissimulare sup
proterusi. ibi. Doctrina viri per paciētiā noscitur ⁊c. Tertio q̄ si
aut deus malos punit sciustos consolatur. ibi. Sicut fremitus leo-
nis ita ⁊ regis ira ⁊c. Quarto q̄ per stultos filios dolor patris gñā-
tur. ibi. Dolor patris filius stultus: et tecta iugiter perstillantia ⁊c.

B. Quantum ad primum dicit sapiens non decent stultum delitie. **A.**
Stultum vocat qui gratia cōcessa abutitur. talem comparat seruo.
qui delicate nutritus proteruit in dominū. quia asperius nihil est hu-
mili eleuato. Proverb. 29. Qui delicate nutrita pueritia seruū suū.
postea inueniet eum contumacē. In cuius figuram preceptum erat.
Exod. 12. q̄ si emisset quis seruum alienū q̄ statim circūcideretur: qz
si quis voluerit bonos seruos habere ⁊ marie. de ignotis quorū mo-
res non eēt expertus. primo circūcidat eum et separet a delectatio-
nibus. alias inueniet eum per processum temporis contumacē. Et
ideo dicit Aristoteles primo politicoꝝ. cap. 13. Difficilius est bonū
seruum facere q̄ bonum artificem. in quibuscunq̄ artibus mecha-
nicis. quia bonus esse potest sine moribus seruus: bonus nunq̄ nisi
fuerit virtuosus. Virtuosus vero esse non potest nisi sciat aduersa et
prospera equanimitē tollerare absq̄ supbia: qd non potest seru⁹ fa-
cilliter facere: ergo difficile est seruū bonū inuenire: Nā quasi oēs serui
bone fortune sunt impatiētes. Exemplū de Iheroboam quē de ser-
uo suo cōstituit regem israel qui in tm̄ contra dñm surrexit q̄ ipse fuit
norma ⁊ regula regibus israel in malo qui eum postmodū sequebāt:
Tales sunt efficiēdi a bona fortuna ⁊ ad infortunū redigēdi: quia
rebellis miles secundū Sene. officio priuādus est: vt ad sui redeat
notitiā. Actū. 7. De talibus dicitur. Seruituti eos subsiciant ⁊
male tractabunt. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens doctri-
na viri per paciētiā noscitur: ⁊ gloria eius est iniqua pretergredi
In eo videlicet casu quando malus malum sequitur ⁊ persone diffā-
matio aut plebis magna scandalizatio. aut peccatorū ⁊ deterioratio
aut aliquid tale. tunc melius est dissimulare q̄ procedere rigoroſe.
Sed tales cognosci nō possunt nisi a iudice bene docto et bone sapiē-
te sicut dicit textus. Nam per paciā vincuntur multi qui per rigo-

rem vincit non valent. Juxta illud Juuenalis. Maxima virtutū patientia pugnāt inermis. Armatosq; viros ipsa vincere solet.

Sic deus non frequenter dissimulat patienter expectans: sicut patiens agricola qui post semē proiectum non semper terrā lacerat: sed patienter expectat vt fructum afferat. Sic deus sciens nos ex infirmitate nostra non semper esse dispositos ad productionem seminis penitentie et virtutum dispositionem nostram benignus expectat. In cuius figuram legimus q̄ archa Noe erat cētum annis in fabricando in quibus deus continue expectauit quando ad euz peccator conuerteretur. secunde petri. Patientia dei expectauit in diebus quando fabricabatur archa: Sed timeo, q̄ multi patientiam. hanc contēnunt: eo q̄ deus incontinenti non punit. Ad romanos secundo. An diuitias bonitatis eius et patientie et lōganimitatis contēnis. Sic contempserūt Lacedemoniēses sacerdotium et cultum bacchi quia statim se non vindicauit. vt dicit Cicero.

C. Quantum ad tertium dicit sapiens. Sicut fremitus leonis. Ita et regis ira &c. Unde Hugo de Viēna dicit. Sicut leo rugitu suo terret extraneas bestias ne procedant vlteri⁹ cūcatulos suos p̄firmat postea et viuificat. Sic vox iusti iudicis debet esse alienis a rectitudine vite austera et terribilis. filijs autem bonis confortatiua & placabilis: Sed multi timeo indifferenter nocēt tam bonis q̄ malis p̄ subditorum oppressionem. videtur eis in honoribus et diuitijs apparentiā generare. De talibus dicitur Dzee octauo. Ipsi regnauerūt et non ex me principes extiterunt et non cognoui.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens dolor: patris filius stultus &c. Ubi notandum pro forma lectionis q̄ tres conditiones mali filij elici possunt ex textu ex quibus maxima causa doloris. patri. prelatō vel iudici generatur.

Primo si pro delicto facilliter vlciscatur. Secundo si per verecūdiā non multum terreatur. Tertio si contentioni libenter misceatur.

Prime due cōditiones notantur in stultitia. quia sicut dicit Januēsis. Stult⁹ dicitur quasi per superbiam. stat⁹ stultus. et sic apparet prima cōditio. Dicitur etiam stultus a stupore quasi nō moueatur. contumelia. et sic notatur secunda cōditio. Tertio cōditio notatur eo q̄ comparat talem litigiose meretrici. E. Pro primo Proverbiorum. 19. Totum spiritum suuz profert stultus. sapiens differt & reseruat in posterum.

Quantum ad secundum sciendum q̄ peccator q̄ diu per obstinationem radicatus fuerit non est separabilis a stultitia nec nunc nec flagella iuuant. Juxta illud Proverbiorum vigesimosextimo. Si confunderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo. nō auferetur ab eo stultitia eius.

Quantum ad tertium. Proverbio. x. dicitur. Sapiens corde precepta suscipiet stultus vero cœditur labijs.

Lectio. cxxxvi.

Domus et diuitie dantur a parentibus: a domino aut proprie vxor prudēs. Pigredo immittit saporem: et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mādātū custodit aīam suā. q̄ autē negligit viam suam mortificabitur. Feneratur domino qui miseretur pauperis: et vicissitudinez suam reddet ei.

Hec est secunda pars principalis primi articuli alias huius capituli et continuatur sic. Postq̄ sapiens superius ostendit quali consilio: et testimonio in ipsa inquisitione sit vtendū. Hic docet q̄ mature sit in cause promulgatione et q̄ celeriter procedendū. Et secundū hoc diuiditur iste textus in tres partes: quia

Primo docet qualiter faciendū est in ipsa acceleratiōe. ibi. Domus et diuitie dantur a parentibus ꝛc.

Secundo qualiter in cause decisione. ibi. Erudi filium tuum et ne desperes. ꝛ cetera.

Tertio quomodo in culparum cognitione. ibi. Abscondit piger manum suam ꝛc.

Prima pars in quattuor diuiditur: quia

Primo ostendit qd̄ q̄uis accelerandū sit nihilomin⁹ discretio est attendenda. ibi. Domus et diuitie dantur a parentibus ꝛc. Secundo qd̄ per segnitā iudicis causa non est aliqualiter retardāda. ibi. Pigredo immittit saporē et aīma dissoluta ꝛc. Tertio qd̄ scdm̄ iura est sententia destinanda. ibi. Qui custodit mādātū custodit aīam suā ꝛc. Quarto qd̄ in omni causa sunt numerata pauperum respuenda non solum a iudicibus. sed etiam ab aduocatis et consiliariis q̄uis enim ipsis a iure liceat munus accipere pro labore: cōsultat tamen sapiēs qd̄ a pauperibus non capiant quicq̄. ibi. Feneratur domino qui miseretur pauperis. ꝛ cetera.

A. Quantū ad primū dicit sapiens Domus et diuitie dantur a parentibus ꝛc. Vult dicere qd̄ domus et diuitie hereditario iure a parentibus traduci possunt. sed sapientia nunq̄. quare autem cōparat hic sapientiā vxori prudēti et bone causa est hec: qz bona vxor qd̄ legitime concepit gaudet accelerare p̄ partum qz sui secunda non timet Adultera vero timet et non accelerat ne maleficiū perpēdat Immo libēter vellet partum differre si posset. Sic boni iudices quid dicere p̄nt illud sapientis dixi sapientie. Vxor mea est et prudētīa voco ant mam meā: tales qui sic sunt desponsati sapientie oēm veram iustitiā concipiunt et q̄tum possunt cum bona ac moderata cōfirmatione partum sententie iuste perducunt. Mali vero falsitatis adulterio maculati differunt q̄tum possunt et illud est directe h̄ntētationē sacre scripture. Leuitici. xxi. Ubi inhihet sacerdotibus q̄erant ppli iudices qd̄ nullo mō acciperent vxores adulteras sz bonas et pudicas I signū q̄ iudices ecclie nō dnt falsitatib⁹ nec appetitib⁹ pecuniarū

In iudicio nubere: sed quod vere volendum est tam non curant homines qui nubant. summum lucrari valeant. ideo prolem iustitie raro aut tarde producant. Dicit Alexander de laudibus diuine sapientie. quod Saturnus. 28. annis complet cursum suum: et non prius: cuius causa fatui putauerunt ex hoc quod semper expectet lente monendo si motus ce- li vellet se sibi conformare. Sic multi iudices differunt ultra modum sententias semper expectantes si illi qui iustitiam habent vellet aliquid modo se ad eos inclinare per munera collationem et per motus conformatem in voluntate: Et hec est maxima causa dilationis sententie. Quis contrarationem quia preter iustitiam et sententie promulgationem. quicquid fit vendi potest: sicut bonum consilium sicut aduocatio et similia: quia ista non tenetur quis pro aliquo facere eo quod iure libera sunt sed iudex est debitor iustitie velit nolit. ideo illa emi de iure non debent. in cuius figuram habetur Exodus. 13. Ubi dicitur sic seruus qui seruierit alicui domino per. 100. annos in fine centum annorum dimittetur liber: sed si habeat uxorem cum eo egredietur libera nec aliquid licuit ex lege soluere pro uxore. In signum quod quis expense licite fiant in hijs que ad causam diu prolongatam pertinent: pro ipsa tamen iustitia nihil debet conferri: quia sicut non licet detinere uxorem illius qui tot annis supposuit vitam suam in diuersis: sic non licet detinere iustitiam illius qui libertatem veritatis in causa quacumque per probationem habere cognoscitur.

- B.** Quantum ad secundum dicit sapiens pigredo immittit soporem et. Hebetudinem spiritualium et corporalium aurium quia pigricies quemcumque tangit eneruat. Proverbio. 21. Desideria occidunt pigrum. talis pigricies publica lege quadam puniebant. ut dicit Augustinus. lib. 17. **C.** Quantum ad tertium dicit sapiens qui custodit mandatum custodit animam suam et. Aristoteles. primo politicorum querit. An inmutatio legis pro meliori lege subroganda expediat pollicie et respondet Aristoteles. Assuescere inquit soluere leges propter particulare aliquid conueniens non est bonum. immo potius debet paucos errores pro obseruatione legum dimittere quam leges veteres per subtilitates aliquas offendere: nisi aliud maius bonum valde veniret vel venire posset. nunquam tamen euenit tantum bonum ex meliori legis amissione quam nocebit assuefactio soluendi statuta: quia lex maximam efficaciam habet per consuetudinem approbatam. multo maiorem quam destructa per facilem solutionem. etiam si propter legem meliorem sequitur peior error. Hec est sententia Aristotelis ubi supra Josue. 1. Custodiens omnem legem et ne declines ab ea ad dextram vel ad sinistram. Talis fuit Octavianus de quo dicit Suetonius libro secundo de vita Cesaris. cuius meminit Augustinus decimo de ciuitate dei. capitulo decimo. dicens quod nouas leges aut cerimonias non admittit. immo reuerentissime colebat antiquas.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens. generatur domino qui miseretur pauperis et. Hic est notandum pro forma lectionis quod due sunt cause precipue quare deus in hoc mundo quosdam diuites et quosdam pauperes esse sinit. Primo ut dicit textus ut pietas in elemos

Secundo

syna probetur. **Tertio** vt calamitas in patientia coronetur. **E**rgo inquit puto q̄ propter hoc deus pauperes in hoc mundo deus esse sinit: vt in pauperibus diuitiū fides probaret. Unde Luce. 18. querēti principi quid faciendo vitam eternam possideret: respondit **Chri**stus. Vade et vende omnia que habes et da pauperibus et veni et seque me. et ille abiit tristis. Erat enim habēs multas possessiones: desperabat enim de vita si diuitias respuisset. et ideo pietatem naturalem citius offendere voluit q̄ diuitias retractare. quia ergo difficultas est diuitibus pauperibus erogare. Hinc est q̄ diuitie dātur vt quasi per difficile ad virtutem perueniant. Dico secundo q̄ sunt pauperes in hoc mundo vt calamitas patientia coronet. quia beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Ex quo enim pauperum est hoc regnum: necesse est vt ab eis diuites illibemāt. Unde **Chry**stostom⁹ in opere imperfecto Homelia duodecima. **Lar**gire miseris de rebus secularibus vt tue res proficiant ad pauperū sustentationem. et illorum sanctitas proficiat ad tuam supportationem. Sic vltimus infructuosa dat humorem viti: vt vitis fructum faciat pro vtroq̄. Proverbioꝝ decimoquarto scribitur. Qui miseretur pauperibus beatus erit.

Sequitur

Lectio. cxxxvii.

Rudi filium tuū ne desperes: ad irfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens est sustinebit damnū et cum rapuerit aliud apponet. Audi consiliū et suscipe disciplinam. vt sis sapiens in nouissimis tuis. **M**ulte cogitationes in corde viri: voluntas autem domini in eternum permanebit. **H**omo indigens misericors est. et melior est pauper iust⁹ q̄ vir mendax. **T**imor domini ad vitam et in plenitudine commorabitur absq̄ visitatione pessimi.

Postq̄ superius ostendit sapiens qualiter sit agendum in sententie promulgatione.

Hic docet qualiter faciendum in sententie decessione. Et secundū hoc diuiditur hic textus in quinque partes. quia primo docet q̄ in sententia debet caueri tumultus.

Ibi. **R**udi filium tuum et ne desperes &c.

Secundo q̄ iudex in pronunciando debet esse consultus

Ibi. audi consiliū et suscipe disciplinam &c.

Tertio q̄ sermo sit simplicitate directus.

Ibi. **M**ulte cogitationes in corde viri &c.

Quarto q̄ sit pietate reffectus. **I**bi. homo indigēs misericors est &c.

- Q**uinto q̄ absq̄ pusillanimitate sit detectus. Ibi. tumor domini ad vitam et in plenitudine ꝛc.
- A**. Quantum ad primum dicit sapiens. Erudi filium tuum ꝛc. Vult autem dicere. q̄ qui profert sententiam cum impatientia et tumultu est occasio desperationis ꝛ mortis in illo quem corrigere nititur: ꝛ infert sibi maximum damnum Tenetq̄ ad restitutionem tanti boni quo eum priuat per impatientiam suam. Unde Alexander in ꝓ motheo suo nouo. Eloquio dulci compeſcitur impetus ire. Mellis suo sepe alloquio cedatur acerbis. Lingua procaꝝ pacis esse nouerca probat. Prover. 17. Ira patris filius stultus: id est per iracundiã patris efficit filius stultus. Narrat Quidius duodecimo Metamorpho. q̄ miles quidam adeo fortis fuit in bello troiano vt Achilles pugnanti cum eo ferro vinci non posset quem tamen cum brachijs amplexaretur citissime victus fuit: hic miles. At dicit Quidius. postq̄ armis spoliatus erat in agnum candidissimum est mutatus. Sic est de correptionibus prelatorum. Nam qui ferro rigoris vinci non valent amplexu charitatis suauiter reuocãtur et depositis armis diaboli in agnos mundos et mansuetissimos conuertuntur. Psal. Si neglexerint filij mei legem meã ꝛc. vsq̄. Ibi. neq̄ nocebo in veritate mea.
- B**. Quantum ad secundum dicit sapiens. Audi consilium et suscipe disciplinam ꝛ cetera. quia sicut tota ars iuris parum valet in iudice nisi prospiciat in promulgando q̄ ibi non sit error. Unde antiquitus prohibebatur sententia promulgari nisi fieret inscriptis. At notat Seneca de clementia. Et ideo dicit textus. Audi consilium et suscipe disciplinam vt sis sapiens in nouissimis tuis. Aliter exponitur textus iste de nouissimis ipsius mortis. vbi semper prospiciendum est in nouissimis peccato pungamur. ideo dicit Ecclesiastici. vij. Memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Bono ergo consilio est vtendum vt semper nouissima videamus Et specialiter propter duo.
- Primo nouissimorum memoria a malis nos reuocat ꝛ deterret. Secundo quis in bonis nos prouocat ꝛ exercet.
- C**. Quantum ad primum est exemplum tale naua enim finem nauis occupans ratem bene gubernat. si vero medium teneret faciliter faleretur. Sic illi qui tantum in presenti vita considerant latitudinem vite in qua sumus et prosperitates non ingressus nostri arcitudinem aut egressus decipiuntur anteq̄ sciant. Hic est q̄ Platonis et apud athenas studium coluerunt vt terre motus qui frequens est ibi mortis memoriaꝛ generaret Memoria enim mali generat timorem secundum Augustinum. Unde Proverbiorũ. 22. In timore domini sta tota die et habebis spem in nouissimo. Sed hanc memoriam impedit vite presentis nimia delectatio. si tamen diligenter consideraremus inueniremus q̄ hec est via que videtur homini recta ꝛ nouissima eius ducunt ad mortem.

D. Secdo dico q nouissimoz memoria in bonis nos exercat & exercet et maxime in bonis pnie elemosinaz largitide dicit em Augu. 6. de ciui. dei capl. 9. q sapietes antiqtus deam venie coluerut p magnas cermonias et corporu iuges afflictiones vt eis propiciaret in morte Sic viri boni q morituros se cogitat. deū verū qui vere venie est largitor cōtinuis dum hic viuunt sacrificijs pnie colūt vt in mortis articulo inueniāt cum ppitiū atq piuz qz ipse est de quo P̄s. dicit Ecce domie tu cognouisti oia nouissima et antiqua. **E** Quāntū ad tertium dicit sapiēs multe cogitationes in corde viri. Quis em multum sunt subtilitates in corde iudicis qbus exterius snia possēt velaroz tñ simpliciter expresse ius pronūciare: qz illa est volūtas dei q snia iudicis plana et non duplex neq paleata est An quidā postillator per tractās illud P̄s. Iudicia dñi vera iustificata in semetipsa. Nec inquit est vria inter leges mūdi et leges dei: qz leges mūdi sunt multiplices nec pnt intelligi nec exerceri sine sñtiss voluminib? glosaz Et iō leges iste per se sunt insufficientes Sed leges scōm quas de? iudicat sūt plane et iuste in semetipsis sine plica sine glosa qz sunt p se sufficientes Et ideo q diuinas leges exercēt. dñt simplicitatē in xbis colere et amare Hūeri. 19. Loquere filiis israel vt sint memores pceptoz dñi ne sequantur cogitationes suas. **F.** Quāntū ad quartū dicit sapiēs homo idigens misericors est &c. An petrus remensis in sermone de qdragesima dicit sic. Qui qd deus vult sibi hoc facit: qd ipse vult sibi erogar hoc disponit. qui autē voluntatē dei deo negat sibi profecto qd vult desiderat negari Iustus est deus: ipe dicit miāz volo et nō sacrificiū. Qui autē petit vt sibi largiat diuina q in celis est miā sciat q ad istā per terrenam et humanā tā tūmodo puenitur q ergo indiget illa q in celis. operetur illā q ad pauperes in terra est Dicit Alexander de laudibus diuine Sapie lib. ij. q columba qñ volat velocissime tunc vnus tñ ale remigio se tuetur. et cum ipa accipitrem fugit yma petit. Unde dicit sic metrice,

remigio

Dum fugit accipitrem vite discrimē ab orems

Humanos subito sentit adire sinus. *Vel. Tutius humanos senti.*

S. Unde naturaliter fugit columba ad hoīem qñ agitur. ab hoste remedio vnus ale. Sic est moraliter nā virtus et pietas sunt nostre ale. spūales vel naturales qbus fugiendū est ab hoste. et volandum ad deū pro tuitione. Si igr velim? pfecte volare ex toto cōsiderem? de ala pietatis: qz frequēter virtus debilitatur et excidit sed pietas semp supportat vt etiā indefesse hoīem conseruet a ruina. An petrus Remensis vbi supia. Opa pnie sunt ale p quas penitens tollitur & portat. ad celū sine quibus iacet & voluptat in luto Pnia sine pietate sacrilegium est: pietas vero sine pnia ad pniaz processu temporū pducit. Qui igr miām a deo sperat & ptectione dei defendendi semp innitatur ale pnie vel pietatis. Et tūc plenā mercedem ad dñō recipiet in futuro. **H.** Aliter pōt dici qz ille ale pnt dici ale dei duplex miā et veritas ceu pietas et iustitia quibus nos p̄ diabolū utimur.

Sed interdum iustitia nos deserit ideo semp bonū est nos inniti ale pietatis. et tunc ppiciabitur nobis deus si in miseros et egenos cle

mentes fuerimus per opera pietatis. vnde in isto capitulo vbi supra
 Feneratur dño qui miseretur pauperis. Quantũ ad quintum dicit
 sapiens. Timor dñi ad vitam &c. id est qui nihil aliud timet q̄ deum
 non mouetur sed vitam illam consequetur vbi est omnis boni abun-
 dantia et nulla infestatio diabolica Prouerb. 10. Timor domini ap-
 ponet dies scz vite eterne.

Lectio. cxxxviiij.

Abscondit piger manũ suaz sub ascella nec
 ad os suũ applicat eam. Pestillente flagel-
 lato stultus sapientior erit: si aut̄ corripue-
 ris sapientẽ intelligit sapientiaz. Qui affligit patrẽ
 et fugit matrẽ ignominiosus erit et infelix. Non ces-
 ses audire fili doctrinã nec ignores sermones sciẽtie
 Testis iniquus deridet iudiciũ & os impiorum deuo-
 rat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et
 mallei percutientes stultozũ corporibus

Post q̄ sapiens ostendit superius qualiter iudex se habere dz in
 sententia decissione. Hic docet qualiter preuidere dz in culpa r̄ disti-
 ctione. Et scdm hoc diuidit hic textus in quinque partes. scdm quinque
 peccata que hic enumerantur quoz considerationes et distinctio-
 nes iudex debet solerter prospicere. quia

Prima docet qd̄ quidã pctores sunt regnes et desidiost de qbus. Ibi
 Abscondit piger manũ suam sub ascella &c. Secũda q̄ qui dsunt for-
 tes et pestilentiosi. de quibus ibi. Pestillẽte flagellato stultus sapi-
 entior erit &c. Tertia qd̄ quidã sunt ingratitude celestia. de qbus
 ibi. Non cesses audire fili doctrinã &c. Quarta qd̄ quidã sunt in cer-
 titudine maliciosi de quibus ibi. Testis iniquus deridet iudiciũ &c.
 Quinta q̄ quidã sunt in altitudine monstruosi de quibus ibi. Pa-
 rata sunt derisoribus iudicia &c.

A. Quantũ ad primũ dicit sapiens. Abscondit piger manũ suam
 sub ascella &c. quia quis bene iudicet quid faciẽdũ. sit non tñ exequit̄
 hoc in opere quod interius iudicat i mẽte: sicut predicator qui bene
 docet & loquitur. Sed male operatur. vñ Beda exponens hũc textũ
 dicit manũ ori applicare est vocem et opus concordare. In cuius fi-
 gura Iudicũ. 7. Preceptũ fuit vt illi soli approbarentur de mili-
 tia Sedeonis qui manibus bibebãt applicantes manũ ori. Qui ve-
 ro flexis poplitibus non applicabant manũ ad os repellerent̄ tãq̄
 inepti. In signũ q̄ illi soli admittendi sunt ad dei militiam qui manũ
 operationis applicant et concordant cũ ore. Qui nõ applicãt aquã
 bone doctrine et nõ ad manũ p os et p iustitie executionẽ. nõ sunt apti
 sicut multi iudices qui leges sanctissimas instituit per os eruditi-
 onẽ: sed nec in se nec in subditis executionẽ operãdo implent. Dicit
 brũs August. 8. de ciuita. dei q̄ Ihs imago ante fores tẽpli sui stãt
 habuit dignitum ori suo coniunctum. fortassis in signũ q̄ cultor: ip-
 sus nullus officeretur nisi verbis facta manuum placita copularet

a
 Scelerosi

et hoc est quod mundi custodibus Job optat dicens Utinam vigillum super
poneretis ori vestro. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens Pestilente fla-
gillato stultus sapientior erit Accipit hic sapiens stultitiam sive
stultum in ista significatione tantum. qua significat superbum. id est sta-
tim ultum. sicut superius dictum est. Et vult dicere quod pestilens in con-
uentu peior est quam ille in quo superbia viget. Lius causa est. **H**anc sup-
bus aliquando corrigi potest: pestilens vero nunquam. Superbus excuti-
tur a fastu per penas: pestilens vero nunquam. **H**anc granum siccum et du-
rum faciliter excutitur a palea flagellatum. humidum vero nunquam nisi tota-
liter fuerit consumptum et contritum. Unde hic terminus pestilens sa-
tis hoc notat Est enim pestilentia usque ad mortem perducens infirmitas
Ideo pestilens dicitur quasi pestifer non curans donec conteratur per
mortem. de tali dicit Deuteronomij. x. Adiungat tibi dominus pestilentiam
donec assumat te. **L.** Quantum ad tertium dicit sapiens non cesses au-
dire filii doctrinam etc. quia sunt quidam tam ingrati quod dei doctrinam no-
lunt audire. Tales si adverterent quid dicturus sit Christus in die iudi-
cij ad illos qui ingrati sunt et opera pietatis non exercent honorare de-
berent. Dicit enim esuriui etc. Si igitur tamen mouebitur contra ingratos
qui pretermiserunt opera pietatis quanta: in reprobatione et quanta
indignatione indignabitur contra illos qui tam ingrati sunt et fuerit
ut nec facere. nec audire volebant. de quibus dominus conqueritur per pro-
phetam non audiuit populus meus vocem meam. Tales sunt similes
Tyberio cesari de quo Suetonius lib. tertio. dicit quod sustinere non po-
tuit nec audire doctrinam veritatis. Falsa libenter audiuit que constan-
bant sibi esse falsa. vera si audiuit insanauit. **U**n quendē gramaticorum
cum ad questionem factam veraciter responderet iussit occidi Si multi
sunt qui bene sciunt quod sermonis libidinis et truffatorij. sunt instabi-
les verba autem dei sunt constantia et tamen unum amplectantur et aliud de-
testantur. iuxta illud Apoli. ij. ad Thimoteum. 4. Erit enim tempus cum
sanam doctrinam non sustinebunt etc. **N**on sic vos sed diligenter atten-
dite et hoc propter duo.

Primo ne charitas concepta refrigescat.

Secundo ut virtus amplius inualescat.

D. Dicit Alexander de laudibus diuine Sapientie lib. ij. quod vitrum cui
aqua calida infusa est si non continue et maxime in principio exterius
foveatur per ignis calorem illico vas frangitur: et aqua labitur et fra-
gescit. Lius causam assignat ibidem sic.

Cum feruentis aque violentia magna subintrat

Frangitur et fractu se probat esse vitrum

Sed cum paulatim crescit calor atque gradatim

Incipiunt fumi consolidare vitrum

Prout ad prospiciens talis natura calentem

Andam cum vitro fedus inire iubet.

Sic moraliter fragilitas humana non potest diu sustinere (quantumcum-
que fuerit charitate plena) aduersitates mundiales nisi exterius adhi-
beatur sibi calor bone operationis et deuote predicationis. Quod si
fiat per exercitium sancte operationis consolidatur vires nostre ad re-

tenendum charitatem ne frigeat sed vt in nobis per vite meritum ardeat quoad interius et quoad exterius ad proximum luceat per exempla Job. xxviii. Non a dequabitur et aurum vel vitru nec pmu tabuntur pro ea vasa auri exelsa. et eminentia. Sequitur auribus nostris audiuius verba dei.

E. Secundo diligenter audienda doctrina sana et verbu dei vt virtus amplius inualeat. Nam in temperato somno positus contine propter veratione et exercituz organi melius audit q̄ ille qui fugiter silentis loca querit. Similiter equus q̄uis ebes adhuc. tamen cu paratur ad preliu congratulaf et animaf per tuba pro plio Esaye. 28. Sola vexatio dabit intellectu auditui et hie rem. 6. Cōstituite sup vos speculatores. et dixi audite vocē tube.

F. Quantū ad quartū dicit sapiens Testis iniquus deridet iudiciū ꝛc. Cuius causa est dilatio vindicte que q̄uis videatur multū differri valde tamen properat super malos.

G. Quantū ad vltimū dicit sapiens. Parata sunt derisoribus iudicia ꝛc. id est supbis sicut Habugodonosor et antiocho super eos emittit vindicta ante q̄ sentrent. Ecclesiastici. 21. Substantia superbi eradicabitur et iudicium festinando eueniet illi.

Lectio. cxxxix.

Cap. 20.

Luxuriosa res vinum: et tumultuosa ebrietas: quicumq; his delectatur non erit sapiens Sicut rugitus leonis ita et terror regis: qui prouocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentiōibus. omnes autē stulti miscētur cōtumelijs. Propter frigus piger arare noluit. mendicabit ergo estate et non dabitur illi. Sicut aqua profunda sic consiliuz in corde viri. sed homo sapiens exhauriet illud. Adulti homines misericordes vocantur. virū autē quis inueniet Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios relinquit.

Postq; sapiens superius iudicem informauit de inquisitione culparum. hic docet rectorē de afflictione penarū Et secundū hoc diuiditur hec pars in duas partes principales: quia Primo docet qualiter minores fatui sunt tractandi. ibi. Luxuriosa res est vinum ꝛc. Secundo qualiter maiores ratione delicti sunt do mandū. ibi. Est aurum et multitudo gemmarū ꝛc.

Prima pars in duas diuiditur secundū duplicem modū regendi et puniendi. Est enim regimen economicum et regale. fm Aristotelem primo Politicorum et scdm hoc regimen reperitur duplex punitio.

A. Primo ergo docet q̄ bonus iudex habet a familia punitiones inchoare quia sicut domus est ante civitatē sic correptio et bona rectio domus necessario precedit regimen exterioris civitatis vt patet per Aristotele ubi supra. Ibi luxuriosa res est vinū et c. Secūdo ostendit q̄ demū debet in turba correctiones regulariter dilatare ibi. Rex q̄ sedet in folio iudicij et c.

Prima pars adhuc in septem diuiditur secundum septem malas conditiones que in familijs malorū iudiciū ex consuetudine regnant: q̄s debet primo prelatas corrigere. Deinde ad vulgarem turbā puniēdo prodire. Primo enim debet punire periculofam turbam subditorum. ibi. luxuriosa res vinū et c. Secūdo fastuosam audaciā electorū. ibi. sicut rugitus leonis ita et terror regis et c. Tertio rigorofam nequitiā linguosorū. ibi. honor est homini qui separat se a contentiombus et c. Quarto vmbrosam desidiā stolidorū. ibi. propter frigus piger ar rare noluit et c. Quinto probosam astutiā proditorū. ibi. sicut aqua profunda sic consiliū in corde viri et c. Sexto. monstruosā sententiā impiorū. ibi. multi homines misericordes vocantur et c. Septimo tortuosam iustitiā seductorū. ibi. iustus qui ambulat in simplicitate sua et c.

B. Quantum ad puniēdū dicit sapiēs. luxuriosa res vinum quo ad appetitum sensitiuum et tumultuosa quo ad intellectum. ideo quicūq̄ his delectatur non erit sapiens eo q̄ non solum ledit sensum s̄ etiam intellectum. Nolite igitur inebriari vino in quo est luxuria ad Ephe sios. 5. Est enim tumultuosa res ebrietas et mendacijs et iactantijs plena. Unde Alexander in promotheo suo nouo.

Ebrietas mentis sopor est et dedecus ingens.

Os fetet: venter turget: linguaq̄ vacillat. Sequitur ibidem.

Audax exequitur quicquid libet atq̄ pudoris.

Insenscia suppositifos solet ardescere lignis.

Ignis et erectas ad sidera tollere flammās.

Non aliter huncloth. vinum ad sodoma vincit.

Deflorens natus triste peregit opus.

Unde Macrobius libro saturnaliū. Solet facere ciborū copia tacitos: potus vero loquaces. Dicit Aristoteles. 8. de animalibus q̄ rane dum vadunt potum clamore suo apibus nimis nocēt. Sic multum cum inebuantur tunc viris sanctis incipiunt detrahere et viris religiosis se comparare. Tunc mendacia et diffamationes faciūt que valde nocent hijs qui mel sanctitatis fabricant et produciunt. Proverbio. 21. Nullū secretum est vbi regnat ebrietas. Et vtinam considerarent homines quātum sit contra naturam potum diligere quo quis faciliter possit inebriari. Dicit enim Alexander vbi supra Mirum q̄ terra vinum super effusum non imbibit aquam vero statem in spacio breui sorbet: in signum q̄ homo secundum matris sue conformitatem ea que inebrietatem inducunt non debet concupiscere. S̄ illa tantum que ad sobrietatem conferunt. Unde dicit sic libro scdo. Sic vendas vino preponit sobria mater

Matrī degeneres prohdolor esse volunt.

C. Quantum ad secūdum dicit sapiens. Sicut rugitus leonis ita

et terror regis &c. Quia summe est cauendū prelati ne subditis se prebeant nimis familiares Ex familiaritate enim generatur audacia contēnendi. Similiter nec prudens subditus in familiaritate plati debz nimis confidere. quia ois maiestas facilliter puocatur. & prouocata nimis ledit. Et ideo qui audax est et prouocat prelatum peccat In aiam propriā exponendo se periculo grandi. Nam videm⁹ in natura et ponit Albertus. 22. de animalibus q̄ leones humilibus parcūt solū. An̄ dicit q̄ leo famelic⁹ nō nisi prouocantē cedit. Sic ois maiestas reuerentiā et humilitatē postulat audaciam vero refutat & punit acerbē. In cuius signū apud poetas Jupiter qui summus deorū dicitur cum virga et fulmine pingebatur. vt notat Quidi⁹ Metha. xij. in signū q̄ bonus iudex qui iustitiā colit fastum reprimat. et sicut fulmen consumit dura et resistentia: sic bonus iudex illos qui sue nō prebent reuerentiā maiestati q̄ Prouerbi. xvi. d̄r Diuinitas in laibz regi. glo. Bede. i. diuinitas q̄ omnis maiestas dei insignia gerit et ideo cū humilitate a subditis veneranda est Prouer. xxv. Ille gloriosus appareas coram rege et in loco magnorum ne steteris.

D. Quantum ad tertium dicit sapiens. Honor est homini qui separat se a contentiōibus &c. Ubi notandū q̄ secundū Aristotelē. ii. politicoz cap. x. tria sunt de quibus hoīes precise contendunt scz. Nocuentum.

Iniuria.

Mors.

Nocuentū est rei cuiuslibet seu pecunie

Iniuria est diffamatiua molestia

Mors est terminatiua nequitie.

Et tamē in hīs omnibus est honor homini se a contētionibus separare et patienter omnia ista pati propter xp̄m.

E. Primo dico q̄ contendendū non est propter nocuentum rei cuiuslibet aut pecunie quantūcumq̄ nobis inferat. quia sicut Chrysostomus homelia. v. sup Mattheū. Sicut in iniurijs dei patienter dissimulare impiū est: sic in proprijs iniurijs dissimulare laudabile est: vnde Job. vi. Respondete obsecro absq̄ contentione et loquētes id q̄ diuistū est iudicate dicentes cum eodem Job. Dñs dedit dñs abstulit &c. Libertus cōtendens cū eo qui eū manumissit. est iterū in seruitutem redigend⁹ secundū iura lacedemonioz. Si quis cū deo contēdat et patienter voluntatem dei circa se vel in priuatione bonorum temporalium vel gūis alia rēptatione non portat ipso facto etiā sup charitatē quis p̄? manumissus fuerit cadit i. seruitutē grādis peccati Heemie. 4. De talibus dicitur. Dederunt caput vt conuertant ad seruitutem suam quasi per contentionem

F. Secundo dico q̄ non contendendū propter diffamatiōis molestiā. Nam ex contentione exoritur opinio maior male fame. vñ Macrobius Saturna. lib. iij. Ille qui facilliter irascitur et contendendo se excusare nititur: signū est q̄ sibi conscius est q̄ innocens non cōtēdit sed excusare se contēnit attendēs illud Sapiētie. Vere que te non molestat ne cōtendas nam inter duomala minus malū eligens

dum est quis enim malum fuerit diffamari false peius tam est per contentiones publicas infamiam dilatare. Dicit Suetonius lib. 10. de Domitiano quod nunquam verba acuta vel acerba contra cum proposuit que necesse erat punire rigide sed in facto se pacerbis erat et rigidus. ita quod sermonis lenitas atrocis iudicii preambulū fuit. hoc satis considerantes viri perfecti scientes minus grande restare iudicium diffamatoribus parcunt ipsis in presentibus acerbius puniuntur in futuro ut sit vox cuiuslibet viri perfecti ad tales diffamatores primi Regum xij. State ut in iudicio contendam adversus vos.

B. Tertio dico quod non est contendendum de morte propria vel amicorum quod mors est terminativa nequitiæ quia secundum Augustinum. 4. confessionum In illa vera beatitudine per mortis ingressum est finis omnis presentis tristitiæ. cum finis omnium terribilium sit mors. tertio Etichoruz. Ideo non est contendendum nec timendum nec dolendum de morte. unde Chrysostomus Homelia. iij. operis imperfecti. Timor mortis nihil aliud est quam desperatio vite post mortem. qui vero vitam post mortem sperat non timet. Ideo viri prudentes mortem dissimulant patienter scientes illud Ecclesiastici. 6. quod homo cum sit non possit contra fortiozem contendere. Sed fatui timent mori et anxiantur pro se et suis amicis de quorum fatuitate scribitur Ecclesiastici. 40. Occupatio magna est creata omnibus hominibus. Furor. zelus. tumultus fluctuatio et timor mortis iracundia perseverans et contentio etc.

D. Quantum ad quartum dicit sapiens. Propter frigus piger arare noluit etc. Signanter notat hic sapiens tempus presentis vel presentem vitam in quo charitas multorum refrigerat. Quis ergo in hoc frigore non laborat in futuro indigens erit. et non dabitur sibi merces. Tales comparat Gregorius salicibus que quis semper viriscant continue tamen tam in iuventute quam senectute steriles sunt intantum quod secundum fidem Ethimo. 17. Semen salicis non solum fructum non producit verum etiam propinquas arbores sterilitate in eternum. Et ideo ponit Virgilius principio Georgicorum Infecunda quidem etc. Sic piger in divi obsequiis et laudibus felicitate terrena valde virescit quod prestolatur fructus nullatenus inveniuntur: et quod peius est non solum in se sunt steriles verum etiam per viciosum exemplum steriles faciunt omnes cum quibus conuersantur Psalmi. Pedes eorum pigri ad ambulandum. Effugiunt autem iste dei laudem et eius benedictionem. eo quod dicunt illud Psalmi. In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. id est exercitium divine laudis in pigris et actidia suspendendo. Nam vulgariter dicitur quod ineptus ad aliquod officium per inertiam aut impotentiam instrumentum suum deorsum suspendisse. J. Quantum ad quintum dicit sapiens Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri sed homo sapiens exauriet illud. Videmus enim quod nulla est putei altitudo tanta quin per subtilem arundinem eius aqua possit totaliter hauriri. Nam hoc apparet in phiala seu citula que ventri est grossum habet collum gracilem. Si quis nitatur simul totam aquam effundere nihil exit sed qui prudenter eam nititur evasare totam aquam effluere facit. Sic proditores turgidos et malo

Sabot

6.

7.

8.

9.

Seu Prich

Sanctio plenos non inuestigat prudens simul: vt totam eorum ex-
hauriat aquam siue malitiam quã intus nepharie conceperunt: sed
paulatim minimas circumstantias haurit ex quibus in fine totũ cõ-
siliũ excogitatur: proditorum habebit sicut prudẽs et sic fluit aqua
de citula eius et semen eius in aquas multas Numeri. x.

k. Quantum ad sextum dicit sapiens. Multi homines misericordes
vocantur. i. apparent per signa exteriora et non sunt. Consimiles in
hoc oleastro de quo dicit Papias q̄ h̄z folia tam similia oliuẽ q̄ pu-
tatur ab oibus oliua: sed tamen secundũ veritatẽ sterilis est et semp
fructu carens. Sic multi folia pietatis habent et verba compassio-
nis vt etiã ab imperitis putetur oleum effluere ab ipsis per opa cle-
mentie et compassionis sed nihil inuenies nisi verba: et ne fraus ap-
pareat liniunt ora oleo adulationis ac pietatis. De talibus quilibet
cauere debet dicendo cum Psal. Corripiet iustus in misericor-
dia: oleus autẽ peccatoris nõ impinguet caput meum.

L Quantum ad septimũ dicit sapiens. Iustus qui ambulat in sim-
plicitate sua beatos post se filios relinquit. textus iste siue intelli-
gatur de simplicitate honous siue de simplicitate sensus vtroq̄ mo-
do est verus. Est autẽ simplicitas ex colenda.

In honore et dignitate.

In pecunie paucitate.

In verbali sinceritate.

Et sic simplicitas est extollenda.

In honoribus per humilitatẽ.

In diuitiis per fragilitatem.

In sermonibus per sinceritatem

Pro primo facit. quod dicit Suetonius vbi supra libro secundo. q̄
Octavianus tanta simplicitate claruit et humilitate q̄ cum liberis ei⁹
assurgeretur in foro grauius tulit illud. eo q̄ honor exhibitus pue-
ris faciliter facit eos in vicia adueniẽte sentio degenerari: humilitas
vero in principio honorabiles reddit eos in fine Proverbiorũ. 28.

Simplices possidebunt bona.

m. Pro secundo facit q̄ dicit Aristoteles quinto Politicorũ. ca-
pitu. decimosecundo. q̄ regnum quodlibet per hoc saluatur si prin-
ceps ad temperantiã trahitur. quia quanto pauciorum fuerit domi-
nus tanto diuturnius dñum necesse est permanere Proverbi. x.

Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter.

Pro tertio facit q̄ simplicitas quoad sermonũ vel x̄borũ veritatem
seu sinceritatẽ exitũ bonũ h̄z: duplicitas autẽ et falsitas semp malũ
Dicit em̄ Albertus. 22. de animalibus. q̄ castor inter cetera. animalia vni⁹
speciei duplices h̄z pedes. nam anteriores habet caninos posterio-
res x̄o asininos. et q̄ interdũ natat in aqua interdũ ambulat sup ter-
rã. Sic sibi in rupe iuxta aquas duplices v̄l triplices cellarias habi-
tationes facit ita q̄ inualescẽte aqua ascendit et tñ non obstãte tali
diuersorio vel talib⁹ habitatiõib⁹ et multiplicitate pedũ multo facili-
us capis q̄ cetera animalia que vnico se p̄mittũt elemento. Nã in
terra velociter non p̄t fugere eo q̄ posteriora h̄z ad currẽdũ inepta

In aqua celeriter nõ potest natate quia anteriores pedes non sunt ad natandum apti. Sic est moraliter multi sunt qui totam vitã suã verbis et factis per astutias ad hoc coordinant vt non solli in terra verum etiã in mari et vbicunq; dominant. **H.** Tales ad hoc student vt sciant cum mundo crescere per assertiones et crescere p adulationes et dissimulationes. Tales sunt falsi mercatores. Tales sũt peruerſi deceptores. Tales sunt omnium fraudum inuentoꝝ. Et ideo ex duplicitate quam colunt necesse est eos habere celeriter malum finem. Proverbio. ij. Qui recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebũt in ea. Impij vero de terra perdentur: et qui iniqui agunt auferẽtur ex ea. et Prover. xi. Simplicitas eoy diriget eos et supplãtatio peruerſoy vastabit illos.

Clectio. cxl.

Rex qui sedet i folio iudicij. dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere mũdũ est cor meum purus sum a peccato? Põdus et pondus mensura et mensura. vtrũq; abominabile est apud deum. Ex studijs suis intelligitur puer: si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem: dominus fecit vtrũq; Noli diligere somnu. ne te egestas opprimat. Aperri oculos tuos et saturare panibus. Malum est: malum est dicit omnis emptor. et cũ recesserit tunc gloriabitur.

Post q sapiens superius ostendit qualiter prelatuſ a familia punitiones debet principaliter inchoare. hic ostendit quomodo in turba debet correctiones generaliter dilatare. Et secundum hoc diuiditur iste textus in septem partes secundum septẽ cõditiones necessarias iudici quia Primo requiritur q in eo sit iudicialis auctoritas. ibi. Rex qui sedet in folio iudicij et. Secũdo q i eo sit generalis charitas. ibi. quis potest dicere mundum est cor meũ et. Tertio q in eo sit sincera equitas. ibi. Pondus et pondus mensura et. Quarto q in eo sit sagacitas. ibi. ex studijs suis intelligitur puer et. Quinto q in eo sit nuda veritas. ibi. aurem audientem et oculum et. Sexto q in eo sit fida sedulitas. ibi. noli diligere somnu ne te et. Septimo q in eo sit firma sodalitas. ibi. malum est: malum est dicit ois emptor.

R. Quantum ad primum dicit sapiens. rex qui sedet in folio iudicij et. Dicit Tullius in fine primi libri de diuinationibus. q ortus canicule est signum future sterilitatis aut fertilitatis. Si eni visu ebes fuerit in suo ortu anni sterilitatem. aspectu suo stolido futurã demonstrat. si autem splendida fuerit et aspectu clara absq; dubio intuitus eius prenunciat annum fore fecundum. et vt scribit Põticus Eractius. hoc non solum verum est de sterilitate et fecunditate sed etiã de pestilentia et publica sanitate. Lanes in scriptura sacra dicũtur pre-

N.

A

lat. iuxta illud. Melior est canis viuus leone mortuo: viuus inq̄ debet esse per latratum in culparum correptione absq̄ personarum accēptione. vt multi canes qui indifferenter super amici & inimicum latrant. Blandiri tamen dicuntur canes cauda. q̄ per nullos firmos in fide dulcibus habent consolari. quia sicut dicit Suetoni⁹. libro secundo. Boni principis est secundum iura & morē romanorū. etate paruos. senio prouectos. & mente lapsos donec ad meliora redeant quasi propuos liberos erudire. Boni etiam principis est esse sagax per scientie discretionem vt inter lucē & tenebras. dulce & amarum veraciter iudicet et agnoscat. Igitur si bene considerentur prelati possunt esse signa future fecunditatis & sterilitatis in plebe eis subiecta: quia in ortu eorū quando assumuntur ad prelacione si sint ebetes & stolidi per scripture ignorantiam. et per vite maculam stulti & ignari infallibile signum est q̄ tales prelati vel eorum aspectus steriles faciunt subiectos et etiam peste plenos. Talis fuit ille de q̄ scribitur. Actuum. 13. quem intuens paulus dixit. O plene omni dolo & omni fallacia fili diaboli: inimice omnis iustitie: nō desinis subuertere vias domini rectas &c. Sed sunt alij qui in suis ortibus splendent. sicut stelle in facie preferentes. auctoritate iudicalem expressam. Talis christus noster primus prelatus qui in suo ortu ab omni macula purus apprensus fecunditatem. attulit gratie. Iuxta quod de eo Numeri. 24. fuerat prophetatū. Quetur stella ex iacob et consurget & virga ex israel et percutiet duces Moab.

B.

15. Quantum ad secundum dicit sapiens. Quis potest dicere mundum est cor meum. Et potest copulari presens parabola ad precedētem quia non est inuentus nisi vnus iudex inter omnes cuius aspectus esset vere mundus & cor generali charitate plenum. quoad omnem charitatem & gratiam. Et ideo nullus vnq̄ vere potest dicere (de viris loquor) mundum est cor meum nisi ipse solus quod pulchre vt michi apparet ex intentione scripture. probat Alexander super psal. pertractans illud quod in passione xps dicit. Erue a framea deus animam meam & de manu canis vnicam meam. Unica enī fuit hec anima benedicta (de animabus virorū loquor) quoad gratie plenitudinem. quoad gratie infusionem in cōceptiōe. quo ad a labe peccati originalis preseruacionem. & nisi intelligatur petitio sua de teretia vnitare non esset ad propositum quod peteret eam saluari. Non enim petit eam saluari ab vnitare plenitudinis gratie. Nec petit eam saluari ab vnitare infusionis gratie. Quia vterq̄ istorum intellectuum esset frivolutus. Unde nunq̄ aliquis sanctus ne beata virgo maria dicere potuit nisi ex priuilegio singulari. mundum est cor meū a labe peccati originalis in mea conceptione nisi solus christus. et hoc similiter alia ratione probatur. nam secundum iura priuilegia dignitatis sue mereret amittere qui sibi commissā abutitur potestatem. Constat autem q̄ diabolus non potest aliter priuilegium suum quod dicitur super humanū genus habuisse: perdere de iure nisi ex hoc q̄ vsurparet sibi dominium. talis seu illius qui sue nō subfuit potestati sed si beata virgo fuisset totaliter ab originali munda de iure

diabolus privilegium suum quod habuit super hominē ratione peccati originalis in ipsa perdidisset Et ultra sequit̄ q̄ in casu quo christus non fuisset passus vel incarnatus potuisset beata virgo genus humanum a diabolo liberasse si in anima sua diaboli dominium vendicasset quod est hereticum et nephas et dicere et credere. hoc secundum opinionem impugnantium conceptionem virginis immaculatam est dictum. Concluditur ergo finaliter q̄ solus christus de viris loquendo et de omnibus de iure secus de privilegio singulari potuit dicere mundum est cor meum et purus supra peccato. Unde filius ad patrem per Psal. dicit. Cor mundum crea in me deus.

C. Quantum ad tertium dicit sapiens pondus et pondus mensura etc. In acceptione enim personarum diversimode ponderando et puniendo peccata amicorum et aliorum et inequali pondere abominabile est apud deum. De quolibet tali iudice seu prelato est sicut experimentum vocet de Magnete qui coniunctus ferro (quod trahere potest) in libra nullam facit gravitatem habere. Ita q̄ totus coniunctum non apparet gravius q̄ ferrum perse. Sed secus est si solum ferrum ponatur in libra et magnes sub ferro. quia tunc facit ipsius ferrum gravius descendere q̄ quis natura requirat. Sic mali iudices in libra equitatis et iudicii affectione sibi coniunctos quantumcumque graves non puniunt sed a casu bene preferunt: Sed alios sepe gravius puniunt q̄ qualitas culpe exigat contra legem datam. Levitici. xix. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in pondere in mensura. **D.** Quantum ad quartum dicit sapiens. Ex studiis suis intelligitur puer etc. Abi sciendum q̄ sicut Aristoteles dicit. 7. politicorum capitulo. 14. Pueri non sunt ad aliquam unā scientiā. primum ponendi: sed ad unā quācumque quia circa quas sunt operosi iuvenes ad illam maxime disponuntur senes. Et ideo qui observant pueros expectant ut sponte aggrediantur aliquam scientiam et statim possunt agnoscere quales sunt futuri. Sic autem fecit christus. vñ christus cognoscebatur qualis esset futurus per ea que sponte elegit. adhuc puer. et signanter per tria cognoscebatur.

Per munditiam quam incepit.
Per penitentiam quam excepit.
Per penuriam quam recepit.

Et hec tria patent in hoc nomine quod est puer. Puer enim dicitur quasi purus aer vel parvus heres. et hoc quoad primum. Puer dicitur quasi punitus et supple alieno. et hoc quoad secundum. Puer dicitur quasi pulsus ex ere. i. propria possessione vel hereditate. et hoc quoad tertium. **E.** Primo dico q̄ christus cognosci potuit qualis esset futurus per munditiam quam incepit. Tullius in libro de fortibus in principio narrat q̄ in loca ubi bona fortuna colebatur. apparuit imago mulieris tenentis puerum in gremio qui statim cum apparuit lacteus vel nitidus Juppiter vocabatur. cuius tanta fertur fuisse mundicia q̄ a solis iustis colebatur. Idic puer est christus qui reuera in locobone fortune primitus apparuit non artificijs aut virili seminis adminiculo procreatus. Solus lacteus veraciter nūcupatus quia solus (de viris loquor) sine peccato in mundi processit mediante cor

pose virginis marie benedictę. Primi regum primo. Mulier lactat
 aut filium suum et adduxit eum ad domum domini. Ille puer tante
 integritatis fuit in se quante mater virginitatis pudore. Unde Sup
 piter: id est iuans pater dicitur. Esa. 8. Parvulus filius natus est
 nobis et vocabitur pater futuri seculi princeps pacis. Hunc puerum
 in operibus mundis sequi debent nunc pueri per religionis ingres
 sum. et lasciviarum contemptum sicut perdidit. de qua dicit Alexan
 der de laudibus diuine sapientie q̄ statim postq̄ incedere potest se
 mita matris sub alis delitiosam deuitat ei fugit ad pascua duriora.
 et dicit sic.

Mutricem spernit paruula turba suam.

Sic nostri paruuli dum paruuli sunt deberet fugere matrem: id est mu
 dum et eius oblectamenta et immunditias et ad christum puerum p
 vite puritatem fugere vt amplexetur. eos et dicat.

Eccce ego et pueri mei quos dedit mihi dominus quia ille cum sit la
 cteus munditia non delectatur nisi lacteis et maxime illis q̄ sibi
 lacteam munditiam in pueritia vouet. Job. 8. Sinite paruulos ve
 nire ad me etc.

F S. Secundo dico q̄ cognosci poterat ille puer christus qualis esset
 futurus per penitentiam quā excepit. Et quare reuera propter es
 alienum punitus est. Dicit Albertus duodecimo de animalibus q̄
 leo ferox non aliter corrigitur q̄ si pro suis delictis catulus verber
 tur in eius aspectu: nec aliter genus humanum poterat corrigi q̄ per
 hoc q̄ christus penam vtriusq̄ portaret. Proverbiorum vigesimo
 secundo. Stultitia colligata est in corde pueri et virga discipline fuga
 bit eam. Stultitia enim originalis peccati indurata et colligata
 fuit in homine propter puerilitatem quam exercuit i gustu pomi v^{er}
 ti sed virga discipline super christum posita fugauit stultitiam istam
 a nobis quia disciplina pacis nostre super eum. Esa. viij.

G S. Tertio potuit cognosci iste puer qualis esset futurus per peni
 tiam quam ipse recepit. Nam qui dominus erat omnium tantam in
 gressus fuit paupertatem vt in diuerso loco positus locum non habe
 ret. cuius causa fuit quia contraria contrarijs curantur. sed defectus
 humani generis habuit exordium ex superabundantia et nimis deli
 tijs sicut communiter fit. iuxta illud Philosophi quinto politicor.
 Abi dicit q̄ politia maxime corrumpitur ex nimis diuitijs diuitum
 qui vltra modum delitiose viuunt. Unde volentes tales diuitias co
 tinuare et non valentes de proprio vsurpant sibi aliena. Propter
 quod offensus cui iniuria fit statim isurgit ptra tales: et ideo si debe
 at bona esse conuersatio communis et pacificationis requiritur
 q̄ ille qui offendit alios per vsurpationem bonorum alienorum: tam
 tum de suo ref. indat quantum de alieno accepit. Moraliter cā pmi
 pcri fuit supabundantia diuitiarum tam gratuitarum q̄ gratis datar. ex qua
 suboritur appetitus honoris soli deo debiti. Hinc est q̄ si plena debuit
 satisfactio fieri necesse erat. q̄ hō tm̄ deo redderet quātū abstulit. q̄
 q̄ nō potuit purus hō. Itē xps in carne venit oēm glām et honorē mū
 di postponēs et oēm in se suscipiēs paupertatē vt p nobis satisfaceret.

Unde Chryostomus Homel. 25. operis imperfecti super Mathheū. Hic est xp̄us n̄ frater factus t̄m̄ nos diligens vt nulli inuideat pp̄ hereditatē. q̄ propter lucrī contēptū. non rupit fraternitatis affectum: qui non solum omnia sua verum et se pro peccatoribus impendit. Nam et natura humana tam pauper est q̄ quantūcūq; homo plures diuitias habuerit putet se nihil habere. Que igitur maior paupertas q̄ illam assumere naturam in qua etiam si assint diuitie paupertas est. xp̄us vero et hanc naturā accepit et diuitias simul contempsit. Et vtinā attenderēt illud viri ecclesiastici qui debēt esse vicarij xp̄i. q̄ periculosum sit et q̄ difforme paupertati xp̄i tot diuitias et abundantias congregare cum christo se fecerit tam pauperem propter nos et q̄ inhonestum sit in eis gloriari propter quas oportuit deū miserū fieri vel egenū vel nos perpetuo damnari. Utinam aduerterēt etiā illud quod dicit August. de ciuita. dei libro. xij. tangendo q̄ apud romanos quasi contra vsū Apollo nam esset in verbis filius ei? Esculapius barbatus colebatur. et idem exp̄ssius dicit Quidius quinto Metamorph. cum potius ad patrem q̄ ad filium esse barbaturū secundū naturā pertineat.

H. Veraciter sic in proposito cum xp̄us pater noster totaliter imberbis et pilis diuitiarum priuatus apparuerit: nescio qua fronte. similitudinē filiorū eius se gerere profitentur. qui per cumulatiōes possessionū in ecclesia succedunt barbati. Et vtinā esset talibus viris ecclesiasticis ministratum q̄ admodum pueris dauid quibus raris Amon dimidiā partem barbe: tunc possent aliquāliter perferre signū diuine paupertatis. quia sicut dicit Au. Bellius libro tertio. Nobilibus effugiatores qui se eis assimilare volūt barbas sibi radunt tempestiue ignobiles etiā a nobilibus distinguebātur sola nutritio ne pilorū. nunc autē oppositum est quia qui diuites sunt nobiles nū cupantur: priuati vero diuitijs contemuntur contradicente p̄ph̄a Esaye. xv. In cunctis capitibus eius caluicij. et omnis barba radetur. Si em̄ pilis diuitiarū priuatus fuit xp̄s iuxta illd̄ Iudicum. 13. Erit em̄ puer nazareus dei ab infantia sua et nouacula non ascendet super caput eius. quantomagis ecclesiastici etc.

I. Quantū ad quintū dicit sapiens. Aurem audientē et oculum videntem etc. Ault dicere ex quo dñs homini dedit aurem ad audiēdū et oculum cordis ad prospiciēdū non d̄z iudex peruertere naturam declinando aurē et cor propter affectionē carnalē aut propter aliaz causam quācūq;. Nam videmus q̄ qui cōmuniter audiunt male cū difficultate audiuntur. Nam per submissam loquelam libenter occultare vellent defectum audiendi. ne ab alijs concipiatur: q̄ submissam vocem possunt audire. cum submisse loquentur Veraciter sic est moraliter Nam illi qui surdi sunt in veritatis auertentia non audientur a deo cum ipsi clamauerunt. qz qui inclinat aurem suā ne audiat legem oratio eius erit execrabilis Proverb. 12. Et qui obturat aurem suā ad clamorē pauperis clamabit ipse et nō exaudietur. k. Quantum ad sextum dicit sapiens. Noli diligere somnum etc. Quia sicut Albertus. xxij. de animalibus. Lances p̄ somnū ebentant

et consumitur in eis calor naturalis. Sic torpor et acidia stolidos facit in dei cultu et simpliciter excitat charitatem. Proverbio. 6. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebre tue.

L 2. Quantum ad vltimum dicit nunc sapiens. Malum est enim dicit omnis emptor vult dicere quod iudex non debet moueri si punitus dicat pena iustitie sibi inflicta graue esse quia per illam mercabitur vitas eternam: et qui cum hac de hac luce migrauerit gloriabitur. Nam quicquid in vita nostra morantes aliud emimus quam virtutes ipso priuabimur in futuro. Virtutes autem quas hic difficulter operamur gloriofos nos faciunt in futuro. Et tunc gloriabitur bonus de labore suo quam prius planxit et alij decepti dolebunt.

Lectio. cxli.

Est aurum et multitudo gemmarum: vas autem preciosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni. et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacij. et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consilij roborantur et gubernaculis tractanda sunt bella.

Hic incipit secunda pars huius capituli in qua postquam superius sapiens egit qualiter minores fatui sunt tractandi. Hic ostendit qualiter maiores ratione delicti sunt honore priuandi. Et secundum hoc diuiditur in tres partes usque ad finem capituli. quia primo docet quod ineptus debet honore destitui. ibi. Est aurum et multitudo gemmarum etc. Secundo quod valore perfectus debet substitui. ibi. et qui reuelat mysteria et ambulat etc. Tertio quod corpore delectus non valet statui. ibi. dissipat impios rex sapiens etc. Prima pars in tres diuiditur quia primo docet quod ex turpi negligentia platus dñs est priuandus ibi. est aurum et multitudo gemmarum etc. Secundo quod ex gule indecens est merito degradandus. ibi. suavis est homini panis mendacij etc. Tertio quod sine matura sententia non est subito condemnandus. ibi. cogitationes consilij roborantur etc.

A 1. Quantum ad primum dicit sapiens. est aurum etc. Quia quis platus sit vas auri scientia plenum et gemmis virtutum preciosissimis. quoad seipsum redimitus: spoliandus est tamen vestibus prelatore sibi debitis non curando gregem sibi commissum: sed negligenter agens circa ipsum eo quod fideiussor esse voluit extranei et pignus anime sue per alto ponere. Hinc huius figura habetur Numeri. 20. quod cum negligens fuisset Aaron sacerdos circa instructionem populi sibi commissi ad mosem dicit dñs. Tolle Aaron et filium eius et duces eos in montem or. Quibus nudaueris patrem veste sua indues ea filium eius Eleazar et Aaron moyses. Quod interpretatur labor et dolor. Unde prelati negligentes spoliari debent honore et ingredi labores. vel or dicitur forma angustia. et significat arctationem et penam arctitudinem. quam subire debent prelati negligentes. An Au. gel. dicit. quod militi delinquenti per

negligentiā aut prodicionem apud veteres vena soluebat vt sāgus eius fluere in ignominie signum ⁊ miserie sue penam. Sic illi qui ordinati sunt milites xp̄i ad reipublice defensionē ⁊ ecclesie dei sancte finuenti fuerint se gnes et desidiōsi penas iustas soluere debēt: etiā vsq; ad sanguinis effusionem: vt vere dicant illud Esa. 63. Et aspers⁹ est sanguis eorum super vestimenta mea: ⁊ omnia indumenta mea in quinaui. Et hoc est q̄ habetur extra de officio ordinarij q̄ i detestatiōnem prelati negligentis et mali cessare habēt subditi ab officio ⁊ cultu dei q̄ cito ingreditur monasteriū vel presēs est in ecclesia. ⁊ prop̄ talem negligentiam citius debent abstinere a diuinis q̄ si subiaceret interdicto. Dummodo illud non fiat ex malitia subditorum: sed propter infamiam notoriam prelati. **B** Concordat ad hoc illud qd̄ dicit Helyas hispalensis q̄ coram iudice infamis vite iudicia non debent exerceri: nec aliquis honor sibi plus q̄ tyrāno est impendendus. Et ponit exemplum de filio Scipionis qui sublimatus ad honorem ⁊ statum pretoriū degenerauit intantum vt populus protestaretur se pretori non causa officij: sed magis causa parentis honores deferre. qua vtiq; dignitate priuassent iuste si patri tam nobili nō perpercisissent. Unde de tali scribitur. denudabunt te vestimentis tuis ⁊ tollēt vasa glorie tue. Et est notandum q̄ honor siue stat⁹ prelature comparatur vestimentis propter tria. Primo quia vestis clericalis debet esse integra per mūdicie sanctitatem. Secundo superius eē debet arcta per proprie vite penalitatem. Tertio inferius lata ⁊ longa per indifferentie charitatem. Primo dico q̄ vestis prelatorum quoad statum eorum debet esse integra per munditie sanctitatē. Ecclesiastici. 2. Omni tēpore vestimenta tua sint candida ⁊ oleum de capite tuo non deficiat. Dicit enim Suetonius lib. 4. de vita Cesaris. q̄ Hayus imperator: similibus vestibus quales ⁊ deus suus quē exorauit et coluit utebatur. vnde nulla veste voluit indui nisi prius simili veste dei sui staturā indutā audiret. Sic boni viri ecclesiastici nullā vestem accipere debent nec desup se vestiri nisi simili veste quali vsus est xp̄s deus ip̄e quē colunt. Constat autē q̄ vestis sua fuit munditia ⁊ omnis vite puritas q̄ ad hoc incarnat⁹ apparuit vt puritate sua nostras feditates abstergeret. iuxta quod de eo Aīrgilius i buccolicis egioga. 4. predixit et recitat Augustinus de ciuitate dei. ca. 7. i hec verba: Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri. Irrita perpetua soluent fomidie terras. Hoc vero de nullo veraciter exponi potest nisi de xp̄o. Juxta illud. Ab immundo quis mundabitur. Hic est dixit ille non princeps. de quo Valerius libro primo: ⁊ Suetonius li bro primo. qui inincipiti bello positus contra romanos indutus albis ⁊ equo residens processit in pugnam quam sequenti ceteri victoria potiuntur nec notum fuit in exercitu. vnde appareret iuuenis nec quo iret. Etiam secundi Machabeoy. xi. Apparuit eques precedens eos in veste candida. Et signāter eques quia perfectum dñiuz habuit supra carnem. **D** Secdo dico q̄ prelatus est vel esse debet sicut vestis superius arcta quo ad seipsum per vite penalitates. Unde Alexander in promotheo suo nouo de penitentia prelati dicit sic.

Anteriora petas oblitus posteriora.

In statum verſe coniugis eſſe memor. quaſi diceret.

q̄ viri eccleſiaſtici debent eſſe memores ne vtantur veſte muliebr̄ q̄ eſt voluptuoſa: ſed magis veſte virili penalitates ⁊ moleſtias tolle-
rando propter xp̄m Deuteronomij. 22. Non inductur mulier veſte

E virili nec vir vtetur veſte feminea: abominabilis enim eſt apud deum qui facit hoc. **E.** Tertio prelatuſ comparatur veſti quia verſ^o ſub-
ditos debent eſſe longi ⁊ lati per indifferentie charitatem abſq̄ per-
ſonarum acceptione. Talem veſtem habuit xp̄uſ prelatuſ nam om-
nes altitudine longitudine/latitudine. ſue gracie recolegit. In cui^o
ſignuſ Octavianuſ ſub quo xp̄uſ natus eſt cum togā virilem. bre-
uem in principio ſui regni ſumpſiſſet ſubito creſcebat. vt pedes obte-
geret. Quo dabatur intelligi q̄ totū corpus rei publice ſub eo in vni-
tatem amouſ et pacis deberet congregari. Quod moraliter per
xp̄m eſt impletuſ. Juxta quod Apoca. p̄mo. Johannes vidit ſimi-
lem filio hominuſ veſtituſ podere que eſt veſtis thalaris ad taloſ
pediſ descendens ſecundū papā: Sed quod dolenduſ eſt quidam
ſunt qui veſtimenta nimis diſcindunt ⁊ detruncant. Quidam enim
detruncant veſtimenta ſua in genibus. quidam detruncant in reni-
bus: quia quidam non extendunt charitatem ſuam vltra cognatoſ
⁊ quidam non extendunt extra filioſ proprioſ. Quoſ contra iura
de eccleſie annona fouent et permittunt reſiduam partem corporiſ
xp̄i. videlicet paupeſ eſſe nudam. Simileſ pueriſ dauid quibuſ
preſcindit amon veſtimenta vſq̄ ad nateſ ſecundū Regum. xvij.

F **S.** Quantuſ ad tertiuſ dicit ſapiens. Suauis eſt hominiſ panis
mendacij ⁊ cetera. Vult dicere q̄ quuſ prelati diuitiaſ ec-
cleſie diſp̄-
ſare habeant quaſ male et mendaciter occupant eo q̄ ipſiſ ſunt in-
digni. huiuſmodi tamen diuitie vertentur in peccatuſ obſtinatio-
niſ infernaliſ vbi propter moleſtias maledicent continue poſſeſſio-
nibuſ quaſ male et mendaciter occupauerunt. Et loquitur. hic de
mendacio facti quia quando prelatuſ ineptuſ conſequitur benefi-
cium facit ſemper mendaciuſ facti. Job decimotertio. Oſtendant
fabricatoſ mendacij ⁊ cultoreſ peruerſarum dignitatum. aliaſ p-
uerſorum dogmatuſ:

G **S.** Quantuſ ad vltimuſ dicit ſapiens. Cogitationeſ conſilij ro-
borantur: et gubernaculiſ tractanda ſunt bella. Iſto quo notandū
q̄ bonuſ conſiliariuſ nunq̄ conſulit principi bellare niſi tria concur-
rent que omneſ conſiliarij principuſ ante q̄ bella adminiſtrarent.
conſiderauerūt. ſcilicet. Quod ſiniſ ſit vtiliſ ſecluſa vanitate. q̄ cauſa
belli ſit notabiliſ ſecluſa leuitate. q̄ ſenſuſ ſit abundabiliſ ſecluſa
paupertate.

H **Id.** Quantuſ ad primuſ patet exemplum per beatuſ Auguſti-
nuſ. 19. de ciuitate dei ca. 19. Iniquitaſ inquit partiſ aduerſe iuſta
bella ingerit faciendā ſapienti: que iniquitaſ homiſ eſt volēda ⁊ tollē-
da vt ſimul inſit dolor ⁊ iuſtitia in bellando. ⁊ pbat ibi Augu. q̄ mul-
tiplicatio rei publice per ſubiugationem regnoꝝ nō eſt bona: ſed val-
de periculoſa niſi alia ſubſit cauſa q̄ ſubiugatio.

Quantum ad secundum dicit Suetonius lib. 3. de vita Cesaris q̄ Augustus nunq̄ bella suscepit nisi supra expensas emolumentum euidēs prouideret. Dicebatq̄ q̄ sine comodo q̄ bella sustinerēt piscāribus aureis retibus similes sunt. q̄bus retis ruptio captura piscātrōn pensatur. Et isto modo faciliter p̄t consumi. Sed tamen aduertendū q̄ non solum causa litis fiunt bella. sed etiam causa pacis aut excussionis ocis. Sic enī fecit **Tullius** qui primus fm Augustinum apud romanos tēpore pacis bella adinuenit vt ocia que initia sunt ois mali remoueret a ciuibus iuxta illud Virgilij libi. vi.

Ocia qui rumpit patrie desidesq̄ mouebit. Tullij in armavitos Ideo ne ista fierent bella fecit tempore pacis.

Quantū ad tertiuū ponit exemplū Helyas hy spalens lib. ij. contra nobiles vbi dicit. q̄ cum carthaginenses romanis pugnaturis aduersus Pyrrhum viginti naues in eorū subsidiū misissent cū gratiarum actione Senatus legatis respōdit romanos solere talia bella gerere. que simplicibus propiis ac suis militibus perficere possunt. classēq̄ totam romana gens remisit.

Correctio. cxlij.

Qui reuelat mysteria et ambulat fraudulēter et dilatat labia sua ne cōmisceris. Qui male dicit patri suo et matri extinguetur lumen eius in medijs tenebris. Hereditas ad quā festinatur in p̄ncipio. in nouissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam maluz pro malo. expecta dominū et liberabit te. Abominatio est apud deum pondus: ⁊ pondus statera dolosa nō est bona. A domino dirigūtur gressus viri. Quis autē hominū intelligere potest viam suā. Ruina est homini deuotare sanctos et post vota retractare.

Postq̄ sapiens ostendit q̄ ineptus v̄z honorē destituit. Sic docet quomodo valore perfectus v̄z substitui. Et fm hoc diuiditur hec ps̄ in sex. Scdm̄ sex conditiones quas op̄eum habere qui loco prelati depositi vtiliter vult substitui. quia

Primo op̄ q̄ in eo sit parcitas in loquendo. de hoc ibi. Et qui reuelat mysteria ⁊c. Secundo q̄ in eo sit humilitas in imperādo. de hoc ibi. Qui maledicit patri suo et m̄i ⁊c. Tertio q̄ in eo sit frugalitas in volendo. de hoc ibi. Hereditas ad quā festinatur in principio ⁊c.

Quarto q̄ in eo sit pietas in curando. de hoc ibi. Ne dicas reddam malū pro malo ⁊c. Quinto q̄ in eo sit suauitas in regendo. de hoc ibi. Abominatio est apud deū pondus et pondus ⁊c. Sexto q̄ in eo sit fidelitas in reddēdo. de hoc ibi. Ruina est homini deuotare sc̄tōs. ⁊c.

A. Quantum ad primum dicit sapiens Et qui reuelat ⁊c. textus est planus. Pro quo sciendū q̄ maxime fuit apud veteres reprobabile

Tullius

Suntibus

K

L

A

militēs esse loquaces: aut consiliū publici reuelatores. Unde narrat Egisippus lib. v. q. Titus quendā militem captum ab hostib⁹ quia consiliū suorū mortis metu prodidit statim militia priuauit: dicens non esse dignū militia qui conseruande vite causa secreta fidei prodidisset. Prouer. ix. Qui fidelis est seruat amici consiliū

B. Quantum ad scōm dicit sapiens. qui maledicit patri suo et matri ꝛc. Patri in q̄ aut matri spiritali vel corporali: extinguetur lucerna eius in medijs tenebris. i. lumē gratie eius extinguetur in inferno qz sicut candela lucens et ardens si deorsuz uertitur statim extinguit. Sic qñ aliquis inobediēs patri spiritali vel carnali existit q̄tūcūqz prius lucidus fuerit statim subuertit lux in tenebris. nec mixta tales uelut ex cōmunicati a consortio bonorū separant̄ sicut in ex cōmunicatione uidemus qz luminaria accensa subuersa extinguitur in signū qz sic extinguitur lux talū in inferno qz erigi non poterit in eternū Job. 18. Nōne lux impij extinguetur. nec splendet flamma ignis eius. Lux obtenebrescet in tabernaculo illius et lucerna que super eū est extinguetur. **L.** Quantum ad tertium dicit sapiēs hereditas ad quam festinatur in principio ꝛc. intelligitur hic textus tam de hereditate bonorū ꝛpaliū q̄ spiritalium. Unde.

Non est festinandū ad diuitias temporales

Non est festinandū ad immoderatos labores spirituales

Prīmū patet per exemplū qz sicut dicit Philosophus. 6. politicorū expedit propter hoc parue iuriditionis esse principem ne dixerit maioris maxime cuius diuitie faciant ipsum immoderatem et cōtra multitudinē insurgere opprimendo plebez. Et hoc maxime contingit in politia ecclesie. Unde sicut habetur Deuteronomij. 18. ꝛ Josue. 13. cum filijs distribuerent possessiones ꝓ moysen prohibuit dñs ne filijs Leui qui erant sacerdotes aliqua bona immobilia in sorte aliorum distribuerent. quia sacrificia dñi et oblationes eius comederet et nihil aliud accipient de possessione fratruꝝ suorū. Sed tñ quantum oportebit pro necessarijs vite ꝛ Josue ubi supra. Tribui autem leui non dedit possessionē sed sacrificia ꝛ virtute dñi dei israel. ipsa est hereditas. ꝛ Deuteronomij ubi supra. Dñs enim ipse est hereditas eorū sicut locutus est illis. Multi tñ commutant istā hereditatem ꝓ uili precio cuiusmodi sunt qui plus seruiūt pro temporalibus q̄ pro dño deo et veraciter tales non habent hereditatem que deus est sed dederunt possessionē suā desiderabilem in solitudinem gentib⁹ Terroꝝ. **D.** Secundo etiā non est festinandū quo ad immoderatos labores spirituales et isto mō intelligitur hic textus a q̄busdā sicut dicit hugo cardinalis. et est hec expositio Hieronymi qui dicit qz hic textus de contemplatiuis prelatiꝝ dꝝ intelligi qui debent labores suos ꝛ actus contemplationis rationabiliter moderari et nō indiscrete consumere corpora sua. quod non placet deo qz grā de peccatū est. Et iō tales bñdictione carebūt in nouissimo. vñ Hieronymus sup istū passuz: holocaustū rapinā facit qui corpus imoderate propter deū affligit aut egestate cibi aut penuria somni Prouer. 19. Qui festin⁹ est pedibus offendit. Vñ nimia uexatio in principio fa-

E. sit ipsos segnes i fine. Nā pater familias tñ pōt paruo tempore ve

pare terram suam debilem & per multos annos inhabilis reddetur ad semetipsum. Similiter tibi posset proicere de semine super terram & oppres-
sa semine nil portaret de fructu. Sic multi onerant seipsum et debilem
carne suam seminibus virtutum per penitentiam indebitas et flagella in-
tantum & non sufficiat amplius ad opera fructuosa. Et ideo prudentes ferunt
agrum suum secundum capacitatem rationalem et seruant terram absque lapsu
et continuos fructus faciunt et perseverantes Ecclesiastici. 4. Cum
semine eorum permanebit bona hereditas: eorum gloria non derelin-
quetur et cetera.

F. Quantum ad quartum dicit sapiens ne dicas reddam malum pro ma-
lo &c. quasi diceret non sis vindictivus maxime cum sis prelatus: illic in-
telligitur quoad remissionem iniurie propositae que deo est committen-
da. Unde de Augusto dicit Suetonius quod si se quantumcumque perfidiosos
rebellantes nunquam gravius visus est pena quam ut captivi sub lege vende-
rentur et ne in vicina regione serui essent et ne ante triginta annos
redirent in urbem. Sic debet sufficere malorum separatio subditorum a
consortio bonorum Proverbiorum. xxiii. de ad prelatum. ne emu-
leris viros malos nec desideres esse cum eis. Ne emuleris inquam vindic-
cando. i. quibus tibi mali fuerint non sis eis similis sed debet tibi suffi-
cere quod sis separatus ab eis.

G. Quantum ad quintum dicit sapiens. Abominatio est apud deum
pondus et pondus &c. Illud in precedentibus est expositum frequen-
ter sed nunc aliter exponi potest de procedere superbie ut sit sensus. Si pro-
deri prelatore pondus elationis addas. hoc est apud deum execra-
bile quod elatio prelati superbie est causa depressionis omnium subditorum. ut
vere dicat subditus de tali prelatore. Pondus eius ferre non potuit
Job. 31. Quia si iudex ex una parte potentiam iuris habeat et ex alia
parte superbus sit et elatus: cum elatio semper per fastum extollat iudi-
ciariam potestatem. nunquam erit pondus equale sicut in statera corporali
quando brachia non sunt eiusdem nature ut si una pars statere sit plu-
rimum bea et alia lignea nunquam erit bona statera. sed certe quando statera
est eiusdem nature per totum tunc pondus potest esse equale. Sic quando in sta-
tera iudiciali superbia cum potentia coniungitur nunquam erit equale pon-
dus erga subditos. Sed quando sunt eiusdem nature per totum quando scilicet
humilitas coniungitur cum potentia. sicut in eo qui vere est omnipotens
vera inuenta est humilitas simul cum potentia tunc iudicialis statera
et iudicialis pondus esse potest equale. Non ergo sumus ad inferiores
elati. Quod sicut dicit textus? necesse est ut a domino cuiuslibet gressus quan-
tumcumque nobilis dirigantur. Quapropter oculos nostros ad ipsum
dirigamus et humiliter habeamus nos ad illos qui nostre subiacent po-
testati. Quia sicut dicit Seneca in Proverb. Homo qui in hostem ca-
lamitosum pius est sui meminit. quod alterius se probat indigere auxi-
lio. Unde homo recogitando defectus proprios tunc absque dubio re-
prehenditur ab ipso elatio per propriam sui cognitionem. quia secun-
di Paralip. 24. dicitur. Cum ignorem? quid agere debeamus hoc
solum habemus residuum ut oculos nostros dirigamus ad te.

H. Quantum ad ultimum dicit sapiens. Riuus est homini devocare se

et os et post vota retractare. i. non perficere quod vouit et hoc maxime nimis est vituperabile in prelato. q̄ in honestis et licitis non tenent vota et promissa sua. Unde prudentes prelati cum difficultate debent promittere sed p̄missa nō debent violare. vnde Bu. Sellius lib. 3. capi. primo dicit q̄ Alanus consul q̄ pactum cū rege perfide quod sibi presterat fregit ad suos cum triumpho rediens bigis et quadrigis victus in foui medio ad detestationē fracte fidei lacerat⁹ est ne respublica potius falsitatibus q̄ veritatibus augeri ab exteriis videretur.

Lectio. cxliij.

Dissipat impios rex sapiens. et incuruat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculū hominis que inuestigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem. et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuuenum fortitudo eorum: et dignitas senū canicies. Lior vulneris absterget mala et plage in secretioribus ventris.

Post q̄ sapiens superius ostendit q̄ ineptus honore debet destitui et valore perfectus debet institui. Sic ostendit q̄ deiectus corpore non valet statui. Et secundum hoc diuiditur hec pars in quinque secundū q̄ quinque enumerat que sunt necessaria cuilibet prelato nouiter instituto. quia

Primo enim oportet q̄ in eo sit auctoritas in regendo. De hoc ibi.

Dissipat impios rex sapiens ꝛc.

Secundo q̄ in eo sit exemplaritas in viuendo De hoc ibi. Lucerna domini spiraculum hominis ꝛc.

Tertio q̄ in eo sit suauitas in plectendo. de hoc ibi. Misericordia et veritas custodiunt regem ꝛc.

Quarto q̄ in eo sit strenuitas in operando. De hoc ibi. Exultatio iuuenum fortitudo eorum ꝛc.

Quinto q̄ in eo sit sinceritas in docendo. De hoc ibi. Lior vulneris absterget mala ꝛc.

A. S. Quantum ad primum dicit sapiens Dissipat impios rex sapiens et incuruat super eos fornicem. Dicit magister hystoriarum q̄ antiſquit⁹ de myrtho palma et oliua fiebant sepes in orto et inserebatur ibidem series bellorum. et quidam dicunt q̄ erigebantur quasi arcus trisphales ad inimicorū terrorem. et dicitur fornicis fornicis media breui quasi foras et a longe nitens. Et dicitur fornicis secundum Ianuensē quasi admodū fornacis abstractus. Vult igitur dicere sapiens q̄ rex causa maiestatis debet esse prelat⁹ quilibet vt sicut p̄ fornicem antiſquitus terrebantur hostes: sic ille per auctoritatis aspectum d̄ insolentes quoslibet coercere vt p̄ctores per penas terreatur quas prelat⁹ auctoritate sibi p̄missa miseris cōminatur.

Dicit Alber. q̄ duob⁹ mōis luxus ab hoste terretur p̄ terrificū aspe-
ctum. Per signū aliquod in terra fixum virgā vel baculuz. Quia se-
per reputat ibi fraudes latere nec audet trāsire. Sic mali homines
naturaliter per terrificum aspectum prelati ⁊ interpositionem X̄ge
aut baculi per penitentiā ab actu nephario retardantur. Prover-
bio. 20. Rex qui sedet in solio iudicij dissipat omne malū intuitu suo. B
B. Quantum ad secundū dicit sapiens. Lucerna dñi spiraculū ho-
minis ⁊c. Vult dicere q̄ bonus prelatus sic debet per lucidam vitā.
⁊ exemplarem disponi q̄ in eo spiritus habens per gratiam ⁊ scien-
tiam admodū luminis in lucerna non soluz alios in itinere dirigat:
verum etiam faciat peruiū quicquid latet in consciētis: vt nihil nec
intus nec extra remaneat inhonestū. Sed semper in vite puritate
morantes per lumen spiritus sancti eis inditum discernant inter bo-
num et malum. vt quilibet talis suo prelato possit dicere. Tu illumi-
nas lucernā meam dñe. Sicut enīz semper per lucernā dirigimur
in tenebris huius vite. Sic prelati per doctrinā ⁊ exemplā semper
lucere debent ante subditos: ne per eorum defectum offendāt viato-
res qui semper tali luce indigēt. In cuius figurā Exo. habet cap. 28
q̄ extra sancta sanctorum semper debuit eē lucerna intra vero nūq̄
quia q̄ diu sumus extra sancta ⁊ eterna gaudia semper indigem⁹ lu-
ce sanctorum prelatorum: sed cum illuc veniemus vltierius sole ⁊ lu-
na nō indigebim⁹ q̄ claritas dei nos illuminabit ⁊ lucerna eius ⁊c.
C. Quantum ad tertiu dicit sapiens. misericordia ⁊ veritas custo-
diunt regem ⁊c. Dic videnda sunt duo. Primo propter quid clemen-
tia est a prelato exercenda. Secundo quibus misericordia est impen-
denda. Quantum ad primum dicit misericordia ⁊ veritas custodiūt
regem ⁊c. Qualiter autem misericordia regem a malo preseruat vi-
dere. Inter omnes siquidē conditiones quas habent boni cōmuniē
vnū malū habent. q̄ sunt suspitiosi ⁊ duri conceptus plus q̄ alij min⁹
sancti: ⁊ ista est causa quare cito desperant de conuersione malorum.
Desperatio autem oritur ex eo q̄ vidēt eos suis moribus deformes
Et quia minus bene de ipsis vel de seipsis iudicant. vñ supbiā incur-
runt. ideo puerfos acriter nimis puniūt. Illi autē qui sunt misericor-
des ⁊ pi ex hoc q̄ flexibiles sūt ad pietatem: miserā pplā recogno-
scunt ⁊ seipfos a supbie fastu preseruant. ⁊ veraciter ista conditio pl⁹
preseruabit eos in fine q̄ tota rigiditas proderit alioz. Nam sicut
in muliere omnibus malis conditionibus eius preponderat pietas
eo q̄ naturaliter mulier est pia secundū Ph̄m. In animalibus enim
femelle sūt peiores. In hominibus vero sunt naturaliter mitiores.
Sic vbicunq̄ pietas fuerit preponderat omnibus que sequunt̄ aut
sequi possunt. vbi autem illa deest omīa etiam alia absq̄ effectu per-
eunt. Ideo signanter ad conseruationē regis et prelati sapiens cle-
mentiam cōmendauit presidentibus quibus. unq̄. Esa. 16. Prepara-
bitur in mīa soliu ⁊ sedebit super eū in veritate iudicans. D. Secūdo D
vero videndum est quibus mīa sit impendēda quia illis qui se ad
misericordiam disponunt. multi enim sunt qui sibi dei mīam prestantē
sicut qui desiderat lumen solis ⁊ omēs fenestras dom⁹ claudit. Sic

multi tantū de dei mīa presumunt q̄ putant eam descensuraz absq̄
quocunq̄ p̄nie labore. Sed aperi fenestrā p̄ cordis penā et dolozēz ⁊
tunc increpa dñm tu ū si tibi mīam nō impendat Iudicū p̄io. (et p̄ōt
esse vox trinitatis ad pctōrem p̄sumentē). Ostende nobis introituz
ciuitatis et faciemus tecum mīam. vnde Alexander sup̄ Ps̄. Per-
tractans illud suscepimus deus mīam tuā in medio tēpli tui. Qui
inquit dei mīaz suscepturus est tria consideret q̄ visa sunt in iusto Si
meone quū xpm̄ puerū die purificationis in tēplo recipere meruit.

Primo em̄ videndū est quoad locū q̄ suscepit eū in hierlm̄: que pa-
cis et charitatis visio nuncupatur. in signū q̄ mīa dei nunq̄ suscipi
p̄ōt nisi aīa recipiens sit pace et charitate quoad deū et proximum
secundata. **E.** Secundo q̄ sit simeon iustus in obediētia et humili-
tate. Tercio q̄ recipiat rigida et senili manu cū antiquata et vetera
na penalitate: quia sine operibus duris p̄nie nunq̄ poterit xps̄ per
amozē pctōribus applicari. Prover. 28. Qui confessus fuerit ⁊ re-
uelauerit archana mīam consequetur. Sed hoc expedit fieri tempe-
stiuē ne tēpus mīe labatur a nobis. Narrat Egiptippus de Tito im-
peratore q̄ cū venisset ad obsidionē ciuitatis hierlm̄. primum quod
fecit obtulit pacē publice quibuscūq̄ volentibus ad mīam eius con-
uolare. Cives vero cū diuites essent et locupletes cōfidentes de vi-
ribus proprijs impatoris grām contēpserūt. obsedit ergo ciuitatez
illā hierusalē multis ānis quousq̄ consumptis cibarijs mīam pete-
re cogerent. q̄bus ille qui sic r̄dit. Ego (inquit) pacē obtuli vos bel-
lum elegistis. ego multipliciter pacē volui vos illā neglexistis. ego
exercitiū subducere proposui vos insultū dedistis ego libertatē spo-
pondi vos me cōtempstistis: quos ergo sepe oblatam pietatem rec̄
pere puduit coactos nūc recipere non decet. Ad hoc etiā me mouet
sanguineus gladius quē tam triduo flamineū sup̄ ciuitatē p̄ndere
prospexi. quē deozū monitu in miseros postulatōres prosequi opoz
tebit quo dicto impetū faciēs ciuitatē ad terrā prostrauit reuera tal
sermocinatio est inter deuz et peccatozē peruersum. qui non nisi mis-
nus afflictus veniā petit Ezechelis. 5. Non parceret oculus me⁹ neq̄
miserebor sed vias tuas imponā tibi dicit dominus

F. Quantū ad q̄rtū dicit sapiens exultatio iuuenū fortitudo eoz ⁊
Aul dīcere q̄ platus dz esse talis q̄ possit laborare vt iuuenis: et be-
ne consulere sicut senex: et tales etiā debet circa se habere.
Iuuenes qui sint fortes ad predicandū et psallendū
Senes ad consilium largiendum.

Quoad primū dicit sapiens Exultatio iuuenū fortitudo eozum ⁊ c̄.
Prover. xv. Domus iusti plurima fortitudo: ⁊ in fructib⁹ impij con-
turbatio. Quo ad sc̄bz dicit sapiens Et dignitas senum canicies nō
q̄ dē annozū numero sed sensus et prudentie sc̄dm quod d̄ Sap̄ie. 1.
Bone fame et conformis vite queuis scientia. q̄ sicut Aul. Sellis.
lib. 8. capitu. 3. Auctoritatē non debēt habere hoīes turpis vite q̄-
uis sciētia et eloquētia in eis emineat etiā supra bonos viros Circū
specti etiā esse debēt senes vt sciant dare consiliū tempore opportūo
Eccl̄a. 25. S̄ q̄ preciosū caniciei iudiciū et presbyteris cognoscere

consilium; senum: quod speciosa veteranis sapientia et gloriosis intellectu et consilio. Corona senum multa peritia: et gloria illorum timor dei. Periti vocantur. qui sciunt quo tempore proferre debeant sermonem: et ideo sunt dispositi ad consulendum. Quantum ad quintum dicit sapiens. Ulor vulneris absterget mala etc. Vult dicere quod sicut medicus linozem vulneris exprimit ut morbum curet. sic prelati intentio debet esse non ut cruciet sed ut sanet quod admodum fecit christus cuius linoze sanati sumus. ¶ Lectio. cxliiij.

Cap. 21.

Sicut diuisiones aquarum: ita cor regis in manu domini quocumque voluerit inclinabit illud. **S**icut via viri recta sibi videtur. appedit autem corda domini. **S**acere misericordiam et iudicium magis plus domino quam victorie. ¶
 Postquam sapiens superius instruxit prelatum qualiter se habere debeat generaliter in corrigendo. hic docet specialiter qualiter se gerere debeat in puniendo. Et secundum hoc diuiditur hoc capitulum in duas partes principales. quia primo ostendit qualiter et ex qua causa contra prelatum inferiorem litem per superiorem debeat suscitari. **I**bi. Sicut diuisiones aquarum ita cor regis etc. Secundo quod per relationem non debet alijs infestari. **I**bi. Vir qui errauerit in via doctrine. etc. **P**rima pars in duas diuiditur. quia primo docet qualiter inferiores prelati errantes. sunt in corporibus proprijs macerandi. **I**bi. Sicut diuisiones aquarum etc. Secundo qualiter in possessionibus superfluis sunt minuendi. **I**bi. Excogitat iustus de domo impij. etc. **P**rima pars in duas diuiditur. quia primo docet quod in omni punitione correptio est attendenda. **I**bi. Sicut diuisiones aquarum etc. Secundo quod in correctione vana surreptio. id est superbia est rescindenda. **I**bi. Exaltatio oculorum. est dilatatio cordis etc. **P**rima pars in tres diuiditur secundum quod tria requiruntur in omni iudiciali damnatione. quia primo requiritur superioris auctoritas in inchoando. de hoc **I**bi. Sicut diuisiones aquarum ita cor regis etc. Secundo intentionis sinceritas in inquirendo. de hoc **I**bi. Omnis via viri recta sibi videtur etc. **T**ertio operationis equitas in exequendo. de hoc **I**bi. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino etc. **A**. **Q**uatum ad primum dicit sapiens. Sicut diuisiones aquarum ita cor regis etc. Vult dicere quod sicut diuisiones et termini statuuntur aquis non eodem a propria virtute sed ab alio puta ripa vel arena vel aliquo huiusmodi quod aquam terminat. sic rex quantumcumque potest non habet sue maiestatis determinationem a se sed a deo qui dominus sui finis statuit arctos vel latos taliter qualiter sue placuit voluntati. **P**ro uerbis. **R**egem ponebat aquas ne transiret fines suos. **E**x quo arguitur quod nullus debet sibi fines constituere aut transgrediendo usurpare auctoritatem iudicandi quantumcumque: nisi desuper sibi commissum sit. quod sicut manus domini distribuit auctoritates sic sunt et nullatenus ulterius extendende quousque multum indiscrete usurpent sibi iudicia in causis et personis in quibus auctoritatem non habent. **S**icut etiam viri mundiales viros ecclesiasticos et sanctos paupes hypocritas et inanis vite esse iudicant ac temerarie pronunciant cum non sint de consortio aut fo

offert deo. Et certe talis est multum prouocatiua ⁊ valde periculosa offerentibus. Hieremie. 6. talibus dicitur holocausta vestra nō sunt accepta ⁊ victimę vestre non placuerunt mihi p̄pterea hec dicit dominus. Ecce ego dabo in populum istum ruinas et ruent in eis p̄fēs ⁊ filij: simul vicinus ⁊ proximus peribunt. **D.** Tales qui huiusmodi offerunt victimas similes sunt Palistris. de quibus **Quidi⁹** narrat sc̄do Metamor. circa finem. Horū siquidē mater p̄gnans subito hyatu terre absorpta est. cui **Iuppiter** cū misereret curam agens filiorū in visceribus terre eos fouit: p̄fectos vero ad domū cuiusdā nobilis pro hospitio introduxit. vbi cum paululū residissent volentes placare **Iouē** hospitē proximū et iouis amicum trucidantes sanguinem eius **Ioui** obtulerunt quod videns **Iuppiter** statim ip̄os fulmine submisso prostrauit. Sic multi de terra eleuati nullum habentes patrē preter deū. cum fuerint ad prospera sublimati volentes sibi refundere vices offerunt sibi labores aliorū ⁊ quod peius est etiā illud quod de alūno xp̄i. i. paupere ⁊ amico dei rapiūt. Ex hoc concluditur q̄ nō est mirum. si contra eos deus fūiter irritetur ⁊ per fulmen horrendi iudicij ip̄os in profundū inferni submergat. **Ant̄** de indignatione dei ⁊ oblatione talium dicitur. Ecclesiastici. 34. Qui offert sacrificium ex substantia pauperū quasi qui victimat filiū in cōspectu p̄ris sui.

Clectio. c. l. v.

Faltatio oculorū est dilatatio cordis: lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autē piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendaciū vanus et excors est: ⁊ impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos quia noluerūt facere iudicium. Peruersi via viri aliena est a deo: qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domus q̄ cum muliere litigiosa ⁊ in domo cōmuni. Anima impii desiderat malum nō miserebitur proximo suo. Abulcato pestilente sapientior erit paruulus: ⁊ si secretetur sapientē sumet scientiam.

C Post q̄ sapiēs sup̄ius ostendit q̄ in punitiōe correctio est attēdēda. **Hic** docet q̄ in omni correctiōe subreptio ē rescindēda. i. sup̄bia q̄ subreptit hōiem īflāmat. ⁊ hoc nō solū in interiori affectu: s̄ etiā in exteriori nutu ⁊ gestu. Et sc̄dm hoc diuidit hic text⁹ in sex p̄tes. q̄ **Pr̄mo** ostendit q̄ in plato quo ad victū libertas est laudāda. ibi. exaltatio oculorū est dilatatio cordis ⁊c. **Sec̄do** q̄ quo ad gestū sublimatio est dānāda. ibi. cogitationes robusti semp̄ in abundantia ⁊c. **Tertio** q̄ quo ad p̄ximū rapacitas est fugienda. ibi. rapine impiorū detrahent eos q̄: noluerūt ⁊c. **Quarto** q̄ h̄borū asp̄itas est multū moderanda.

- ibi. melius est sedere in angulo domatis &c. Quinto q̄ factorū erudititas est summe detestanda. ibi. anima ipsū desiderat malū &c. Sexto q̄ bonorū societas est semper sectanda. ibi. multatō pestilente sapiētiō: erit paruulus &c. **A.** Quantum ad primū dicit sapiens. exaltatio oculorū est dilatatio cordis &c. i. signū exaltationis & supbie est dilatatio cordis. iux̄ qd̄ dicit psalmi. dñe non est exaltatū cor meū &c. In quibus verbis excusat se propheta tam de interiori peccato q̄ de exteriori signo. Ista aut̄ sunt valde cauenda a prelatiis et nobilibus potius q̄ ab alijs: quia cōmuniter cū auctoritate in superbia pestis creseit & cum honoribus & diuitijs fastus inualescit tam intus q̄ extra nisi homo sit multum virtuosus. Videmus enim q̄ lux solis per radios eleuationes a hominū citissime manifestat. Sic dignitates et honores que sunt participationes quedam diuini radij: p̄pter maiestatis cōmunicatiōem. violentas & vanas eleuationes demonstrant.
- B.** q̄ pri^o in cordib⁹ mūdanoꝝ latuerūt. **B.** Dicit Au. gel. li. 9. cap. 7. q̄ folia oliuarū duorū solstitioꝝ tempibus cito mutantur. Nam illa ps que brumali tempore in folijs humilior est in solstitio estiuo incipit eleuari: & pars residua que pri^o erat sublimior fit depressa: & sic folia x̄sauiçe mutantur. Hec est reuera miserabilis conditio gn̄is nostri. vt semper cum fortuna mutemur: quia quod ī tempore brumali. i. tēpore paupertatis dep̄imitur. puta fastus et superbia q̄ cito incipimus estuare fortune conuersione illico exaltatur. Et humilitas que pri^o apparuit superior pedibus conculcatur. Tūc enim talis intus dicit illud Job. 15. Quid te eleuat cor tuū & quasi magna cogitās attonitos habes oculos: Hec aut̄ exaltatio oculorū a prelato est sūmo pere remouenda. Ecclesiasti. 23. Extollētīā oculorū meorū ne dederis mihi. **C.** Sequitur ī textu. Lucerna impioꝝ peccatū est. Vult dicere sapiens ex quo superbia vitanda est necesse est vitare occas fomentunū quod est lucerna. i. possessio temporalis que facit occasionaliter sup̄bū. Ideo dicit eā peccatū esse. i. o ccassionē peccati. **L.** Causa aut̄ quare sapiens p̄spicitatem mundialē lucerne comparat quadruplex esse potest: quia primo p̄spicitas mundialis admodū lucerne ī tenebris tm̄ viget. Secundo quia habens p̄spicitatē mundialē a tergo nihil videt. Tertio quia p̄spicitas mundialis irrationalia fraude capit. Quarto quia prosperitas mundalis extincta male sapit. Quantū ad primū satis patet q̄ lucerna non est nisi instrumentum tenebrarū iux̄ta illud psalmi. 13. Est apud nos candelabrum et lucerna eius vt accendatur semper ad vesp̄eram. quia cum dies venerit lucerna p̄scit̄ur contra murū. Sic q̄ diu viget nox hui⁹ vite in qua habitat multitudo peccatoꝝ: tā diu in p̄ccio sunt lucerne. i. viri prosperitate docti per excellentias reuerentias & honores. Sed caueāt sibi nec cū eterna dies venerit in tenebras proūciant quasi de cetero nulli vsul apti. & tūc x̄rificabilē de potētib⁹ hui⁹ sc̄i illud Job. 27. perdā ex eis vocē gaudij & vocē letitię & lumē lucerne: & erit vniuersa terra ei⁹ in solitudine & stupore. **D.** Sc̄do dico q̄ p̄spicitas a tergo nō videt q̄ q̄ portat lucernā lumē habet an̄ se s̄ posteriora occulat q̄ se mediū interponit inter portantē & lucē in ipsa lucerna. ita vt portās nec se vi

dere possit nec alia que sunt a tergo. Sic prosperitas omnia futura obui-
 briat ne videantur. Unde Au. Hel. lib. 7. ca. 3. Consilij boni ac prouis-
 dentic libertatem res prospere diminuunt et quod peius est non sinunt
 hominem memorare esse sui: De^o liquidem et natura ordinauit ut solis lu-
 men existens in austro aspectu directo protenderetur ad boreas: quod si
 solares radij totaliter reciperent in austro prosperitas inconuenienter
 habitaretur. Ideo radius solaris protensus ad boream supra se
 reflectitur. et sic temperat. **E.** Moraliter sic est ubi calor fortune totus
 manet in austro et non miscetur boree per tribulationes mundiales
 interdum non est vtile ambulare sub eius luce: quia ex nimio estus su-
 perbie hominem cito corrumpit. Ubi autem respicit boream necesse est
 ut supra se temperatio reflectatur: et tunc sub luce eius manet mode-
 rata habitatio. quia quando aliquis in prosperitate tribulationis tan-
 gitur in propam cognitionem sui redit facilius: et sic fastus superbie
 tempatur. Unde in figuram huius numeri. 8. scriptum est. Cum posue-
 ris septem lucernas candelabrum in australi parte erigatur. hoc igitur
 precipitur ut lucerne contra boream e regione respiciant etc. Non
 enim reprobauit deus statum diuitum et statum prosperitatis. et ideo pre-
 cepit quod lucerne boream ex aduerso respicerent: ut sic tempatioz re-
 cteretur ad se per cognitionem sui. Tertio prosperitas comparatur lucer-
 ne quia irrationalia fraude capit. **F.** Sicut enim in hyemalibus te-
 nebris capiuntur aues ad lumen lucerne naturaliter conuolantes: nec
 inde fugiunt quousque capiuntur. Sic homines in prosperitatibus ni-
 mis delicati unanimiter ad illas per totam affectionem conuolant
 nihil de deo curantes. et quod peius nec iuuenes nec senes ab eis recedunt
 quousque a diabolo capiuntur. In cuius figuram signanter dicitur **Psal.**
 in persona viri prosperitati dediti. Tu iquit illumina lucernam meam
 domine deus meus illumina tenebras meas pro te eripiar a tentatione et
 nullo alio modo. Tu igitur illumina tenebras meas quas ex amore
 vel inordinata prosperitatis inuidialis affectione incurri. i. tenebras
 peccatorum quia solum pro te et nullo alio eripi potero ab hac tentatione.
Quarto prosperitas comparatur lucerne: quia extincta male fetet quod
 tunc apparebit falsitas male iustitie et per quam et ex qua prosperitas fabri-
 cata est quod in morte talium quod hic prospere viuunt precipietur nunquam ex causa ius-
 ta vel iniusta si per innocentiam vel volositatem huiusmodi prosperitas fue-
 rit acquisita. **Job. xviii.** Nonne lux impij extinguetur lux obtenebres-
 cet in tabernaculo illius: et lucerna que super eum est extinguetur quan-
 do enim lux. i. vita bonorum extinguitur tunc redolet: sed quando lux peccato-
 rum extinguitur statim fetet. Unde de **Tyberio** dicit **Suetonius.**
 libro. 3. Quando enim eo dormiente lucerne lumen extingui contin-
 git aptum presagium reputauit et infallibile signum boni: oppositum autem mali.
 Sed alij aliter. Sicut de **Julio Cesare** narrat. idem libro. primo. In cuius
 camera cum pridie ante mortem eius de nocte cuncte lucerne exstincte fuissent
 future calamitatis presagium vix fuit. Sic moraliter illud quod
 mali timet boni appreciant. et quod malis est in vanum bonis est in reme-
 dium et contra. An priuatio partem prosperitatis quam bonis in articulo mor-
 tis est proficua peccatoribus est nocua. **Prover. 13.** scribitur de exi-

tu vtrovisq; Lux iustoz letificat: lucerna autē insipioz extinguetur.

- B.** **5.** Quantum ad secundum dicit sapiens. Cogitationes robusti se-
per in abundantia etc. Nunq̄ vir sancte fidei timet paupertatem ita
vt eius timore reddatur vecors sed sperat abundantiam ⁊ ex hoc ef-
ficatur liberalis. Dicit enim Aristoteles primo politicorum: q̄ duo
sunt genera largozum quozum primi dicuntur prodigi que sine disti-
ctione loci temporis et personarum expendunt diffunduntq; ⁊ ideo
non possunt vitari. Alij dicuntur liberales qui pro loco ⁊ tēpore cō-
siderata persone qualitate circa quam facienda est expensa: cōside-
rata etiam facultate propria quātum valent cum vultu optimo lar-
giuntur. Et huj̄ semper abundant. Juxta illud Proverb. xiiii. In oī
opere bono erit abūdātia. Jux̄ illā regulā. Largitas obfuef q̄ pōit
Thob. 4. Si multū tibi fuerit abūdāter tribue si exigūū tibi fuerit:
etiā exigūū libenter i partiri stude. **h.** **Dis aut piger.** facilet in expē-
sis et qui congregat thesauros vanus et vecors semper in egestate
erit ⁊ impingetur ad laqueos mortis: quia diuitiss suis congrega-
tis capietur velut in laqueo: quia noluit eas ad laudem dei expēde-
re. Et signanter vocātur diuitie male acquisite laquei: quia sicut pis-
cator: et aucupes quantum possunt faciunt laqueos suos similes ter-
re vel aque i quibus capiunt predas ne ex difformitate mediū laquei
suspitio oriatur. Sic demones quozum laquei sunt diuitie mundias-
les de quibus Hieremie. 5. Inuenti sunt i populo meo impij insidiā-
tes quasi aucupes laq̄os ponentes et pedicas ad capiendos viros
liniunt diuitias ⁊ appetitum earum vt bone appareant.
- G.** **3.** Primo enim dicunt q̄ appetende sunt diuitie tanq̄ bone quia
ex eis vberes et dulces elemosyne fieri possunt. Secundo quia sicut
dicit Chrysostomus in opere imperfecto super Mattheum. Nunq̄
eas creasset deus si contemptui eas esse voluisset et est argumentuz
laicorum. vt dicit Chrysostomus ex diaboli suggestionē motū vt bo-
ni similitudine appetāt quod finaliter eis mortis laqueus erit. Jux-
ta illud Apostoli prime ad thimo. 6. q̄ volunt diuites fieri incidunt
in temptationes ⁊ in laqueum diaboli. Unde Chrysostomus. Ho-
melia trigesima prima operis imperfecti tractans illud. eiecit ven-
dentes et ementes de templo. Hoc inquit significat q̄ homo merca-
tor qui circa possessionum temporalium acquisitiones nimis studet
deo placere non potest: quia sine fraude et laqueis diaboli possessio-
nes vix augentur. et ponit exemplum. Quēadmodū in q̄ abulat
inter duos inimicos volēs ā bobus placere sine maliloquio etiā nō
pōt. Sic q̄ mercationi mūdi se miscet necesse est vt cū medi⁹ sit inter
deū ⁊ mūdū q̄ vtrūq; vicissim offēdat. Nec iurat q̄ nō tm̄ res valet p̄
qua vedit: alius iurat q̄ plus valet res q̄ vēdat deū fallere volūt q̄
piurāt mūdū q̄ res pui valoris i p̄cio magno ponit: p̄ciosas vō tur-
pi lucro subiciūt. Quapropt̄ substātia talū duplici de cā stabilis eē
nō pōt. Ex pte dei pp̄ piurū. Ex pte mūdi q̄ falsi iterptes eius sūt.
Et iō talū subā aut ipsi viuētib⁹ p̄tura ē. aut a malis heredib⁹ disti-
pāda ē: aut ad extraneos ⁊ inimicos ventura ē: q̄ nō pōt ad bonū p̄-
ficere quod congregatur de malo. Hec Chryso. de verbo ad verbum.

Ecce quomodo impingunt laqueos mortis quia finaliter eorum opera fi-
 niuntur in peccato de talibus dicit Job. 18. Tenebit planta eius laqueo et
 exardescet et eum sitis undique terrebit eum formidines et inuoluent
 pedem eius. k. **Quantum** ad tertium dicit sapiens Rapine impiorum
 detrahent eos et. supple in infernum quia noluerunt facere iudicium.
 Esaye. 14. Ad infernum detraheris in profundum lacus. hec tamen pestis
 multum regnat inter modernos dominos huius mundi et quicumque tales
 sunt tyranni non dominum nuncupant: quia sicut dicit Aristoteles. v. Politi. cap.
 xij. Quattuor ad tyrannidis conseruationem requirunt. Primum est per
 rapinam pauperes ad subditos depauperare ne possint insurgere si velint.
 quod faciendum est per taxationes et bellorum susceptiones et exactiones
 Secundum est quod non curet de presentibus aut amicis veteribus. Tertium
 est quod procuret sibi amorem mulierum et seruorum per libertatum colationem
 contra dominos seruorum per priuilegiorum donationem. Contra viros mu-
 lierum eo quod mulieres et serui maiorem constituunt partem ciuitatis.
 Quartum est quod cum tribubus ciuitatis non congaudeat sed potius cum ex-
 tranecis et maxime in comestationibus vespertinis et etiam diurnis.
 Sed tales quicumque isto modo se nobiles faciunt alienant se et exorbi-
 tant a via dei scilicet a iustitia quia sicut dicit Damascenus. Dominus fecit ho-
 minem innocentem rectum virtuosum: et inseruit ei regulas recte viuendi:
 sed nunc est opus eius ab eo alienum Esaye. 28. **Quantum** ad quartum
 dicit sapiens melius est sedere in angulo domus et. Domus domus est
 superior et strictior et arctior pars domus. unde vult dicere sapiens quod pla-
 tus de potius paruus beneficium cum pace admittere quam immensum cum
 iurgia siue rixa. Et vocat hic rixam mulierem loquentem vel loquentem:
 vel vult dicere simpliciter quod melius est vel utilius habere humile quam sublime
 quia ex magnis beneficiis magne superbie crescunt Superbia vero plena est
 lite. unde secundi Regum. v. Proposuit dauid premium ei qui tangeret do-
 matum fistulas. id est calamos quibus tegunt domus. **Quantum** ad quintum
 sapiens anima impiorum desiderat malum et. non solum correctionem sed cru-
 delitatem vindicte: quia multis non sufficit mortem inferre nisi propriis
 manibus vulnera pertractent sicut dicit Alexander super Psalm. 14.
 M. **Quantum** ad ultimum dicit sapiens Mulcato pestilente sapien-
 tior erit paruulus. vult dicere quia punito pestilente ad terrorem alio-
 rum sapientior. id est magis timorosus erit paruulus sicut leo per libera-
 canis corrigitur Vel intelligit textus ille de punitione corporis pe-
 stilentis ex qua sequitur correctio spiritualis in anima peccatrice
 Proverbio. 18. Pestilente flagellato stultus sapientior erit.
 Sequitur in textu. Et si sectetur sapientem sumet scientiam Est enim hoc
 verbum. sector frequentatiuum quia qui frequentat amittitiam sapientis
 et non discontinuat absque dubio scientiam sumet. unde Au. Gell. lib. xij.
 cap. vij. Sapientia est filia usus et memorie nec sufficit exercitatio in
 solis libris atque disciplinis rhetoricis sed oportet conuersari in variis
 euentibus et cum illis usum periculi diu habere. Ecclesiasti. 30. Sa-
 pientiam omnium antiquorum exquiret sapiens: narrationem virorum anti-
 quorum conseruabit: et versutias parabolarum simul introibit.

Ex cogitat iustus de domo impii vt detrahat
 impios a malo. Qui obturat aurem suam
 ad clamorem pauperis. et ipse clamabit et
 non exaudietur. Munus absconditum ex-
 tinguit iras ⁊ donum in sinu indignationem maxi-
 mam. Gaudiū iusto est facere iudiciuz: ⁊ pavor ope-
 rantibus iniquitatem.

CPost q̄ sapiēs superius ostendit qualiter inferiores prelati errā-
 tes sunt in suis corporibus macerandi. Hic docet q̄ in possessiōibus
 superfluis sunt acriter flagellandi. Et secundū hoc diuiditur hec ps
 in quattuor quia. Primo docet q̄ macerandi sunt mali vt occasio su-
 perbie auferatur. ibi. excogitat iustus de domo impij ⁊c. Secūdo vt
 consolatio miseris conferatur. ibi. qui obturat aurem suam ad cla-
 morem pauperis ⁊c. Tertio q̄ per elemosynam maiestas sustentat̄.
 ibi. munus absconditum extinguit iras ⁊c. Quarto q̄ per penitētīā
 fatuitas terreatur. ibi. gaudiū iusto est facere iudiciū ⁊c.

A. Quantū ad primum dicit sapiens. excogitat iustus de domo ⁊c.
 quomodo videlicet detrahat sibi malicie occasionem ⁊ superbie pu-
 ta abundantiam diuitiarum suarum quia sicut t̄git Aristoteles. 5
 politicoz. capitulo nono. Cum quidam princeps poetam cōsuleret
 quomodo faciendum esset q̄ principatus foret duraturus respondit
 ille oportunū esse excedentes spicas euellere: quo dabatur intelligi
 diuites superbos pecuniaria pena plectendos fore. ideo dicit Aristo-
 teles. 4. politi. capitulo 6. q̄ sicut desidia est magna causa destructio-
 nis ciuitatis: sic per oppositū nimia sollicitudo circa possessiones su-
 perfluas est occasio ruine ciuitatis: quia quando duo vel tres habēt
 omnia bona ciuitatis. multitudo pauperū indignata seditiōes ⁊ bel-
 la querit. Pro uerbo. 15. Conturbat domū suam qui sectatur auariti-
 am. ⁊ ecclesiastici. Qui altā facit domū suam querit ruinā quia al-
 titudo nimia diuitiarū est occasio q̄re crescit multitudo supbie in mū-
 danis. Superbiā autē casus sequitur. **B.** Quantum ad secundū dicit
 sapiens. Qui obturat aurē suā ⁊c. Vult dicere q̄ multiplicatio diui-
 tiarum quam prelati faciunt diuites puniendo debet in vsū distri-
 bui egenoz quia precii sanguinis non licuit in erario apud veteres
 reponi: sed pauperibus debebatur. Punitio autem que pecuniaria
 est precii sanguinis est. i. peccati ⁊ in vsus egenoz debz dari ⁊ aliunde
 non reponi ad augmentum diuitiarū quia pecunia quelibet ad
 hoc iuste ordinata est siue punitio pecuniaria vt sit corporaliter vni
 grauis ⁊ alteri expediens. Unde sic ieiunandū est vt dicit doctor
 q̄ tibi subtrahis alteri largire. et sic de penitentis alijs faciendum
 est: vt quod penitētē grauat proximū leuet: ⁊ sic spiritalis vtrūq̄
 iunct. Et idē necesse est vt diuites supfluitates suas in pauperū vsū
 effundant quod si hoc diues fecerit vtiq̄ proderit.

Pauperi per corporis sustentationem
 Diuiti per temporalem exonerationem.

Unde Chrysoſtomus. Homelia. 4. i. Non tñ misit deus diuitē ad pau-
peris vtilitatem sed et pauperē ad vtilitatē diuitis ordinauit. Nā
quod de^o per diuitē pauperi prestat temporale est. quod autē diuiti p^{ro}
stat per pauperem eternum est ⁊ celeste. Et subdit. Nec putes q^{ui} pro-
pter pauperes diuites deus fecerit cum sine istis illos poterit sustē-
tere sed propter vtilitatē diuitum pauperes deus fecit: quia diuites
ex abundantia diuitiarū fieri fructuosi non possunt nisi pauperes ad
sustentandū eorū onera facti fuissent. Nam arbor superabundās si
appodiamētum non habeat areſcit ⁊ cadit: appodiamētū autē sine
arboze stare non potest: Et iā et arbor nimis onerata sine suppoſita-
tione nequāq^{ue}. Ex q^{ui} p^{ro}ter q^{ui} maximū euenit cōmodū elemosyne largi-
tori quia vtriq^{ue} danti scilicet et accipienti. ⁊ ideo Ecclesiastici. 4. scri-
bitur. Inclina pauperi sine tristitia aurem tuā ⁊ redde debitū tuū ⁊
Hunc autē textū signanter norat Hugo de pietatis debere itelligi p^{ri}-
cipaliter: quia si omnes diuites teneantur pauperibus erogare ni-
hilominus tamen viri ecclesiastici tenentur hoc facere. Sed illi sunt
inter omnes diuites qui peius audiunt hīs diebus. Aues enī que
continue morantur in aere plures obuolutiōes aurīū habent q^{uam} pec-
cora que morantur in terra. ⁊ vere illi debent esse viri contempla-
tīui ⁊ eleuati p^{er} opera pietatis. Et vere illi sunt maxime ferudi in au-
ditu ad clamores pauperū. qui aures habent et nō audiunt. vt dicit
Psal. Et ideo clamabunt in die tribulationis et non exaudient ⁊c.
D. Quantum ad tertium dicit sapiens. Munus absconditum extin-
guit iras ⁊c. q^{ui} exponens Chry. Homel. 13. dicit sic. Si aliquo p^{ar}-
te occurrerit pauper quō dabitur ei absconſe. nā ⁊ si nō videt q^{ui} dat vt
detur tñ cui dat cū paupi aliqd seorsū porrigit. Sz cōsidera q^{ui} nō dicit
deus attēditē ne elemosynā v^{er}am faciat^{is} corā hoībus sz ne dia-
tis vt videamini ab ipis. Qui g^o corā hoīb^{us} facit elemosynā sed vt nō
videat^{is} secrete dat. Exēplū ponit. Cū facis ep^{ist}olam vt aliquē salutes
amicū vidētibus multis scribis tu autē solus illius amici vides p^{ro}-
nā cui scribis ep^{ist}olam. Et similiter cū transis p^{er} aliquā viā cogitans ⁊
multis hoībus videris tu vero neminē vides. Patet igit^{ur} q^{ui} abscon-
dite facere est poti^{us} neminē videre. p^{ro}pter quē facias q^{ui} a multis videri
qd facias. ⁊ hoc ē quod p^{ro}phetā dicit abscondite elemosynā in sinu
paupis. E. Quātū ad vltimū dicit sapiēs. Haud iusto est facere iu-
diciū ⁊c. Vult dicere q^{ui} sicut iust^{us} visa iusta correptiōe ipi^{us} delectat^{ur} ⁊
magis cōfirmatur i bono. sic malus plus terret ⁊ tristat. Vñ Psal.
Verabit iust^{us} cū viderit vindictā. ⁊ dicit. Atq^{ue} ē fruct^{us} iusto vtiq^{ue} est
de^o iudicās eos in terra q^{ui}si diceret p^{ro} modū argumētū vel iust^{us} inuti-
liter spat^{is} fructū p^{ro} p^{ro}pe suorū laborū: vel de^o est iudicās eos i terra quia
verissimū signū saluatiōis iustorū est q^{ui} nullo itervallo t^{em}p^{or}e p^{er}ctū et
pena peccati separent. Est g^o notandū q^{ui} gaudēt iusti de penis i p^{ro}iorū
spāliter p^{ro}pter duo p^{ri}mo quia p^{ro} huiusmōdi p^{ro}uentionē fidelis in bonis so-
lidat. Sec^{un}do q^{ui} p^{ro} penas p^{ro}xim^{us} reuocat. Iust^{us} enī intrinsec^{us} mirabi-
liter cōsolat^{ur} q^{ui} videt q^{ui} culpa vltionē diuinā nō p^{ro}cedit sed sine t^{em}p^{or}e
intervallo deus tā gratiose punit quāuis videat nō punire. sciens ill^{ud}
Chryso. Homel. 3. Sicut enī scoba domū aptat circa regis aduentū

fit pena peccatorum aiam circa gratie infusionem. quia pena ad penitentiam eos inducit. Et ideo viri boni cum peccatorum penam respiciunt gratulari statim incipiunt non ratione vindicte. secundum quod dicit sapiens. Proverb. 24. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas ratione supple vindicte: sed ratione conversionis et humiliationis integre et noscete. de quo gaudio dicitur quod maius est gaudium super viro peccatore penam agente quam super nonaginta novem iustis: maius inquam gaudium charitativum et non vindicativum.

Lectio. c. l. vii.

Qui erraverit in via doctrine: et in cetu gigantium commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit: qui amat vinum et pingua non ditabitur. Pro iusto dabitur impius. et

pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam: inueniet vitam et iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens. destruxitque robur fiducia eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus. qui in ira operatur superbia.

Postquam sapiens superius ostendit qualiter et quanto prelatu inferioris per prelatum superioris debeat suscitari. hic ostendit quanto per relationem non debet alijs infestari. Et secundum hoc dividit ista per versus ad finem capituli in duas partes principales. quia primo ostendit quod ex superbia prelati non debet aliquem infestare. ibi. vir qui erraverit in via doctrine etc. Secundo quod habitus iusta causa non debet timore titubare. ibi. desideria occidunt pigrum etc. Primum per tres dividit. quia primo ostendit a quo prelati visitas se debet abstinere. ibi. vir qui erraverit in via doctrine etc. Secundo per quem modum puniens se debeat continere. ibi. thesaurus desiderabilis et oleum etc. Tertio quod lapsu lingue corrigens non valeat exercere. ibi. qui custodit os suum et linguam suam etc.

A. Quatuor ad primum dicit sapiens. vir qui erraverit in via etc. Vult dicere quod nullus in visitando debet ostentationes sue virtutis querere aut suenobilitatis manifestationem. qui vero contrafecerit: in cetu gigantium commorabitur. de quibus Baruch. 3. dicit. ibi. fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum non hos elegit dominus neque via discipline inuenerunt propterea perierunt. Et quoniam non habuerunt sapientiam interierunt propter suam insipientiam: Non enim habuerunt scientiam quod de suis viribus nimis in supererunt. Eccle. 16. Gigantes destructi sunt quod de suis viribus tantummodo confidebant. Sequitur in textu. Qui diligit epulas in egestate erit etc. quia etiam multis modis ostentationes superbie fieri possunt. ideo ostendit sapiens quod modis potest prelati ostentationem suam ostendere

vel intendere. scilicet per epularum delicatarum lasciuam. Et ideo dicit qui diligit epulas &c. i. qui ea intentione visitando pecunias colligit ut epulas faciat delicatas ac largas per quas possit ostentari talis in egestate tandem erit. Et ideo assignat sapiens duplicem causam quare huiusmodi intentio non est habenda in correctionibus. Prima est quia appetitus deliciarum in prelatiis frequenter est causa iniustitie. et quam ad hoc dicit pro iusto dabitur impius supple punitioi eterne Et ideo pecunie huiusmodi non sunt diligende ex quibus iniustitia facilliter oritur. et eterna damnatio finaliter acquiritur. Secunda causa est quia pecunia cum lite collecta nunquam prodest. et quantumcumque ad hoc dicit melius est habitare: in terra deserta quam cum muliere rixosa et fracundia. i. cum possessionibus que sine rixa non possunt haberi de quibus tamen illi viuunt qui ea intentione visitant ut diuites fiant et apud vulgus nobiles reputantur quod sine rixa et iniuria fieri non potest.

Aliter potest exponi textus iste ut sit sensus: vir qui errauit. i. subditus errans ponendus est in consortio virorum fortium et iustorum ut illorum exemplo respiciat. Nam in bellicis rebus vecordes et in eis extranei inter milites fortes expedit ponere ut visa illorum audacia excutiatur in eis torpor et desidia. Unde nihil est quod tamen disponat hominem ad vitam xruosam et penitentialem sicut consortium electorum quia si cut quod in igne viuunt leue et aridum efficitur sed quod in aqua nutritur et humidum inuenitur. sic qui cum illis viuunt qui sunt concupiscentia inflammati leuis moribus efficitur et aridus charitate. Sed qui in aquis tribulationis et penitentie contubernium suum facit necesse est ut etiam si prius fuerit leuis: post modum fiat maturus. si prius aridus postea fiat humidus: si prius in alta per superbia tendens postmodum per humilitatem ima petens que omnia ex conuersatione sequuntur sanctorum Job. 20. Gigantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis Ideo dicit textus quod pettores non expedit in cetu gigantium commorari

Iniuria

Crudelitas

Et quia in quolibet bono viro inuenitur thesaurus iustitie et oleum misericordie Ideo quilibet talis dignus est prelatura. et qui ista dissipat et in iudicio non obseruat imprudens est et prelature nimis ineptus. vnde Alexander super Psalm. Tractans illud virga tua et baculus tuus. propter hoc inquit baculum pontifex in medio rectum et in cacumie curuum gerit ut per iustitiam dirigat et per penitentiam alias pietate trahat. Unde iustitia comparatur thesauro et oleum pietati Conuenit enim iustitia cum thesauro quadruplici ratione.

Primo quia cum tedio comparatur.

Secundo quia in medio conseruatur

Tertio quia in infimo loco situatur

Quarto quia in exercitio commendatur.

Et primo dico quod iustitia cum thesauro continet quia cum tedio compara

B.

C.

ratur. Nam omnis thesaurus qui absq; tedio & labore venit instabilis et cito transit sicut dicit Aristoteles de memoria et reminiscencia. qđ qui cito concipit sciam: facilliter obliuiscit eā: eo qđ non est eiusdē conditionis cerebri multa recipere et simul oīa leuiter memorari. Sed qui modeste acquirūt scientiam cum tpe & labore. isti sunt cōmuniter retentiu. Prouerb. ij. De scia tam litterali q̄ morali scribit si q̄stieris eā q̄si pecuniā et sic thesauros effoderis eā tunc intelliges timorem dñi et scientiā dei inuenies Et sequit. Tunc intelliges iustitiam & iudiciū et equitatē et oēm semitā bonam. Et ideo opz qđ thesaurus iustitie cum labore effodiat. quia uerba iustitie modernis tēpoubus absq; magno labore et tedio acquiri non pnt: & qui iustitiam colunt p̄munif impugnat̄ur et opprimuntur. **D.** Secundo iustitia cōuenit cum thesauro q; in medio conseruat sicut superius dictum est diffuse: nimia superfluitas diuitiarū eleuat hoīem immoderate & corrūpit eum multis vicij et pctis. Sicut de Layo cesare narrat Suetonius lib. 4. qui cū ad imperiū sublimatus bone esset indolis auaritia pecunie corruptus in multas turpitudines lapsus intantū delectabatur thesauro. vt sepe sup accruos thesauroz nudis pedibus incederet et nudo corpe se uolutaret. Et ideo immoderate diuitie multum sunt nociue. Sic et ubi iustitia sup abundanter nimis crescit sic ut sepe fit in illis qui proprij sensus esse incipiunt ibi iustitia statim incipit medium suum deserere. Et ideo dicit sapiens noli esse nimis iustus. i. per desertionē misericordie quia ubi iustitia non est per miam moderata admodum thesauro nimij plurimū est nocua. **E.** Tertio iustitia pparatur thesauro quia in imo loco situatur q̄a iustitiam diligens necesse est qđ sit hūilis. alias em̄ superbie stimuli ostēta t̄tio et iracundia iustitiā obumbrabunt. Et ideo dicit Au. Bellius lib. ij. cap. 26. qđ in sapiente ira dñari non debet: q̄uis mediocritas interdus i vultu quoad puniendos obseruāda sit: alias em̄ thesaurizat sibi iram in die ire ad Romanos. xij. **F.** Quarto iustitia comparatur thesauro quia in exercitio cōmendatur. non em̄ video ad quid valet thesaurus. ubi homo non h̄z cor: ad expendēdū. nec valet interior iustitia si homo propter cordis timorem eā non audet exterius exercere Ecclesiasti. x. Sapientia absconsa et thesaur⁹ inuisus que vtilitas in vtrifq;? Secundo videndū est quomodo oleū conueniat pietati et hoc patet ex predictis. Quantum ad vltimam partē textus dicit sapiens qui custodit os suum. et lingua suam &c. Et de hoc satis similiter dictum est in premissis.

Lectio. c. lviij.

D. Esideria occidunt pigrū: noluerunt enī quicq; manus eius operari. Tota die concupiscit & desiderat: qui autē iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorū abominabiles que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit. vir obediens loquetur victoriā. Vir impius proca ceter ob-

firmat vultū suū. qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia nō est prudentia non est cōfiliuz contra dominū. Equus paratur ad diem belli: dñs autem salutem tribuit.

C Postq̄ sapiens ostendit superius q̄ prelatus non debet aliquē ex superbia infestare. Idic ostendit q̄ habita causa iusta non debet tūbare. i. concuti timore. Et s̄m hoc diuidit hec ps in quatuor. qz

Primo docet q̄ iudex seu prelatus perfectus causam iustam debet intrepide promulgare. ibi. Desideria occidunt pigrum. 7c. Secundo q̄ alienam victimam non debet immolare. ibi. Hostie impiorum abominabiles 7c. Tertio q̄ delatorem perfidum debet refutare. ibi. Testis mendax peribit 7c. Quarto q̄ spem suam in dño debet radicare. ibi. Non est sapientia non est prudentia. 7c.

A Quantum ad primum dicit sapiens. Desideria occidunt pigrū. 7c. Vult dicere q̄ platus non debet segniter et timorose aggredi causas iustas contra delinquentes. quia sicut prelatus malus de nullo curat nisi de quiete et quomodo magis impune possit desideria carnis sue complere. sic per oppositum prelatus perfectus et iust⁹ post ponit desideria sua propria. vt iustitiam dei et ecclesie valeat exercere. Considerans verbum Catonis quod etiam recitat Tul. Sellius capi. xvi. Considerate (inquit) cum aiabus vestris quia sic quid vos per laborem recte gesseritis. labor a vobis cito recedet: beneficiū vero nunq̄. Si qua vero propter voluptatem aut desideria vestra feceritis cito voluptas abibit maleficiū vero 7 inconuenienter commissum nequaq̄. Luius causam assignat Aristoteles capit. xij. isto modo vbi ostendit q̄ mulieres in politia bene ordinata. bellicis rebus non debent mesceri propter tria que sunt maxime necessaria militi bellicoso in quorū quolibet deficiunt mulieres. Primo em̄ requiritur. q̄ miles bellicosus sit paratus principis 7 maiorib⁹ se cōforare mare per cōstantem obediētiam.

2o. Secūdo q̄ sit promptus parce viuere per deliciarū abstinentiā. Tertio q̄ sit paratus molestias diu ferre per spontaneā tollerantiā. Sed consta q̄ mulieres nullum istorum sufferre valent et ideo *min⁹* us apte sunt ad bellum. Sunt enim, *min⁹*

Inconstantes et desidiose.

Carnales nimis et voluptuose

Inobedientes et litigiose.

Reuera moraliter sic prelatus qui magis attendit ad carnalitatē et quietem q̄ ad exercitium iustitie et vsum puniendi peccata nunq̄ potest esse sufficiens miles dei pugnando contra peccata: quia ad Balathas. 5. dicitur. Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis Et veraciter secundum quod dicit textus Ista desideria occidunt pigros in inferno.

L. Dicit enim Alexander de laudibus diuine Sapientie libro secūdo q̄ ipse nouit quandam arborem cuius cum vna pars floruit altera

pars illico mortificata fuit. ita q̄ alternis tantum annis vn̄a pars
 habuit fructum. Moraliter sic est inter spiritum et carnē ex quibus
 sic ex duabus partibus cōficitur homo qui dicit̄ arbor euersa. inter
 has siquidem partes tanta est semper contrarietas vt vna semp̄ flo-
 rente altera moriatur. Floret autem caro per desidiosas et quietas
 delicias et huiusmodi quibus statim spiritus interimit: non vt dicit
 Apostolus. Si secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem
 spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. P̄mi petri secundo.
 Abstinete vos a carnalibus desiderijs que militant aduersus aīaz.
 id est que mortificant ipsius vires. quia non solum vires spirit̄ ve-
 rum etiam vires corp̄is cōsumunt carnalia desideria: sicut declarat
 Alexander in promotheo suo no uo et ponit exemplū de somno. et
 postmodū dicit idem de singulis vicijs ⁊ delicijs corporis quomodo
 consumunt vires corporis et sp̄s. An̄ dicit sic.
 Accelerat citius ardentē fessa senectus
 Furtiuo gressu languida cura gemens

D. Et iā voluit dicere q̄ desideria que cōtinue suadentur a carne fa-
 stidiunt hominem siue senescere faciunt. Sic reuera moraliter quā-
 tomagis permittitur carni vt desideria sua compleat: tantomagis
 senio prauē consuetudinis et indurate malitie indurefcit etiam vsq̄
 ad mortē: quia sicut ille qui replet in bonis desiderij suum renoua-
 bitur vt aquila iuuentus sua. Sic ille qui carnalibus desiderijs con-
 tinue viget illico senex fiet tam corpore per consumptionē: q̄ mente
 per carnis obdurationem. et quequid boni ad corpus et animam
 spectat simul perdet Apocalip. 18. Desideria anime tue discesserūt
 ate. quas propter per laborū exercitia abstinendū est a talibus deside-
 rijs quia sicut dicit textus Iustus tribuet et non cessabit. quasi dice-
 ret que congregat iustus per labores dispergit et in seruitium dei:
 act̄ suos ⁊ vires erogat iuxta illd̄ ps̄m. Iustus miserefc et retribuēt.

E. Quantum ad secundum dicit sapiens. Hostie impiorum abomis-
 nabiles ⁊c. Dicit Albertus. xxi. de animalibus q̄ vestis facta ex la-
 na ouis. a lupo deuorata immunda est et vermibus semper plena.
 Sic non obstante q̄ elemosina de se sit munda: si tamen fiat per pau-
 perum suffocationem continue erit immunda Ecclesiastici. xxviii.
 Immolantis ex iniquo oblatio est maculata: et non sunt bñplacite
 subsannationes iniustorum. Aliter exponitur textus iste continuā-
 do cū precedentibus: sic quia enim dictum est q̄ iustus tribuit ⁊ non
 cessat dare opera carnis per labores in ministerij dei quoz̄ opposi-
 tum caro iugiter concupiscit: ne putetur ex hoc q̄ excessiui labores
 sint iugiter exercendi propter deum. Hoc excludit in hoc textu. Glo-
 lens q̄ hostie et sacrificia que vltra modū sunt in destructionem car-
 nis sunt execrabiles apud deum. et sumitur iste textus a beato Hiero-
 nymo super hūc locum qui dicit sic de rapina inquit hostias facit
 qui de necessarijs corporis aliquid substrahit et seminis atrenuat ⁊
 tales hostie nō sunt deo grate. Simile est de symonace acq̄sitis. de v-
 furis. ⁊ alijs illicite acq̄sitis. q̄ q̄ secus aliqui cōsent de meretricijs
 bonis vide gio. cap. ex trāmissa in ver. licite. de deci.

F. Quātiſad tertiu dicit ſapies. Teſtis mēdax peribit ꝛc. Recitat Au. Hel. lib. 2. cap. 2. q lex erat antiquitus q teſtis mendax de mon te altiffimo ꝑcipitaretur ſine ꝑce aut redemptione. cuius enormita tem videtur aſſignare Chryſo. Homelia. 3. vbi dicit. q nulliꝑ alteriꝑ teſtis debet effici niſi qui prius teſtis fuit ſuiꝑſiꝑ. Cuius vero ligu cordi contradicit nequaꝑ ſibiꝑſiꝑ efficitur teſtis bonꝑ. Qui autē ſuiꝑ ſus eſt fraudator maxime perditionis penā mereſ. Proverb. 19. Teſtis falſus non erit impunitus ꝛ qui loquitur mendacia non effu giet. Vocatur autem talis inobediens procaꝛ ꝛ obſtinatus in malo: quia ꝑdiu teſtis bonus eſt deo obediens eſt dicenti ſibi non dices cō tra proximuꝑ tuꝑ falſum teſtimonium. Sed per oppoſituꝑ falſꝑ eſt inobediens in deridendo dei iudiciuꝑ ꝛ ꝑceptum. **B.** Quātiſ ad qrtum dicit ſapient. non eſt ſapientia non eſt prudentia ꝛc. Dicit Suetonius. lib. ꝑmo. q Bibulus cū Julio Ceſare ꝑſul ꝛ collega fuit ſed cūterqꝑ cōſulis nomine fungeret. ſolus tamē Julius fecit facta ꝛ dñum poſſidebat. Sic moraliter multi mundiales ſunt dñi vocati qui videntꝑ quaſi vnū dñum participare cū deo ſed ſi bene conſiderē tur nihil habent niſi nomen: quia res ꝛ diſpoſitiones rei publice ſem per ſunt non per humanā potentiaꝑ aut prudētiaꝑ ſed ſempꝑ quē ad modū deo placeret ideo ſolus ille verus dominꝑ eſt: ſed alij tm ſunt dñi nuncupati quia qualitercunqꝑ homines negotiantur ꝛ conſiliaꝑ tur ſolus vnus deus perficit ꝛ adimplet. Ad Corinth. 8. Sūt q dicitꝑ tur dñj multi ꝛ dñi in celo ꝛ in terra nobis tm vnus deus eſt pater ex q omnia ꝛ nos in illo ꝛ nos per ipſum. Unde alij putāt ſe diſponere ad triumphandum: ſed ille ſolus dat ſalutē. vt dicit textus.

Collectio. c. lxxix. Cap. 22.

Cap. 22.

Melius eſt nomen bonum qꝑ diuitie multe ſuꝑ per argentum enim ꝛ aurū gratia bona. Di ues et pauper obuiauerūt ſibi. vtriuſqꝑ ope rator eſt dominus. Callidus videt malum ꝛ abſcondit ſe: innocens pertrāſiit ꝛ afflictus eſt dāno ſinis modēſtie timor domini diuitie ꝛ gloria ꝛ vita. Arma ꝛ gladiꝑ in via ſuperbi: cuſtos autē anime ſue longe recedit ab eis.

A Poſſꝑ ſapies oꝑtendit quō platus quoad alios debeat correctio nes exercere. in hoc capitlo oñdit quō neceſſe habꝑ quoad ſubditos per famā publicā redolere. Et ſcđm hoc diuidit iſtoꝑ capituluꝑ i duas ptes ꝑncipales. qꝛ ꝑꝑmo circa cōſecutionē fame ꝑmittit documen ta. ibi. melius eſt nomē bonū qꝑ diuitie multe ꝛc. Scđo circa retētio nē eius annuit monita. ibi. ſili mi inclina aurē tuā ꝛ audi ꝑba ſapient iū ꝛc. ꝑꝑma ꝑs i tres diuidit qꝛ ꝑꝑmo docet a quo bone fame ſtu dēs debeat declinare. ibi melꝑ eſt nomē bonum qꝑ diuitie multe ꝛc. Scđo quō finē cū ꝑncipio debeat ꝑbinare. ibi. ꝑꝑerbiū eſt adoleſcēꝑ ſuxra viā ſuā ꝛc. qꝛ deſiderās famā neceſſe habet nō ſolū in ſento: ſed etiā in iuuentute ſeipm in ꝑꝑitatis opibus exercere qꝛ qſemel eſt mō

ius semper presumit esse malus. sicut habetur extra de regulis iuris: et intelligit hoc de malo infamie et non morum. Et ideo ad bonum nomen requiritur quod finis cum principio combinetur. id est quod in utroque statu tamen senili quod iuuenili vivat virtuose: et tunc erit fama integra. absque calumnia si a iuvene fuerit virtutibus et non tamen favoribus humanis fulcita. Videmus enim quod in omni fructu flos prius redolet in flore quam in pomis. Sic necesse est ad famam integram quod principium bone indolis cum semine virtutis concordet: quod melius est nomen bonum quam divitie. *Ecclesi. 7.* Tertio docet sapiens quomodo malorum consortium debeat refutare sibi. *Ecclesi. 10.* Evade verisorem et eribit cum eo iurgium etc. Prima pars dividitur in quatuor species quod quatuor fugienda sunt que in prelatibus et in quibuscumque aliis dominis impediunt bonam famam. Primum est auiditas in colligendo. de hoc sibi. Melius est nomen bonum quam divitie etc. Secundum est partialitas in iudicando. de hoc sibi. Divites et pauper obviaverunt sibi etc. Tertium est duplicitas vel dolositas in operando. de hoc sibi. Callidus videt malum et abscondit se etc. Quartum est obliquitas in conuersando. de hoc sibi. Finis modestie timor domini etc. Quintum est rapacitas in dominando. de hoc sibi. Arma et gladius in via superbi etc.

B. Quantum ad primum dicit sapiens melius est nomen bonum etc. Ideo propter appetitum pecunie vel thesauri cuiuslibet perdit non debet. Videmus siquidem quod ea que congregantur in usum corporis ut cibi et alimentum dummodo moderate: et non nimis abundanter sumantur transeunt in naturam: sed si superflue recipiantur ex eis pessime corruptiones generantur. Sic quum superflua quis querit per fraudes et molestias subditorum famam bonam corrumpit et infamiam incurrit et omnibus abominabilem reddit seipsum. *Proverbia 24.* Memoria iusti cum laudibus: nomen impiorum putrefactum.

L. Quantum ad secundum dicit sapiens. Pauper et divites obviaverunt sibi etc. Id est quod quis dissimiles sint in vestium apparatu et in continuo famulatu. quia tamen utrumque dominus fecit. ideo indifferenter debet impendere iustitiam debitam nec potius diviti inclinari quam pauperi: propter munus aut favorem quia sicut dicit *Aul. Gellius lib. xliiij. capitu. primo.* Tante enormitatis erat apud veteres per favorem aut munera iustitia esse venalem ut lege tabularum sanciret iudicem conuictum de pecunie receptione absque misericordia morte plectendum ut non solum amor verum error etiam terror: pene usum iustitie reuocaret: quod de bono et summo iudice dicit *Hieremie. 24.* Hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. *Alexander de laudibus diuine sapientie lib. secundo.* dicit quod mirabile est quod ipse frequenter expertus est de argento vivo quod lapidem submergit et calibem supernatare facit quod vis magis ponderet. Sic iustus iudex non misericordiam debet attendere respectu denariorum sed respectu meritorum et eque eum suspendere quod multa ponderat. sicut illum qui minus dummodo subit causa. Et sicut argentum viuum nulla arte misceretur metallo cuiusque: sic iudex exclusa partialitate quecumque propter nullam coniunctionem. aut affinitatem magis uni quam alteri facere debet: quia alias reddet se infamem *Ecclesiastici. xli.* Luctus hominum in corde ipsorum nomen

autem impiorum delectabitur. Plumbum enim quod inter omnia metalla est magis obscurum si sumatur cum argento aut alio quouis metallo statim ad argentum declinat et tam firmiter heret ut vix valeat separari. Sic peruersi iudices qui ad argenteam et pecuniosam partem declinant inter omnes hebes sordidos. per infamiam nomen perdunt. quia per iniurias maximas sumptibus fauent et grauiter opprimunt infontes et ideo non immerito sunt in fames et nois inhonesti Ecclesiasti. 22. Super plumbum quid grauabitur et quod illi aliud nomen quam fatuus. **D.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Callidus videt malum et abscondit se etc. Vult dicere quod multi promittunt auxilium pauperibus: sed quam viderint aliquid periculum insurgere relinquunt pauperes submissis et tales omnes sunt duplices et infames. Unde inter leges barbaricas lex olim fuit ut notat Aristoteles. ii. Politicorum cap. xij. quod cognatus interfecti aut in periculo constituti si fugerit non solum apud cives in famis verum etiam homicidij iudicabatur esse reus. Et a multo fortiori ille qui promittit auxilium allaturum et in tempore necessitatis amicum deserit non minus famam et nomen bonum perdet. De tali dicitur Ecclesiasti. 37. Sed est amicus solo nomine amicus etc. Sequitur. Et in tempore tribulationis aduersarius erit.

E. Quantum ad quartum dicit sapiens. Finis modestie. timor domini **E** Glosa. i. humilitas in altitudine gradus omnia ista bona adducit. Qui enim aliter quam conditio nominis eius habet a natura contra naturam peccat sicut notat Aug. Sallustius lib. 18. cap. 4. Nomen autem hominis inter omnia animalium nota notam habet humilitatis. eo quod homo ab humo dictus est: et humiliationis sue causam in nomine semper gerit. Si ergo a natura nomen humilitatis pre ceteris est nobis inditum necesse est ut nomen moribus conformetur. maximeque scandalizat naturam qui mores per superbiam nomen suo difformat immo meretur humanum nomen perdere qui humano nomine humillimo abusus fuerit per factum. Sicut per oppositum ille meretur nomen humanum quod per humilitatem in moribus humano nomini se conformat. Sicut dicitur Ecclesiastici. 27. Sapiens in populo hereditabit hominem et nomen illius viuere in eternum. Sapientem in populo vocat humilem qui non innititur sublimitati proprie sed omnem sublimitatem tribuit deo: illi enim qui nobilitati nominis proprium innituntur non habent nomen perpetuum in celis. Quia sicut dicit Aristoteles. Nomen est vox significatiua ad placitum sine tempore etc. Unde illi qui in presentem sibi magnam nomen acquirunt per fauores temporales quamvis videantur acquirere nomen non est: tantum nomen sed sonus cum tempore est: illi autem qui sunt humiles et de nomine magno non curant in terris illi nomen sine tempore habebunt in celis Ecclesiasti. 41. bonum nomen permanebit in eum. et luce. x. Haudete quia nomina vestra scripta sunt in celis. **F.** Quantum ad quintum dicit sapiens. Arma et gladius in via superbi etc. i. rapine potentes in vita peruersi. custos anime sue longe recedat ab eis. Ista parabola est eadem cum precedente in sensu morali nec indiget alia expositione. **C**lectio. cl.

Prouerbiū est adolescens iuxta viam suā. etiā cum senuerit non recedet ab ea. Diues pauperibus imperat: et qui accipit mutuum seruus est fenerantis. Qui seminat iniquitatez metet mala. et virga ire sue cōsumabitur. Qui pronus est ad miam benedicetur: de panibus em̄ suis dedit pauperi. Victoriā et honorem acquirit qui dat munera: aiam autem aufert accipientiū.

C Postq̄ sapiens superius ostendit a quibus bone fame studens debeat declinare. Ibi docet q̄ aptus ad prelaturam debet finem cum principio combinare. Et secūdu hoc diuiditur hec pars in quat tuor: secundum q̄ quattuor sunt conditiones quas enumerat ad famam integre conseruandam. quia

Primo oportet q̄ a pueritia colat puritatem. ibi. Prouerbiū est adolescens iuxta viam suam. &c.

Secundo q̄ semper consideret propriam infirmitatem. ibi. Diues pauperibus imperat. &c.

Tertio q̄ obseruet iugiter pietatem. ibi. Qui seminat iniquitatem metet mala. &c.

Quarto q̄ diligenter releuet inopum paupertatem. ibi. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur. &c.

A. A. Quantum ad primum dicit sapiens Prouerbiū est adolescens iuxta viam suam ambulans &c. Unde Augusti. libro confessionum Cum consuetudini non resistitur de libertate necessitas facta est. vnde de quilibet a iuuentute sua debet assuefcere ad seruitendum deo intā tum etiam vt suadentibus carnalibus consiliarijs parētibus vel amicis nullatenus acquiescat. vt tādē finaliter puritatem et mūdiciam quam exercuit in iuuentute exercere valeat in senectute. In cuius figuram habetur Iudicū. 14. Ubi de Samsonē iuuenē sic habetur q̄ cum ipse cum parentibz in via cōmuni procederet sponte a via declinauit et leonem occurrentem sibi iuuenē interfecit. In cuius ore post modū fauum mellis inuenit: et tamen nihil horum retulit patri suo. Sic quilibet iuuenis dum cum parentibus carnalibus in via ambulat et in mundi delicijs conuersatur irrequisito parentū consilio declinare debet ab eis et leonem occurrentē qui circuit querens quem deuoret in iuuentute prosternere per religionis ingressū vt dicere possit illud Michee. vi. Expugnaui⁹ hostes ab adolescētia nostra et tunc absq̄ dubio per processum temporis inueniet dulcedinem deuotionis. Sic solus christus recedentibus parentibus commisit se templo et non cognouerunt eum parentes eius: licz tamen adhuc puer esset in signum q̄ in pueritia absq̄ parentū carnalium scitu vel consensu diuino famulatu nos ipsos cōferre debem⁹. qz sic corrigat adolescens viam suam in custodiendo sermones suos: dicit Psal. vt scilicet proposituz non reuelat volētibus īpedire. P.

Quantū ad secundū dicit sapiēs. Diues paupibus impat. Videm⁹ enī scdm cursū mundi q̄ ex hoc q̄ vn⁹ est diues ⁊ nobilis statim vsurpat sibi imperia sup paupes ⁊ inferiores. ⁊ talis nō est aptus ad plātionē. s; solus ille q̄ a pueritia neq; ppter libertatē sāguinis neq; parētū diuitū paupes habuit contēptui. Dicit enī Au. Sel. li. io. cap. 2. q̄ Ancipif dū iuuentis ē sī Hamaleontē supuolitet subito cadet nec aptus est postea ad p̄dam capiendā Hamaleon inter bestias est odibilis quasi animal imundū reputatū secundū quod dicit Alexander de laudibus diuine sapientie. lib. ij. Et signat pauperē qui inter mūsdanos nobiliū consortio indignus iudicat. Iuxta illud sapientie.

Fratri suo odiosus est pauper: s; nihilomin⁹ caueāt nobiles ne istos pauperes contēnēt: quia reuera quicunq; per superbiam eos supgre ditur cadet ⁊ inabilis ecclesiastici beneficij semper erit. Et sudit Alexander vbi supra. hoc animal si aliud ipm momorderit nisi aliud laurum cito comederit morietur. Et quicunq; pauperibus p̄lationem nocent nisi cito peniteant: ad bonū senū ⁊ tutes non attingent. Ex q̄ concludit q̄ aptus ad p̄lationem est talis qui a pueritia semp humilis fuit ⁊ pauperes cōtēptui nō habuit. 3. Regū 12 Videns salomonē bone indolis ⁊ industrie constituit eū super vniuersam plebem.

C. Quantū ad tertium dicit sapiens. qui seminat iniquitatē metet mala. i. qui seminat crudelitātē talis qui libz metet mala. ⁊ virga ire sue. i. propria crudelitate consumabit in seipso. Et p̄ oppositū q̄ pn⁹ est ad mīam b̄dicetur ⁊c. Talis fuit augustus imperator. de cui⁹ futura clementia in iuuentute tale signū est visus. nā aquila sup caput eius volitās panē de manu eius rapuit quē aliquādiu tenēs vnguis bus in signū pueri leuiter labi pmisit. vt dicit Suetonius lib. ij. in signū q̄ talis ille esset futur⁹ in reipublice regimie. qui quīs delinquentibus cōminaret mala per rerū priuationē: tamē finaliter nulli quātum possibile foret futur⁹ eēt molestus: quod rei pbavit euentus vt dicit Suetio. Hāc beniuol⁹ omnibus fuit vindictā nō sitis h̄ba eloquentiū p̄pendēs. Hec autē conditio ab infantia creuit in eo q̄ maiorem sibi famā p̄stitit q̄ cetera quecunq; ⁊ tutes q̄bus claruit sine dubio abundanter. Cū Augu. de ciuitate dei. nulla est de ⁊ tutes gratia: pietate ⁊c. Et causa est. quia vbi pietas est tibi sp̄s sanctus indubitatē inhabitat q̄ fōs est ⁊ origo bonoy singuloy. Dicit enī Alber. de aialibus q̄ capreola est maxime agilitatis intm vt vix valeat apprehēdi. Capif autē sic vox etus hūilis est admodō cōdolētis: vocē leui folio suspirās venator dū ipm seq̄tur ppter vocis conformitatem statim accedit vocis sue similitudine deletata: ⁊ venit ad venatorem. Sic sp̄s sanctus ⁊ vt meli⁹ dicat ipse x̄ps. de quo in cāticis. Similis est dilect⁹ me⁹ capre h̄nulo q; ceruorū: nūq̄ meli⁹ capif vt cū homie habitatio ei⁹ fiat q̄ p̄ hūilē sibilū cōdolētis pietatis. Hāc q̄cūq; sibi illū habet maxie effici ei similis cui⁹ oīs vox ad pietatē ⁊ clemētiam dirigebat cū vixit hicet in via. Et quicūq; talis effici sp̄s sancti ē habitaculū dei ⁊ platura dignus. si tū ipm a iuuentute hec conditio sit secutayere dicat illud Job. 29 In diebus adolescentie mee secreta dñs erat in tabernaculo meo. **D.** Quantū ad quartū dicit sapiens. q̄

pronus est ad misericordiam et quia qui reuelat misericordiam pauperum per elemosinam largitionem a facibus accipientium auferit per amorem ipsorum in se transferat secundum Hugonem cardinalem.

Lectio. cli.

Exice derisorum et exibat cum eo iurgium cessabuntque cause et contumelie. Qui diligit cordis mundiciam. propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi domini custodiunt scientiam et supplantantur verba ini qui. Dicit piger leo est foris: in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene. cui iratus est dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri: et virga discipline fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat diuitias suas dabit ipse ditiori et egebit.

Postquam sapiens ostendit quod bone fame studens principium cum fine debet combinare. Hic ostendit quod malorum consortium debet deuotare. Et secundum hoc diuiditur hec pars in sex quia primo docet quod litis zelatores debent abdicare. ibi. exice derisorem et exibat cum eo iurgium et. Secundo quod pacis amatores debet subrogare. ibi. qui diligit cordis mundiciam et. Tertio quod iustus commissarios debet delegare. ibi. oculi domini custodiunt scientiam et. Quarto quod desides iustos debet excitare. ibi. dicit piger leo est foris et. Quinto quod meretrices labiles debet refutare. ibi. fovea profunda os aliene et. Sexto quod ad rapinas abiles non debet suportare. ibi. qui calumniatur pauperes ut augeat diuitias et. **A**. Quantum ad primum dicit sapiens. Exice derisorum et. ad litteram derisorum est ille qui multa promittit et pauca perficit: sicut multi consiliatores. dominos inducunt ad lites et in effectu nesciunt eos iuuare: in principio tamen iustam causam litis esse dicunt et victoriam pulchram promittunt. De talibus dicitur ab Augustino. de ciuitate dei cap. xxv. quod prima bella ciuilia inter Romanos aucte et consilio demonum inuenta sunt. quoniam in campo marcio demones validissime pugnare visi sunt ut populum ad consilia puocarent: et postquam strages magna eorum consilio facta est gratulabundi altissimis vocibus audiri sunt deridere. Nam et hic mos demonum est ut his quibus consulunt. maxime derideant secundum quod Suetonius narrat. lib. 4. de Cayo. nam dyabolus cum in eundem imperatorem populum concitasset complotum homicidio ac deinde strage maria de coniuratoribus in cesaris morte. facta per prescriptos visum est sepulchrum iouis in quo demones habitans cum maximo plausu cachinnum emittebat velut ridens. de quolibet tali consiliario dicitur Ecclesiastici. 3. Supplantabit te et subidēs spem dabit narras tibi omnia bona et in nouissimo deridebit te. **B**. Quantum ad secundum dicit sapiens. qui diligit cordis mundiciam et. vult dicere quod si tales eligantur consiliarii platorum qui sunt corde mundi tales facient: non offendet labiis quod non libere mouebunt lites in nobis. quod ut comiter dicitur. Qui cor mundum habet

pacificū sēp hñt. Similr q̄ ad intra cor hñt putridū ip̄m nō hñt paca-
 tum. q̄ sicut cor mūdū ⁊ molle semp querit pacē: sic cor durū ⁊ corru-
 ptū q̄rit litē. de quo d̄r Ecclesiastici. 3. Cor durū hēbit male ī nouissimo
 Et reuera oēs tales consiliarij in fine maledictionē habebūt a deo: ⁊
 ab hīs quibus consultauerunt. An̄ puerbiū. apud Rom̄ fuit ⁊ cōiter a
 pueris decantatū: malū cōsiliū consultori pessimū est ī fine. vt notat
 Zu. Hel. lib. 17. cap. 14. ⁊ ponit ibi magnā narrationē. vñ puerbiuz
 originē traxerit. Et ideo dicit text⁹ signanter q̄ q̄ bona p̄sunt atq̄
 narrant habebūt amicitia regis ⁊ dñi cui cōsultūt. alij aut̄ nō: sed tale
 consiliū nō dat̄ p̄ x̄ba nisi prius fuerit cor mundū. puerb. 2. Si intra-
 uerit sap̄ia cor tuū: ⁊ scientia aīe tue placuerit consiliū custodiet te. i.
 si consiliarij tui sapientes fuerint in via morū: ⁊ sciētia dei placuerit
 illis quib⁹ velint aīe tue placere tale consiliū custodiet te. **C.** Quan-
 tum ad tertiū dicit sapiens. Oculi dñi custodiūt sciam ⁊ c. per oculos
 intelligūtur consiliarij qui sciam sacre scripture reconditam habent
 vel habere debent in se añ q̄ ad officiū consilij vel delegationis assu-
 mētreantur. Juxta illud puerb. 4. Oculi tui recta videāt ⁊ palpe-
 bre precedant gress⁹ tuos. Natura si quidē bene disposuit nec cornua
 bestiarū inter oculos ponerentur sed ad latus nevisus rectus impe-
 diatur in eis: quia res eminens interposita luminib⁹ oculos luscōs
 facit: scdm̄ quod experimentū satis docet. Sic debz esse moralit̄ viri
 comuti per gradus ⁊ dignitates nō debent ex toto facta sua et opera
 cōmittere regimini consiliarioꝝ alias exorbitabūt p̄ aspectum obli-
 quum: Sed debent tanta solertia discretionis vigere vt sciant cōp̄-
 hendere consiliū summū ⁊ separare preciosum a vili: ⁊ appreciari qd̄
 bonū est: ⁊ reijcere quod malū est. Quis modernis temporibus videat̄.
 hoc raro: quia ocl̄i plator̄ fatuor̄ potius hñt tales in sua potestate
 vt eor̄ consilio recipiant occasionē a x̄itate declinandi. Et ideo po-
 testas eor̄ atq̄ nobilitas cito cadet. **D.** Quantū ad quartū dicit sa-
 piens. Dicit piger leo est foris ⁊ c. vult dicere q̄ platus tales mīstros
 non habeant qui in operibus laboriosis penas metuāt: ⁊ si tales ha-
 buerit exercitandi sūt ⁊ p̄ forte exercitiū stimulandi. q̄ pigrū in prin-
 cipio deijcit tior. Prover. 18. Sic labor ⁊ exercitiū x̄tuosū p̄ p̄cessū
 t̄pis fortē facit ⁊ audacē ad Ro. 5. Sollicitudine nō pigri spe gaudē-
 tes dño seruiētes. Gaudū enī spei oēm pigritudinis expellit timo-
 rē. **E.** Quantū ad. 5. dicit sapiēs. fouea p̄fuda os aliene ⁊ c. vult dice-
 re q̄ bone fame studēs nō solū debet vitare consortia mulier̄. quātū
 ad actus illicitos sed etiam quantū ad circumstantias q̄ sunt p̄fabula-
 tiōes ⁊ oscula q̄ ex hm̄oi circumstātij̄s fouea p̄fuda p̄ culpā acq̄rit a q̄
 raro q̄s resilit dū semel labit̄. Vocat aut̄ os aliene os mulieris. quia
 x̄ba mulier̄ faciūt hoīez alienū a deo. ⁊ nō est homo qñ se p̄mittit̄ cir-
 cūstantij̄s mulier̄ qui aliquñ nō cadat p̄ cōsensum in actū. nisi specia-
 lissime deus p̄seruet eum. quia cui iratus est dñs icidit in eā. i. quem
 dñs nō diligit nec p̄seruat specialiter si frequēter tractet cū muliere
 quātūcūq̄ sup̄ficialit̄ necesse ē vt cadat ⁊ ab illo casu nō poterit resur-
 gere. In libro de naturis reꝝ d̄r q̄ leopard⁹ volēs leonē decipere et
 vincere facit sibi vnā foucā latā in vtroq̄ extremo. Dcñ aliā latā in

principio et stricto in fine et iuxta foucas vadēs leonē puocat fugitq;
 p primā. Et dū leo sequit̄ transit p scdam qz gracilis est corpe: leo sub
 dum putat euadere scdam sicut p mā in ipetu p siliens heret que sub
 sequēs leopard⁹ a tergo de ipso sibi p dā facit. Sic poīa sile est de mu
 liere respectu viri. puerb. xij. Fovea p fūda est meretrix et pute⁹ an
 gustus. §. Quantū ad vltimū dicit sapiēs. qui calūniat pauperē et.
 quia diuitie aucte p rapinas nequa q̄ diuitē facere possunt in fine. iux
 ta illud Job. xx. Diuitias quas deuorabit euomet et de ventre eius
 illas deducet dñs. Sed hoc nō obstante moderni diuites paupes ca
 lūniant vt diuitias p pias augeāt in pñti. Calūniator siquidē dicit̄
 a caluo caluis: qd̄ est apto fronte crines euellere. Sic oēs mali diuites
 paupes sibi p rimos iuris cautelis inuoluūt vel publica depre
 datione consumūt. Diues enī semp paupibus isidiat vt latro latēs
 i silua: sūgitas retia q̄b⁹ pedes egenoz iuoluat rixas cū eis in foro p
 uocat vt maiestātē offensā munere placare p pellat vt dicit Alexan.
 de nuptijs Mercurij describēs mores diuitū. puer. xxviii. de tali scri
 bit. Dux indigēs prudētia multos oppmet p calūniā. An nō sine cā
 hoc x bñ calūniator actiuo caret totū manet in passiuo qz diuites pmo
 iniuriant paupib⁹ et dein culpā ppam in paupes retorquēt: et hoc est
 iudiciū hui⁹ mūdi: qz paup si patiāt calūniā nō inueniet actio s; totū
 retorquet in patientē et pauperē. Et iō x bñ actiuū calūniō iā non est
 in vsu: s; tñ tales nō transibūt impugne. Ezechie. i. 4. Qui calūniat⁹
 est et vni fecerit fratri malum operatus in medio populi ecce mortu⁹
 est in iniquitate sua.

Lectio. clij.

Rgli mi inclina aurem tuam et audi verba sa
 pientium. Appone autem cor ad doctrinaz
 meā que pulchra erit tibi cū seruaueris eaz
 in vētre tuo. et redū dabit i labijs tuis. vt sit
 in dño fiducia tua. Tñ et ostēdā eā tibi hodie. Ecce
 descripsi eā tibi tripliciter i cogitatioib⁹ et sciētia: vt
 oñderē tibi i fīrmitatē et eloq̄a x itatis rñdere ex eis il
 lis q̄ miserūt te. Nō facias violētiam pauperi quia
 paup est: neq; pteras egenū i porta qz iudicabit dñs
 cām ei⁹ et configet eos qui confixerunt animaz eius.
 Post q̄ sapiēs supi⁹ circa fāe psecutiōez p mīsit documēta. i pte ista
 circa rē rētiōnē eius d̄ anuit mōita. et s; hoc diuidit̄ hec ps vsq; ad s; ēz
 capitū i duas qz pmo monet qz studēs bōe fame nullomō sit oppsior
 paupū egēoz. ibi. silt mi ielina aurē tuā et. Scdo qz nullomō sit fau
 tor hoīm rixosoz. ibi. noli eē amic⁹ hoī iracūdo et. Prīma ps i duas
 diuiditur quia primo allicit ad pcepta. ibi. silt mi inclina aurem tu
 am et. Secundo repetit que sunt dicta. ibi. non facias violentiā pau
 peri quia pauper est et. Prīma pars adhuc in tres diuiditur. quō

Primo mouet auditus. ibi. Filii mi inclina aurem tuam. 7c. Secūdo
 tāgit eius fructū. ibi appone autē cor ad doctrinā meā q̄ pulchra erit
 7c. Tertio docet vitare luctum. ibi. Nō est ostendā tibi eam hodie 7c. **A**
A. Quantum ad primū est notandū q̄ a principio libri vsq̄ ad des-
 cimū capitulum cōmuniter habuit istum modū vel stilum sapiēs
 de audiendi et intelligendi diligētia quam semper intitulauit **A** de
 cimo vero capitulo vsq̄ ad locum istum indistincte absq̄ tali pream-
 bulo nūc iudices nunc prelatos mediocres nunc infirmos de virtu-
 tibus varijs informauit. Ab hoc autē loco vsq̄ ad finem libri ad ve-
 terem stilum redit diligenter mouens ad attentionem doctrine nō
 cuiuscūq̄ sed diuīe. Ex qua fiducia auditores in dño absq̄ dubio fir-
 miter poterunt radicari. Alie siquidem scientie seculares ad tēpus
 delectant et quasi pro nullo reputant illū qui eius interiora non gu-
 stauerit secundū quod dicit Augusti. in libri. confessionū visa est in q̄t
 mihi scriptura sacra olim indigna vt nec illā tulliane dignitati com-
 parem. Timorem enim meum refugiebat eius modū. et acies mea non
 penetrabat interiora eius. Eram siquidē de illis de quibus dictū est
 vt videntes non videāt. et intelligentes nō intelligant: in fine tamē
 hec sola dulcescit et stabilis manet quando omnes alie amarescunt
 et fluunt. si tamen vt dicit Boetius scientie et nō meretricule debēt
 nunciari. quia tantā dulcedinem superficiale videntur inferre
 vt omnē tollant gustum et appetitum scientie sacro sancte et solide
 discipline. Sed oēs tales facultates finaliter amarescunt eo q̄ non
 reddunt hominē in moribus fortem nec a morte vicij alienum iuxta
 illud quod Lato dicit et recitat Tul. Hellicus. 18. lib. capi. septimo.
 Scholares (inquit) 7 doctores qui verba colit et vitā negligit mor-
 tuis similes estis. De talib⁹ dicit Esayas. Audite verbum dñi il-
 lulosos qui dñamini super populum meum in israel et dixistis per-
 cutiamus fedus cum morte 7 cū inferno fecimus pactum posuimus
 mendatium spem nostram. **B.** Qui sunt isti qui dominantur Hieru-
 salē. i. ecclesie militāti nisi illi qui in scientijs secularibus fidētes
 posuerunt non verā theologīā sed mendaciū sp̄ eorum. Et ideo ve-
 raciter pepigerūt fedus cū morte et inferno. vñ Esaya. 28. cap. Que-
 rens auditorē scientie dñi dicit sic. quem docebit scientiā et quē intel-
 ligē faciet auditū 7 respōdet prophā Ablactatos a lacte auillos ab
 vberib⁹ ablactatos q̄dē eloq̄ntie seculari auillos autē a lacte prudē-
 tie tpalis. Auillos ab vberib⁹ intēperatiē corporalis. dicit Aristotel.
 q̄ q̄ sensu audit⁹ caret maxie indisciplinabilis est. sic q̄ vba dei vsq̄ di-
 uīe doctrine audire cōtēnt q̄ ad correctionē maxie desparabilis est iter
 oēs de talibus dicit Ps̄. Nō audiuit pp̄s me⁹ vocē meā. sequit̄ dī-
 miss eos s̄m desideria cordis eorū. **C.** Quātū ad s̄m dicit sapiēs ap-
 pone autē cor ad doctrinā meā q̄ pulchra erit tibi cū seruaueris eā in
 vtre tuo. et redūdabit in labijs tuis 7c. s̄m Hugo. p̄ humilē predica-
 tionem apud indoctos quod didicisti a doctōribus. quia sicut natu-
 raliter grauat ventrem cibus indigestus nisi vltē trāsfundat̄ in
 corpus et diuidat̄ in mēbra. sic sacra scriptura p̄ labore studiij acq̄sita
 nisi charitatiue cōmunicetur ad extra possidenti eā rupturā spūalē

et lapsu cōminat. vt dicat illud Hieremie. 4. Ventrē meū doleo: sensus
 cordis mei cōturbati sunt: loqui prohibeor: et tacere nō valeo. q̄si dice
 ret. Loqui inquit prohibeor ex charitatis defectu quo me tedet alijs
 cōmunicare verbo quod ego laboribus supremis pparauī: sed tacere
 nō possū nisi eueniat peius: eo q̄ scia diuina erumpit ex iterius: nec
 occultari se sinit ex innata sibi charitate: nisi in vsu fuerit p̄ prauū la
 psūm t̄pis vel ineptū deserat possessorē. Sic ergo redundabit gr̄a in
 labijs tuis vt sit in dño fiducia tua et non in p̄sumptione scie acq̄si
 te. An Alexander sup̄ Psal. 22. pertractans illud factū est cor meuz.
 tanq̄ cera liquefens: dicit sic ad p̄positū. Sicut inquit cera exteri⁹
 lucē nō prebet nisi infra p̄pam naturam liquefiat: sic scripture sacre
 scientia doctrine lumen non prestat quo ad intelligentiā. nisi p̄us p̄
 laborem studij adiuvante gratis fiat tractabilis per ostensionis faci
 litatem siue eruditiois. Sed vnū nota q̄ m̄ana exposituz soli molle
 fit: igni applicatū arefit. Sic sacra scriptura ad solē iustitie relata vt
 eius adiutorio ascribatur quod noscitur et p̄pter eius honorē doceat
 tur. statim per facilitatē in intellectu p̄dicatoris et auditoris liq̄scit.
 Si nō ad ignē feruide elatiois aut ambitionis aut auaritie referat̄
 refugit intellectum. Hec Alexander. Ecclesiastici 4. In ore ip̄ruden
 tis mulcabitur inopia et in ventre eius ignis ardebit. quia predica
 tor qui feruet igne superbie presumendo de se valde delectatur i ser
 mone oris sui: et tamen quoad intellectum scripture inops est et pau
 per. **D.** Quātū ad tertiū dicit sapiēs. An et ostendā eā tibi hodie et.
 de quo dicitur ad Hebreos. 3. Adhortamini vosmetip̄os p̄ singulos
 dies donec hodie cōsummabit. vt nō obturef quis ex vobis fallacia
 peccati. Sequitur in textu. Ecce descripsi eā tibi tripliciter quo ad
 x̄tutes theologicas. quoad trinitatē p̄sonaz in vnitatē essentie. In q̄
 quidē triplicita te scia diuina fundatur. Sequitur in textu. Ut ostēde
 rē tibi firmitatē et eloquia x̄itatis responderē ex eis. illis qui misē
 rūt te. s. trinitati q̄ mittit euāgeliū p̄dicare om̄i creature. doctores et
 p̄latos responsuros in fine de factis singulorū eidē trinitati cū fuerit
 req̄sti. vt sit vox p̄latorū ad predicatorē. Quid dicis vt dem⁹ respon
 sum h̄is q̄ miserunt nos. Estimo q̄ multi p̄lati qui nihil curant de
 officio missionis sue cum tamen dicant̄ apostoli. i. missi respondebūt
 cum Augustino qui de seipso loquens ante conversionē dicit sic. Hō
 erat inq̄t q̄ x̄itati responderē nisi tm̄ x̄ba lenta et somnolēta. Job.
 31. Cū q̄serit qd̄ r̄spondebo illi. Vox est negligentis et ignorantis p̄lati.
E. Dicit Au. Hel. lib. 8. cap. 2. q̄ in die saturnaliorū antiquit⁹ fiebāt
 questiones in cēna et premiū responsionis erat liber at̄ iquus grec⁹
 vel latin⁹ cum corona de lauro totq̄ q̄stiones proponebantur quot
 erant homines. qui vero respōsione caruit libro p̄uabatur et corona.
 Dies-questionis erit dies cene agni immaculati in iudicio finali. in
 qua cui libet p̄lato tot proponentur questioes quot subditos habuit
 qui bñ r̄siderint p̄cipies erit libi vite et corone p̄petue felicitatis: qui
 nō nō respōderit hui⁹ libri inscriptione et corone glorificatiōe care
 bit. Quantum ad vltimū dicit sapiēs. Hō facias violētā paupi q̄
 paup̄ est et. De hoc sufficiēter est dictū in p̄xia lectiōe. Lectio. cluij.

Noli esse amicus homini iracundo: neq; am-
 bules cum viro furioso: ne forte discas semi-
 tas eius et sumas scādalum anime tue. **N**o-
 li esse cum his qui defigunt manus suas et q̄
 vades se offerunt pro debitis. Si enim nō habes vn-
 de restituas: quid cause est vt tollat operimētum de
 cubiculo tuo. **N**e transgrediaris terminos ātiquos
 quos posuerunt patres. tui. **V**idisti virum velocem
 in opere suo corā regib⁹ stabit nec erit añ ignobiles.
C Postq̄ sapiens oñdit q̄ volēs fame studere nō debet esse opp̄sor
 egenoz. In parte ista docet ne sit fautor hominū rixosoz. Et scōz hoc
 diuiditur hec pars in quatuor. quia **P**rimo docet q̄ cum litigiosis
 fatuis non expedit cōmiscere. ibi. noli esse amic⁹ homini iracūdo ꝛc.
Secundo q̄ impotens in reddēdis non debet fideiubere. ibi. noli eē
 cū hijs qui defigunt man⁹ suas ꝛc. **T**ertio q̄ fragilitas in diuite mul-
 tum est cōmendanda. ibi. ne transgrediaris terminos antiquos ꝛc.
Quarto q̄ tarditas in opere est fortiter restauranda. ibi. vidisti virū
 velocem in opere suo ꝛc. **A.** **Q**uantū ad primū dicit sapiens noli eē
 amicus homini ꝛc. **S**ūt aut̄ due cause specialiter p̄pter quas iracu-
 dorum societas est spernenda.

Prima est q̄ ex eozum conuictu macula similis generatur. **S**ecun-
 da q̄ ex proborum conflictu malitia magis autenticatur. **P**rimo vt
 eo q̄ quantumcumq; homo sit patiens si frequenter irasceretur cum
 iracundo ex vsu et auditu iracundiā cōsimiliē traheret. **U**nde **L**hy-
 sostomus. **H**omelia. 12. operis imperfecti **I**racundia per iracundiā
 naturali fomento accenditur. quemadmodum si fauillā et ignem oc-
 cultatum in cinere in igne ponas: fauilla intēsius reuiuiscit. **P**sal.
Exardecet sicut ignis ira tua supple ex conuersatione rixosoz. **S**e-
 cundo fugienda est societas iracundoz. quia ex solo conflictu proborū
 cum rixosis rixosus amplius in operatione propria autenticat̄
Mā sunt nonnulli qui iniusta bella cū bonis mouēt vt ex eoz resistē-
 tia nobiles videantur. et ideo citius debet homo sustinere iniuriāz.
 q̄ resistendo indignationis augere causāz: quia talib⁹ resistere nul-
 lam causarū laudem. **P**rouerbio. xxix. **A**ir sapiens si cum iniusto con-
 tenderit siue irascatur siue rideat non inueniet requiem nec honorē.
Pdeo talibus non est respondendum nec approbando nec reproban-
 do sed omnino dissimulandum est. **H**oc enim considerauit **M**etellus
 in quez cū **M**anilius **A**ebulo multas maledictiōes ingereret corāz
 contione **M**etellus non sibi sed populo satisfaciens: **R**espondit: qz
 iquit quātes ampliozem se putat esse. si se inimicum mihi palam fe-
 cerit protector ego q̄ ipsum non vt amicum nec inimicū respicio quo-
 niam vtroq; arbitror ipsum fore indignuz. vt dicit **A**u. **S**el. lib. 6. ca-
 pitulo secundo: quia qui tali maledicit maiori amore q̄ contumeliā
 ipsum afficiet. **E**cclēstastici. 8. **C**um iracundo non facias rixam ꝛ cū
 iudace non eas ꝛc.

Bis. Quantū ad secundū dicit sapiēs, noli esse cū hijs qui defigunt ma-
nus suas &c. Vult dicere q̄ maxima fatuitas est q̄ quis fiat p̄ alio s̄
deiusso: nisi sufficiēter habeat de suo vnde soluat si necessitas occur-
rat. Sic maximū inconueniēs est q̄ platus curam gregis alicuī ac-
ceptet & se ponat fideiusso: nisi possit pro eo respondere pro quo si-
de tubet. Respondere x̄o pro eo non potest nisi sciverit eum in hijs
que ad salutē spectāt moribus & exemplis sufficiēter iformare: Ma-
ximo igit̄ piculo se subijciunt qui vades huiusmodi fiunt: & maxime q̄
se indigne offerūt inabiles sūt & sepi. Si enī nō habes vñ restituas
quid cause est. i. qd̄ utilitatis est vt tollas fidelitatē vestimētū de aīa
tua q̄ fuisse finaliter induta nisi spōso fatua p̄uenisset? Et hec ē pa-
bolica locutio. q̄ si diceret, nullū ad hoc confite: r̄is cōmodū / nisi quod
tam dictū est. Iux̄ illud Proverbio. Tolle vestimentū ei' q̄ spopon-
dit p̄ extraneo. hec est sn̄a Bede. **L.** Quantū ad tertiuū dicit sapiēs
ne transgrediaris terminos antiquos &c. Causa aut̄ quare sapiēs to-
tiens frugalitatē plato p̄dicat & auaritiā & possessionū acquisitionē.
reprobat est inconstantia naturalis quia quilibet sic vcrax: vt nullū
status ei' placeat nisi aliquo aliter imutet. Iux̄ta illū cuiusdā docto-
ris. Hoc inquit vitiiū hoībus est ingenitum q̄ viuendi modos varia-
re velint & stat: hec est auaritie & honorus īsatiabilis cupiditas: nō
adeo inconstantia cū humanitate cōicata instabilē facit. nā quolibz
fere animalia ab hominū consortio separata innatū sibi semp̄ inua-
riabiliter colorē tenēt. Sola autē illa que per mansuetudinē cū ho-
minib' conuersant̄ in domib' nullū sibi vēdicant colorē determinatū.
Facit nāq̄ natura coruus nigros: cynos vero albos: canes aut̄
variū coloris constat esse. Sic quīs humana natura scdm̄ se sit muta-
bilis illa tñ magis mutabilis est que fastū. cōscendit dignitatis. Vñ
Alex̄. lib. 4. ad pp̄m loquēs dicit sic. Ducit in alterutrū renouabi-
le mētis acumē. Hec stabilis stabilē mihi dat meditatio mētē. Exiit
& mutat veros elatio vultus. Que latitant multū sub paupertatis
amictu. Detegit ad verbū conflata timore potestas. **D.** Tales ter-
minos hūilitatis sue transeunt. Unde de eis dñs cōquerit. Sopho-
nie. 2. Audiui pp̄m meū & magnificati sūt sup̄ emios eoz. Vñ vult
ter' dicere q̄ plati nō debēt trāsgrēdi p̄ fastū. vel p̄ tpaliū possessio-
nē vel p̄ immoderatū bonoz suoz augmentū: quia vltra terminos a
deo statutos non licet transire iux̄ta illud psal. Terminum posui-
sti quē nō trāsgrēdiēti neq̄ quertēt opire terrā. Nā siquidē elemē-
ta in medio sui sūt pura & quietā: in extremitatib' x̄o gñatiua & cor-
ruptiua & inquietā. Sic diuinit̄ omēs mediocres sunt pure & quiete:
sed e' cōmunes et rationabiles limites sunt rixis semp̄ plene. Et iō
boni viri caueant vt vere dicant illud Ps̄. 24. Accad dexterā nec
ad sinistram declinabimus donec transeamus terminos sup̄le mor-
tis. Unde extra terminos sui claustri religiosi morari non dñt ne ni-
mis fiāt tpalibus intendentes. **E.** Quātū ad vltimū dicit sapiēs. vi-
disti virum velocem & cōsa. Vult dicere q̄ agilitas in factis multum
valet quemadmodum tarditas nocet. Homines enim difficiles mo-
tu multas superfluitates generant quibus redduntur infirmi: quia

calor corpus conseruat. scdm Aristoteles. 13. de animalibus. Motus vero causa est caloris. Ideo dicit Probus. 6. physicorum. Impossibile est quiescentē ad quietem peruenire. Et qui prius per leuē motum in principio p esset curari: in fine desperabiles medicis fiunt. Sic tardī hoīes errorem quē in principio extirpare possent inueteratum cura re non valent Ecclesiastici. iij. In omnibus operibus tuis esto uerax et omnis infirmitas non occurret tibi.

¶ Lectio. cliiij.

Cap. 23.

Quando sederis ut comedas cum principe. diligenter attende que sunt apposita ante faciem tuā: et statue cultrum in gutture tuo. si tamen habes in potestate animam tuam ne desideres de cibus eius in quo est panis mendacij. Noli laborare ut dixeris sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere: quia faciet sibi pennas quasi aquile et volabunt in celum.

¶ Postquam sapiens ostendit quod in uiris sanctis odor bone fame debet redolere. Sic ostendit quod temperantia indiget qui debet presidere. Et secundum hoc diuidit hoc capitulum principaliter in duas partes. quia Primo monet ne sit tibi gulosus vorator. ibi. Quando sederis ut comedas cum principe etc. Secundo ne sit vini immoderatus potator. ibi. Noli esse in conuiujs potatorum. etc.

¶ Prima pars in tres diuiditur. quia Primo ostendit quod nimis delicis non debet misceri. ibi. Quando sederis ut comedas cum principe etc. Secundo quod a prauis consortijs debet abstinere. ibi. ne comedas cum homine inuido etc. Tertio quod in sanis scientijs se debet exercere. ibi. Ingređiatur ad doctrinam cor tuum etc.

¶ Prima pars adhuc in quattuor diuiditur. quia Primo ostendit quod abstinere se debet ab hijs que sunt excellenter delicata. ibi. Quando sederis ut comedas cum principe etc. Secundo ab hijs que sunt uolenter congregata. ibi. Ne desideres de cibus eius in quo est. etc. Tertio a superabundanter cumulatis. ibi. Noli laborare ut dixeris. sed prudentie tue. etc. Quarto a temporaliter tantum raptis. ibi. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes etc.

¶ Quantum ad primū dicit sapiens. Quando sederis ut comedas etc. Vult dicere quod comedens coram principe ubi sunt cibi delicati cauere debet sibi ne se gulose super omnem escam effundat. quia huiusmodi effusio uerecundia est et infamia et infirmitas generatiua. Dicit enim Au. gelius lib. 19. cap. ij. quod voluptatē uanā que ex gustu et tactu est sapientes auerunt omnium rerum fedissimam. eosque maxime qui duabus istis uelutis uoluptatibus sese dederunt grauissimi uicij uocabulo sermone greco appellantur quos nos incontinentes et intemperantes dicimus hecille. Ecce quale uicij gulosa effusio super cibū. ut actui ues

nereo comparetur et incontinentia nuncupetur. Istam grauitatem narrans propheta Osee. 4. dicit Comedent et nō saturabunt: fornicati sunt et non cessauerūt ꝛc. An̄ Lhyssos. homelia. 45. Malorum oīm radix ex cibo ꝛ potu puenit. hec fuit Proserpine causa moriēdi vt fabulose patet ex Ouidio patet hoc et. xij. Methamor. phos eos. Iste autem primis parentibus ruina fuit: in quib? Effrem cibi delicatū auiditas deū verū credidit iuidū dicentē eis Genes. ij. De ligno scientie boni et mali ne comedatis. Aliter exponitur text? iste de in- temperantia loquele que maxime attendenda est ab hīs qui cōuersantur et comedunt cum principibus ne aliquid inconsiderate loquā- tur. Et quātum ad hoc dicit sapiens statue cultrū in gutture tuo ꝛc. Quia scdm̄ quod dicit Macrobius. ij. Saturnaliū ꝛ Aristoteles in problematibus repleti sunt prouisi ad loquelā in prandio em̄ semp̄ est homo prouisus ad prodendū conceptus suos bonos et malos. Et sic exponit Beda. B. Quātū ad secundū dicit sapiens. ne desideres de cibis eius in quo est panis mēdacij: quia quis uolenter acquisita in principio uideantur dulcia: in fine tamen amara erunt et famē perpetuam afferent Prouerbi. xx. Suauis est homini panis mendacij et postea implebitur os eius calculo et sterilitate et fame Tradunt medici q̄ quando stomachus est nimis famelicus non ex/ pectat cibum naturalem. Sed statim de intestinis fetulentias quas- dam trahit sed per hoc per quod se putat melius a malo preseruare inficit seipsum. A tali siquidē materia intestinis tracta vermes sepius generantur et fel vt dicunt augetur et diffundetur late p̄ corpus Sic moraliter quādo illi qui admodum stomachi distributionez ha- bent facere mēbus subditis iuxta vniuscuiusq̄ capacitātē et valorē ab illis pauperibus incrementa rapiunt quibus errogare deberent absq̄ dubio finaliter interimūt seipsum quia in fine huius mūdi rapi- na ꝛ tetur eis in vermen conscientie et amaritudinē deprauationis eterne que grauior est et amarior omī felle Job. xij. Panis eius in vtero illius vertetur ī fel aspidum intrinsecus. Diuitias quas deuo- rauit euomet et de ventre illius extrahet eas deus.

B.

C.

C. Quātum ad tertium dicit sapiens. Noli laborare vt dixeris sed prudentie tue pone modum. Nam in omnibus optimum. rei mo- dus est. An̄ modus in qualibet re attendendus est in duobus. Primo em̄ requiritur q̄ in omni re modus sit in medio licito et con- petenti. Secundo q̄ modus sit in fine proprio ꝛ sufficienti. Et sumitur hec diuisio ab Aristotele. vij. Politicorū. vbi dicit q̄ in omni re duo sunt consideranda videlicet. Quid possibile sit. Quid decens sit non solum in re sed etiā quoad se. Quia quod vni honestum est: alteri inuenitur turpe. sicut senibus neq̄ decens: meq̄ possibile est difficiles et rigidas cātare armonias sed leues et submissas: iuuenibus econuerso Sic moraliter in om- nibus hec duo considerare oportet. C. Primo dico q̄ ī acquisitione cuiuslibet rei est habendus modus in medio licito ꝛ cōpetenti. Quia non quilibet modus est conueniens cuiilibet. quia quod secularibus

competit regularibus et platis repugnat. Et quod in illis prudentia nuncupatur in istis ecclesiastica sententia condēnat. Et ideo dicit textus prudentie tue pone modū. Hic est quod Alexander de nuptiis Mercurij domū fortune describens dicit sic Ad abruptuose collis ascensus varia vix patere vias: quas tandē repperi ad conscēdendū diuerticula. vbi quilibet ascensor propū sibi vindicat modum. Nam et semita quā vnum ad alta vehit: alterū in profundum ducit

D. Et reuera hoc verissimū est in domo veracis fortune et felicitis ad quā nos ascensores esse debemus quia tot modos varios constituit ascendendi vt vnus vno modo alio modo vnusquisque suum modū habeat ascendendi: qui modus non solū consistit in medio licito et cōpetenti sed etiam in fine congruo et sufficienti quia quantūcūq; bona temperantia sit in medio oportet etiā quod seruetur in fine. vt videlicet homo nec in acquisitione sciētie aut diuitiarū aut cuiuscūq; rei sufficientie et cōuenientie terminos trāsgrediat. sicut dicit Aristoteles. 4. politicorū Medij in omni politia sunt optimi quia illi maxime obediunt rationi. quod probat quia multū excellentes in sciētia et fortitudine faciliter contēnunt leges cōmunes: egeni vero et minus sufficientes rōne carent et inuidi sunt et auari. Medij vero sunt qui p̄ci pes suos amant et nō alios. Unde qui inuidet alijs et contemunt nō sunt optimi quia maxime ab amicitia distāt. Diuites vero contēnunt pauperes eisq; inuidet. ergo ab amicitia et valore sunt distantes. ergo mediū istorū optimū est. hec ibi capi. x. Nam sicut in musica plus delectat modus et mediū in consonantia quā faciat nota excellēter alta et acuta vel nimis demissa: Sic in omni politia bene ordinata quicquid boni est per medios ciues stat: quia per illos ad rectū ordinem pauperes et diuites qui inter se maxime distant vniuntur. vñ Aristoteles. cap. ij. vbi supra. Vbi viri egeni parum habent et diuites nimis non est bōa melodia inter eos. oportet ergo sumere ad politiam bonā et optimā modos qui bonā inter istos constituent melodiam. Tales erant viri sancti patriache et prophete qui mediū tenētes in diuitijs frugalitati pulcherrime studuerūt Ecclesiastici. xliij. De ipsiis dicitur laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Sequitur in pueritia sua requirentes modos musicos et narrantes scripturarū carmina. Homines diuites in virtute pulchritudinis studiū habentes pacificantes in domibus suis.

E. Quantū ad vltimum dicit sapiens. Ne erigas oculos tuos ad opes quas nō potes habere. etc. Unde ista potest esse vox diuitiarū temporalium ad cupidum et auarum et ad opes nimis intentū. Auerte oculos tuos ne videāt vanitatē: et iterū auerte oculos tuos a me quia ipsi me auolare fecerunt Cantic. vi. **Collectio. clv**

E comedas cum homine inuido et ne desideres cibos eius: quoniam in similitudine arioli et cōiectoris estimat quid ignorat. Comede et bibe dicet tibi. et mens eius non est te-

cum. Libos quos comederas euomes. et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris quia despicient doctrinam et eloquium tuum. Ne attingas paruulorum terminos: et agrum pupilloz ne introeas. Propinquus enim illorum fortis est. et ipse iudicabit contra te causam illorum.

C Postquam sapiens ostendit superius quod temporatus non debet se nimis in deliciis immiscere. Hic ostendit a quibus consortijs se debet abstinere. Et secundum hoc diuiditur hec pars in tres. quia

Primo ostendit quod cum infidelibus non expedit conuersari. ibi. Ne comedas cum homine inuido etc. Secundo quantum sit periculosus predonibus sociari. ibi. In auribus insipientium ne loquaris etc. Tertio quod graue est dispendium paruulis insidari. ibi. Ne attingas paruulorum terminos etc.

A Quantum ad primum dicit sapiens. ne comedas cum homine inuido etc. Ault dicere quod non est comedendum cum homine inuido. id est quod panis scripture non est inter hereticos gustandus nec frangendus: quia huic mane salutem inuidet et mallet decipere quam corrigi. De talium consortio honestus prelati se debet sequestrare. Iuxta quod monet Chrysostomus Homelia. xliiij. Speris imperfecti. qui dicit deum etc. Ab infideli patre recedit. Nam fideles ab infidelibus separari debent ne corruptantur ab eis. Et ubicumque separatio inter bonos et malos legitur esse facta in scripturis: semper boni cesserunt malis et non e conuerso. Cum enim essent iudei in captiuitate. deus per prophetam non dicit Assurjs exite de medio populi. Sed dicit suis exite de medio eorum et immundum ne tetigeritis. Nam malum coinquinat bonum. Iunge aceto vinum non vinum acetum corrumpit sed acetum vinum. Recenim ab alio corrupti potest quod iam a se corruptum est. Et ideo tales heretici vocantur inuidi. Et etiam propter appetitum singulararem quo optant apparere supra alios: videntes alios in soliditate perfecte doctrine se excellere. Unde aliquid contra veritatem ad inueniunt quo reddant famosi cuius origo sola inuidia est eo quod alios in veracibus conclusionibus prospiciunt meliores. Et ideo consortia talium sunt spemenda pume ad corinthios. 8. Si quis aliter docet non acquiescens sermonibus et ei que secundum pietatem est doctrine. suberbus est et nihil sciens etc. Et infra. quidem cupiditatem appetunt et errauerunt a fide et miscuerunt se multis doloribus. tu autem homo dei fuge tales fatuos.

B Hic textus nominat ariolos et coniectores. Est enim Ariolus scilicet Iudicium. viij. Ethimologiarum ideo nuncupatus quia circa Idolorum aras nepharias preces emitit. Coniectores vero sunt qui nimis adherent proprijs sensibus putantes se intelligere que ignorat. Tales merentur hostes ad audiendum eorum pestifera documenta. Dicuntque eis ut dicit textus. Comedite et incorporate vobis doctrinam: et cum delectatione eam bibite. Sed ut dicit textus meus eius non est tecum.

per affectionē sed per subuersionem vt decipiant ⁊ prandiu parēt vt suffocare valeant. Hieremie. 15. Bibite ⁊ inebriamini ⁊c. L. Quantū ad scōm dicit sapiens. In auribus inspiētū ne loquaris ⁊c. Insi-
C
 piens dicitur quasi sensu vel sapiētia carens. Nolētes autē audire ver-
 bum dei sensu carent auditus: ⁊ ideo pro parte sūt inspiētes quia q̄
 nunq̄ audit nunq̄ loquitur nec instruitur sed quasi bestia mere viuit.
 Sunt autē duo ḡna hominū que faciliter insipientes sunt siue fiunt.
 quia faciliter sensu auditus priuantur. Voraciter comedentes. Ae-
 lociter incedentes. D. Primo dico q̄ male audiunt. voraciter come-
D
 dentes quia turbatio spiritūū impedit organū auditus vel visus. sic
 illi qui delitijs ⁊ lasciujs sunt dediti vel imbuti statim. ad omē illud
 quod ad deum spectat fiunt surdi quis ets clamorose ⁊ sapide enar-
 retur. Psal. q̄ magnificata sunt opera tua dñe. nimis p̄funde facte
 sunt cogitationes tue: vir inspiens non cognosce ⁊ stultus non in-
 telliget hec. De quibus Augustinus. xviii. confessionū. sic iqt. Mul-
 ta mihi suboritur admiratio stuporq̄ apprehendit cur homines itel-
 lectu. vigētes alta montiū: maris fluctus discūt ⁊ audiūt latissimos
 lapsus fluminū: oceanī ambitū: ⁊ gyros syderū: sed que circa eos
 moda ⁊ incommoda posita sunt audire contēnūt. Unde estimo q̄ ta-
A
 les sunt insipientes merito nūcupandi. E. Secūdo etiā velociter in-
 cedētes ipediūtur ne perfecte audiāt: sic repentī⁹ motus elationis
 ⁊ iracundie impedit p̄sumentes ne audire possint illa q̄ dicuntur de
 deo: quia sicut in quietū cor nō bñ iudicat. Sic auris mota vel turba-
 ta non bene auscultat. Superbi enim omnes turbidi sunt et inquie-
 ti corde quia turbati sunt insipientes corde. Sunt enim in cordibus
 turbati. in auribus incircuncisi. Et ideo doctrinam veritatis audire
 contēnunt. Tales sunt maxime nostri domini et prelati qui volunt
 apparere. veritatem colentes in genere sed in particulari nullaz co-
 lunt. Quemadmodum de romanis dicit Augustinus libro de ciui-
 tate dei. Qui veritatem pro dea colentes nec iustitiam nec prudētiā
 nec aliquam virtutum cardinalium dilexerunt. Contra tales signā-
 ter loquitur sapiens sapientie primo. Peruerse cogitationes sepa-
 rant a deo: probata autem virtus corripit insipientes. Peruerse sūt
 iste cogitationes que virtutis aliquam professionem protestātur ci-
 tius in approbatiōe facta negant: sed probata virtus in particulari
 et in facto istam corripit insipientiam non autem generalis loquel-
 la. De talibus querit Augustinus quarto confessionū mirum inq̄t
 esse patet cur veritas pariat odiū: cum ipsa naturaliter ametur ab
 omnibus ⁊ cum secunda vita nihil aliud sit q̄ gaudium de veritate.
 Et respondet sicut a multis nunc amatur veritas qui ipsam volunt
 veritatem esse. ita multi odiunt quia nolunt conuinci ⁊ quia falsi sūt
B
 Sicut delicatē volens dormire terribilem sonum audire vetat: sua-
 uem procurat: sic quiescere volentes in malis veritatis sonos asper-
 nātur nisi sint placentes. De talib⁹ Esaye. 22. scribit. Stult⁹ fatua
 loquitur ⁊ cor eius facit iniquitatem. Fatue enī loquitur qui se di-
 tatem dicit ⁊ virtutem in genere deligere ⁊ in opere non vult ostēde-
 re. F. Quantum ad vltimum dicit sapiēs. Ne attingas paruulo

F

rum terminos &c. Paruuli enim dicuntur pauperes quia parui sunt et parum vecti a fautoribus huius mundi. Mare siquidem magnum onus portat et paruū recusat. Corpus enim cum aīa ferre non recusat sed corpus sine vita non vehit imo subiungit vel extra se ad littus pducit. Sicut proposito hoīem non oneratū pondere diuitiarū mundus abiicit contēpnit et submergit. sed si diuitiarū vitā habeat supportatorem sui inueniet. Proverbio. 27. Absconditus est astut⁹ videns malū paruuli transeuntes sustinuerunt dispēdia. Hos ergo paruulos nō est tutum infestare rapinis quia propinquus illorū fortis est et ipse iudicabit cōtra te causam illorum. Ille inq̄ proximus de quo loquitur christus Luce. x. Quis tibi videtur proximus fuisse illi qui incidit in latrones qui fecit mīam in illum.

Lectio. clvi.

Ingrediat̄ ad doctrinā cor tuū: et aures tue ad v̄ba sciētīe. Noli subtrahere a puero disciplinaz: si enim pcusseris eū virga non morietur. Tu virga percuties eū et animā eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiēs fuerit anim⁹ tuus gaudebit tecū cor meum. et exultabunt renes mei cū locuta fuerint recta labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores. sed in timore domini esto tota die. qz habebis spem in nouissimo et prestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiēs et dirige in viā animū tuum.

Postq̄ sapiens superius ostēdit quomodo vir iustus a peruersis focis se debet abstinere. Hic docet q̄ in sanis scientiis se debet exercere. Et secundū hoc diuiditur hec pars in quinqs. quia primo ostendit modū adiscendi. ibi. Ingrediat̄ ad doctrinaz cor tuum &c.

Secundo ponit fructum attendendi. ibi. Noli subtrahere a puero disciplinam. &cetera

Tertio q̄ scientia habet effectum letitiā generandi. ibi. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus &c.

Quarto q̄ ipsa habet effectum malitiā extirpandi. ibi. Non emuletur cor tuum peccatores &c.

Quinto q̄ ipsa habet effectum iustitiam consequendi. ibi. Audi fili

Quantū ad primum dicit sapiens. Ingrediat̄ ad doctrinam cor tuum &c. Id est ad sciām te dare debes non superficialiter sed pfunde quia alias iudicabit de doctrīa sicut cecus de colore

Notandum ergo q̄ cognitionē sacre scripture debemus ingredi.

Per profundam inuestigationem.

Per cordis mundam intentionem.

Per iocundam continuationem.

A

B Primum ingredi debemus ad doctrinam sacre scripture per profundam inuestigationem. Inuestigatio autem profunda de qua sapiens. Hic loquitur non solum est profunditas speculandi sed etiam practice operandi. quia secundum Chrysostomum in quadam homelia. qui studio lectionis tantum factus est sciens doctrina cor suum ingreditur nec ipse penetrat doctrine interiora. Sed quasi alius predicat ipse non asserit si de ira loquitur. forsitan alios terret sed ipse non timet. Si de misericordia alios letificat sed ipse non gaudet. Alios de fide docet sed ipse non credit. Quando alios instruit cor eius interiorum doctrinam deridet. quia omnis scientia que tantum de studio venit ex ore procedit sed que de spiritu sancto est ex intimis cordis venit que non solum studio sed vita et moribus comparatur. In cuius figuram. 4o. Exodi. sic habetur quod quidam mediavit depressa nubes inter oculos Moysi et tabernaculum ingressus non patuit in illud sed ea amota statim introitus apparuit. Sic illi qui diuinas scrutantur scripturas: quando habent interpositam nubem densam vite terrestri non possunt diuina penetrare. sed ea amota per gratiam spiritus sancti querenti comunicatur ingressus. Sicut enim videmus quod profunditatem maris scrutantes ut oculis eorum lux proueniat et etiam perueniat oleum: in ore portant ut lucidam aquam faciant. Sic studentes in diuina scientia ad profunditatem minime perueniunt nisi eos lux et dulcedo bone vite precedat. Unde de studente peruerse vite qui mores cum arte non exercet loquitur Job. xxviii. Nunquid ingressus es profundum maris. et nouissima abyssi deambulasti: quasi diceret nequaquam. quia defuit ibi lux vite et morum. Sequitur enim ibidem. In dica mihi si nosti omnia in qua via lux habitat quasi diceret sic ingressus es profundum maris vel ingredieris.

B

B. Secundo requiritur ad sacre scripture cognitionem munda cordis intentio videlicet quod non propter lucrum aut propter alium finem illicitum in ea studeatur sed tantum propter honorem dei et sanctarum animarum salutem. Per hoc enim scientia sacre scripture ab aliis scientiis secularibus differit: quia in ea non intenditur lucrum temporale sicut in aliis nisi cum alie scientie seculares ad istam intentionem acquirantur ut diuine scientie obsequium prebeant sicut filia matri et ancilla domine. Unde Hugo pertractans auctoritatem illam Genes. 16. Ingrederere ad ancillam meam ut pariat super genua mea dicit sic. Non alie scientie seculares damnantur. sed licite sunt et expediunt dummodo ad sinum matris theologie per obedientiam et finalem intentionem referantur. Theologia autem propter nullam aliam ordinatur sed omnes alie propter istam. Ista vero propter deum et si quid aliud intenditur in lucro preter christum immunda est intentio. Nec studens effectum consequi quem affectat. In cuius habetur Exodi. 4o. Post tabernaculi impletam fundationem precepit dominus quod sacerdotes non ingrederentur in illud nisi pedibus et manibus prius lotis. In signum quod scripture sacre cognitiones in qua deus habitat nullus ingredi presumere debet nisi prius affectiones eius et opera sint munda ut videlicet non intendat lucrum vel vanam gloriam nec aliquid viciosum. Omnes igitur tales inmunditie sunt a studente per affectionem refecande.

C **L.** Tertio requiritur q̄ in hac scientia sit iocunda continuatio quia siqs̄ a minima iuuetute vsq̄ ad decrepitudinem in ea studuerit adhuc in fine inueniet em̄ eum multa latere. vnde Alexander in suple-
tionibus suis loquens de scriptura sacra dicit sic.

Stat regio vultu cuncta variata decenti. Cultu

Assistit domino patri veneranda senectus.

Ipsa ē talis cui⁹ auditores oportet esse sollicitos et in scientijs vete-
ranos Dicit em̄ Tul. gellius lib. 6. cap. xx. q̄ tanta erat in antiquis
cōstantia adiscendi vt Euclides senex in magna senij debilitate p̄sti-
tut⁹ viginti milia passuū iuerit vna nocte vt Socratē audiret: et ea-
dē nocte ad sua reuerfus est. iste habuit sollicitudinē ⁊ curā adiscendi.
Si ergo philosophus propter imperfectam scientiā talia passus est:
vt nec senio parceret propter scire: a multo fortiori nos laborare de-
bemus propter scientiam que ad veram beatitudinē nos perducet.
Unde de seipso bicit Hieremie. iij. Vocabis me: ⁊ post ingredi nō ces-
cabis. Sequitur in textu. Et aures tue ad verba scientie. id est pro-
funde teipsum in aliqua conclusione aduersus te arguendo et con-
tradicens et sic veritatem perpēda quia qui statim acquiescit nū-
q̄ in aliqua veritate erit profundus.

D **D.** Quantum ad secundum dicit sapiens noli subtrahere a puero
disciplinam ⁊c. quia iuuenis anteq̄ senescat corrigitur: sed senex effe-
ctus non nisi raro: illi qui in iuuentute latus exercitant ad duriora
stramenta melioribus non curant dum senescant sed pueri delicate
enutriti cum veterascunt pati non possunt duriora Ecclesiastici.

Unde latus eius dum puer est.

E **E.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Fili mi si sapiens ferit ant-
mus tuus. ⁊c. Hoc est si prudentia floreas spirituali nō carnali. Pa-
rens enim delectatur naturaliter in bona prole. exempluz in matre
beati Augustini que dicit filio iam conuerto nulla re delector tantū
in hac vita ⁊c. Proverb. xxiij. Exultat gaudio pater iusti qui sapiē-
tem genuit letabitur in eo.

F **F.** Quantum ad quartum dicit sapiens. Non emuletur cor tuum
peccatores ⁊c. Pro quo est sciendū q̄ homines emulantur pctōres
Vel quia imitatores sunt suorum scelerum

Vel q̄ bonos se reputant in cōparatione malorum

Ipsumū est valde periculōsū Dicit em̄ Isidorus q̄ nux vicinis arbor-
ibus valde nocet. et id a nocēdo dicta est. q̄ si viris vel aliqua alta
arbor sibi cōiungatur statim rapiet nocumentum ex participatione
vmbre illius: habet em̄ folia grossa ⁊ humore plena grossa. qui solis
calore resolutus aerem inficit. Unde non expedit sub arbore nucis
dormire. Palma x̄o nō sic: sed circūstātes arbores fructificare facit
Moraliter ista est d̄tia inter bonos ⁊ malos q̄ boni iuxta se positos
et prius steriles in bonitate p̄firmant. Alij x̄o nō p̄ficiētes exēplo
malo alios mortificant. Ideo dicit Ps̄. Noli emulari in malign. ⁊c.
Scdm̄ etiā friuolū est sicemulari malos vt se bonū reputet in cōpa-
ratione peiorū Pro. 24. Ne emuleris viros malos nec desideres eē
cū eis. Quantum ad vltimū dicit sapiēs. Audi fili mi ⁊ esto sapiēs ad
vīa ⁊ ego magis curant reputari sapiētes q̄ esse. Lect. clvi.

Noli esse in conuiujs potatozum nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt: quia vacantes potibus et dantes symbola consumerent: et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te. et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme et noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti: qui sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua et exultat qui genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi: et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro. et quos incautos inuenerit interficiet.

Postquam sapiens superius ostendit quod prelatus non debet esse cibi gulosus vocator. hic ostendit quod non debet esse vini immoderatus potato. Et secundum hoc diuiditur hec pars in duas quia primo docet quod ebrietas inducit paupertatem. Ibi noli esse in conuiujs potatozum etc. Secundo quod nimiam adducit fedtatem. ibi. Cui ve cui? patri ve cui? rixte etc. Prima pars in quattuor diuiditur quia primo ostendit quod qui delicatis utitur non poterit ditari. ibi noli esse in conuiujs potatozum etc. Secundo quod id quod nullo iure venditur poterit comparari. ibi veritatem eme et noli vendere sapientiam etc. Tertio quod de bono filio parens consolatur. ibi. exultat gaudio pro iusti etc. Quarto quod in meretrice insipiens suffocatur. ibi fovea enim profunda est meretrix etc. **A**. Quantu ad primum dicit sapiens. noli esse in conuiujs etc. Vult dicere qui carnales delicias appetunt et symbola dant in conuiujs i. qui vitam suam dant pro symbolo quilibet talis vestietur pannis: non panno vnico sed pannis supple diuersis ex panniculis contextis quibus pauperes viuunt. Et dicit in talium opprobrium quia in tali chlamyde incedet de die et de nocte in ea dormitabit qui ebrietatis et comessationibus sese miscet: cui dicitur pro penuria illud Hieremie. 38. Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Hoc ergo ne tibi contingat audi patrem tuum et matrem tuam ecclesiam que te monet ne huiusmodi comessationibus te committas. Audi ergo patrem qui genuit te et ne contempnas cum senuerit mater tua. **U**bi aduertendum quod mater nostra facta mater ecclesia. iam senuit et senex effecta est. quo ad tria. Primo quia dentes perdidit discretionis. Secundo quia sterilis facta secunditate productionis. Tertio quia sulcos habet rugationis. Primo enim perdidit dentes discretionis. Videmus siquidem in naturalibus quod animalia que cornua habent superioribus dentibus carent quia materia que erat transitua in superiores dentes in materiam cornuum immutatur. Et quia ad utrumque non sufficit propter cornua dentes su-

periores desunt. Sic moraliter viri ecclesiastici & cornu dentes discretio-
 nis quibus bonū a malo deberent discernere iam non hñt sed ī
 inferiori mandibula dentes habent circa terrena & ī infima occupa-
 tos. sed circa superiora nulla est discretio sed totum trāsīt in cornua:
 eo q̄ tota intentio eorū ad hoc tendit quō magnificare se possint indi-
 gnitate & honore. Et quia mens rationalis ad vtrūq; non sufficit. Itē
 discretio pditur quo ad ea que sunt diuina quod deplāgens mī eorū
 ecclia p̄ psal. vi. Exaltabitur sicut vnicornis cornu meū & senectus
 mea in mīa vberi. i. cū eleuatū fuerit cornu meū p̄ nimīū appetitū di-
 gnitatū (vt modo euenit multū) tunc erit tempus senectutis mee ī
 mīa vberi. i. in passione ḡui. L. Secundo mater nostra senex est quia
 de fecūda sterilis facta est. Dicit Isido. ethimo. q̄ Leena in principio
 plures catulos parit. deinde tres: deinde vnum: & tunc sterilis fit: cu-
 ius causa est quia catuli eius voraces non expectant eius formatio-
 nem completam. vnde viscera intra constituti lacerāt materna visce-
 ra & intra breue tēpus sterilefcit: Et hac de causa dicit̄ aliqui q̄ Lee-
 na semel tm̄ parit. Reuera moraliter ecclesia in principio multas fi-
 lias generauit vt martires. confesso. & ceteros qui pro dolo: nunc
 cessauerūt: Locus causa est quia iam nullus propter voracitatez ho-
 noris & auiditatem vanitatis expectat natiuitatem completam: sed
 pueri & inermes pmouentur ad apicē pastoralem & propter hanc fe-
 stinationem lacerant ecclesiam rixis et applicationibus ex quibus
 charitas refrigescit & matris vterus sterilefcit. vt vere dicere possit
 ecclesia. illud Ruth. ij. Non vltra habebō filios in vtero meo. vt viros
 ex me sperare possit: iam enim senectute confecta sū quia reuera me-
 lius est nullos filios cōcipere q̄ tales habere matronorū vicerū cor-
 ruptores. Unde tales filij sunt in causa quia de ecclesia verificatur
 illud Sapien. Sine honore nouissima senectus erit sup. matris ec-
 cleſie. D. Tertio & vltimo senescit mī nostra quia sulcos habet ruga-
 tionis. Dicit. n. Alexander super illud psal. Expandi manus meas
 & pede. Ideo x̄ps̄ in cruce strictissime se pmisit extēdi: vt nulla ruga
 deformitatis aut senectutis in ecclesia de cetero apperet. & pp̄ hoc
 ille factus est senex per mortē vt ecclesia iuuenesceret p̄ gr̄a. Ille ex-
 tendit pellē oēm vt ecclesia informaret pulchritudinē q̄ n̄ificabitur
 de eo. Illud Johan. xxi. Cū aut̄ senueris extends man⁹ tuas: Sed
 q̄ per illū cōferebas per nostros modernos clericos destruis & lace-
 ras. An ecclesia de malis filijs suis dicere pōt. illud Treno. 3. Actus-
 nam fecit pellē meā & carnē p̄triuuit oīa ossa mea. E. Quantū ad se-
 cūdū dicit̄ x̄itas ē me & noli vēdere. q̄ quis ille q̄ iuriā alij facit nō
 possit q̄q̄ recipe licite vt x̄itas p̄cessū habeat licitū tñ est alij p̄ti re-
 dimere vexatiōes iniuste sibi illatas eē de symōia. cap. dilectissimi.
 Vel aliter exponit̄ textus ille. Eme x̄itas ē scie & doctrine & nō vēdas
 nec cōmittas eā p̄ aliq̄ bono t̄pali. q̄ Prover. 17. dicit̄. Quid p̄dest
 diuitias habere stulto cū sapiāz emere nō possit. i. x̄itate q̄ est omnis
 de sapie p̄clusio. et fuit. fm̄ Augustinū. x. confessio. E. Quantum
 ad tertiu dicit̄. Exultat gaudio pater iusti &c. de hoc superius dictuz
 est in prima lectione. Talis fuit mater Augusti. de qua recitat. viij.
 confessio. Autruerat inq̄t filios suos totiēns per dolorē eos paries

C. mīa vberi. i. in passione ḡui. L. Secundo mater nostra senex est quia
 de fecūda sterilis facta est. Dicit Isido. ethimo. q̄ Leena in principio
 plures catulos parit. deinde tres: deinde vnum: & tunc sterilis fit: cu-
 ius causa est quia catuli eius voraces non expectant eius formatio-
 nem completam. vnde viscera intra constituti lacerāt materna visce-
 ra & intra breue tēpus sterilefcit: Et hac de causa dicit̄ aliqui q̄ Lee-
 na semel tm̄ parit. Reuera moraliter ecclesia in principio multas fi-
 lias generauit vt martires. confesso. & ceteros qui pro dolo: nunc
 cessauerūt: Locus causa est quia iam nullus propter voracitatez ho-
 noris & auiditatem vanitatis expectat natiuitatem completam: sed
 pueri & inermes pmouentur ad apicē pastoralem & propter hanc fe-
 stinationem lacerant ecclesiam rixis et applicationibus ex quibus
 charitas refrigescit & matris vterus sterilefcit. vt vere dicere possit
 ecclesia. illud Ruth. ij. Non vltra habebō filios in vtero meo. vt viros
 ex me sperare possit: iam enim senectute confecta sū quia reuera me-
 lius est nullos filios cōcipere q̄ tales habere matronorū vicerū cor-
 ruptores. Unde tales filij sunt in causa quia de ecclesia verificatur
 illud Sapien. Sine honore nouissima senectus erit sup. matris ec-
 cleſie. D. Tertio & vltimo senescit mī nostra quia sulcos habet ruga-
 tionis. Dicit. n. Alexander super illud psal. Expandi manus meas
 & pede. Ideo x̄ps̄ in cruce strictissime se pmisit extēdi: vt nulla ruga
 deformitatis aut senectutis in ecclesia de cetero apperet. & pp̄ hoc
 ille factus est senex per mortē vt ecclesia iuuenesceret p̄ gr̄a. Ille ex-
 tendit pellē oēm vt ecclesia informaret pulchritudinē q̄ n̄ificabitur
 de eo. Illud Johan. xxi. Cū aut̄ senueris extends man⁹ tuas: Sed
 q̄ per illū cōferebas per nostros modernos clericos destruis & lace-
 ras. An ecclesia de malis filijs suis dicere pōt. illud Treno. 3. Actus-
 nam fecit pellē meā & carnē p̄triuuit oīa ossa mea. E. Quantū ad se-
 cūdū dicit̄ x̄itas ē me & noli vēdere. q̄ quis ille q̄ iuriā alij facit nō
 possit q̄q̄ recipe licite vt x̄itas p̄cessū habeat licitū tñ est alij p̄ti re-
 dimere vexatiōes iniuste sibi illatas eē de symōia. cap. dilectissimi.
 Vel aliter exponit̄ textus ille. Eme x̄itas ē scie & doctrine & nō vēdas
 nec cōmittas eā p̄ aliq̄ bono t̄pali. q̄ Prover. 17. dicit̄. Quid p̄dest
 diuitias habere stulto cū sapiāz emere nō possit. i. x̄itate q̄ est omnis
 de sapie p̄clusio. et fuit. fm̄ Augustinū. x. confessio. E. Quantum
 ad tertiu dicit̄. Exultat gaudio pater iusti &c. de hoc superius dictuz
 est in prima lectione. Talis fuit mater Augusti. de qua recitat. viij.
 confessio. Autruerat inq̄t filios suos totiēns per dolorē eos paries

D. illud Ruth. ij. Non vltra habebō filios in vtero meo. vt viros
 ex me sperare possit: iam enim senectute confecta sū quia reuera me-
 lius est nullos filios cōcipere q̄ tales habere matronorū vicerū cor-
 ruptores. Unde tales filij sunt in causa quia de ecclesia verificatur
 illud Sapien. Sine honore nouissima senectus erit sup. matris ec-
 cleſie. D. Tertio & vltimo senescit mī nostra quia sulcos habet ruga-
 tionis. Dicit. n. Alexander super illud psal. Expandi manus meas
 & pede. Ideo x̄ps̄ in cruce strictissime se pmisit extēdi: vt nulla ruga
 deformitatis aut senectutis in ecclesia de cetero apperet. & pp̄ hoc
 ille factus est senex per mortē vt ecclesia iuuenesceret p̄ gr̄a. Ille ex-
 tendit pellē oēm vt ecclesia informaret pulchritudinē q̄ n̄ificabitur
 de eo. Illud Johan. xxi. Cū aut̄ senueris extends man⁹ tuas: Sed
 q̄ per illū cōferebas per nostros modernos clericos destruis & lace-
 ras. An ecclesia de malis filijs suis dicere pōt. illud Treno. 3. Actus-
 nam fecit pellē meā & carnē p̄triuuit oīa ossa mea. E. Quantū ad se-
 cūdū dicit̄ x̄itas ē me & noli vēdere. q̄ quis ille q̄ iuriā alij facit nō
 possit q̄q̄ recipe licite vt x̄itas p̄cessū habeat licitū tñ est alij p̄ti re-
 dimere vexatiōes iniuste sibi illatas eē de symōia. cap. dilectissimi.
 Vel aliter exponit̄ textus ille. Eme x̄itas ē scie & doctrine & nō vēdas
 nec cōmittas eā p̄ aliq̄ bono t̄pali. q̄ Prover. 17. dicit̄. Quid p̄dest
 diuitias habere stulto cū sapiāz emere nō possit. i. x̄itate q̄ est omnis
 de sapie p̄clusio. et fuit. fm̄ Augustinū. x. confessio. E. Quantum
 ad tertiu dicit̄. Exultat gaudio pater iusti &c. de hoc superius dictuz
 est in prima lectione. Talis fuit mater Augusti. de qua recitat. viij.
 confessio. Autruerat inq̄t filios suos totiēns per dolorē eos paries

quotiens a se deuiare cernebat: ⁊ totiens per gaudiū quotiēs aliud beneplacitum incendebant. Unde Proverbio. vi. supra. Si sapiēs fueris fili mi gaudebit cor tuum tecum. Quātum ad vltimum dicit profunda fouea ⁊c. De hoc sufficit in proximo capitulo dictū est ⁊ signanter loquendo de meretrice. pumo appellat ipsa; foueam ⁊ deinde puteum: quia sicut difficili⁹ hauritur aqua de puteo q̄ de fouea sic difficilius est resurgere de puteo adulteri⁹ q̄ de fouea fornicationis: similiter quia adulter nō habet in q̄ hauriat ⁊ puteus altus est.

LECTIO. lviij.

Ali ve cui⁹ patri ve: cui rixe. cui fouee. cui sine causa vulnera. cui suffossio oculorū. ⁊c. ne his qui commorantur in vino et student calicib⁹ epotandis. Ne intuearis vinum quando flauescit: cuz splenduerit in vitro color ei⁹. Ingredietur blande sed i nouissimo mordebit vt coluber. et sicut regulus venena diffūdet. Oculi tui vi debunt extraneas et cor tuuz loquetur peruersa. Et eris sicut dormiens in medio mari. et quasi sopitus gubernator amisso clauo: et dices. Uerberauerunt me sed non dolui. traxerunt me et ego non sensi. Quis euigilabo et rursus vina reperiam?

Postq̄ sapiens ostendit q̄ ebrietas inducit paupertatem. Sic ostendit q̄ nimiam adducit feditatem. Et secundum hoc oluiditur hec pars in quattuor quia.

Primo ostendit in genere que incommoda crapulam consequant̄.

Ibi. Cui ve. cuius patri ve: cui rixe.

Secundo declarat in specie q̄ in carnalia vitia ebri⁹ prolabuntur:

Ibi. Oculi tui videbunt extraneas ⁊c.

Tertio q̄ per eam vires omnimode vulnerantur.

Ibi. Et eris sicut dormiens in medio mari ⁊c.

Quarto q̄ nequa q̄ plenarie satiantur.

Ibi. Quando euigilabo ⁊ rursus vina ⁊c.

Et. Quantum ad primum dicit sapiens. Cui ve. cui⁹ patri ve. Vult dicere. Et dicitur hic pater iductor ad ebrietatem exemplo vel suggestione. cui rixe contentionis ⁊ fouee adulteri⁹ et fornicationis. qz quo ad vtrumq; dicit Beda. sic concordiam non seruant quem ebrietas impotentem facit. Luxuriosa enim res est vinum ⁊ tumultuosa ebrietas quia talibus rixe et fouee ordinantur. Et suffocato oculorū per ebrietudinem ⁊ sine causa vulnera: vel actiue quia faciliter ebri⁹ percutiunt: vel passiue quia leui impulsu grauit̄ cadūt. ne ergo intuearis dicit sapiens. vinum quando flauescit cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur blande et i nouissimo mordebit. vt coluber: ⁊ sicut regulus venena diffundet.

A

B d. Quantum ad secundum dicit sapiens. oculi tui videbunt extra
neas et erunt tibi forsitan causa ruine. Quare veraciter optimum quod
possit fieri ebrius est quod statim esset puerus sensibus tam visus quam
auditus et omnium aliorum: eo quod mens et voluntas pessime machinatur.
Ita ut eis non esset oculus ad videndum. nec auris ad audiendum:
sed et pedes eorum pigri essent ad ambulandum. **L.** Quantum ad
tertium dicit sapiens. Et erit sicut dormiens in medio mari etc. **Dor-**
mies sup. tam per virium interiorum quam exteriorum soporem. Unde et poete
describentes ebriosum. Et notat Alexander et Fulgentius dixerunt
ebriosum similem puero per ignorantiam. et quasi dormiendo proce-
dere per sensuum penuriam vitibus comparari per insatiabilem vi-
nolentiam. Ault igitur dicere textus quod quilibet talis sic perdit gu-
bernaculum rationis sicut tenens remigium si caderet in soporem.
Talis licet ad litteram sit multum oburgandus maxime tamen ta-
lis corripiendus est si tali modo cadet in soporem qui tenet guber-
naculum ecclesiastice cure. Juxta illud Psalm. Ecce non dormitabit
neque dormiet etc. **D.** Quantum ad ultimum dicit sapiens. quando euigila-
labo et cetera. Ault dicere quod ebrietas post dormitionem est sitibunda.
Sed que est causa quod repletio cibi non facit stomachum post sonum
esurire: sicut abundantia potus facit sitire. Huius rei tamen causa
dat Macrobius. Omnis inquit appetitus calore aliquo puenit. Ca-
lor autem plus appetit cibari frigido et humido quam frigido et sicco. Ideo
plus appetit aquatica quam terrestria. Hic est quod de mane esuriet post se-
catur: sed sitis nequaquam per cibum calidum. Et utrumque istorum reddit
hominem inordinatum quo ad deum. quo ad proximum. et quo ad seipsum.
Esa. 5. Ut qui confurgitis mane ad ebrietatem sectandam et ad potum
dum usque ad vesperam ut vino estueris. Pro forma lectionis potest col-
ligi quae duplex ve ut scilicet dicatur.

Primo ve presumptuoso doctore.

Secundo ve malo legis conditorum.

Tertio ve violento raptorum.

Quarto ve familiari traditorum.

E **E.** Primum dico ve presumptuoso doctore. Unde **Esa.** quinto. dicitur
Ue qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobismetipsis pu-
dentes.

Tales sunt illiterati prelati qui presumunt docere ante quam sciant au-
dire. Tales sunt fatui et proprij sensus. contra quos Herodotus vi-
dit in libro suo. ut recitat Tullius quod infallibile signum subuersionis
domus paterne apud veteres dignoscitur esse: si puer tempestiue
post natiuitatem loquatur. sic illi qui etate et scientia mere sunt pue-
ri dum prelaturas et gradus doctoratus presumunt accipere infalli-
bile signum est subuersionis ecclesie. Cuius causa ex hoc apparet. ut
dicit Chrysostomus in homelia. viij. operis imperfecti. Docere nihil est
nisi lapsa ad memoriam per reminiscenciam reducere. Memoria vero
cum tempore aliquantulum labitur et non subito. Igitur illi qui parum
vel nihil habent de tempore non poterunt reminisci. et per consequens
nec doctores fieri. Et nihilominus tales sunt magis presumptuosi et

innitentes proprio sensu & maxime litterati. Et hoc ut dixi signum est infallibile subuersionis cōmunitatis et ecclie. vñ Ecclesi. x. **De terre cuius rex puer est.**

Dicit Alexander q̄ si bene satiatus intrat balneum statim incipit st̄ tire et per oppositum si non est cibo repletus sed potu indigens statim cū intrauerit sitis cessat. An̄ de laudib⁹ diuine sapiētie dicit sic Balnea scito sitim dare si sitiens ea quæras
Sed sedare sitim ieiuno non sitienti:

Sic reuera moraliter si capiatur puer nulla scientia plenus sed omnino vacuus quantumcunq; doctrina indigeat ⁊ consilio si ponatur in gradu magno statim in proprio ingenio tātum cōtentat. vt nō sit ei opus vti alio cōsilio: sed statim exterioris informationis sitis tota cessat. Et contra boni maturi et sc̄ia repleti quantum minus indigent exteriori consilio: tantomagis seputant indigere q̄rentes et sitientes prudentiā aliorum quando in balneis honorum ponuntur. Sed vere pauci sunt tales modernis temporibus. Unde Esayc. 30. d̄r. **De vobis filij desertores. vt faceretis consiliū et non ex me. ⁊ hec est causa quare ecclesia et viri ecclesiastici sunt in tribulatione quia eorum consilio nimis credunt.**

F. Secundo dico ve male: malo legis conditori Esaiē. vi. De qui cōdunt leges iniquas et scribētib⁹. Nā iniusta scripserūt vt opprimerēt in miseria pauperes. Hec est em̄ differentia inter regem ⁊ tyrannū vt ex primo Politicorū colligit. quia bonus rex leges vtilis suis subditis scribit. Ille autē in condendo leges ppria comoda querit tm̄ quia tyrānus. De quib⁹ Michec. ij. ve qui cogitatis inutile et operamini malum i cubilibus vestris.

G. Tertio dicitur ve violento raptorū Esayc. 25. De qui predaris non tu predaberis Sicut enim sunt tres rapine scilicet.

Publice per tyrannos

Pruate per vsurarios

Fraudulente per exactores

Sic triplex correspondet ei ve de quo Apocalip̄. 8. ⁊. xij. d̄r. Et credo si bene cōsiderarent raptores quale sit eis ve futurum desisterent. Nam cum homo naturaliter sit animal sociabile cuꝫ sequestratur a qualibet societate vt indignus fiat societate tunc maximam penam sentit. Quia miseria malorū aliquantulum releuatur societate s̄m Augustinum lib. de ciuita. dei. Raptores autē dei societate sunt inhabiles et indigni. quia supernam charitatem maxime rumpunt ⁊ ideo ve eorum seorsum in inferno ab aliorum consortio segregatur. q̄ sibi soli vixerunt ⁊ ideo per se solitarij in pena erunt Et tunc dicitur eis illud Ecclesiasticū. x. **De soli qui cum ceciderūt ⁊c.**

H. Quarto dicitur ve familiari traditori. Talis fuit absalon qui duꝫ in cōuiuio Amon. inuitauit inter pocula mortem parat. de quibus et de quorum ve dicitur Abacuch. ij. De qui potū dat amico mittens fel suum et inebrians vt aspiciat nuditatem eius repletus est ignominia pro gloria.

Emuleris viros malos: nec desideres esse cum eis. quia rapinas meditatur mens eorum. et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus. et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria vniuersa substantia preciosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est: et vir doctus robustus et validus. quia cuius dispositione incitur bellum. et erit salus vbi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia: in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocatur. Cogitatio stulti peccatum est. et abominatio hominum detractor. Si desperaueris lapsus in die angustie imminuetur fortitudo tua.

Postquam sapiens superius ostendit que sunt illa a quibus temperatus se debet abstinere. In hoc capitulo ostendit a quibus vir robustus debeat precauere. Unde hic agitur de fortitudine. Et secundum hoc diuiditur hoc capitulum in quinque partes que primo declarat quod fortitudo virtuosus de qua fit sermo est per se iam acquirenda. ibi. ne emuleris viros malos etc. Secundo quod per clementiam est exercenda. ibi. erue eos qui ducuntur ad mortem etc. Tertio quod vir fortis veritatis detestatur. ibi. ne insidieris et queras impietatem etc. Quarto quod per fortitudinem veritas exaltatur. ibi. cognoscere personam in iudicio non est bonum etc. Quinto quod robustus insidias aspernatur. ibi. per agrum hominis pigri transiit etc. Prima pars in quattuor diuiditur quia primo ostendit quod non est fortitudo que a vulgo appellatur. ibi. ne emuleris viros malos etc. Secundo quod fortitudinis magnitudo prudentia ambiatur. ibi. Sapientia edificabitur domus etc. Tertio quod eius celsitudo a fatuo elongatur. ibi. excelsa stulto sapientia etc. Quarto quod eius certitudo ex tedio demonstratur. ibi. si desperaueris lapsus in die angustie etc.

A

Quantum ad primum dicit sapiens. Ne emuleris viros etc. vult dicere quod si fortitudinem acquirere cupias non emuleris viros malos qui putant quod vi rapere et molestias posse facere ac miseros suppeditare sit vera fortitudo quod falsum est secundum Boetium de consolatione. Unde de tali fortitudine dicitur Hieremie nono. Non gloriatur sapiens in sapientia sua: et non gloriatur fortis in fortitudine sua. et non gloriatur dives in diuitijs suis. sed in hoc gloriatur qui gloria tur scire et noscere me. Unde Hieronymus Homelia prima distinguens flammas et instabilem fortitudinem. a vera fortitudine dicit sic. Ille fortis laudabilis est et illa fortitudo est virtus que in ipso antiquata est. Iuuenis enim fortitudo non in ipso sed in iuuentute sui corporis est: et per processum temporis exhausta marcescit. qui autem in anima fortitudinem et virtutem habet in ipsa est: et ipsa in senescibilis est. Sic in proposito potentia diuitum raptorum non quidem est ipsi

Proverbiorum Salomonis. cap. 24.

sed in fortuna mundi et permissione diuina: sed quia per lapsus fortune transit potentia et fortitudo. Ideo per illam potentiam que in eis non est non possunt dici fortes: Sed fortitudo potentie et bonorum. morum non in fortuna mundi est: sed in ipsa anima. Ideo non labitur sed semper manet firma. Et propter hoc requiritur secundum ad fortitudinem que eius magnitudo prudentia ambiatur. et hoc est secundum.

B. Quantum igitur ad secundum dicit sapiens. sapientia edificabitur domus etc. Sapientie. 8. dicitur Domus iusti plurima fortitudo: quia viri sancti non in terrenis fortitudines habitandi sue ponunt: sed in isto fortitudinis fundamento quod immobile semper stabit. cuius radix est virtus et mores boni secundum quod dicitur Sapientie. Sit fortitudo vestra lex sapientie et iustitie. Sed alij sunt qui per oppositum faciunt qui domos et suas habitationes super bases instabiles fundant et mutabiles: et sunt illi qui in diuitijs et honoribus huius mundi sibi fabricant mansiones. Et ideo necesse est tales per processum temporis deficere. Unde de Layo Cesare narrat Suetonius libro quarto. qui cum totus lasciujs et turpitudinibus mundanis immoraretur. suscitatus est semel a quodam mathematico quantum augmenti imperium Romanum sub eo esset recepturum. Et ille inquit non magis acquires imperio quam supra Mare ascendens equites super ipsius: Qui trufe presagio in tantam insolentiam lapsus est ut portem in mare fundaret (eratque pons trium milium sexcentorum passuum) quo facto equo insidens aurea indutus chlamyde et corda redimitus supra mare tot passus equitauit: sed post parui temporis spatium maris impetus instabilis ipsum sefellit. Moraliter multi sunt qui nihil plus de possessionibus terrenis acquirunt nisi in mari huius mundi instabile fundamentum. De possessionibus firmis et celestibus nihil omnino curantes. Laueant ergo bene ne huius maris instabilitas intra breue tempus ruere faciat huiusmodi fundamentum. Ezechielis sexto. Quomodo peristi in mari vrbis incluta etc. et sequitur. In nihilum redegi te et non eris et non inuenieris ultra in sempiternum dicit dominus. Oportet ergo fundamenta fortitudinis que debent esse stabilia prudentia: et bonis moribus premuniti: et operibus. Quia tunc cellaria vniuersa conscientie preciosis virtutibus implebuntur. Vir igitur sapiens fortis est quia cum dispositio ne intrat bellum. et salus erit vbi multa sunt consilia. Vult dicere sapiens quod omnis fortitudo bellica sine prudenti dispositione prima. et bono consilio nihil valet. Et ideo concluditur quod fortitudo gloriose victorie magis est ascribenda prudentie quam artium: quia dato quod ex armorum fortitudine absque premeditatione seu conuenienti dispositione sequeretur victoria. tamen non esset commendanda. Unde Helyas hispalensis de vita scholarium. nimis enim oberrat qui res que pro sperere sola fortuna gestas laudabiles esse dicit. Et per oppositum vbi aliquis rationabiliter mouere iubet bellum siue inire quis fortuna non faucat ex exitu tamen non arguitur error: quia finaliter salus vbi multa consilia. In bonis enim consilijs est fortitudo finalis. quia Job 4. dicitur. Sapiens corde est fortis robore.

C. Sed est aduertendum q̄ hec fortitudo consiliorum non excusatur. quin possit esse vitiosa quia multitudine consilij nõ arguitur victoria belli sed ex consilij qualitate. scilicet si consiliarij sint prudentes in se et morigerati ⁊ in vita immaculati. Aliter non habunt consiliaum forte vnus ignarus vel falsus posset dare tale cõsiliũ q̄ totum regnum periclitari posset. Et ideo de consiliatoribus talibus maxime est precauendum et prospiciendum. Unde Macrobius saturnalium secundo recitat de Augusto imperatore q̄ cum quendam romanorum militem corripere quia relatione didicerat q̄ facultates suas in detrimentum reipublice minuisset milesq̄ se excusaret dixit Imperator. ego tamen contrarium audiui a familiaribus relationibus. Cui miles ait. De cetero Cesar cum de honestis viris inquis honestos consule quorum relatione credulitas iperialis labefactari non possit neq̄ consilio maculari: Quia fortitudo simplicis via domini ⁊ pauor his qui operantur malũ. Prouerbio. x. Nã domini vocat sapiens veritatẽ: iuxta quam qui consultat consiliũ iustum dat et forte. Quantum ad tertiu dicit sapiens. Excelsa stulto sapientia. Fortitudo enim et ipsius celsitudo ⁊ per consequens sapientia a falsis est elongata. quia in porta non aperiet os suum. Vult dicere sapiens. q̄ sicut stultus caruit hic sapientia dum viueret sic non inueniet in exitu huius vite qui respondeat.

credulitas.

D. Sequitur in textu. Qui cogitat mala stultus vocabitur. Exponit sapiens quid vocet stultum. Illum nanq̄ vocat stultum non solum mala facientem sed cogitantem: ⁊ maxime illum qui detrahit. sapientie. ⁊ contra virum fortem malum machinatur. quia multis illitteratis hec est consuetudo ⁊ conditio q̄ nõ solum litteras nesciunt sed etiam scientes eas parui pendunt. Tales similes sunt anglicis qui detrahunt gallicis. quia nimis delicare et copiose nutruuntur et vescuntur et simulant se taliter cõuiuari data sibi copia cibi quod tamen falsum est nisi cum sub aliorum expensis comedunt: quia tũc maxime sunt voraces. Sic contigit de modernis clericis quĩ si vnus inter alios excellens nouas scripture latebras aperiat. Alij dicunt sub specie pietatis altiora te ne quesieris et fortiora te ne scruteris. Ecclesiastici tertio. Non q̄ ipsi facerent si scirent sed quia volent qd̄ nesciunt. Et ideo dicta eorum damnant. Culus est experimentum. quia si vni talium mutuetur vnus articulus subtilis seorsum a tali excellenti plus latrabit et strepitum maiorem faciet q̄ alius cũ centum articulis talibus. Unde saturnalium decimotertio Macrobius. A deo inquit subtilia ignota nebulosis ignorantibus displicent. vt scientibus statim inuideant. vel vt reclamantes vel vt obstrepẽtes. que non intelligunt in alijs reprobant: vt prohibeant illa recitari q̄ solent viris nobilibus gloriã generare. Et sic est per omnia de excellentia morum et virtutum. Et ideo dicit textus. Cogitatio stulti peccatum est ⁊ abominatio hominum detractor.

E. Quantum ad vltimũ dicit sapiens. si desperaueris lapsus es die ⁊c. Ideo dicit Au. Sel. lib. xij. cap. 5. q̄ fortitudo est tollerandarum rerum p̄sũtia. Et Seneca. de clementia. Spes firma ẽ vltimũ aduersarj

rerum solatium. Unde Esaye. In silentio et spe erit fortitudo vestra. Nam firmiter sustinere p[ro]p[ri]a et in futuro meliora sperare maxime fortitudinis signum est. Hanc aut[em] fortitudinem habere debemus tam in spiritali angustia q[ua]m etiam in temporalis. In spiritali quidem quia p[ro]p[ri]os ad statum altissimū elevandi. Cū Alexander de laudibus diuine sapiētie. Hec inquit causa est quare sidera celi turpissimoz et monstror[um] similitudines gerāt et non rōabilem creaturarum. Et nulli p[ro]p[ri]o iam sit desperandū quin per dei gratiā et penitentiā ascensus ad celū sibi pateat si velit. quia ille qui eduxit vinctos criminibus in fortitudine sue gratie similiter liberabit eos qui exasperant q[ui] habitant in sepulchris. i. in domicilio mortis spūalis. Similiter ne in tribulatione desperandū est dummodo iusta causa subsit. Nam fortitudo leonis non est corporis mole sed ex cordis nobilitate quod influit maximā virtutē corpori: vltra quā molis dispositio aut corporis magnitudo requirit. Sic cor hoīs debet esse firmiter et inconcussum quia tunc magnā actibus influit fortitudinem et virtutem vt p[ro]stans possit et stabile in tribulationibus permanere. sicut leo qui ad nulli[us] p[ro]p[ri]o pauebit occursum quia fortissimus est bestiar[um]. Proverbiorum. xxx.

¶ Lectio. clx.

Eruē eos qui ducuntur ad mortem: et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt qui inspector est cordis ipse intelligit et seruatoz[em] anime tue nihil fallit reddetq[ue] homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est. et fauum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapiētie anime tue quaz cum inueneris habebis in nouissimis spem et spes tua non peribit.

¶ Postq[ua]m sapiens superius ostendit q[uo]d fortitudo per actus scientie acquiratur. Hic ostendit q[uo]d eadem per opus clementie roboratur. Et secundum hoc diuiditur hec pars in tres. quia Primo ostendit q[uo]d vir fortis erga miseros debet clementiā erogare. ibi. Erue eos qui ducunt ad mortē etc. Secundo q[uo]d cū prodesse poterit non debet dissimulare. ibi. Si dixeris vires non suppetūt et cesa. Tertio q[uo]d secure pius poterit iudicium expectare. ibi. Comede fili mi mel q[ui] bonum est. Quantū ad primū dicit sapiēs. Erue eos qui ducuntur ad mortem etc. ad mortē inq[ui] spiritualem per participationem doctrine. vel si ad mortem temporalem si poteris per brachior[um] secularē. Unde sequitur in textu. Et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. A. Unde notandū q[uo]d quilibet virtuosus in quolibet predictorū periculo cōstitutus debet (si poterit) liberare. Et hoc quattuor modis. Primo contra insultum auxiliando. Secundo cōtra crimosos eos iuste increpando. Tertio contra desperationis vitium consolando. Quarto contra dissentionis periculū mediādo.

Et hīs quattuor modis christus nos liberauit.

C Primo contra insultum diaboli auxiliando. dicit Alexander de lau. di. sa. lib. ij. q. est auis diomedia dicta que non solū ad sacrificiū euntibus ducatū prestat itineris verū etiam pro eis si periculū imminet quasi pro clipeis vel clientulis se opponit. Sic xp̄s non solū venit in mundum vt omnē nobis viam qua pergitur ad summum sacrificiū replū viam sc̄z tribulationis et p̄nie demonstraret sicut filius israel qui per medium maris terrā promissionis sunt ingressi iuxta illud. Esaye. 51. Posuisti profundū maris viā vt transirent liberati. Verumetiam h̄ insultantē, diabolum seipsum mediū posuit vt nos a periculo liberaret sicut Esdre. d̄. 8. Libera est nos de morte insidiatorū et sic mortem morte vincit. Et reuera mors ista semper sufficit ad liberationē cuiuscūq; xp̄iani contra tēptationū iacula quarūcūq; si tamē in memoria firmiter teneatur quia deluioſi et ingrati nō sunt digni beneficiū cuiuscūq;. Sicut ingratus est spiritu qui dereliquit liberantē se vt Ecclesiasticus d̄. 39. Qui ergo mortem xp̄i non curant memorari liberationis non sunt digni. Viri autem iusti cōtinue recordantur mortis christi. ideo liberabunt a periculo mortis et peccati. Unde de ipſis Ezechiel. 6. dicitur. Recordabunt mei liberati et scientie quia ego dominus.

B Secundo debet vir fortis afflictos liberare crimina remouendo et hoc maxie facere debēt plati q̄z interest liberare et a malis excutere aīmas subditoꝝ per correptiones rigidas verbez x̄boꝝ maxie iuxta illud Prouerbi. 23. Virga percuties eum et aīam eius de inferno liberabis. et Prouerbi. xij. Os iustozum liberabit eos sc̄lz peccatores in morte. Unde xp̄us non solum rigore penalitatis sed etiā sermone veritatis vsus est vt ad perfectam liberationem nichil desit. Unde sapientie. vi. Tu es qui liberas ab omni malo. Omnes enim liberatores particulariter et nō vniuersaliter liberant a malo: sed ipse generaliter ab omni malo liberat et oīa sicut pius restituit.

C Tertio afflictos vir fortis liberat seu debet liberare contra desperationis vitiiū consolando. vñ Lhyssostomus Homeli. 57. Sicut non sanis sed infirmis a bono medico medicina tribuitur. Si consolatio periclitantibus misericorditer debet impendi. sicut Ecclesiasticus d̄. Liberabo eum qui per iniuriam patitur. Talis consolator fuit xp̄us qui leproſis et tēdio affectis se prebuit consolatoꝝ et solis talibus. non vt moderni qui consolationes suas non pauperibꝰ. nec indigentibus sed diuitibus et abundantibus prebent. Unde pauperes in hoc mundo consolatoꝝ nullū habent nisi xp̄m qui vt dixit Ps̄. Egenū et paup̄ē de manu peccatoꝝ liberauit et Hieri. ij. laudate dñm qui liberauit aīas pauperum suozum de manu malozum.

D Quarto vir fortis liberare debet afflictos contra dissentiōis periculum mediando. Hoc enim quēlibet virum probum decet vt inter discordantes mediet et ad pacem faciet quantū pōt. Sic xp̄us inter patrē et naturā humanam mediator factus est pacis. Causa autem quare mediator voluit esse: est. Inā in quibuscūq; actionibus si ap̄d patrē alius fuerit mediator q̄ heres. quous forte patri satisfaciāt cō-

tingit tamen **¶** non satisfacit heredi. Ideo cum filius venit ad sus-
dominij ponit calumniam apud patrem de hijs que sopita erant sed
vbi heres mediat et maxime si heres perpetuo esset omnis actio ces-
sat. Hinc est qd xpus volens omnem actionez secludere vt tam patri
qd heredi satisfaceret et vt ex toto et pro simpli libero redderet
ipse qui heres ab eterno fuit et erit in eum nō factus est mediator.
Et ideo dicit ipse Johan. 8. Si fili⁹ vos liberauerit vere liberi eritis
quia nullus alius preter heredem. omnē acti onē poterit submouere
E. Quantum ad secundā partē textus dicit sic sapiens. Si dixeris
vires **tc.** Vult dicere qd vir fortis in actu clementie potens prodesse
autē presidendo aut corripiendo aut predicando aut talibus simi-
libus pietatis operibus non debet per excusatiōes fallas huiusmo-
di labores declinare. vnde Aristote. l. ij. Politico. Dicit merito incre-
pandos fore illos qui maxime quietem qd publicum querunt commo-
dus. Et cū habiles sint et vtilis renuūt presidere. An ipse infert qd re-
probanda est electio lacedemoniorū tanq̄ puerilis que perat assensū
electi anteq̄ in honore constituatur eo qd dignus assumi ad principa-
tum. siue velit siue nolit et si reluctetur grauitur est puniendus.
Huic concordat scriptura Eligite meliorem **tc.** eum qui vobis placue-
rit. Non dicit qui volet assentire sed qui placuerit vobis.
Et vtiā lex ista in ecclesia seruaretur

E

Debet

¶ Cum quia multi sunt in causa qd inepti sublimantur.

¶ Cum ad hoc receperunt virtutem et scientiā a deo vt eā alijs adm-
nistrarēt. Deuteronomij. 8. Recorderis dñi dei tui qd ipse vires tibi
tribuerit vt impleres pactum suum. id est legem suam in alijs per do-
ctrinam et regimen tuum bonum.

F. Quantum ad tertium dicit sapiens. Comede fili mi mel qz bo-
num est **tc.** Vult dicere qd sicut moderatus vsus mellis parat sanita-
tem. sic doctrina fortitudinis in actibus clementie spē parat contra
mortem. Dicit enim Alexander qd si mulier impregnata comedat se-
pe mel generabitur in fetu nota quedā sed non indecora q̄ nunq̄ po-
terit aboleri. Sic illi qui libenter exeret opera pietatis actus eorū
i fuso signati erant i decore **tc.** titulo glorie sempitē Deuteronomij
8. ad talem dñ. Introducet te dñs ad terram olei et mellis: vbi absq̄
vlla penuria comedes panē tuū: et rerum oīm abūdantia pfrueris.

F

¶ Lectio. clxi.

N insidieris et queras impietatem in domo
iusti: neq̄ vastes requiē eius. Septies enim
in die cadet iustus **tc.** resurget: impij autē cor-
ruent in malū. Cum ceciderit inimicus tuus
ne gaudeas: et in ruina eius ne exulteret cor tuum. ne
forte videat dominus et displiceat ei **tc.** auferat ab eo
iram suam. Ne contendas cum pessimis. nec emule-
ris impios: quoniam non habent futuroz spem ma-
li: **tc.** lucerna impioruz extinguetur. Tūc dñm fili mi

+
quia

et regem et cū detractorib⁹ non cōmisceris. quoniā repente consurget perditio eorum. et ruina vtriusq⁹ quis nouit? Hec quoq⁹ sapientibus dico.

C Postq̄ sapiens superius ostendit q⁹ per opus clemētie fortis roboratur. Hic ostendit q⁹ virtuosus versutias nimii detestatur. Et fm hoc hec pars in quattuor diuidit quia

Primo cōdit q⁹ vir fortis non v⁹ dolose secreta perscrutari. ibi. Ne insidieris et queras impietatem in domo iusti ⁊c. Secūdo q⁹ non v⁹ hostili miseria delectari. ibi ⁊c. Lum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas ⁊c. Tertio q⁹ cum perfidis non debet fabulari. ibi. Ne p̄tēdas cū pessimis: nec emuleris impios ⁊c. Quarto q⁹ cum maliloquis nō debz quersari. ibi. Time dñm fili mi et regem et cū detractoribus ⁊c.

Unaqueq⁹ parabolā istarū causam habet in textu.

A Quantū ad primū dicit sapiens. Ne insidieris et queras impietatem ⁊c. Vult dicere q⁹ nō decet virum fortē et constantē p̄ caute- las et inquisitiones astutas cuiuscūq⁹ iuestigare secreta: et maxime viri iusti qui q̄uis ex fragilitate nature hūane septies. i. sepe cadat fm Hugonē per venialia ⁊ leuia fortius tñ resurgit. Et iō tali nullo modo est insultandū p̄ insidias dolosas: qz qui sic fecerint corruēt in malū: et deterius exploratores q̄ explorati. An p̄tractās istū textū

Augu. xxiij. de ciuita. dei cap. xij. dicit q⁹ hic septenarius numerus p̄ vniuerso ponitur vt sit sensus quotienscūq⁹ ceciderit non peribit iustus qz labi p̄mittit vt humilit⁹ in p̄a cognitione resurgat fortior

Harrat Suetonius lib. x. de quadā arborē mirabili q̄ cum tempe vespasiani cecidisset ac prostrata radicit⁹: sequēti die nulla eā Crigē

te manu humana viridior et multo fortior resurrexit cuncto poplo hoc vidēte. Sic moraliter illi q̄ sunt assueti virtutibus q̄uis p̄ infortunijs grāde cadant non tñ diu p̄mittunt iacere Sic dei dextera per grāzet non hūana potātia erigit eos statim Ps̄. Cū ceciderit nō collidet. qz dñs supponit manū suā. Et non solū erigit eos ad statuz pristinum verū etiā multo cōstantius radicat eos et florere facit in bono iuxta illud quod dicit apostolus ad Hebreos.

Quod seminatur in corruptione resurget in gloria.

B Quantū ad fm dicit sapiēs. Cū ceciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas ⁊c Querit nāq⁹ in lib. p̄blemātū q̄re est q⁹ aliq⁹s fortiter ridēs non p̄t. corp⁹ p̄mode sustētare. Et n̄ndetur q⁹ cū mag⁹ letitia soluit et extēdit regio cordis necesse ē ar⁹ ceteros et cōpagines extēdi siml⁹ ⁊ laxari

Quantū aut̄ nerui ⁊ arterie neruorū mag⁹ extendūf. tāto minorē opationē sp̄s vitalis exercēt i eis vt apert⁹ palitice i qb⁹ pp̄ neruoz laxationē. sp̄s nihil vel modicū opat vbi aut̄ sp̄s nō opat p̄dere p̄po cadit corp⁹ Sic est moralit̄ vbi cor h̄r̄z int̄ se gaudet de aliq̄ p̄pali et maxie de alioz incomodo pp̄ fragilitatē carnis nō p̄t se p̄tinere qn̄ frequēnt metas charitas excedat vñ Eccli. 8. dñ. Noli de mortuo iumico tuo gaudere scias qm̄ oēs moriunt̄ et i gaudiū volum⁹ venire. Et

C Quantū ad tertiū dicit sapiens. Ne cōtēdas cū pessimis nec emuleris ipios ⁊c. q̄uis p̄tentides sint sūme vitā dāun q̄libz politia tāq̄ cōitatis destructiue fm Aristotelē. 5. Polit. cap. 7. Cōtēdit est n̄ cū pessimis. i. hereticis et obstinatis in p̄ndia p̄ disputatōes h̄eri nō vnt

maxime a viro forti et nobili quia vir nobilis sic cum fatuo se misceat siue vincat siue vincatur nunquam reportabit honorem. Si enim vir sapiens cum stulto contendat siue irascatur siue rideat non habebit requiem. si fidelis cum heretico disputet vel obstinato: ponit fidem suam in periculo. ij. ad Tim. .2. Noli verbis contendere ad nihil enim vtile est nisi ad subuersionem audientium. Quod aut vocet hic impios in fide per fidem, apparet: quia tales non habent futurorum spe nisi spe mali, quia non credunt. Ideo lucerna eorum extinguetur. i. fides christorum secundum Chrysostomum. Homelia. x. vbi dicitur. In mente talium quo ad credulitatem extinctam esse fidem in profano: et quo ad effectum meriti extinguetur in futuro. Hec est lucerna de qua dicitur Psal. Lucerna pedibus meis verbum tuum etc.

Et christus dicit Matthei. 5. Nemo accedit lucernam etc. Vnde Chrysostomus vbi supra. Lucerna fides est. Candelabrum vir iustus ecclesiasticus. Modicum vir mundialis et perfidus christianus. quia sicut boni viri lucem dant sicut candelabrum: sic isti occultant et extingunt. Proverb. 13. Lucerna impiorum extinguetur. D. Quantum ad quartum vltimum dicit sapiens Time dominum fili mi et regem etc. i. prelatum quemcumque. Exod. 17. Dominus non detrahes et principem populi tui non maledices: quia avis celi portabit vocem tuam et qui habet pennas annunciabit finem. Huius exemplum habet Metamor. 12. de filio Palladis quem cum priuate tradidisset ancillis in cistula prohibens ne quouismodo scrutarentur eius secreta sed muliebri curiositate agitate reserant cistam eius repertoque puero statim inter se concludunt Palladem fornicatam fuisse. Et ecce cornix verticibus edium insidens statim volans ad Palladem retulit que audiuit. de quibus illa statim suspexit vindictam. Et ideo dicit sic auctoritas. Qui habet penas annuntiabit detractionem. quia quatuor secretum fuerit statim divulgatur. et antequam scias vidicta veniet ut dicitur textus. Dicitur est in prima parte lectionis septies in die cadit iustus Pro quo sciendum quod triplex est casus. scilicet.

Carnalis fragilitatis.

Naturalis mortalitatis.

Finalis calamitatis.

Primo modo cadit quilibet iustus frequenter

Secundo modo semel.

Tertio modo nunquam.

E. Primo dico quod iustus cadit frequenter casu fragilitatis carnalis. Et hoc propter pronitatem carnis peccati simul cum incitamento mundi et serpentis antiqui: quia hi tres continent nos ad carnalia impellunt. Unde dicit Albumasar in introductorio minou quod in secunda facie capricorni ascendit vitis pulcherrima. iuxta vitem magna pars maris tumidi: et magna pars fontis pessimi: et magna pars lupi et serpentis callidi. Moraliter vitis frondosa et pulcherrima quo ad naturalia et gratuita est anima humana. De qua Osee. x. dicitur. Vitis frondosa israel fructus adequatus est ei. Vniuersi tamen ascensus vitis et fructificationem vitis semper impedire et radicaliter preferere. Pars magna maris tumidi: id est mundi huius prosperitas. Et pars fontis pessimi: id est inimica nobis concupiscentia. Ex qua ve-

Int riuuli singula mala emanāt que quis sicut fons minui possit are fieri tamē nunq̄. Huius autē associatur lupus siue serpens qui continue nos agitat ex parte carnis vt labatur spūs per ascensum nec sufficit diabolo in spiritum irruere nisi per carnē nitatur spiritus mole stare. Sicut contra equiti non quidem inferius sed superius laquei preparant. vt ex improviso equus cespitans simul cuz suo affessorē deiciatur. Sic diabolus quia non est sibi mēta potesta: immediate in aīaz. Hinc est q̄ per carnales tēptationes spūs subuersionē mouet. Juxta qd̄ dictū est ei insidiaberis calcaneo eius in inferiori pte hoīs: non in superiori. De hoc serpente d̄ Genes. 49. Fiat coluber in via. Et sequitur: vt mordeat vngulam equi et cadat affessor eius retro. Illius itaq̄ equi de quo Esaie. 32. d̄: equi eoz caro et non spūs huiusmodi calcaneū equum diabolus semp̄ infestat Et ppter quid? Certe vt eius affessor cadat. i. ratio superior que carnē regere debz: Non est ergo mirum si inter hos tres aduersarios sepe cadat iustus. Vñ Chrysolto. de reparatione hoīs lapsi nullus d̄ suo pondere desperare si meminerit hāc esse inter aduersarios legē agonis chrystiane. vt nec ille qui sepe cecidit victus sit sed qui ad vltimum ceciderit. quia de iusto d̄ Esaie. 8. nunquid qui cadit resurget.

F S. Secund⁹ est casus mortalitatis naturalis: et oēs hñt hunc trāsire. Vñ Augusti. de verbis dñi sermone. 7. Saxa marmorea, ferro et plumbo solidata cadunt: et homo nunq̄ putat se cadere vel moriturum. Et tamen propter hoc dicitur Hieremie. 9. Cadit morticinū quasi stercus super faciē regionis et qñ fenū post tergus metentiū: et nō est qui colligat. Unde qualiter in persona nature nostre dic̄ Ps̄. Timor mortis cecidit super me et Esaie. 64.

G Tercius casus est finalis calamitatis et sic nunq̄ cadit iust⁹. vnde Chrysolto. Homelia. 3. tractās illud. Domus supra arenā fundata. ei⁹ lapsus est pessim⁹. Si inquit in fornicatioēz aut cetera vicia cadat sequitur lapsus infernalis quo cū quis post mortē venerit vltim⁹ non est spes resurgēdi. Vñ videtur esse de isto casu sicut de casu arboris: q̄ diu em̄ arbor viuit et stat in electione n̄ra stat q̄ cadat ad vnā ptez siue ad aliam sine difficultate. Sed cū precisa fuerit locū suum de facili non pōt mutare et maxime si grandis sit. Sic q̄ diu viuit⁹ possumus ordinare versus quā partem post mortēz velimus declinare: sed cum precisi fuerimus illic erimus sine fine: nisi deus vellet cōmuniter legem mutare: quod difficile valde puto Ecclesia. 11. Si ceciderit lignum ad austrū aut aquilonez in quēcūq̄ locū ceciderit ibi erit. Hui⁹ ergo sunt tres casus quorum.

Primus est in facie.

Secundus in latere.

Tertius est pessimus in posteriori parte videlicet sup dorsum.

Primus est dolentiū. Secundus dormientiū. Tertius est non resurgētiū.

De quibus Esaie. xxvi. Cadant retrorsum et illaqueantur et capti⁹: tur: dixerunt enim percutionibus sedus cum morte.

Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicunt impio iustus es. maledicent ei populi et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt eum laudabitur: et super eos veniet benedictio. Labia deosculabuntur qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum et diligenter exerce agrum tuum. ut postea edifies domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum: ne lactes quecumque labijs tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei: et reddam unicuique secundum opus suum.

C Postquam sapiens superius ostendit quod vir fortis malitias execratur. Hic ostendit quod per fortitudinem veritas exaltatur. Et secundum hoc dividitur hec pars in quinque. quia primo ostendit quod vir fortis non vix impros supportare. ibi. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. et. Secundo quomodo bona fama potest comparari. ibi. Qui arguunt eum laudabuntur et. Tertio quod ad ipsum pertinet malignos reprobare. ibi. Prepara foris opus tuum et diligenter et. Quarto quod non debet quecumque gratis accusare. ibi. Ne sis testis frustra contra proximum tuum. et. Quinto quod non debet aliquem verbis defraudare. ibi. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei et. vel ibi. Ne lactes quecumque labijs tuis. et.

A. Quantum ad primum dicit sapiens. Cognoscere personam et. Vult dicere quod sapientes viri et fortes precipue debent attendere ne personam in iudicio accipiant dicentes impio iustus es. Esai. v. Et qui iustificatis impiis pro numeribus et iustitiam iusti auferunt ab eis. Tales enim non sunt fortes nec virtute constantes: dicit enim Isidorus secundo Ethimo. cap. 5. quod Chylon lapidem integrum aqua supportat et tamen contractum et diminutum submergit. Sic peruersi iudices graues criminibus eleuant et honorant: sed exoneratos criminibus submergant. Lulus causa est affectio personalis. Graue enim et leue per se posita in contraria tendunt: sed leue coniunctum graui eiusdem quantitatis sequitur motus grauis: sicut ignis in ferro et lapide. An de iudicibus talibus quod per affectionem iudicant dicit. psal. iuncti petite iudices eorum per affectionem. scilicet. et ideo necesse est ut moueantur contra naturam. Talis iudex non fuit Christus. de quo Ecclesia. ij. Deus iudex iustus et non est apud eum cuius gratia persone. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens qui arguunt eum laudabuntur et. Vult dicere quod qui suam iudicij petentibus recte respondet hic partem habebit cum deo et hominibus: alias pacem. Aduerte igitur quantum sit contra naturam ad falsitatem labijs uti in iudicio. Dicit enim aristoteles lib. i. de animalibus quod labia facta sunt ex carne boni motus et ideo qui male mouet ea facit contra naturam et priuat ea iure naturali. Job. 12. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens effundit despectionem super principes et eos qui oppressi fuerant releuat et Proverbio. 17. Non decent stultum verba composita: nec principem labium mentiens. Dicit etiam sapiens in textu. Labia deosculabitur qui recta verba respondet

C Id est pacem qui iustus fuerit iudicando. *Disculū em̄ iudeorū siq̄dem est pacis.* *L.* Quantū ad tertium dicit sapiens. *Prepara foris opus tuum et prepara in q̄ per predicta videlicet ex quibus bonā cōsequeris famam et exerce agrum. id ē corpus tuum exterius per istas operationes: vt bonum habeas testimoniuū ab hīs qui foris sūt vt possis edificare domū conscientie vel domū future glouē. Dicit ergo prepara foris opus tuum. Ubi notādum q̄ quilibz operarius debet habere tria videlicet.*

Naturę habilitatem.

Doctrinę subtilitatem

Ufus sedulitatem.

Sicut pater ex Augustino de ciuita. dei capitu. xxvi. vbi sic dicit.

Tria in vnoquoqz artifice sunt attendenda vt aliquid efficiat.

Natura que ingenio iudicanda siue iuuanda est

Doctrina que scientia iudicanda siue iuuanda est

Ufus qui fructu iudicandus siue iuuandus est.

D. *Primo dico q̄ requiritur nature habilitas q̄ in nobis ista deficit vt nisi exterius adiutorio releuet ex ea prouenire non poterit opus meritouū nec rectū cuius cām assignās Augusti. de libero arbitrio dicit sic. Nra natura ex nihilo facta est: hinc est vt opa nra q̄ tuz ex nobis est ad deficientiā tendunt. Et hęc ponit primā cām peccati. iux̄ illud Esaie. 41. Ecce vos estis ex nihilo et opus vrm̄ ex eo quod non est. vñ Homelia. 42 Chrysostomi. de defectu humane cōditionis sic dicit. Quid inquit miser? hose in quo qd̄ carni placet anime displicet? et qd̄ aīa elegit caro respuit? In qua quidē p̄rouerſa qd̄ boni p̄cedere possit difficile est videre. vñ Apocalip. 2. de hose d̄r nō inuenio opa tua plena corā deo. Q̄ igit̄ in nobis nō est nature habilitas. iō maḡ et poti⁹ requirit̄ doctor̄ nobilitas: vt p̄ adiutoriuū doctrinę defectus supleat̄ nature. Et hoc est qd̄ sc̄do req̄rit̄ ad opationē *L.* Secūdo ad opationē req̄rit̄ doctrinę subtilitas Doctor̄ eī qui iuuabit nos ad p̄ficiendū qd̄ incepim⁹ ad qd̄ ip̄orētes sumus est spūs sc̄tus q̄ opaf̄ oia in oib⁹ vnus atqz idē: qui sponte se offert ad sc̄iam in nobis causā dā per doctrinā suā egregiā. Juxta illud qd̄ d̄r Deuterono. 5. Audi israel ceremonias atqz iudicia q̄ ego loq̄r in auribus vris Hodie discite ea et ope cōplete De isto doctore loquēs Seneca. ep̄la. 41. dicit sic.*

E *Prope est de⁹ spūs sc̄tus inter nos manet bonorū nrorū opator et custos q̄ vt a nobis tractat̄ nos tractat: hui⁹ assistētia nob̄ est tā necēsa vt cū ex defectu nro nihil boni opari possim⁹: ei⁹ auxilio dirigimur ī agendis. Hic est ille ductor et doctor q̄ in oib⁹ actib⁹ nris nos mouet et opari facit sine cui⁹ instinctu et spūali motu nihil om̄ino sufficim⁹ opari. vñ Esaie. 26. Nā opa opatus es ī nobis dñe qz non solū dedit posse sed et agere ad Galath. 3. Qui ergo tribuit vobis spūs et opaf̄ xtutes ī vobis hęc spm̄ q̄cunqz intrīsec⁹ doctore ē h̄z atqz motore exte rius p̄ bonā famā p̄parat opus suū. *S* Tertio req̄rit̄ ab bonā opationē vsum. sedulitas. Nā q̄ tuncqz habeam⁹ bonā famā siue doctrinā: nisi vsum assit̄ nō sc̄q̄t̄ opis fructus vt dicit Augustin⁹. vbi supra quia non est artifex tam imperfectus quin possit per vsum aliquam*

F

perfectionez acquirere nec aliquis tam doctus quin ex vsu defectus
 ipi⁹ subtilitas labi possit: quia habit⁹ est de difficili mobilis q: ex la-
 bioso vsu comparatur. Unde multum mirabile est de illis qui su-
 bito & sine vsu de vitiosis se virtuosos dicunt & de laicis clericos eē fa-
 ctos: nisi forsitan per supremū doctoreū fuerint inspirati. An Au. gel.
 libro sexto dicit se vidisse rotam sine motore seipsam continue circū-
 uoluentem quod valde apud multos mirabile fuit: & quasi quidem
 magis a superna virtute q̄ ab alia hec esse dicebāt Ita reuera maxi-
 mum mirabile est de multorum presumptione qui cum nullam habe-
 ant scientiam et sint indocti non instructi audent sermones peritos
 voluere & actus exercere virtuosos cum a nullo doctore huiusmodi
 vsum acceperint. De quibus Ezechielis primo dicit. Aspectus eius
 quasi rotarum et opus eius quasi visio. S. Quantū ad quartum di-
 cit sapiens. Ne sis testis frustra contra pximū tuum. i. gratis. i. non
 ingeras te contra pximū sine causa. Deuteronomij. 19. Cūq; diligen-
 tissime p̄scrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem su-
 um mendaciū reddat & sicut fratri suo facere cogitauit. Et sequit̄ ibi-
 dem. Nō misereberis eius sed animā p̄ anima. scz exiges. Id. Quā-
 tum ad vltimū dicit sapiēs. Nec lactes quēq; labijs tuis &c. sup quo
 verbo dicit Beda. Lactant homines eos quos decipiūt. Aut eos ad
 perpetranda scelera adulantes alliciendo. Aut iam facta falsa lau-
 de extollendo. Proverbio. 16. Vir iniquus lactat amicum suum / et
 ducit eum per viam non bonā: quia quicquid placitū viderit hoc di-
 cit bonum. Et quia multi modo sunt tales secūdū quod dicit Alexā-
 der de nuptijs Mercurij. Janitores inquit fortune mundialis semp
 ferunt dolum & adulationem sine quorum adiutorio nō patet ad for-
 tunam ingressus. Et ideo ne quis dicat ex quo mund⁹ sic se habet ad
 adulatōres sicut dñi fortune. Volo ego alios modo consimili decti-
 pere quemadmodū mundus nititur me decipere. Hinc est qd ad hoc
 excludendū subiungit sapiens. Ne dicas. s. de mundo adulante quē-
 admodum fecit mihi ego faciam ei quia i hoc articulo taliter vim vi
 repellere nō licet p̄ vias. s. falsas et ihonestas.

Lectio. 163.

Er agrum hominis pigri transiui: et per vi-
 neam viri stulti. Et ecce totum repleuerant
 vitrice: & operuerant superficiem eius spine.
 & maceria lapidum destructa erat. Quod cū
 vidissem posui in corde meo: & exēplo didici discipli-
 nam. Usquequo piger dormies: vsquequo de som-
 no cōsurges? Parum in qua dormies: modicum dor-
 mitabis: paucillum man⁹ cōseres vt quiescas: & ve-
 niet tibi quasi cursor egestas tua: & mendicinas qua-
 si vir armatus. ¶ He quoq; parabole Salomonis q̄s
 transtulerunt viri Ezechie regis iude.

¶ Post q̄ sapiens superius ostendit q̄ p̄ fortunā x̄itas exaltatur. Hic ostendit q̄ robustus quilibet acidiam detestatur. Et secundum hoc viuiditur hoc pars in quattuor quia. Primo ostendit q̄ propter acidiam efficitur quis incultus. ibi. per agrum hominis pigri transiit 7c. Secundo q̄ per eam exemplariter habetur quis cōsultus. ibi. quod cum vidissem posui in corde meo 7c. Tertio q̄ per acidiam impedi debet vanitas voluptatis. ibi. vsquequo dormies vsquequo de somno confurges? 7c. Quarto q̄ cū ea cōiūgi solet calamitas paup̄tatis. ibi. 7c. Veniet tibi quasi cursor egestas tua 7c. **A.** Quantū ad primū dicit sapiens. per agrū hominis pigri transiit 7c. Per agruz fm Hugo. Vita actiua per vineā cōtemplationis apicē intelligit. Lanticoz. 4. Veni dilecte mi egrediamur in agrū: mane surgam⁹ ad vineas. in qua aucte tam actiui q̄ cōtemplatiui intelligūt 7 simul coniungunt. Sequitur in textu. Et ecce totum repleuerant vitice. i. carnis pruitus 7 sensus mundanus lacerantes simul et vientes. qz vitica fm Isido. 17. ethimo. dicitur ex eo q̄ tact⁹ eius vit corp⁹. Hec igitur vitice si p̄mittantur crescere 7 inualescere sup̄grediuntur vitā hominis et consciam incultam reddūt. Ideo in reseccatione talium viticariū non expedit esse pigrum. Est aut̄ hic notandū q̄ triplici de causa vita hominis agro cōpatur. Primo qz fruge fruitur dū vexat. Scdo quia ab aue tollitur dū versatur alias colligitur. Tertio qz odore fungitur dum sulcatur. **B.** Primo dico q̄ vita hominis fruge fruitur dum vexatur 7 colitur sicut ager 7 non aliter. Prouerbi. 24. Prepara foris opus tuū. 7 diligenter exerce agrum tuum. Videm⁹ enim q̄ propter hoc terra siue ager sulcat⁹ vt herbe prius nociue eradiceat 7 superiores p̄tes arefacte humectent 7 semina in ea obedientialiter admittant. Sic deus sinit eccliam p̄secutiōib⁹ impugnari. vt concupiscentie radix reseccet. vt humore sue gratie p̄pter tollerantiam vberius irriget. 7 vltimo vt eius p̄ceptis facilius obediat ex q̄ bus segetes meritoz 7 mercedes crescunt. Hec quidē sūt cause quare de⁹ sanctos suos 7 eccliam p̄mittit aliquoties p̄turbari. **C.** Scdo dicit vita hoīs agro comparatur. quia ab auib⁹ colligit dū x̄satur. Dicit nāqz Albertus de vegetabilib⁹ q̄ vnus cuiusqz agri bōi nobilitatem 7 valorem dupliciter poteris experiri. Primo si post vomerem agricola plures aues admittat. Secūdo si redolenti odore sapiat. Sic moraliter vnus cuiusqz vita dupliciter expitur si p̄fecta sit. v3 si post araturā agricole. i. post passionē 7 p̄secutiōes: aues. i. diuinas consolatiōes admittat: 7 p̄ impatiāz nō murmurat s3 per ḡfraz actiōnes se eleuet 7 diuina bñficia contēpletur. **D.** Tertio dico q̄ vita hominis agro cōpatur quia odore fungitur dū sulcat⁹. Vñ si ager debeat esse p̄fectus oportet q̄ bñ sapiat. Sic homo moraliter loquendo. vt v3 odor bone fame sue a p̄ximis p̄cipiat. De cuius odore d̄ Genesis Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Et potest esse vox xp̄i. de quo libet xp̄iano interius bone vite 7 exterius bone fame. Hīs igitur de causis vita hominis boni agro comparatur. Grate igitur 7 serite agros vfos vt fruges habere possit vt habetur Gen. 47. q. diceret alio modo nō est nobis acquirere fructus vel fruges nisi agri sint be

ne culti. vt textus dicit. quintã ptem regi dabitis quattuor reliq̃s
 pmitto vobis &c. Sequitur in textu. Et maceria lapidum destructa
 erat. An̄ Bernar. Maceria lapidũ i agro vel vinea destructa iacet cũ
 incepta virtutũ mentia quis negligens construere perdit. quia secun
 dũ Iſido. 15. ethimo. Maceria est paries longus quo ager vel vinea
 sepitur: sed hec diruta iacet quando quis virtuosã vitã inchoat: s; nõ
 consumat scõm Bernar. An̄ hoc modo loquitur Aug. lib. confessio
 num. Cũ deliberarẽ vt seruirem deo meo mecum contendebar. & in lõ
 gum trahens a meipso dissipabar. Melius tamẽ iudicis meo potest
 dici q̃ macerie extiores sensus sunt. qui positi sunt exteriorẽ munis
 tiones homis quas cum homo negligit fortitudo exterior cito cadit
 Sic loquitur dñs Esa. 5. de vinea domus israel. Diruam inquit ma
 ceriẽ eius & erit in conculcationẽ demonũ q̃ intrinsecus est. s. mēs
 & aia. diruã in quã. i. dirui pmittam. E. Quantum ad secũdũ dicit sa
 piens. q̃ cũ vidissẽ posui in corde meo &c. Cum vidissẽ sup. quod p̃di
 ctũ est de stultitia hominis pigri: vel de pigritia hominis stulti: pos
 sui in corde meo & exemplo didici disciplinam. videlicet ne simile mi
 hi contingeret. Et hoc valde expedit in corde ponere: vt scz & bona &
 mala videantur. Ista vt refutantur. Illa vt imitent. Illi enĩ i corde
 suo ponũt que audiunt q̃ per radicationẽ pfundã in memoria efficiũ
 tur disciplinati. An̄ xp̃s signanter informans suos discipulos quare
 debet esse sapiẽtes dicit sic Luce. 9. Ponite igit̃ in corde ṽro fmões.
 Et signãter dicit i corde. q̃ x̃ba nõ sũt ponẽda supra cor. sicut illi faci
 unt q̃ tm̄ i superficie delectãt s; itr̃sec? nõ recludũt. Et pp̃ hoc nõ effi
 ciunt sapiẽtes & sensati s; magis fatui q̃ ad minimũ motũ tẽtatiõis
 q̃cqd̃ p̃us viderint & audierint tũc recedit. An̄ Ezech. 8. Ascendũt cog
 itatiões supra & cogitabit cogitatiões pessimas: s; ad hoc cauẽduz
 dicit sapiẽs. P̃posui i corde meo. F. Quãtũ ad. 3. dicit sapiẽs. Usque
 quo piger dormies &c. i. delitijs vacas & vitã negligis & ci? breuitatẽ
 nõ p̃sideras. Sequẽt. Paululũ dormitabis. An̄ Alexã. de laudib? dis
 uine sapie. lib. 2. de breuitate hul? vite dicit sic.
 Curfus aque labor est vite mare mortis imago.

Que sorbet puncto tempora multa breui.

Ex q̃ igit̃ voluptas hul? vite tã celerẽ h̃z finẽ expedit p̃ p̃niam ab ea
 resurgere. Et cũ factõ Job lugit de p̃cari. dimitte me dñe vt plangaz
 paululũ dolorẽ meũ &c. Nisi enĩ p̃ p̃niam excutias voluptatis segni
 eiẽ celerẽ quũ morte p̃uẽtus fueris i futuro pauperis. Et hoc ẽ q̃ di
 ter. Et veniet tibi q̃si cursor egestas &c. vbi quartũ p̃ncipale tangit.
 B. Quãtũ igit̃ ad. 4. dicit sapiẽs. & veiet tibi q̃si cursor &c. q. diceret.
 Cũ magna festinatioẽ veniet tibi cito egestas & medicitas q̃si vir ar
 matus. q̃ paup̃tas q̃ in futuro erit inuariabilis ẽ: sicut vir armatus
 Sicut glo. interlinear; dicit supra cap. 6. vbi idẽ habet text?. Quãtũ
 cũq; enĩ paupes sim? ihac vita s̃p̃ in spes restat acquirẽdi s; tũc nõ
 inueniet p̃ qd̃ paup̃tati subuentiã s; i misia s̃p̃ erim?. Et idẽ bonũ est
 q̃ s̃p̃ p̃ oculis habeat fragilitas vite n̄se simul cũ paup̃tate quã in
 currere possemus in futuro si negligentes essemus circa vitã nostrã
 in presenti seculo.

Gloria dei est celare verbum. et gloria regis inuestigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum. et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento. et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis. et infirmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege. et in loco magnorum ne steteris. Ahe lius est enim vt dicatur tibi ascende huc. q̄ vt humilieris corā principe. Que viderunt oculi tui ne pferas in iurgio cito: ne postea emendare non possis cū de honestaueris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo. et secretum extraneo ne reueles ne forte insultet tibi cum audierit. et exprobrare nō cesset.

¶ Post q̄ sapiens ostendit. a quibus temperatus et fortis se debet abstinere. In parte ista declarat in quibus vir prudens se debet exercere. Parabole autem que ab isto loco vsq; ad finem libri habentur vsq; ad tempus Ezechie in copulate fuerunt: sed postea ex eius industria fuerunt simul collecte et in hoc libro inserte secundū quod text^o dicit. Hec quoq; inquit parabole salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis iude. Diuiditur hoc capitulum in quatuor partes quia Primo nāq; docet quomodo vir prudēs scientia decoratur. ibi. gloria dei est celare verbū etc. Secundo q̄ prudentia dilectione cōseruatur. ibi. gratia et amicitia liberant etc. Tertio q̄ p sapientem amicus non vexatur. ibi. subtrahē pedem tuum de domo proximi tui etc. Quarto q̄ per prudentem inimicus non lassatur. ibi. si esurierit inimicus tuus ciba illum etc.

Prima pars in quatuor diuiditur. quia Primo exemplariter diuinitatis silitiam commendatur quia in xpo sub humanitatis specie occultatur. ibi. gloria dei est celare verbum etc.

Secundo incidentaliter ministerium declaratur: quia in virgine carente crimine deitas incarnatur. ibi. aufer rubiginem de argento et egredietur. etc.

Tertio specialiter ingenium reprobatur quia sine lumine naturali hec sanctitas inuestigatur.

ibi. ne gulosus appareas coram rege etc.

Quarto singulariter eloquium cōdemnatur per quod christi de virgine natiuitas demonstratur. ibi. q̄ viderūt oculi tui ne pferas etc.

A. Quantum ad primū dicit sapiēs. Gloria dei est celare verbum etc. s. i hoc appuit xps sapiēs et prudētia glōsus q̄ x̄bū deitatis sub hoīe celare voluit et incarnatiōis sacramētū vt diabolo celaret. Quā x̄bus caro factū ē secreta vsq; et sine tumultu iactātie. Quā cū fili^o dei eēt q̄ naturā non tñ vt nobiles inuidiales qui gloria parentū sēp obstrepūt:

sed cum silentio venit et oem gloriam occultavit quia dum medium silentiu tenerent omnia et nox in suo cursu iter perageret. in cuius si guram habetur. iij. Regum. xix. q. quando dñs voluit ostendere pphete incarnationis modū. Cum esset egressus et staret corā domio ecce dñs transijt et spiritus grandis et fortis subuertens montes et conterens petras ante dñm. non in spiritu dominus et post spirituz cōmotio non in cōmōtione dominus: et post cōmōtionez ignis: non in igne dominus. et post ignem sibilus aure tenuis et ibi dominus In signum q. filius dei venturus in carnem non per formā iactantie magne non in splendore deitatis perlucide: sed in paruo sibilovocis humilime: qua dictum est ecce ācilla domini. secreta ingressus est vterum virginalem vt ipse vere dicere posset illd Job. 4. Porro ad me dictum est verbum abscondituz. et furtiue suscepit auris mea venas susurij eius.

¶ Sequitur in textu. Et gloria regū inuestigare sermonem ⁊ cetera Gloria in q. regum est manifestare et inuestigare et per fidem cognoscere qualiter celum sursum et terra deorsum. id est qualiter natura diuina semper manet apud patrem et terra deorsuz. id est natura humana in mundo. et tamen quod vna persona existit duabus naturis subsistat. Sequitur in textu. Et cor regum inscrutabile. i. amor trinitatis et triū personarū diuinarū ad genus humanū: per quod volēbāt: ista fieri tantus est q. comprehēdi non pōt et ideo inscrutabilis **B**. Quantum ad secundū dicit sapiens Aufer rubiginem de argento. ⁊c. Id est peccatū originale inueteratum de argento. i. de virgine p. sanctificationē non per cōceptionē secundū Alexandū super ps̄m. quia non potest auferri nisi quod aliquādo inuit (hoc scdm opinto nem impugnantiū immaculatuz virginis conceptum dictum est) et egredietur vas purissimū et mundissimū ad filiū susceptionem.

¶ Sequitur in textu. Aufer impietatem de vultu regis. id est tūc auferitur austeritas impietas crudelitas et vindicta per incarnationē de vultu regis christi quem prius exercuit circa mundū propter peccatum primi parentis.

¶ Sequitur in textu. Et firmabitur iustitia thronus eius sm humanitātē: propter clementiā et pietatē. Dicit em Aristote. q. sanctius est regimē quod a viro bono prouenit q. illd qd regitur ab optima lege: q. lex iustissima rigida est: homo autē naturaliter māsuetus est. Moraliter ante aduentū xpi mūdus vel genus hūana lege quadā iustissime regebatur que ppter demeritū primi parētis satis rigida fuit. Quapropter cōpassione duct⁹ xpus homo est factus vt deinceps nō lege iustitie sed viro clementie subiiciamur: et legē ci⁹ tneamus: q. sic regnū eius nec celeste nec terrestre auferri pōt de cetero Ps̄ou. 20. Mis et veritas custodiūt regem: et clemētia roborabit thronus ei⁹

C. Quantum ad tertiu dicit sapiens. ne gloriofus appareas corā rege ⁊c. Id est ne queras tibi gloriā vanā presumendo de posse tuo qd possis ratione aut ingenio proprio attingere ad cognitionem prefasti regis: qualiter videlicet sit rex factus sm humanitatem

¶ Sequitur in textu. Et in loco magnorū ne steteris. i. non imiteris

vanitatē mundanorū qui sepe de hoc scire se iactant quod nesciunt.
 Sequitur in textu. Melius enim vt dicatur tibi ascende huc ꝛc. id ē
 melius est tibi vt per donum fidei ascensus tibi concedatur ad cogni-
 tionem huius miserij q̄ pprio innixus ingenio ī iudicio humiliteris
 coram p̄ncipe. An̄ Augu. in sententias P̄rospi propōne. 38. quia ꝓ
 solam humilitatem ad sublimia gradus est ascendendi ideo incedit
 humana natura per fidem vt fide mereatur quod credit. Alias enim
 dum putat ascendere caueat ne p̄cipitetur. An̄ de P̄hronesi puella
 dicit Anticlaudianus ip̄am resupinam cecidisse dum sua luce confi-
 sa celestia arroganter ascendēs secreta scrutaret : ꝛ nisi comes p̄u-
 dentia eā brachij fidei erexisset exanimis facta fuisset. An̄ dicit sic.
 Post q̄ virgo dei solum sedesq̄ supernas.
 Ingrediens voluit noua prelibare videndo.
 Ostendit splendore oculos mentemq̄ stupore
 Percussit nouitas ideo deficit in illis
 Visus et interior mens caligauit ad illos.
 Et cito precipitem pateretur lapsa ruina
 Hi socia occurrens manibus complexa cadentem.
 Sisteret ꝛc. Subdit.

Curatio nihil affirmat cui sufficit ipsa.

Credulitas socia fidei ratione remota.

In huius figuram habetur. iij. Regū. i9. q̄ cum propheta videret ea
 que sibi demonstrata fuerant de sibilo aure tenuis. i. sacramēto icar-
 nationis xp̄i cognito statim vultū operuit palio: et egressus stetit in
 hostio spelunce. **D.** Quantum ad vltimum dicit sapiens. Que vide-
 runt oculi nō proferas in iurgij cito ꝛc. i. que viderunt oculi tui ꝓ fi-
 dei cognitionē ne proferas in iurgio sup. coraz hereticis vel ne dispu-
 tes cum eis de articulis fidei: ne forsan ponas eos in errore ꝛ nō po-
 teris eos reuocare cum volueris. Et hoc est qd̄ dicit textus. Ne post
 ea emendare non possis cum de honestaueris amicum tuum. i. prox-
 mum tuum non poteris emendare. Sequitur in textu. Causam tuā
 tracta cum amico tuo. i. rationem de hīs que ad disputationem per-
 tinent tracta coram amico. Hic vocat amicum. scientie amorem
 vel scientie amatorem. Sequitur in textu. Et secretum extraneo ne
 reueles. i. laico. sequitur ne forte insultet tibi cuꝫ audierit ꝛ exproba-
 re nō cesset. Dictū est autē in p̄nti lectione aufer rubiginē de argēto
 ꝛ egredietur vas purissimū. Illud vas purissimū fuit ꝛ est beata vir-
 go ꝛ hoc specialiter ꝓpter tria. Est enim quoddaz vas liquoris su-
 scepiuꝫ vt cyphus. Aliud est vas luminis cōseruatiuꝫ vt lāpas.
E Aliud ē vas a maris periculo p̄tectiuꝫ sicut nauis. **E.** Primo bea-
 ta virgo vasi coparatur liquoris susceptiuo quia ipsa primo meruit
 liquorem spiritus sancti suscipere (quem totus mūdus recipere non
 potuit) ꝛ in suo vase fictili continere per cuius gratie repletionē di-
 gna fuit absq̄ violatione pudicitie concipere dei verbum. Dicit enī
 Alexander de laudibus diuine sapientie vnum mirabile multum: q̄
 si vasi repleto supponatur cathena liquor non effluit sed vtrūq̄ ma-
 net simul vnde dicit,

Stillula non manat a vase liquore repleto.

Si fuerit leui missa cathena manu.

Nam liquor exurgens per aperta foramina sursum

Tendit dum ferrum cedere cogit aquam.

Per vas repletum aqua: id est gratia et castitate intelligo virginem benedictam que assumpsit aquam sanctam in vase fictili. Numeri. 5. Cathenam vero qua in unitate pacis eterne lima celestibus copulatur christus est: de qua dicere potest virgo maria. illud Actuum vigesimooctauo. Propter spem enim israhel cathena hac circumdata sum: quam sic recepit in benedicta incarnatione ut filium dei in se concluderet et liquor pudicitie non efflueret per concupiscentie carnalis voluptatem: quod valde mirabile fuit secundum quod admirative conqueritur iheremias. vigesimo secundo capitulo dicens. Nunquid vas fictile absque omni voluptate? quasi diceret. Mirum est quod vas utrius muliebris plenum esse feru et tamen sine omni voluptate cum sit fictile. **F.** Secundo beata virgo est vas luminis conseruationum. Dicit enim Albertus super Dionysium de diuinis nominibus quod virginem sine lesione concipere lucide claritatis et claustrum virginum stractura imaginale satis est: sed quod in exitu pueri per natiuitatem maneat eadem integritas que prius in conceptione fuerat incomprehensibile est a natura. Virgo vero beata tanta pudicitie claritate fuit predata ut non solum christum in ea sine libidinis corruptione ingredi sineret per carnis assumptionem. verum etiam egredi per munditie consimilis conseruationem. Juxta illud quod de ea dicitur. Ecclesiastici. quadragesimo tertio. Sol in aspectu annuncians in exitu vas admirabile: opus excelsae. quia tanta luce claruit in exitu quanta prius conserauerat in conceptu. Et ideo per aspectum integritatis quem monstrauit in exitu et natiuitate filij facta est vas admirabile et opus solius excelsi per pudicitie claritatem.

G. Tertio et ultimo beata virgo dicitur vas a maris periculis protectiuum. Ipsa enim tanta fuit et est meriti ut omnes in se confidentes sufficiat transportare. Unde Isa. secundo. Non est finis possessionum eius pre cunctis vas desiderabilibus a fluctibus maris huius mundi protegitur? et ad terram promissionis et delicias paradisi pducentibus.

¶ Lectio. clxv.

Gratia et amicitia liberat: quas tibi serua: ne exprorabilis fias. Abala aurea in lectis argenteis: qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita fulgens qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus niuis in die messis. Ira legatus fidelis ei qui miserit eum: Animam ipsius requiescere facit. Flusbes et ventus et pluuie non sequentes. vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps et lingua mollis confringet duritiam.

Postquam sapiens superius ostendit quod prudens silentio decoratur hic ostendit quod per prudentiam dilectio conseruatur. Et secundum hoc diuiditur hec pars in quattuor. quia Primo docet quod sermo prudens debet tempore conuenire. ibi. gratia et amicitia liberant quas etc.

Secundo quod cautus semper prouidet dispositum inuenire. ibi. in auris aurea et margarita fulgens etc. Tertio quod rarus verbis solet fideliter deseruire. ibi. sicut frigus niuis in die messis etc. Quarto quod sermo rarus habet furorē delinire. ibi. patientia lenietur princeps et lingua mollis etc. **B.** Quantum ad primum dicit sapiens. Gratia et amicitia liberant quas etc. Vult dicere quod sermo prudens volens amicitiam comparare oportet. quod tempore suo. i. congrue proferatur. Et talis sermo sic ornat per decorem quemadmodum malum aureum ornat cubile. vtendum est ergo sermone moderato et conuenienti duplici de causa. Tum quia amicitiam non offendit. Tum quia sapientem loquentem ostendit.

A. Unde Pythagoras in preceptis suis cuidam petenti / quomodo inter homines amicitiam seruet? Respondit. serua inquit silentium donec loquendi necessitas incumbat. Hec quicquid dixeris nisi quod oportu-
B. num nosti nec finem conclusionis preuenias respondendo. Illa namque singula ad amicitiam prouocant: postquam amicitiam firmam parant. Unde Ecclesiastici. 28. de tali dicitur. Sapiens in verbis amabilem se facit. et per oppositum temerarius in verbo odibilis. Quantum ad secundum dicit sapiens. In auris aurea et margarita fulgens et cetera. Vult dicere quod prudens in verbis non solum debet sermones temperare secundum tempus opportunitatem: sed secundum auditus sui dispositionem et qualitatem. quia sicut anulus ornat aurem cum margarita inserta: sic decorantur verba doctus si auditori beniuolo communicantur. Nichil enim tam bene dici potest quin indispositum auditorem offendat. Nam musica quam tunc in se plena sit modulis si coram lugente aut somnolento fiat contemnitur statim: quia dispositio auditus cum audita re non conuenit. Et ideo tristitiam potius atque offensam efficit quam solamen. Musica in luctu importuna est narratio. et qui narrat verbum non attendenti quasi qui excitat dormientem de graui somno. Tum dormiente loquitur qui narrat sulto sapientiam. Et ideo necesse est quod prudens loquens simul et conuenientiam temporis et auditoris dispositionem consideret. quia quantum valeat bona dispositio in audiente. apparet ex verbis Augustini decimo confessionum. Quot cum multis annis heresi pestifera macularetur subito sic dispositus est. ut cum ante oculos positam auctoritatem legeret induimini dominum iesum christum et carnis curam ne feceritis. statim quasi infusa luce securitatis ab eo omnes tenebre dubitatis effugerunt.

C. Quantum ad tertium dicit sapiens. Sicut frigus niuis in die messis. et cetera. Vult dicere quod sicut in locis valde frigidis vel feruidis sic est in palestina nix autumnali tempore refrigerat messorum. sic nuncius bonus et prudens in verbis estum sollicitudinis temperat. Et hoc est quod dicit Textus hic noster. Animam illius requiescet

Proverbiorum Salomonis. cap. 25.

facit Prover. 25. Aqua frigida anime sitienti: nūcius bonus de terra longinqua. Quod pro tanto dicit quia ille qui secreta sua nuncio fideli et verbi discreto cōmittit non habet sibi cauere de reuelatione secreti. Et ideo speli gendi sunt nunciij taciturni: qz nunciij loquaces et presumptuosi sunt ventus et nubes et pluuie nō sequentes. quia si diceret quis tales habeant ventum presumptionis et iactantie nō tamen sequentur nubes et pluuie. quarti Reguz. iij. Non videbitis ventū et pluuia videlicet simul iactantibus se et pomposis.

Quantum ad vltimū dicit sapiens. Patientia vincit p̄ceps et. quia lingua placibilis lignū vite et que immoderata est cōteret spiritum. narrat Eul. Sellius de Socrate lib. ij. q. semper moderatissimi lingue fuit in t̄m̄etiam q̄ inter verba contumeliosa in caput eius coniecta visus est aliquando immobilis non solum lingua sed etiam toto corpore ore simul et oculis in vnū per locum tempus coniectis quasi amens a corpore cecidisset: sciens q̄ patientia vincit malitiam et lingua seu responsio mollis frangit iram Prover. 15.

Collectio. clxvi.

Elinuenisti comedere quod sufficit tibi. ne satiatus euomas illud. Subtrahere pedem tuū de domo proximi tui. nequādo satiatus oderit te. Faculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximū suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie et amittit palliū in die frigoris. Acetum in nitro qui cātat carmina cordi pessimo. Sicut tineā vestimento et vermis ligno ita tristitia viri nocet cordi.

Post q̄ sapiens ostendit q̄ per prudentem dilectio conseruatur. Sic ostendit q̄ per sapientem. amicus non vexatur vel sic.

Post q̄ sapiens ostendit q̄ per prudentiam dilectio cōparatur. Hic ostendit q̄ per solertiā eadē conseruatur. Et secūdū hoc diuiditur hec pars in tres. secundū quod tria tangit: per que amicitia dissoluitur a quibus vir sapiens post comparatam sibi amicitia d̄z abstinere.

Primū est d̄ dilectione amicitie modicū curare. de hoc ibi. Mel inuenisti comedere qd̄ sufficit et. Secūdz est dissipato federe amicū defraudare. de hoc ibi. Faculum et gladius et sagitta acuta. et. Tertium est pro leui facinore furorem suscitare. de hoc ibi. Sicut tineā vestimento et vermis ligno et.

Abistis vir prudens debet per solertiā se abstinere.

Prima pars habet vnum exemplum.

Secunda pars habet quattuor exempla

Tertia pars habet duo exempla.

- A.** **A** Quantū ad primū dicit sapiens Mel inuenisti comede et. Vult dicere q̄ si mel bone amicitie inuenisti comede q̄sufficit. i. moderate fruerere ea: et nō sis nimis importunus intēdendo semp tuo cōmodo. **C**ausa autē quare comparat amicitiam melli triplex est. **P**rima q̄ sicut mel nimis sumptuz p̄ nauseaz cito ledit ita amicitia **S**ecunda quia sicut mel igne coctū dulcedini sue cedit ita amicitia. **T**ertia quia cū mel pascit gustum. sensus perditus redit. **P**rimo dico q̄ amicitia melli comparatur quia sicut mel nimis sumptum. per nauseam cito ledit. vnde **Macrobiius. iij. Saturnalium** Sicut suauia vina in abundantia magna sumpta inebriant. sic vicia excessiue sumpta cito satiant et horrorem stomacho generant. Sic est moraliter de omni amicitia mūdiali: q̄ si debeat absq̄ abominacione feruari: oportet q̄ non sit nimis onerosa illi cui prebetur amicitia: quia amicitia cū onere cito satiat sc̄oz q̄d textus explanat **I**deo dicit mel inuenisti comede q̄sufficit tibi ne forte satiatuſ euomas illud. **B.** Et est notandū q̄ non solū. hic instruit beneficiā recipientē. ne sit onerosus amico propter abominacionem sequentē. sed etiā informat beneficia conferentē. ne videlicet sit tantū preceps in principio ad beneficia conferenda vt postea continuare non possit et cogatur p̄ verecundia amicū suum euomere. et eius cōtuberniū detestari **E**x parte autē recipientis sic intelligitur textus. Mel amicitie inuenisti comede. id est fruerere eo moderate. ne forte amicus fatigat⁹ de te tu supple cogaris euomere. i. perdere eius amicitia. quia optia est aicitia q̄n̄ est modicū onerosa: **E**t q̄ sc̄oz vtrūq̄ modū possit exponi textus ostendit. **S**ubstrahē inquit pedem tuū de domo proximi tui et. **U**n̄ spiritualiter est sūme cauendū ne de beneficijs hui⁹ mundi nimis recipiamus ne abominemur in fine: q̄ mel mundialis amicitie habet amaritudinē sequētē. **E**t ideo ab eo est necesse abstinere et maxime quo ad excessum si finaliter in deo voluerimus eē felices **I**n cuius figurā **Leuitici. iij. d̄.** **D**is oblatio que offertur dño absq̄ fermento fiet: nec quicq̄ fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Mel cum fermento est amicitia mundialis que semp amaritudinem h̄. **E**t ideo q̄tum est possibile op̄za cultoribus dei iugiter euitari ne vltra sufficientiā admittatur.
- C.** **S**ecundo dico q̄ mel a nicie cōparat sue amicitia melli: q̄ sicut mel p̄ ignē decoctū dulcedini sue cedit: verus em̄ amor citius perdit dulcedinē proprie quietis p̄ tribulationē q̄ sibi dilectum gutter cruciari permittat. **P**otius em̄ eligit prop̄ priuari solatio q̄ persecutionem pro socio declinare. **U**nde de amicitia **h̄a** exponi p̄t illd̄.
- D.** **E**xodi. xvi. Gustus eius quasi similis cum melle. **D.** **T**ertio amicitia melli cōparatur q̄ cum mel pascit gustuz perditus sensus redit. vñ **Macrobiius Saturnaliū** vbi supra pbans q̄d mustum nō inebriat sicut vinum: dicit sic dulcedo iqt̄ ebrietati p̄traria est q̄satis docet experientia medicorū. **H**ū quidē inebriato vomitum prouocātes statim porrigunt mel cū pane vt vini fumum qui remāsit in ventris expellant. **P**er ebrium moraliter intelligi eum qui vsum rationis amittit p̄ nimia repletionē delectationū et huius mūdi voluptatum: et nihil sapit de xtutib⁹ quas ratio persuadet. **H**orū ratio et

fenſuum reductio non pot fieri melius q̄ per amicitia. Sepe eſt ubi
 argumenti demōſtratio non concludit: crudelitas amicitie pſuadet
 Et iō optimū eſt indurari in malo ſalrē amicitia cū bonis p̄here. **Itā**
 nihil tam durū t̄a in natura rigidū quin ſi frequēter exponat calorē
 celeſtis corporis ſolis ſc̄z. ex eo colligi poſſit aqua ſin q̄ experit̄ia doc̄z
 Sic nullus tā obſtinatus nullus tā rigid⁹ in pctis quin ſi iungat a=
 micitia viro celeſti ⁊ ſibi cōuerſet quin aliqñ flectet: q̄ ſicut corpa ce=
 celeſtia ſupponunt terreſtrib⁹ vt ea imitant: ſic boni viri in ecclia ſin
 ⁊ virtutibus exaltant non ſolū propter p̄pū comoduꝝ ſed etiā vt ſuo
 exemplo perluceant inferiores ab errore reuocēt Deuteronomij. xi.
Conſtituit eū ſuper excelsaꝝ terrā: vt comederet fructus agroꝝ ⁊ ſua
geret mel de petra Mel de petra eſt mel dulcedinis deuotiōis et cō-
tritiois Mel deſiderabile proprie cognitionis de petra criminalis
indurationis. E. Quantū ad ſc̄dm dicit ſapiens ſaculum ⁊ gladi-
us et ſagitta acuta. ⁊c. Vult dicere q̄ prudens diſſipato federe amio
cum nō defraudat. Talem quippe defraudatorem cōparat.
Denti putrido. Pedit laſſo ſue lapſo.

In die frigoris priuat⁹ pallio
 Aceto in vitro alias in nitro.

Primo cōparat denti putrido cui cū q̄s innititur comedēdo maxil
 las ſuas offendit: ſic ficti amici et falſi q̄ ou amioꝝ p̄ adulationē vi=
 dent⁹ inſiſtere iuxta vulgare modū loquēdi: velut dentes cū interius
 ſint putridi ſi ad eoz examē deuentū fuerit in neceſſitatē articlō ſtat⁹
 p̄fringunt. vñ Aug. in glo. ſup illo v̄bo dens putridus et pes laſſus
 ⁊c. Heceſt ſūma infidelitas (q̄uis cōſucta) ipſum in a=uerſitate de=
 ſerere cui pu⁹ in p̄ſperitate adheſiſti. Tales nō ſunt bōi viri nec pru=
 dentes q̄: boni fortiffime ſp̄ſtant et amicitia in vtroꝝ ſtatu ſp̄cōfer=
 uant. dicit Albert⁹. 22. de alalib⁹ q̄ leo fortiffimos dētes h̄z nō ſolū
 rōne fortitudinis p̄pe verū etiā cōſimiles effect⁹ ⁊ efficacie **Ūñ dicit**
q̄ ſi dens leonis ille q̄ canin⁹ vocat⁹ in collo pueri ſuſpēdat nunq̄ ca
dēt ei⁹ ⁊ ab oī infirmitate dentiū et putrefactiōe fortes ⁊ ſecuros fa
ciēt. iuxta illō Deutero. 34. Dētes ei⁹ nō ſunt moti de loco ſuo. Sic
boni viri nō ſolum ſunt i amicitia cōſtantes rōne p̄prie cōditionis:
ſed etiā rōne effect⁹ cōſimilis quē cauſant i alijs. Ūñ quis hō fuerit
ad inſtantia diſpoſit⁹ p̄ natura ſi tñ tēpeſtiue amicitia viroꝝ con
ſtātiū p̄fruat cōſimilē fortitudinē amicitie trahet ab eis: vt de dicit
poſſet de eis. illō Iohē. lib. 1. Dentes eius vt dētes leonis molares
ei⁹ vt catuli leoni. i. amici p̄ſtā tñ viroꝝ p̄ p̄uerſionē eoz efficiū ſta
biles vt dentes leonū. F. Sc̄do p̄parat fictū aicū pedit laſſo. q̄ i via
lubrica p̄gens quātō p̄fundi⁹ ponit pedē tāto labi⁹ citi⁹ totū corp⁹
ſi v̄o tñ ſup̄ſicialit̄ incedat h̄nt faci⁹ pedes ei⁹ remedia euadēdi **Et**
lō de viro pudētī q̄ ſup̄ſicialiter cū fictis et labilib⁹ tractat d̄r. Eſaie.
12. Semita i pedib⁹ ei⁹ nō apparuit. ſicut ſ̄ Ipomene narrat Quis.
lib. Metha. q̄ dum curſor velociffim⁹ eſſet veſtigū pulueris pedib⁹
eius nō adheſit tā ſup̄ſicialit̄ terram tetigit dum currebat Sic qui tñ
perit ſe amico falſo q̄to ā plus ſe p̄fundauerit tāto q̄uius collabēt.
Itā q̄tūcūq̄ ſup̄ſicialit̄ cū eo collocet vix euadet: ſed ſi ſe p̄fundauerit
abſq̄ dubio plabet **Hiereſi. 38. Viri pacifici tui diuiferūt te q̄ p̄ſide**

bas nimis iels Maximū ē est piculū cū eis nimis p̄sidentē tractare. **M**ā pes q̄diu vestit calceo nō tā cito ledit sicut cū ē nud⁹: sic q̄ aliq̄r velate tractat cū amicū hui⁹ mūdi et ligat affectōes et p̄cept⁹ sui cordis nō d̄nudit. non ita facilliter a falso amico ledit. Et iō signāter v̄f̄ Hierem. ij. **P**rohibe pedē tuū a nuditate. i. affectōes tuas nō facias videri palā pp̄ amicitia cuiuscūq̄. **S.** Tertiu erēplū de falso aīco ē q̄ q̄ sperat sup̄ infidelī q̄s q̄ amittit palliū i die frigoris q̄ tpe necessitat̄ nō manet multi em̄ sunt q̄ tpe claro prospitatis ⁊ fortunē circūdāt ho minē vndiq̄ pallo amicitie sed tpe necessitat̄ ⁊ indigētie fortunā disce dēte vix minimā palij p̄tē volunt dare q̄ tūc incipiūt excusatōes p̄tē dere q̄ facultates tā sint breues q̄ nō possūt iuuare. videntes Illud Hierem. **P**allium est nimis breue vtrūq̄ operire non pōt. Sic non dñt facere bōi et veri amici: sed s̄m q̄s figuram habemus Ruth. 3. de Obeth qui palliū suum. Ruth paup̄cule tpe sue paupertatis dimisit. **Q**uartū exemplū de amico ficto est q̄ cōparat̄ aceto in vitro aīas in nitro quīs em̄ pulcherrimū appareat pp̄ vas amarescit tñ in gustu Sic ficti q̄ cantāt. i. loquunt̄ exteri⁹. **V**ba amicitie et carmina letitie inferūt tñ amaritudinē cū q̄s gustauerit de ipsis p̄ cōfidentia. **M**am q̄diu hō in prospitate est cantāt ei carmina adulationis: sed qñ incipiunt amaritudinē p̄ amico pati p̄ tribulationē statim incipiūt murmurare et āpl⁹ de eis nō curāt: ⁊ forsā si aliq̄ de secretis ei⁹ sciunt et illi co p̄palant. De illis aut̄ possum⁹ dicere morakr q̄ d̄ x̄po ad litterā dī ctū est. **Joh. 19.** **V**as erat aceto plenu sed cū gustasset noluit bibere. ⁊ tñ dicit pius. sitio. Sic multi sunt q̄ tpe prospitatis dicūt se sitire tribulationē p̄ amico vt affectus ei⁹ sibi possit patere sed cū gustauerit recusant bibere. **h.** **Q**uātū ad terrū p̄ncipale dicit sapiēs. Sicut tinea vestimēto. ⁊c. **T**inea em̄ paulatim totū vestimentū p̄sumit. Sic ira q̄ facillē nascit̄ cōsumit amicitia. **A**n nō est prudētis amicit. p̄ leui facinore furorē suscitare. q̄ sicut vestimentū sic comedet eos tinea. **E**t hoc est primū exemplū. **S**ecundum autē est: et sicut vermis ligno sic tristitia viri nocet cordi. et ideo nullus debet furorē cū amico v̄f̄ tristitia pro leui facinore suscitare.

¶ Lectio. clxxij

Sesurierit inimicus tuus ciba illū. si sitit da ei aquā bibere. **P**runas enim congregabis super caput eius et dñs reddet tibi. **V**lētus aquilo dissipat pluuias: et facies tristis linguam detrahētē. **M**elius est sedere in angulo domat̄is q̄ cū muliere litigiosa et in domo cōmuni. **A**qua frigida anime sitiēti. et nūcius bon⁹ de terra longi qua. **F**ons turbatus pede ⁊ vena corrupta: iustus cadens corā impio. **S**icut qui mel multum comedit nō est ei bonū sic qui scrutator est maiestatis opprimef̄ a gloria sicut v̄bs patiēs ⁊ absq̄ muroꝝ ambitu: ita vir qui non pōt in loquendo cohibere sp̄m suum.

Postq̄ sapiens superius ostendit q̄ per prudentem dilectio conseruatur. hic ostendit q̄ per prudentē amicus non vexatur nec emulus molestatur. Verum eius beneficijs supportatur. Et secūdu hoc diuiditur hec pars in sex quia Primo ostendit q̄ prudentum beneficijs hostes reuocantur. ibi. si esurierit inimic⁹ tuus ciba illum ꝛc.

Secundo q̄ bona facta emulis ad meritum approbantur. ibi. Et domini⁹ reddet tibi. Tertio q̄ emulis detrahere nobiles detestantur. ibi. ventus aquilo dissipat plumas ꝛc. Quarto q̄ biligues ne odiarur cum iustis fabulantur. ibi. aqua frigida anime sitienti ꝛc. Quinto q̄ qui nimis alta sapiunt hū non appreciantur. Ibi. sicut qui mel multum comedit. Sexto q̄ procaces in verbis a prudentibus reprobandantur. ibi. sicut vrbs patens ꝛ absq̄ muroꝝ ambitu ꝛc.

Quantū ad primū dicit sapiens. si esurierit inimicus tuus ciba eū ꝛc.

A. Quantum ad primum dicit sapiens. si esurierit inimic⁹ tu⁹ ꝛc. id est beneficia ei de temporalibus bonis tuis. Math. 5. Diligite inimicos vestros benefacite hūis qui oderunt vos. quaz auctoritatē p̄tractans. Chrysostomus Homelia. 13. dicit sic hoc inquit. Sextū mā datum est. Sicut enim in senario numero numerus perfectus est sic inimici dilectio summa dilectio est. Si enim iustum est inimicos odire deus te inimicum suum de gentibus nunq̄ cepisset in suā dilectionem. Sed qualia sunt ista beneficia que sunt emulis exhibēda? Certe si esurierit ciba illum. i. da et de temporalibus bonis tuis. S3 nunquid licet inimicum crucis sic diligere vt ecclesiastica beneficia ꝛ administrationes bonozū diuinorum et cōferantur. Nequaquā. Unde Chryso. Homelia. 7. super illud. Nolite sanctum dare canibus. Mā datum itaq̄ vobis est vt sic sitis misericordes ad malos vt de vestris temporalibus eis benefaciatis non de meis spiritualibus. Ad enī dicit deus. Cū misericordiā commendaret nobis exēplo celestis patris q̄ sp̄m̄ctm̄ descendere facit super iustos ꝛ iustos sed q̄ pluit super vtrosq̄ quasi dicat ecclesie prepositis. In prop̄is quidem id ē in temporalibus et corporalibus estote p̄i: in meis spiritualib⁹ prudentes et cauti. Et vtinam hoc omnes aduerterēt qui inimicos dei ad ecclesiastica beneficia promouent sub titulo pietatis. Ad hūc ergo sensum dicit sapiens. Si esurierit inimicus tuus ciba illum ꝛc.

Sequitur in textu. Prunas enim cōgregabis super caput eius: id est propter beneficia tua temporalia ei collata inflammabis euz ad opera pietatis.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens. Et dominus reddet tibi Albertus dicit in semita recta sic intitulata que aliter vocatur summa alchimie. q̄ Elyxij lapis si quis eo prudēter vtitur omnia metalla quātūcūq̄ vilia in aurum vel argentum miro modo transmutat. Sic patientia sine charitas quo ad remunerationem futuri premij conuertetur in aurum optimum. Et ideo viri prudentes expectates futuram mercedem non minus faciunt emulis q̄ si non odirētur ab eis. Sciētes alibi mercedem suam prudentem me fecisti mandato tuo. quia in eternū mihi est supple remuneratio pro merito quo inimicos diligo. **C.** Quantum ad tertium dicit sapiens. ventus aquilo

D

B

C

dissipat pluuias &c. Non solum est prudēs debet inimicis benefacere verum etiā in absentia de eis mala nō audire. Per mulierē enim litigiosam detractionē et rixam intelligit. vt sepe supius dictum est Hec tamen conditio est multoz modernoz quibusdā benefacere sed tamen per malā loquelā eis plus nocere. de quibus Proverb. xxvi Zabys suis intelligit inimic⁹ cum in corde tractauerit dolos Potius em̄ probatur amicitia per verba in absentia q̄ per beneficia in p̄sentia. Et ideo dicit Seneca q̄ principis amicitie est bñ loqui et ideo huiusmodi detractiones non sunt a pudētibus exercende nec a subditis audiende quod satis considerauit Augustinus quando in mēsa sua fecit scribi hos versus.

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam

Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

Et ideo dicit sapiens ventus aquilo dissipat pluuias. &c. Aquilo s̄m f̄sidorum. 13. Ethi. d̄f quasi aquā ligans et stringēs ne possit effluere: q̄ ventus ille gelidus est et siccus iuxta illud Ecclesiac. xliij. Ventus aquilo sufflauit et gelauit chrysell⁹ ab aqua. Sic viri prudentes et sancti nō solum in se mundi sunt et siccī ab om̄i lubricitate et inhonestate loquere verū etiā subditos a similibus debēt cohercere et si oporteat per discipline rigorem.

D. Dicit em̄ phus. 7. Politic. cap. 9. q̄ ad hoc q̄ ciuitas bene valeat oportet q̄ aeris flatum habeat qđ tunc optime fiet si vētus aquilonaris aut orientalis continue eā respiciat: quilliventī sunt ceteris salubriores. Sic moralit̄ valens cuius cōmunitati est bonus aer bōe fame et q̄ qlibet de consortio bonū loquat̄. Ad hāc seruandā conditionē prelati magno rigore suū aspectū semp dirigere debēt vt amor eo: semp stringat maloz verborum fluxum. q̄admodum per flatum aquilonis pluuiā impeditur Job. viij. Subito aer congelatur ī nubibus: et vent⁹ tandē fugabit eas. Figura de hoc habet Erod. 14. vbi dñs moysi loquitur. quō possent filiū israel trāsire versus terrā promissionis p̄ aquā rubri maris Unde dicit ibidem. Extendit moyses man⁹ suas et vēto magno flante abstulit fluxū aq̄ et ipsa s̄ si: collegit in vnum locum. vt filiū israel p̄ medium siccū preberet iter tutū Notat taliter tempestuosum et maxime impeditiuū filiorum israel ne possint ad celestem patriam proficisci est vitium detractionis. Dia em̄ vicia apparentiā quandā hñt delectationis Detractio vero nullaz. Vñ imaginatur Tullius. 3. de officiis sic de detractione dicens. Ita (inquit) est de detractore sicut d̄ sartore qui ab vniuscuiusq̄ siue vnoquoq̄ panno petiā vnā substrahit ex quib⁹ ramen nunq̄ vestē honestam sibi conluit q̄uis alioz vestes p̄ hoc multū deteriorētur. Sic detractor inuid⁹ multū nocet fame alioz et dū putat augere suā induit turpitudinē male vite. q̄ cū aliq̄s detrahīt alteri sibi nil accrescit. Sup̄ tales tēpestuosos deberēt. plati manū extendere et p̄ vehementē flatū correctionis publice fluxum restringere male lingue Hierem. 18. Ventus viens disperdet eos coram inimicis.

Videlz per manifestam redargutionem.

E. Quantū ad quartū dicit sapiens. Aqua frigida anime stitēti &c.

Vult dicere q̄ prudentes viri vt tollant a se occasiōē detrahēdi vel faciendi detractiōē vel audiendi de inimicis in p̄dicijs vel alijs tēporibus faciūt coram se aliquē legere de scriptura sacra vel de bonis moribus. Et talē nunciū vocant de terra longinqua qui de gaudijs celi ⁊ penis inferni legendo pronunciat. Et id ille nūciū comparat sicut frigide quia sicut aqua calorem excessu extinguit: sic talis doctor per ea q̄ narrat de terra longinqua inordinatū feruorem odij ⁊ quo detractio oritur consumit q̄ timorē inquit pdendi celestia ⁊ infernalia possidendi. vñ Deuterono. 1. Nunciij vehemētes terruerunt cor nrm. Sz aduertite q̄les debēt esse isti nūciū videlz doctores et p̄dicatores q̄ de terra lōginqua alijs nūciant viā vite Debēt nāq̄ esse.

In fama integri

In doctrina lucidi.

In loquela prompti.

F. Quantū ad primū dicit sapiens. Fons turbatus pede ⁊c. Vult dicere q̄ vir prudēs eligendo sibi doctorē vt sibi ipsi tollat occasiōē detrahēdi et cetera vicia declinādi non solū talē v̄ querere cui⁹ scia perspicua est et magna: nec solū illū cuius vita pro p̄nti est bona. sz talem cuius fama fuerit ab initio immaculata. Quantūcūq̄ em̄ sit hō iustus nūc si tñ ceciderit p̄us corā deo per lapsū publicū illa fama sp̄manet velut fons turbatus pede ⁊ sicut vena corrupta. q̄ sicut dicit Suidius de fastis fama mala tñ induratur in cordibus hōim cū inualescit q̄ etiā si falsa probaretur semp tñ diceret vera et semp diffamato cedit in opprobriū. Et a multo fortiori opprobrium semp manet vbi veraciter publicus lapsus fuit.

B. Quantum ad quintum principale et secundum diuisionis pretacte dicit sapiens. Sicut qui mel multum comedit. ⁊c. Vult dicere q̄ doctor electus a prudente non v̄ alta ⁊ obscura docē sed lucida que p̄nt faciliter p̄prehendi. Dicit em̄ Macrobi⁹ q̄ cibaria quāto magis trita tāto magis difficilis digestiōis sunt. Et rō est q̄ tritura sup nata re facit p̄dicta nec possūt ad inferiora stomachi vbi est locus digestiōis descendere. Sic oīa dogmata nimis subtiliter tradita minus p̄sumt. Unde cibus ille doctrine spiritualis talis v̄ esse vt ab omibus capi possit Reuera talis cibus est charitas dei Unde in ipsa exercē se debent doctores magni et simplices layci omittis subtilitatibus quibuscūq̄. Et hoc q̄ nunciū ecclesie iubet. Si videritis (inquit) dilectū nunciatis ei q̄ amore lanqueo Cañ. v.

Iste est cibus. illa est doctrina. et ille est nunciū.

H. Quantū ad sextū principale et tertiu diuisionis pretacte dicit sapiens. Sicut v̄bis patēs et absq̄ muroū ambitu ⁊c. Vult dicere q̄ tertia p̄ditio nunciū diuini est vel esse v̄ q̄ non sit procar in loquēdo q̄ sicut dicit Hugo sup Prover. 26. cap. Qui multa loquuntur cito p̄cipitant. sicut qui multū ambulāt cito claudicant: sic qui multū loquitur cito errat et sicut ille pedes offendit sic ille moraliter affectiōnē et inter hōies remittit et prouocat sepe odia iuxta illud Prover. 26. Claudus pedib⁹ et iniquitatē bibens qui mittit v̄ba p̄ nunciūz stultū. i. garrulū et fatuū in loquendo Lectio. cxxvij. cap. 26.

f

o

b.

b

Quomodo nix in estate et pluuie in messe: sic indecens est stulto gloria. Sicut auis ad alta transuolans et passer quolibet vadens: sic maledictū frustra prolātū in quēpiam superueniet. Flagellum equo et chamus asino. et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam. ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiā suā: ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedib⁹ ⁊ iniquitatē bibēs qui mittit verba per nunciū stultū. Quomodo pulchras frustra habz claudus tibiās: sic indecens est in ore stultorū parabola. Sicut qui mittit lapidem in aceruū Mercurij. ita qui tribuit insipienti honorē. Quomodo si spina nascatur in manu remulenti sic parabola in ore stultorum. Iudiciū determinat causas et qui imponit stulto silentiū iras mitigat.

Postq̄ sapiens superius ostendit q̄ verbosus doctor non est eligendus. Hic declarat q̄ si electus fuerit erit detestandus siue deponendus. Et secūdu hoc diuiditur hoc capitulū in tres ptes. quia Primo docet propter quas causas debeat deponi. ibi. Quomodo nix in estate ⁊ pluuie in messe ⁊c. Secūdo q̄ si se correctū afferit nō dz reponi. ibi. Sicut canis qui reuertit ad vomitū suū. Tertio reddit causam premissi videlicet q̄ verboso nō valeat silentiū imponi: qz cōmuniter illud vitium est incorrigibile Ideo motus a gradu dignitatis ista de causa nunq̄ dz restituit. ibi. Cū defecerint ligna extinguitur ignis ⁊c. Prima pars adhuc diuiditur in septem fm̄ septem in cōuenientia q̄ accidūt ecclesie per talē propter quē deponēd⁹ est. qz. Primo per doctorem fatuum ecclia diffamatur. ibi. Quomodo nix in estate ⁊ pluuie in messe ⁊c. Secūdo dura sententia ab eo leuiter p̄ mulgatur. ibi. Sicut auis ad alta transuolans ⁊c. Tertio lingue lubricitas in eonunq̄ tēperat. ibi. Flagellū equo et cham⁹ asino ⁊c. Quarto imprudēs extollit et false cōmendat. ibi. Non respondeas stulto iuxta stultitiā suā ⁊c. Quinto charitas proponit dū miser sublimatur. ibi. Claudus pedib⁹ et iniquitatē bibens ⁊c. Sexto statua colitur cū stult⁹ exaltatur. ibi. Quomodo pulchras frustra habz claudus tibiās ⁊c. Septimo ex causis pcludit q̄ stultus deponatur. ibi. Iudiciū determinat causas. ⁊c. B. Quāntū ad p̄mum dicit sapiēs Quomō nix in estate ⁊c. Vult dicere q̄ sicut nō bene cōueniunt ista q̄ tēporib⁹ indebitis applicant̄ se: nix in estate: et pluuia in messe: qz verūq̄ tempus deponestare videtur. Sic verbosus doctor et fatulus gradum in ecclesia dehonestat et sedat potius q̄ honoret. quia vba ⁊ doctrinā suā veritati tēporū nō applicat nec coapat sed idifferēter

spiritu suū profert. Unde Beda sup hunc locū Lū garrulo indocto ca
 thedra docendi tribuit: liquet vt p hoc ecclia infidelium psecutione fe
 datur. Et hoc cōiter puenit in ecclia. quia postpositis sciētib⁹ fatuū
 exaltantur. Dū enī ordinē considero planetarū. aliu ordinē in hīs re
 gionibus q̄ soli subiacēt pspitio q̄ in hīs q̄ supra sūt. In inferioribus
 quidē ptibus q̄ magis inferius situatur videlicet luna sub Mercurio
 ⁊ tñ quo ad valorē ⁊ luis cōicacionē pcedit: hunc ordinē ppostez
 esse pstat q̄a in supiorib⁹ scdm sui stat⁹ valorē exaltant. vt notat Au
 gust. li. de ci. dei. An ⁊ Satn⁹ p̄ est planetarū q̄a tā situ q̄ ordie cele
 sti p̄cellit. Morlaie ecclia militās sol terren⁹ d̄: q̄ quis aliquoties
 p vitā maloz tenebrosa dicat: eclypsim tñ nūq̄ patit in se ip̄a s̄ pch
 doloꝝ sub sole non inuenit ordo dignitatū ⁊ situs quē admodū in re
 gione supra solē in ecclia triūphāt. i. q̄libet hic fm sua merita nō ele
 uatur. nec exaltatur. quia reuera in nostra regione luna sub sole infi
 mū gradū tenet ⁊ ven⁹ supremū. Luna in q̄ illa de qua Eccliaſtici.
 dicitur quasi stella mātutina ī medio nebule: ⁊ quasi luna plena ī die
 bus suis sic effulſit in tēpoꝝ dei ⁊ v̄ per sciam ⁊ bonā famā. Et q̄ talis
 locū infimū tenet. Ven⁹ ⁊ voluptuosus eleuat. ⁊ talis depm̄it Mer
 curius. i. mercator exaltatur ⁊ talis deſc̄it: q̄ multa illicite dat ⁊ sy
 mōiac. De tali puerſo ordine ecclie n̄re. in comparatione ad eccliaz
 triūphātē p̄querit sapiēs. Eccliaſtes. x. Est malū qd̄ vidi sub sole q̄ſi
 p̄ errorē egrediēs a facie principis. Ppositū stultū in dignitate subli
 mi: ⁊ diuites sedere deorsum. i. sapientes ⁊ bonos. vidi seruos in eq̄s
 ⁊ p̄ncipes ambulantes sup terrā quasi seruos. Tales veneri ⁊ mer
 curiales multū fedant eccliam. B. Quantū ad scdm dicit sapiēs. sicut
 auis ad alta transuolans ⁊c. Vult dicere q̄ talis nō solū deponēs
 dus ex causa p̄missa: sed q̄ p̄talē etiā fatuū suū ex cōicacōis ex leuī
 fertur quod sūme est piculōsū subditis et maxie sibi. q̄ sup caput suū
 redit si n̄at hoc iniuste. Et ideo dicit sapiens sicut auis ad alta trans
 uolans ⁊c. Quis enī auis aduolet de nido ad nidū tñ reuertitur: sic q̄
 sine causa subditis suis maledicit su pueniet maledictio capiti eius.
 maledicentis. Et constat q̄ hec est conditio imptoz p̄latoz p̄cipiēs
 tium cito ⁊ sine causa maledicentiū quoz os maledictione plenū est
 amaritudine et dolo. Ad litterā oēs verbosi maledicunt ⁊ sine causa
 sed quia dilexit maledicionē vēiet ei. An̄ de talibus est sicut de illis
 qui gressus suos non considerant sed aliq̄ impingunt in lapidē ia
 centē in terra ⁊ statim culpā eoz lapidi imponit absq̄ deliberatōe
 aliqua maledicendo sed constat q̄ lapidi non est peius sed pedi ma
 ledicentis. An̄ Ecclia. 41. Maledicit impius ⁊ maledicit aiām suā ⁊
 paup̄ autē humilis ⁊ innocens nihil sensiet mali sed potius mai⁹ bo
 num: si tamē ppter reuerentiā ecclesie sustineat patiēter. Tūc de ta
 li illud Deuterono. 33. X̄ifica bitur. Conuertet dñs maledictionez in
 benedictionē. C. Quantū ad tertiu dicit sapiēs. Flagellū equo et
 cham⁹ asino ⁊c. Tertia causa depositionis fatui est ista q̄ lingue ei⁹
 lubricitas nunq̄ tempatur. Nā os equi flagello tunditur ⁊ os asini
 chamo: non sic de fatuo quia nūq̄ restringitur. Ideo comparatur pue
 ro. In cuius dorſo semper virga est. quia cum puer continue X̄beraē

B

C

Doutiter clamat nec potest se continere. sic fatuus non cessat garrulac
re clamado. Prover. 18. Virga in dorso eius etc. Sapietes ostendunt
sapiam et os stultorum confusio est. **D.** Quatu ad quartu dicit sapiens. ne
respondeas stulto iuxta etc. Vult dicere: non debet esse doctor: qui ta
fatuus est vt ex tollatur quando false comendatur. Quoadmodu e p
latus stultus et iactator: sui cui non est ridendum iuxta stultitia sua. i.
non est conformiter sibi respondendu p adulatione sicut per iactan
tiam suam requirit. Sed secundu stultitia est ei ridendu contrariuz
fm Hugo. per verba increpationis. Alias si comendaueris eu fm ia
ctantiam sua conformiter quantumcuq fuerit fatuus ppter predicta
se pudere reputabit. An li. 3. de nug. curialiu legitur queda dixisse
Augusto. opte argueris multe stultitie. dum adulatorib' potius q
tibi credis. Illi te deum dicunt et tamen asseris q ad necessaria tua re
uersus inuenis te homine miser et corruptibile. Sane diuinu aliqd
in te monstrabis si omnes istos qui deitati tue fraudulenter applaudunt
rapifacias ad tormenta. Quis deoz eis parit q per eos deceptuz
se pcepit: Patet ergo q ille stult' est indignus impio q a falsis adu
latoribus laudatus scienter eleuatur. Ecclesiastici. 7. Melius est a
sapiente corripit q decipi stultorum adulatione. quia sicut sonitus spina
ru ardetu sub olla. sic risus stulti. **E.** Quatu ad quintu dicit sapiens.
Laudus pedibus et iniquitate bibens etc. Vult dicere q deponed' e
stultus q: charitas postponit qn fatuus exaltat. Et id q no e ichoa
tum p charitate necesse e extirpari. Et q charitas postponat in ta
lu exaltatione onditur: q: claud' pedib' est. i. affectioib' et amore pfe
cto claudicat qui tale pmouet. Et iudicat bibet. qui p praua inten
tionem seipm refocillat. Claud' naq d' qui vna tibia flectit et alia sat
recte scedit. Sic mlti sut q in pte affectiois carnalis sunt fortes et i
grediendo veloces: s; in pte pfecte charitatis debiles sunt et tibias val
de flectunt et curuant. de qbus Psal. loqitur dices. Laudicauerunt
a semitis suis et q: claudicauerunt pede charitatis sio tales pficiunt et p
mouet i ecclia claudos et charitate vacuos hodie te scripta. Leui. 21.
Leu' et claud' no ingrediunt templu. Leu' pignoriata et claud' pchari
tatis insufficiata. **F.** Quatu ad. 6. dicit sapiens. quo pulchrias habet
etc. Vult dicere q tal' deponed' e: q: vt statua colit. Idolatria aut in
ecclia sufficere no dz. Ille ho q fatuu exaltat et idolatria facit. q: sic
idolu qd tibias habet abulare no pot sic ille q pmouet i ecclia statuitur
qd e q ad appetita qd sui s; tibias scie et virtut' (quilla duo i plato re
qrut) s; abulare v' scedere nescit. q: quis vtriusq; typu gerat ad e.
Heutri' in pditiouis exercituu hz. qa ta iustitia claudicat q i virtute
ad qd d'. 3. Reg. 18. Als q claudicat i duas ptes. Qd aut sit idola fa
tal' apparere et no existere exaltare simul cu piculo qd icurrit ille p
que sublimat. ondit sapiens. **G.** Quatu ad pmu dicit. sicut q mittit la
pide i aceruu Mercurij etc. Vult dicere q sicut ille ho e idola fa q sacri
ficado Mercurio lapide piscit i ei' aceruu. q: hic mod' erat colendi
mercurij vt ex dicit Qui. 5. de falsis collig. et Postillator pcordat. sic
q idignu pmouet cultu puocat idoli. Leuit. 26. Non faciet' idolu nec
sculptile nec insigne lapide erigetis i terra nec adoretis eu. Quatu

ad piculū q̄ talis p̄motor̄ iurrit dicit Sapiēs. q̄o si spina nascat̄ i manu temulēti &c. Vult dicere q̄ sicut ebu⁹ portās spinā i manu ab ea p̄gigit & p̄ tūc nō sētit. Sic q̄ idigne p̄mouet̄ p̄ quēcūq̄ erit i fūlo occasio p̄ctiōis p̄scie ei p̄ quē eleuat̄ iuste: q̄uis nō p̄pēdat̄ ad p̄ns. Vñ nō memi me vidisse aliquē subleuatū idigne qui i surgeret i pro motorē ei⁹ citi⁹ q̄ in alios. Exēplū de Samuele. Exēplū de Achab. Exēplā de Helya & de mltis alijs. Vñ Sen. 3. ad p̄motorē idigne p̄ sōe d̄r. Sp̄ias & tribulos germiabit tibi. Nā p̄tigit q̄ tales extrane is sūt ḡri & b̄nifici: s; p̄motorib⁹ adsq; dubio nō solū i fūlo s; etiā i p̄nti erit valde acuti. h. Quātū ad vltimū dicit sapiēs. Iudiciū vetermi nat causas &c. hic p̄cludit ex h̄js p̄cessis q̄ talis exaltat⁹ sit deponēs dus iudicio & auctē sup̄ioris. Et tūc cessabit ira dei & sc̄tōz. In cui⁹ k̄ gurā habem⁹. Exod. 32. q̄ postq̄ moyses idoli vitulū p̄statilē q̄b̄ fece rāt filij israel p̄fregisset. tūc p̄mo de⁹ remissit irā suā & nō añ. p̄us entz dicit. Dimitte me vt irascar eis s; idolo p̄minuto tūc sedata ē ira dei Hieremie. 3. Factus sum dominus & non irascar in perpetuum.

Correctio. clxix.

Sicut canis q̄ reuertit̄ ad vomitū suū: sic ip̄ru dēs q̄ iterat̄ stultitiā suā. Udidisti hoīem sapiētē sibi videri: magis illo sp̄e habebit̄ i sapiēs. Dicit piger leo est i via. & leena i itinē ribus. Sicut ostiū vertit̄ i cardine suo. ita piger i lectulo suo. Abscōdit piger man⁹ sub ascella sua: & laborat̄ si ad os suū eas p̄uerterit. Sapiētior sibi stultus videt̄ septē viris loquētib⁹ sn̄ias. Sicut q̄ app̄ hēdit aurib⁹ canē sic q̄ trāsit et ip̄atiēs cōmiscet̄ rixe alteri⁹. Sicut noxi⁹ est q̄ mittit sagittas & lanceas in mortem: ita vir fraudulenter nocet amico suo & cum fuerit deprehensus dicit ludens feci.

Postq̄ sapiēs sup̄ius oñdit p̄pter q̄ doctoz vel p̄lat⁹ x̄bos⁹ debe at deponi. hic determinat q̄ si se correctū asserit nō d̄z reponi. Et sc̄d̄z hoc diuidit̄ hec ps i q̄ttuor s̄m q̄b̄ q̄ttuor cās recitat̄ p̄p̄ q̄s x̄bos⁹ p̄lat⁹ talis deposit⁹ nō d̄z reponi. Primo qz talis cōiter ē acidios⁹. De hoc ibi. sicut canis q̄ reuertit̄ ad vomitū &c. Sec̄do qz m̄tra loq̄ vt p̄suptuos⁹. De hoc ibi. Sapiētior sibi stult⁹ videt̄ &c. Tertio qz talis i amicis ē litigios⁹. ibi. sicut q̄ app̄hēdit aurib⁹ canem &c. Quarto qz q̄ in lingua labit̄ ē i p̄tuosus. de hoc ibi. sicut noxi⁹ ē q̄ mittit sagittas &c. h. Quātū ad p̄mū dicit sapiēs. Sicut canis q̄ reuertit̄ &c. Vult dicere q̄ talis non d̄z ad ḡdū redire quē p̄us x̄bositas fedauit: sicut canis q̄ ad vomitū suū redit licet sibi videatur. hoc faciendū qz eo ip̄o stult⁹ ē iudicād⁹. Dicit enī piger. i. talis q̄ iter nitit̄ reassū. St̄ p̄tingat̄ restitui ab actu correctōis excusabit se dicēs. Leo ē i via i. rebelles habeo subditos prop̄ quod nō audeo rigorē exercere ex quo occasione sibi sumit̄ acidie & quietis. Et leena i itinērib⁹ quia in

via perfectionis diabolus insidiatur. Et ideo non est tutum se expos-
 nere periculo perfecte vite sed magis expedit declinare tentationes
 & viuere delicate. Talis fuit Domitianus de quo refert Suetonius
 de vita Cesaris q̄ tm̄ vecors fuit vt in omni via putaret insidias eē.
 Unde vbiq̄q̄ ambulauit speculū ante se habuit vt quicquid a ter-
 go fieret per imaginationes cōprehendere posset. Hac de causa nec
 bellum nec quicq̄ pulchrum gessit sed desidiosam vitam duxit. Sic
 multi trepidant timore: vbi nulla causa subest: & per hoc patrocini-
 acie & pigritie sibi querunt & communiter omnes tales in pericu-
 lum citius incidūt q̄ alij qui sunt nimis suspitiosi. Sicut de eodē im-
 peratore patuit qui in propria camera a suis subditis fuit trucidat⁹
 Unde Seneca secunda epistola. Satis quidem fallere docent q̄ sem-
 per falli timent. Sic in proposito credo q̄ timor a periculo in pericu-
 lum frequenter incidere facit. Et hoc est firmiter verum. ambulanti-
 bus in via des nō in itinere isto vbi non est periculū aliquod finale nisi
 per p̄mū consensum in malum. Esay. 5. Erit tibi via & semita: & via
 sancta vocabitur nō erit ibi leo: nec nulla bestia ascendet per eā. nisi
 scilicet per malum consensum cordis tui & per vecordiam tuā volue-
 ris tibi periculum facere.

B. Quantum ad secundū dicit sapiens. Sapientior sibi stult⁹ vides-
 tur &c. Vult dicere q̄ verbosi plati sunt secundū p̄p̄iū sensus & i suis
 oculis sapientes quātūcūq̄ sint acidiosi in operibus suis. Et prudē-
 tibus sapientiores se putant. i. illis qui liberalibus artibus fulgent
 sicut fuit Disari⁹ qui semper iter peritissimos philosophos sola ver-
 bositate sine fructu scie vtebatur. aut cōformitate vite x̄tuose. Cui⁹
 meminit Macrobius saturnaliū. 3. An abei⁹ noīe. oēs fatui loquaces
 & hystriones ex excessu x̄bor Disari⁹ dicti sunt. An ad tales. Job. 12.
 dicit p̄ronice. Vos estis soli homines & vobiscū moriet sapia: 3. Esa. 5.
 dicitur. Ne qui sapientes estis in oculis vestris & corā vobis metiptis
 prudentes. Talis fuit Claudius Cesar qui vt dicit Suet. lib. 9. cū
 breuis ingenij esset multa superuacua instituit. nā viginti facultates
 instituit vna die. **C.** Quantū ad. 3. dicit sapiēs. Sicut q̄ apphēdit au-
 ribus canem &c. Vult dicere q̄ x̄bosi q̄ nō p̄nt oīs sui sp̄m p̄tinere i
 amicis litigāt. q̄ dū p̄ rixas transeūt statū nō rogati cās determināt
 & sic magis puocāt rixas: & talis cōpatur tenenti canē auribus vt p̄
 uocet ad latrādū. Prudentes vero non sic Illi semp aut declināt rī
 xantium consortia. cōsiderātes illud Ecclesiastici. 13. que cōmunica-
 tio hominis sancti ad canē. Aut si se intromittant de hīs cōpescunt
 eos. Dicit enim Albertus q̄ qui vult in noctis tenebris absq̄ offen-
 diculo transire. Concludat in palmam linguam/aut dentem canis:
 & absq̄ dubio vbiq̄q̄ venerit illatrabiles erunt canes.

Sic ille prelatus aut quicūq̄ qui per tenebras hui⁹ vite x̄sus sp̄-
 sus vite terminum tēdit si sine molestia vult procedere. Concludat
 iuste quātūcūq̄ poterit linguā canis. i. linguam facilliter ad latrādū
 mobilem. et ad irascēdi promptā aut dentē canis. i. rixosam mor-
 dacitatē non solū i se. sed in suis subditis compeecat. quātū p̄t: tūc
 poterit absq̄ periculo proficisci **Ps.** Lingua canū tuorū ex iimiciis

ab ipso. Sic enim se preferuabit si coherceant rixosi subditi ab imodes
 rato modo loquendi. **D.** Quantum ad quartum dicit sapiens: sicut no
 rius est &c. Vult dicere qd fatu⁹ et xbofus nō dz restitui qz nimis spe
 tuosus est. Et iō cōparat eū lancee sagitte. est em̄ lancea fm̄ Jsydo.
 18. Et hmo. Hastia amentū in medio hñs et p̄pterea lancea dicta est
 q̄si econuerso amento pōderata. Est autē amentū vinculū iaculorūz
 hastilū qd̄ in medijs iaculis coaptatur. quo q̄si quadā ala impetuose
 dirigitur in volādo q̄admodū sagitta. Sic oēs fatui xbofi cum ver
 borū iaculo miscent alaz violationis et ire: p̄ quā xbu3 dirigit impe
 tuose & vulnerat imp̄mediate qd̄ valde piculosū est. Hā p̄p̄tea ful
 gur periculosius est igne qz ledit imp̄mediate et subito p̄occupat.
 Improuise vbi ira tm̄ p̄uealet vt statū agit et ad facin⁹ p̄auaz mētē
 piculosū est cū tali tractare fm̄ qd̄ narrat Sapie. v. Acuet autē durā
 tram in lanceā & pugnabit cū illo orbis terraz et ibūt directe emissio
 nes fulgurū. Et tñ cū talis redarguit post cōpletū impetū & post ma
 gnā demigrationē fame in pximis tūc dicit ludēs feci. Quales non
 fatent se esse impetuosos sed qz appareāt impetuosū cū nō sint. Et dicūt
 se ex industria se simulasse iracūdos cū tñ nō essēt sed x̄ q̄eti admodū
 ludētū. Isti sunt vere periculosi hoīes qui sic occulant malitiā sue
 cōditionis sub spē ludi. Iste est ludus puerorū Joab qui inter ludos:
 ensibus mutuis se perimerūt. ij. Reg. ij. De tali d̄r Ecclia. 3. Vnde cū
 illo et pauere te faciet. **E** Est autē notandū circa illud qd̄ dicit text⁹
 sicut canis q̄ &c. qz vere penitens non debz ad vomitū sicut canis res
 dire hoc est ad pct̄m: et hoc p̄pter tria. Primo qui sepe reuertit in
 via posteriorat. Secūdo qz dū regredit̄ cibi indigētia plus vexat. Ter
 tio qz cum retrogradit̄ opz qz velocius moueat. Primo dico qz non
 est reuertendū qz p̄gressum q̄libz posteriorat in via qd̄ satis p̄side
 rās sanctus ille Job. In via dei ābulans de seip̄o dicebat. Ecce em̄
 breues anni: transenn̄ et semitā quā non reuertar ābulo: sic em̄ ince
 debāt aīalia quorū ale iuncte erant alteri⁹ ad alterū et qz quodlibz
 ante faciē suā gradiebāt et nō reuertebant̄ cū ābularent Ezechie. 11.
 In signū qz x̄e penitēs sic dz in via dei p̄cedere vt p̄mo corā facie sua
 p̄ humilē recognitionē miserie sue et p̄ verā p̄fessionē suā gradiatur.
 Deinde qz ale vnus cuiusqz p̄ charitatē mutuā cōiungant̄ & sic reuer
 tant̄ ad t̄minū peccati quē antea reliquerūt. **F.** Secūdo dico qz sepe
 regredit̄ plura vict⁹ subsidia requirit. His em̄ infirmitas i recidua
 tione maiori indiget mūditiā: sic oīs repatio mētis in illo qz reuertit̄
 ad idē. vñ Bern̄. in eplā ad Januenses. Semp̄ de reciduo caue qz p̄fe
 cto (ni fallor) nō tā facile poterit fueniri remediū sicut prius. Tertio
 dico qz reuertentes opz motu velociorū festinare. Ille em̄ qz cōcurrit
 vel ābulat mediocriter lz lento passu magnā dietā p̄transit. Sz qui
 sp̄repetit terminū primū necesse est qz mltū velocit̄ moueat: qz alias
 in fine sibi deficeret t̄ps ita qz nō cōsumaret̄ dietā. Sic illi qz sp̄reuer
 tunt̄ ad primū terminū pct̄i sūme distāt a termino britudis x̄sus quē
 dietā n̄ra tendit. An̄ opz qz in fine valde excessiue moueat x̄tute. vñ
 dicit Alexander de laud. diuie sapie. Tutū est in q̄ lento q̄du moueri p̄
 p̄niam et ab adolescētia aliqd̄ gradatiz acquirere. **U** Lect. clxx.

Qum defecerint ligna extinguetur ignis. ⁊
 susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Si
 cut carbones ad prunas ⁊ ligna ad ignem:
 sic homo iracundus suscitatur rixas. Verba su-
 surronis quasi simplicia: ⁊ ipsa perueniunt ad intima
 cordis. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fi-
 ctile. sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.
 Labiis suis intelligitur inimicus: cum in corde tra-
 ctauerit dolos. Quando submiserit vocem suam ne
 credideris ei: quoniam septem nequitie in corde illi
 us Qui operit odium fraudulenter: reuelabitur ma-
 litia eius in concilio. Qui fodit foueam: incidit in e-
 am. ⁊ qui voluit lapidem reuertetur ad eum. Ligua
 fallax non amat veritatem. ⁊ os lubricum operatur
 ruinas.

CPostquam sapiens ostendit quod prelati si se correctum asserat non pro-
 pterea debet reponi. hic ostendit quod verboso fatuo vix valet silentium
 imponi. Et secundum hoc diuiditur hec pars in quatuor: quia Pri-
 mo ostendit quod verbosus prelatus quod diu eius posse durat malitias ma-
 chinatur. ibi. cum defecerint ligna extinguetur ignis ⁊c. Secundo
 quod si malum facere poterit pompose tunc rixatur. ibi. quomodo si ar-
 gento sordido ornare ⁊c. Tertio quod cum posse eius defecerit humiliter
 fabulatur. ibi. quando submiserit vocem suam ne credideris ⁊c.

Quarto quod malum quod tunc dissimulat alias vindicatur. ibi. qui ope-
 rit odium fraudulenter reuelabitur ⁊c.

A. **Q**uantum ad primum dicit sapiens. cum defecerit ligna ⁊c. Vult
 dicere: quod non est alia via corrigendi prelatum fatuum et verbosum
 quam deponere eum. quia necesse est ligna detrahare ut ignis extingua-
 tur vel compescatur. Sic necesse est in hoc genere peccati ubi lubri-
 citas lingue est posse prescindere: Alias autem nunquam cessabit ma-
 litia. Causa autem quare comparat ecclesiastica dignitatem ligno
 est: quia sicut lignum est fomentum ignis: sic dignitas quilibet est fo-
 mentum superbie pompose etiam loquere. Non est ergo remedium in
 talibus nisi ligna subtrahere et tunc cessabit malitia. Ubi notandum
 quod tripliciter contingit ignem extinguere vel extingui.

Primo quando materia ligni subtrahitur

Secundo quando liquor aque infunditur.

Tertio quando ipsum combustibile consumitur.

Primo dico quod sicut ignis extinguitur per materie subtractionem.
 Sic moraliter multi sunt quorum malitie per prius prescite materie
 ⁊ occasiones per subtractionem mitigantur. Sufficit enim eis si mo-
 tum ire prius habuerint quod cesset materia ⁊ statim cessabit eorum ira.

Ad hebreos. 2. Extinxerunt impetum ignis. Alij sunt quorum iracundia et melancolia per aquae frigidae desuper infusionem, id est per uirgis tribulationis immissionem reuocatur ad cognitionem sui et per consequens ad mitigationem iracundie que ex superbia nascitur. Ecclesiastici. 3. Ignem ardentem extinguit aq. Sed alij sunt quorum iracundie nisi quae cessant quod diu aliquid restat de dignitate quam superius ligno compaui. et sunt illi qui verbis pomposis et iactantiae semper abundant. Hi namque semper inflammabiles sunt et ad malitiam faciliter incitati et inclinati. An Ecclesiastici. xiiij. Qui odit loquacitatem extinguit malitiam et per omnes qui loquacitatem colit malitiam ire et rixe semper excitat quousque tolleratur dignitas et auferatur. Tales ergo loquaces tollendi sunt a prelatura quis verba eorum videantur simplicia. Ipsa tamen perueniunt ut dicit textus usque ad intima ventris. i. cordis: per subditorum malitiam. B. Quantum ad secundum dicit sapiens, quomodo si argenteo sordido etc. Vult dicere quod sicut argenteum sordidum adiectum vasi fictili red dicit illud sordidum: sic verba prelati quae preciosa sunt quae admodum argenteum, a statu dignitatis procedunt. scilicet sordida et vilia in quantum superba sunt et populo sae metas excedunt maturitatis. Et ideo ut sic maxime subditis sunt nocua. Videmus etiam quod vasa argenteo colligata nisi superius de auro cito rubiginem trahunt. Sic oris eloquentia verborum nisi auro profunde humilitatis ac solide continentur luceat turpe macula generat et fedat magis quam honestet. Pro. 20. Aurum et miltudo gemarum vas autem preciosum labia scie. q. dicitur. aurum humilitatis et solide maturitatis facit vas oris preciosum: quod tollit rubiginem et maculam eloquentiae quam propter sonoritatem argenteo operatur. Pro. 25. Aufer rubiginem de argenteo. L. Quatum ad. 3. dicit sapiens. quoniam submiserit vocem suam ne credideris etc. Ita haec est conditio multorum quoniam non habent apostoli posse tunc incipiunt humiliter fabulari. sicut saul quod postquam vauit lauream de capite suo abstulit ei cepit perchie loqui et non plus: Sed non est talis hominum credendum. quod multi sunt de numero illorum quod dicitur per. 19. Iustus se nimium committit ab humilitate. quod multi non sunt humiles nisi propter defectum quod nocere non possunt. vel forsitan ad tempus dissimulant ut cuius ledant cum viderint opportunum. D. Quatum ad. 4. dicit sapiens. quod optat odium fraudulenter etc. vult dicere quod talis quod sic malitiam dissimulat propter defectum potentiae et tamen retinet sibi prauam voluntatem intrinsecus puniet in futuro quoniam illud quod nunc occultum est reuelabitur toti mundo. Esa. xlvij. Tunc reuelabitur ignominia tua et videbis opprobrium tuum. An ponit sapiens duo exempla ad hoc. Primum est de fouea in quam incidit coiter qui eam fodit fraudulenter. Secundum exemplum est de lapide piccto superius quod cadit interdum super caput precipitantis: quod quod est altum mittit lapidem cadet super caput eius. Ecclesiastici. 27. Exemplum de Psalmsiphe finit Argilium. lib. 2. quod cum malitiosus esset machinator mortis innocentium stans in turri eleuata solebat transiens ignotos opprimere. Ideo a Plutone hac pena danatur ut lapidem in inferno semper iaciens quem cito de manibus eius effluit sicut in miro quoddam modo reuertens cum magna percussione super humerum eius cadit. Ecclesiastici. 27. Qui statuit lapidem proximo suo offendet in eo.

E glouieris in crastinum: ignorans quid su
peruentura pariat dies. Laudet te alienus
et non os tuum: extraneus ⁊ non labia tua.

Graue est saxū et onerosa arena. sed ira stul
ti vtroq; est grauior. Ira non habet misericordiam
nec erumpens furor. et impetum concitati spiritus
ferre quis poterit? Melior est manifesta correctio q̄
amor absconditus. Meliora sūt vulnera diligentis
q̄ fraudulenta oscula odientis. Anima saturata cal
cabit fauum: ⁊ anima esuriens etiam amarum p̄ dul
ci sumet. Sicut auis trāsmigrans de nido suo: sic vir
qui derelinquit locum suum. Unguēto ⁊ varijs odo
ribus delectatur cor: et bonis amici consilijs anima
dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne
dimiseris: ⁊ domum fratris tui ne ingrediaris in die
afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta: q̄ frater
procul.

Postq̄ in duobus capitulis precedentibus ostendit sapiens q̄
vir prudens a verborum excessu debet abstinere. In parte ista veter
minat q̄ de futurorum processu debz precauere. Unde Seneca Epis
tola. 77. Prudēs est qui presētib⁹ gaudet delitijs: qui assuescit se
fortune malis ⁊ fortune mutationibus: vt que diurne passiones le
uia faccit leuia fiant p̄cauēdo vel p̄cogitando. Et illud est principē
le quod pertinet ad prudentem. Et secundum hoc diuiditur hoc ca
pitulum in tres partes. quia Primo ostendit q̄ ille qui est prudens
non tm̄ presentia considerat. Ibi. ne glouieris in crastinum ⁊c.

Prudens enim sagaciter intuet futura ⁊ de letitia fragili nō curat.
Secundo q̄ sola prudentia diu durat.

Ibi. Stude sapientie filii mi ⁊ letifica cor meum ⁊c.

Tertio q̄ omnis sapientia seculi non saturat. Ibi. infernus et perdi
tio nunq̄ replentur ⁊c.

Prima pars diuiditur in quinq; quia

Primo ostendit q̄ vir prudens de mundi honouibus nō delectatur.
Ibi. ne glouieris in crastinum ⁊c.

Secundo q̄ mundus eos quos fouet emulatur.

Ibi. graue est saxum ⁊ onerosa arena ⁊c.

Tertio q̄ celestes delitias mundus aspernatur. Ibi. Anima satura
ta calcabit fauū ⁊c. Quarto q̄ nullas amicitias diu veneratur.

Ibi. sicut auis transmigrans de nido suo ⁊c. Quinto q̄ per mūdi des
litias miser non subleuatur. Ibi. amicum tuuz ⁊ amicu patris tui ne
dimiseris ⁊c. vel domum fratris tui ⁊c.

A. Quantū ad primū dicit sapiens. Ne gloriaris in crastinū. Ne
 p̄mittit conclusionē t̄q̄ p̄cipaliter intentam videlicet q̄ de mūdi
 fautoribus in p̄senti non est curandū: cū ignorem? quid pariat dies
 sequens. i. quū venturū s̄t in crastinū quia forsan adulatione mūdi des-
 seret improuisos: q̄ de illo quez mundi fauor extollit dicit q̄ hodie
 extollit et cras non inuenitur: primi Machabeoz. ij. Tanta est bre-
 uitas amicitie huius mūdi et ista breuitas est causa quare prudens
 non curat de mundi laude nec fauore: quia ipse intēdit taliter viuere
 virtuose vt non ab ore proprio laudari mereatur sed ab alieno. Ille
 enim laudatur ore proprio qui ab amicis t̄m̄ et non p̄pter virtutis
 meritum cōmendatur: taliter laudat mundus. Sed extraneus lau-
 dat nō q̄ affectione moueatur carnali sed virtute t̄m̄: et taliter cōmē-
 dari gloriosum est. alio modo vero vituperiū est. vñ Aul. Gellij lib.
 ix. cap. ij. Recitans verba Favorini philosophi dicit sic. Sicut em̄
 qui lente vituperat tanto grauius facit et tanto magis inimicus re-
 putatur. Sic qui infacunde atq̄ ieiune laudat amicus eius videtur
 esse quē laudare vult: quasi qd̄ nihil reperire possit qd̄ in eo laudet.
 Illic est q̄ quē ex sola amicitia laudare proponit cum strepitu vitupe-
 rat in excessu. De clericis cōmēdati ab amicis p̄p̄ijs et nō ab alie-
 nis p̄t̄ exponi illud Proverbio. v. In gaudiū eius non miscbitur
 extraneus. Contra illud quod Proverb. s. dicit. Impleātur extra-
 nei viribus tuis et labores tui sint in domo aliena.

B. Quantum ad secundum dicit sapiens. Graue est saxum: et onero-
 sa arena ꝛc. Vult dicere q̄ secunda causa quare prudens non curat
 de adulationib⁹ et fauorib⁹ huius mūdi est: q̄ quos mūd⁹ fouet ho-
 noꝝibus illos videtur diligere: t̄m̄ occasiōes malitiose querit vt mer-
 gat eo profundius per infortunium: quanto altius eleuat per fortu-
 nam. Et t̄ō fortunā mūdi saxū vocat ꝛ arenam: q̄ illa quanto altius
 eleuatur. tanto celerius prosternitur. Hec grauitas onerosa ꝛ breui-
 tas erūpnosa ab ira et mundi malitia causatur cui⁹ instabilitas ꝛ de-
 ceptio illius est et causa. Unde saxum graue et arena ponderosa sed
 ira stulti vtroq̄ grauior. i. mundi qui stultos efficit effectu.

C. An videmus q̄ quanto quis arenā putat tenere firmitus tanto p̄dit
 facilius. quāto quis plus nititur sibi colligare tanto vberius videt̄
 ab eo fluere. Unde et maxime diuites bonis oib⁹ priuat mundus.
 Ideo dicit sapiens q̄ ira seculi qñ venit per infortunū inīam non h̄z
 q̄ nihil dimittit cum incipit aduersari. Ex quo concludo idem sapi-
 ens q̄ x̄ba dei diligētis meliora sunt q̄ oscula mūdi hui⁹ decipiētis.

D. Quantū ad tertiu dicit sapiens. Nīa saturata calcabit fauū ꝛc.
 Anima saturata s̄z temporalibus delicijs vel diuitijs calcabit fauū
 id est celestem dulcedinem qui xp̄us est. q̄ nescit inter amarum ꝛ dulce
 distingere. Causa autem quare xp̄us comparatur fauo triplex est
 scilicet propter tria que reperiuntur in fauo.

- Primo propter nature duplicitatem
- Secundo propter dulcoris proprietatem
- Tertio propter parentis integritatem

nam quantum ad primum sicut in fauo est mel et cera sicut in christi persona natura humana coniungitur cum diuina. hic fauus tamen incomprehensibilis est nisi per summitatem virge Ionathae valeat comprehenditur: primum Reg. 17. Quia nisi fides ratioque superet velut recte virge cacumem tenebrasque nostras instruat oculi nostri per huius mysterii cognitionem non erunt illuminati. vnde Chrysostomus Homel. v. Scio (inquit) quod verbum caro factum est. sed quomodo hoc factum est nescio. non mireris quod nescio: cum omnis creatura nesciat quod ego credo. Secundo dicitur christus fauus melis propter dulcoris prosperitatem. Deus namque sancti ab ipso gratie dulcedinem receperunt. quia ex sua diuina natura omnem habet dulcorum: ut merito de eo et in persona eius dicatur. illud Ecclesiastic. 24. Spiritus meus super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauum. Ecce quod habet dulcedinem iure hereditario et a conditione nature.

D. Tertio comparatur fauo propter parentis integritatem. Dicit enim Albertus. xij. de animalibus quod hec est apis natura et proditio quod absque se minis corruptela nascitur: et ex partu sine corruptione aliquid ex ea fauus mellis nascitur. Beata autem virgo apis dicitur secundum Albertum ibidem. Apis ubi stimulum figet continue virtute propria stimulus magis profundatur. sic ubi amorem suum homo in aliquo causat continuo magis et amplius profundatur. Nam omnes diligentes eam continue in eius amore inardescunt amplius. Sicut ergo illa apis sic christus fauus dicitur. de quibus Prover. 14. Comede fili mi mel quia bonum est et fauum dulcissimum gutturi tuo. Hic enim fauus non sicut cetera comestibilia nascitur per modum generationis naturalis sed per modum cuiusdam diuine operationis. Sic christus de Maria matre virgine processit non per viam naturalis propagationis sicut ceteri homines sed per auxilium diuine inspirationis absque matris corruptione. Unde integritas matris non solum ex hoc patet quod ex ea filius est. verum etiam ipsa velut apis absque corruptione cuiuscumque criminis concepta et nata est. hunc tamen fauum delictis mundanis satiati calcant turpiter et contemunt.

E. Dicit namque Albumazar in introductorio maiori. quod in prima facie Sagittarij ascendit imago viri pulcherrimi et ipse nudus et caput eius versus ad orientem in modum orantis cuius capiti insidet coruus pedibus et rostro percutiens caput eius. Puer ille pulcher et mundus et nudus est christus qui ingressus est mundum in nuditate paupertatis et mundicia puritatis. Hic ad nos venit ut pro nobis omnibus hostia fieret et optimus mediator. Sed reuera corui quidem. id est mundiales qui de solis facinoribus satiant ipsos hunc iuuenem quotidie laecerant atque conculcant. Hii sunt similes corui emisso de archa Noe: qui postquam satiatus fuit cadauere. ad Noe non rediit secundum quod habet Gene. vi. Dece. vij. xij. Saturati sunt et leuauerunt cor suos et oblitii sunt mei. Nam hec fuit iniquitas Sodome saturitas abundantia panis: et ocium. Sequitur in textu. Anima esuriens etiam amarum per dulci sumet. i. anima defectum patiens celestis delectationis plenitudine saturitate terrenorum amarum temporale pro dulci sumet eterno.

F. Quantum ad quartum dicit sapiens. Sicut avis transmigrans de nido suo. etc. Vult dicere quod prudens non debet de mundi fauore

bus siue honoribus curare: quia mundus nullas amicitias diuvene-
ratur: sed est sicut auis transuolans de nido suo. dicit Alexander de
laudibus diuine sapiētie. q̄ auis Alchimoe vocata nūq̄ incubat ouis
nisi q̄ diu mare serenū est: q̄ cum mare turbidū est separat se ab ouis
Sic est reuera de amicitia huius mundi q̄ diu em̄ fouēa prospera est
mūdus fouet et cibat hoīes et calefacit honoribus. et quasi pullos
in nido ponit. Sed si fortuna incipiat esse tempestuosa simul deicit
eos statim. et tunc erit sicut auis fugiens et pulli de nido aduolātes
Esaie. xvi. 6. Quantū ad vltimū dicit sapiēs. Amicum tuū et am̄
cum patris ans. 7c. Et ideo prudens de eius fauore non curat. quia
nō est tam fidelis amicus. nec etiā frater proprius qui si affectu mū-
dano diligit quin statim grauetur per aduentuz amici si sepe domuz
eius tēpore tribulationis intrat: q̄n vices beneficij rependere nō po-
test. Ecclesia. 5. Est amicus mense et nō p̄manebit in die necessitatis.

¶ Lectio. clyxij.

Stude sapientie fili mi: et letifica cor meum.
vt possis exprobrati respondere sermonem.
Astutus videns malum absconditus est: par-
uuli transeuntes sustulerunt dispendia.

Tolle vestimentum eius qui spondit fidem pro ex-
traneo: et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedi-
cit proximo suo voce grandi de nocte consurgēs: ma-
ledicēti similis erit. Lecta perstillantia in die frigo-
ris et litigiosa mulier cōparantur. Qui retinet eam
quasi qui ventum teneat. et oleū dextre sue euacuat.
Ferrum ferro exacuitur. et homo exacuit faciem ami-
ci sui. Qui seruat ficum comedit fructus eius. 7 qui
custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in
aquis resplendent vultus prospicientium: sic corda
hominū manifesta sunt prudentibus.

¶ Post q̄ sapiens oñdit q̄ prudens de letitia fragili non curat. Hic
declarat q̄ hoc ideo est q̄ sola prudētia diu durat. Et hoc p̄pter mul-
tos effect⁹ bonos quos causat. Et scdm̄ hoc diuidit̄ hec ps̄ in sex. q̄
Primo ostendit q̄ per prudentiā temptatio declinatur. ibi. Stude
sapientie. Fili mi et letifica cor meum. 7c.

Secundo q̄ per eandem prelatio decoratur. ibi. Tolle vestimentum
eius qui spondit pro extraneo 7c.

Tertio q̄ per eam vana laudatio deuītatur. ibi. Qui benedixit pro-
ximo voce grandi. 7c.

Quarto q̄ per eam sane turbatio dissipatur. ibi. Lecta perstillētia
in die frigoris. 7c.

Quinto q̄ per eam vera dilectio demōstrat̄. ibi. Ferrū ferro exacuit 7c.

Sexto q̄ per eam sincera affectio non fraudatur. sibi Qui seruat si-
cum comedet fructus eius &c.

- A.** **A.** Quântū ad primū dicit sapiēs. Stude sapiētē filii mi &c. Vult
dicere q̄ ad hoc valet animi prudētia et p̄uisio futurorū quia p̄ eam
declinat̄ temptatio. Itā vix est tam sciolus q̄ si frequēter interro-
getur et repentine de aliqua q̄stione quā prius studuit nequa q̄ r̄ re-
spōdeat quin aliq̄n exorbitet veritate. Sic moraliter est de tempta-
tione. nam si homo non prouideat sibi formando sibi resistentiaz per
habitum virtutis: q̄n temptabit̄ valde durum erit et mirabile ma-
gnū si nō deficiat respondendo. Unde de temptatione pōt exponi. il-
lud Job. ix. Si repente interroget quis respondebit ei. Et ideo di-
cit sapiens q̄ astutus. id est prudens videns malā absconditus est r̄
a periculo liberatus. Sed paruuli qui nihil considerant nisi presen-
tia. capiuntur Et ideo est notandum q̄ duplex est modus responden-
dēdi. s̄m duplicem modū disputandi scz. Doctrinaliter et p̄tatiue.
In primo respondēdū est concedendo q̄ adiscētē oportet credere.
In secundo negando quāntū est possibile ne temptatori detur occas-
io vane laudis. Itā patet ex processu secundi Elenchorū. Sic mo-
raliter. Itā doctrinē xp̄i humiliter respondendum est per assensū
sed diabolo p̄ interemptionē resistendo fortiter. de primo. Ecclesia. 4.
R̄ndemansuete et cū patientia: r̄ redde debitū tuū. De sc̄do. Prou.
xxvi. non respondeas stulto iux̄ stultitiā suā ne efficiaris insimilis.
B. **B.** Quântum ad secundū dicit sapiens. Tolle vestimentū eius qui
spopōdit p̄ extraneo &c. Vult dicē q̄ prudēs p̄siderat q̄le sit piculus
aliorū curā gerere. Vestimētū em̄ virtutis p̄dit cū ab indigno dignitas
nimis amat. Et tō prouideat sibi. de sapia et scia anteq̄ p̄elaturam
assumat. vñ Gregor. 3. moralium male aptū regnū putat q̄ regulā
sūme rectitudis ignorat. nec d̄ ducatū hoīz suscipere q̄ nescit b̄n̄ viuē
nec q̄s ad hoc eligatur vt aliorū culpas corrigat si q̄d refecare debuit
cōmittat. Talis iuste meret̄ p̄dere innocētē vestimētū et virtutē q̄ p̄
gnus illud posuit p̄ regimine aliene cōsciētē. Et h̄e multi sunt ho-
die tales in ecclesia. Dicit Albumazar in introductorio maiori q̄ i facie
thauri appet̄ mulier pulchra filiū h̄is s̄z nudū q̄ p̄tinuis clamorib̄
istat vestes p̄ filio petēs. Mulier hec est ecclesia q̄ quis multos filios. i.
p̄latos habeat rōne dignitatē r̄ ḡdus. sunt tñ nudi p̄ ignorantia sc̄e
et ostensionē male vite. Contra quos Apocali. 16. d̄f. Beatus q̄ vigi-
lat r̄ custodit vestimēta sua: ne nud⁹ abulet: r̄ videat̄ turpitudinē ei⁹
C. **C.** Quântū ad tertiu dicit sapiēs. q̄ benedixit̄ p̄rio suo voce gr̄adi. &c.
vult dicere q̄ prudēs d̄z societate illoz deuitare q̄ nocte dieq̄ simf. i.
p̄tinue solliciti ad denūcandū primū p̄ falsā adulationē voce gr̄adi. i.
in publico q̄ sicut amicitie est. p̄uate laudare: sic p̄ die est laus r̄ in-
anis gl̄ie publice quēpt̄s p̄medare s̄m Hugonē. vñ Aug. x. p̄fessionū
nolle in vt aliquo mō aliq̄ sensu mihi gl̄ia augeret̄ pro q̄libz bono ope-
oris alieni. **D.** Quântū ad quartū dicit sapiens. Tecta p̄stillātia in
die frigori &c. Sepe em̄ supius dictū est vbi loq̄t̄ de litigiosa muliere
q̄ it̄ edit loqui de vicio iracūdie et r̄re q̄ prudēs vitat. Causa aut̄ q̄re
rixosus x̄bosus tecto p̄parat̄ hec est q̄ illud q̄d sub tecto est crefec-
re non potest propter duo. Eū

Primo quia inferius habet humoris abundantiam. Secundo quia superius habet aque penuriam. Et sic quod sub tecto propter huius abundantiam. Et quod supra tectum propter aque penuriam non proficit nec crescit. Sic ubi est continuus fluxus verborum ex iracundia contentiosa manans. ibi. nec subditi proficere possunt propter vexationem magnam: nec litigiosi prelati propter ariditatem nimiam: quia necesse est iracundos aridos esse fructu virtutis propter ardorem prece conscientie et concupiscentie prevalentis in excessu. De quibus Esa. 2. Facti sunt sicut herba tectorum que ante quam maturesceret aruit. Et ideo dicit sapiens. Qui retinet eam quasi qui ventum tenet et oleum dextre sue euacuat. i. qui continuat huiusmodi verba ire et trix cum voluerit propter consuetudinem non poterit abstinere ab impetu sui spiritus. Unde primo comparat iram vento. Secundo comparat iram oleo. De primo Job. 30. abstulit quasi ventus desiderium meum. Ubi notandum quod veterum operationes sunt diuerse.

Quedam sunt purgatiue fetoris,

Quedam excitatiue feruoris.

Quedam mitigatiue doloris.

Quedam causatiue algoris.

E. Prima de causa spiritus sanctus vento comparatur non quidem vento violento qui grauiam ventilet et consumit arida: sed temperato qui turpia purgat et serenat obscura. De quo Hier. 4. Ventus viens in visis que sunt in deserto. Ute filie populi mei non ad ventilandum sed ad purgandum. spiritus plenus ex his veniet mihi. De hoc vento loquens Chrysostomus. Homelia. 20. dicit sic. Sicut spiritus sanctus prosper ventus est qui infra corda hominum plians facit eos acquiescere iritati. Et sicut non est possibile quod ex sola pluuia fructus nascatur nisi simul cum hoc ventus flauerit qui superflua terre atque molestia leuiter purget. Sic nec est possibile ut sola doctrina corrigat hominem nisi cooperetur spiritus sanctus mundando interiorum eius mentem Sapien. 4. Adulterine plantationes inferunt et postea a vento promouentur et a nimietate ventorum eradicantur. Secundo dico quod alia est operatio venti que est excitatiua mali feruoris: et sicut prima ad spiritum sanctum: sic secunda ad spiritum immundum pertinet cuius totus nisus infatur circa hoc ut rixas iras atque odia iracundiam excitet. Unde Chrysostomus. ubi supra. Sicut spiritus factus intrat corda fidelium ut ventus: sic natus diabolus subtilitate quadam interiora penetrare et quasi ventus inuisibiliter viget consentire malitie peccatorum ut ex omni parte leui occasione hominum iracundiam impetuose accendat. Et iste ventus multum est periculosus. Unde Job. xv. Numquid sapiens ridebit quasi in ventum loquens et implebit ardore stomachus suum et. Tertia operatio venti est mitigatiua doloris: et hoc conuenit spiritui sancto quia ubique prelat resecat infirmitates. Unde et sanctus dicitur et sanatiuus a sanando languidos et infirmos: quia omnem noxium huius rem et prauam tribulationem depellit. Unde Job. 37. Subito aer congelatur in nubes et ventus transiens fugabit eas. Quarta operatio venti est causatiua algoris: et hec pertinet ad spiritum nequam cuius sollicitudo semper est remittere charitatem quia vni contra rationem

E.

F.

Non est alterius oppositi remissio. Et quod seorsum operatione prius tactas diabolus semper nititur accendere odia. Hinc necesse est ut studeat remittere charitatem. Iste est ventus de quo Ecclesiast. 4.3. Frigidus ventus aquilo flauit. et gelauit cristallus ab aqua. Hunc etiam comparat sapiens iram oleo sicut prius comparauit eam vento dicens. Et oleum dextre sue euacuat. Comparatur autem ira oleo.

Ratione humilitatis,

Ratione leuitatis.

Ratione congelationis facillime inter ossa liquida. Cuius causas dicunt esse naturales leuitatem. Sic moraliter omnes iracundi hanc habent conditionem ut facillime inducantur in conceptiones malas quantumcumque parua occasio eis detur. Cuius causa est intrinseca leuitas et inconstantia. et ideo prudens ut a veneno sic et huiusmodi oleo caueat Ad quem Michae. 6. v. Tu calcabis oliuam et non ungeris oleo. ubi aduertendum quod cursores olim: sicut Athlete oleo ungebantur pro toto corpore praeterquam in pedibus. In corpore namque ungebantur et a sociis a longe viderent: non autem in pedibus: ne currentes lubricarentur sicut quod colligitur ex dictis Virgilij lib. 6. Eneid. et ex statuto thebaidorum.

B. Sed moraliter oppositum oportet fieri. Nam si bene proponimus currere versus deum: necesse est ut hoc oleum de quo tetigi quantum nobis possibile est superiora mentis nostrae non tangat. Tollerabile siquidem est quod pars inferior rationis que per mentis dicitur habita occasione tangat oleo et moueatur offensa. Sed quod huiusmodi oleum versus superiora per ascensum ascendat intollerabile malum est. vñ Aul. Bellius lib. ix. cap. primo. Inter sapientes et insipientes hoc interest. quod insipiens insequitur passiones: sapiens autem passionis quidem sentit motus: sed superior ratio non abducitur nec turbatur immobilis semper manens Deuteronomij. 33.

Tanget in oleo pedem suum: et ferrum et es calciamentum eius

H. Quantum ad quintum dicit sapiens. Ferrum ferro exacuitur et cetera. Vult dicere quod prudentia demonstrat amicitiam veram que in hoc consistit ut tempore necessitatis amicus qui eget. ab amico consoletur. Unde vocat. Hic acuire consolari. Ille autem qui consolatur hominem est solus deus. Quia superius declaratum est quod mundi amicitia semper hominem in necessitate spernit: deus autem non sic. vñ Hieremij. xv. Hunc quid federabitur ferrum ferro. ab aquilone et es? quasi diceret. Sicut aquilo significat aduersitatem sic ab aquilone. id est aduersitatis tempore federabitur deus homini qui solus homines miseros solatur.

Causa autem quare christus ferro comparatur triplex est.

Primo quia ferrum cum re fragili solidatur. Secundo quia ferro omne durum dissipatur. Tertio quia ferrum crebris ictibus roboratur alias induratur. Propter primum christus ferrum dicitur quia sicut ferrum durum fragili calibi adunatur. Sic christus ex sua bonitate humanitatem nostram fragilem inuincibili suae diuinitati coniunxit. de quo Alexander de lau. vi. sa. lib. iij.

Ars ferro calibet sociali federe iunxit.

Hec autem societas tanta est ut nunquam posset dissolui quemadmodum soluitur amicitia huius mundi.

Secundo xpus cōparatur ferro quia per xpm sicut per ferrū omne durum dissipatur. An Augusti. xij. de ciuita. dei cap. vi. Inter cetera mirabilia que tangit ibi dicit: q̄ Tarquinus inuenit artem per quam rupis maxima q̄ toto obstabat edificio potuit facilliter ferro secari. Et sumitur illud originaliter a Tullio lib. primo. Moraliter rupis durissima que toto humano gēi obstabat ne versus celū possit opera sua erigere erat pctm̄ originale quod a nullo scindi potuit nec p̄sumi donec deus arte sua in aduentu xpi virtute sue omnipotentie ipsum secavit et transsum̄ liberum fecit Ecclesiasti. 48. Induxit in mediū eius aquā ⁊ fodit ferro rupem. Tertio comparat̄ xpus ferro q̄ sicut ferrum fuit crebris ictibus condēsatus in passione vt nos charē em̄ptos charius amaret. vñ ps̄. Ferrum pertransiit aiām eius.

3. Quantū ad vltimū dicit sapiens. Quomodo in aquis resplēdet vult⁹ prospiciētū ⁊c. Ault dicere q̄ verus amicus xpi non d̄ nec p̄t de fraudari per falsū amorē: q̄ omnia sunt sibi aperta. Unde sic est d̄ amicitia dei et mūdi sicut de speculo facto de corario et vitro. In primo nāq̄ vultus apparet taliter qual̄ est. Sed in secūdo semper apparet ex trāuerso vultus s̄m q̄ Alexander de laudi. di. sa. Sic amicitia que licet in mundo semp̄ apparet aliter q̄ sit sed amicitia que videtur ⁊ habetur in xpo qui est speculum sine macula ita vere sicut apparet existit et ideo in eo nunq̄ fallimur.

¶ Lectio. clxxiij.

Afernus ⁊ perditio nunq̄ replentur: similiter et oculi hominum insaciabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentū: et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. Cor iniqui inquir̄ mala: cor autem rectum inquir̄ scientiam. Si contuderis stultum in pila q̄si ptisa nas feriē te desuper pilo nō auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tuosq̄ greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem: sed corona tribuetur tibi ī generatione et generationem. Aperta sunt prata: ⁊ apparuerunt herbe virentes et collecta sunt fena de montibus. Agni sūt ad vestimentū tuū: et hedi ad agri precium Sufficiat tibi lac caprarū in cibos tuos et in necessaria domus tue et ad victum ancillis tuis.

¶ Postq̄ sapiens ostendit q̄ vir sapiens de letitia fragili non curat eo q̄ sola prudentia diu durat. Hic subdit causā quare oīs concupiscentia seculi semp̄ viciat. Et scdm̄ hoc diuidit̄. hec pars in sex. quia p̄mo ofidit q̄ auarus nūq̄ satiatur. ibi. Infernus ⁊ perditio nūq̄ replentur. ⁊c. Secundo q̄ honore vanus semper inflammat̄. ibi.

Quomodo probatur in conflatorio argentum. .zc. Tertio q̄ hyans manus non corrigitur. ibi. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas. .zc. Quarto q̄ rector canus vix contētat. ibi. Diligēter agnosce vultum pecoris tui .zc. Quinto q̄ doctor prophanus non excusatur. ibi. Aperta sunt prata et apparuerūt herbe .zc. Sexto q̄ vēter insanus nunq̄ repletur ibi. Signi sunt ad vestimētum tuū. .zc.

A. **Quantū ad primū dicit sapiens.** Infernus et perditio nunq̄ replentur .zc. Vult dicere q̄ sicut infernus non pōt satiari. Sic nec concupiscētia auari. *Esaie. v.* Dilatauit quasi infernus aiam suam et aperuit os suum absq̄ villo termino. vñ *Augusti. ep̄la. xix.* ad comitez Auarus videtur inferno similis q̄ quāto scūq̄ deuorauerit. nunq̄ dicit satis est. Sic et si oēs thesauri in auariū cōfluxerint semper egeus erit. *v.* Quantū ad secundū dicit sapiens. Quomodo probat

B. in cōflatorio argentum. .zc. Vult dicere q̄ per collationez honoris cōcupiscētia honoris accenditur. sicut vana laus extollit p̄mendatū. dixit *Alexander de lau. di. sa. lib. ij.* q̄ mirū est q̄ flatus venti cum aer sit calidus contrarios effectus operatur. Nam in quadam materia ignem accendit vt in ligno: sicut et in quadā extinguit vt in candela: et hoc propter humoris abundantia. Moraliter flatus venti potest dici honor. quia sicut naturalis calor in igne excitatur a vento: sic appetitus honoris per honorē accendit in cōcupiscētia. Si ergo alicubi ventus iste flauerit et non sequatur accensio appetitus honoris arguitur q̄ hoc ē ex abundantia honoris spiritualis q̄ per huiusmodi flatum boni a malis: et prudentes a vanis examinatione verissima scq̄trātur. q̄ p̄ honores diuicias de^o hoies probat et manifestat mūdo q̄les ap̄ se in virtute latuef̄t vt probati manifesti fiant secūde *Ed counthi. vñ Hieremie. 9.* dicit dñs. Ego conflabo et p̄ba bo eos. vñ si p̄ flatum ardor inualescit velut in ligno arido tunc verificabitur de eis. illud *Hieremie. x.* Pariter insipientes et fatui p̄buntur. *Doctrina vanitatis eorū lignum est.* Si vero exaltati calor non inualescit sed tepescit verificabitur de tali. illud *sapiētie q̄nto.* Erit tanq̄ fumus qui a vento diffusus est. Unde dicit textus. *Corini* qui inquit mala q̄rum ad primos nimis ambitiosos. *Cori* autem rectum inquit scientiam quantum ad istos qui sufficienti honore contētatur. **C.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas .zc. Vult dicere q̄ auarus pecunie et honoris nunq̄ corrigit̄ quia etiam si talem flagellaueris in pila t. in vase concauo vel mota riolo feriente desuper pila. i. instrumento cū quo contundi solet ptisana et alia que conteruntur. Est autē pilū dictū a pila eo q̄ i parte inferiori sit rotūdum sicut pila. *Ptisana* autē est ordeum desiccātū de quo fit potus infirmis. Si ergo contuderis stultum in pila quasi ptisana non auferetur ab eo stultitia ei^o

C. Dicit enim *Chrysostomus* q̄ omnia vitia vel ex verecundia vel ex sentio: vel ex timore vel ex alia quauis causa possunt labi: solus autem auarus est immobilis in malo. *Eidemus* q̄ corpus rotundum in modum pile postq̄ semel fuerit motum ab intrinseco nunq̄

quiescere potest quia si spatium esset infinitum planum infinitus esset eius motus in eo nisi impediretur ab extrinseco. Secus autem est de motu cuiuscumque corporis angularis. Sic moraliter motus cuiuscumque criminis aliquando incipit ab intrinseco. i. in corde sed sola avaritia semper iuvenescit quia semel inchoata ab extrinseco potest bene impediri per resistantiam fortune et prosperitatis. sed ab intrinseco quo ad cordis affectum motus semper uniformis manet: nisi forsitan amplius continue intendatur. quousque sola mors sibi finem faciat. Esa. 22. dicitur de avaro. Quasi pilam mittit te dominus in terram latam et spatiosam: ibi morieris: et ibi erit currus glorie tue. et Sopho. primo. vultate habitatores pile: et disperierunt omnes involuti argento. Ecce quanta incorrigibilitas in isto crimine. **D.** Quantum ad quartum dicit sapiens. Diligenter agnosce vultum pecoris tui etc. Vult dicere quod non solum in mundo sed etiam in ecclesia avaritia metas congruas nimis excedit: quia multi tamen curam regiminis querunt et ad cognoscendum singulorum subditi conditiones non sufficiunt: quod periculosum est valde. tum ratione brevis vite: tum quia non est levis talis agnitio ubi pecora spiritualia tam numerosa sunt quod non possunt de facili numerari. Unde bene fatuus est qui plures presumit regere quem in doctrina sua possit sufficienter enumerare. Ecclesiastici primo. Pecora sunt tibi: attende in illis: et si tibi sint utilia persevera apud te. et quasi expones quod dixit subdit. Filii sunt tibi erudi eos. illos enim quos primo vocavit pecora. postmodum vocat filios spirituales. Horum ergo filiorum agnitio debet fieri ut numerus conveniat pascue: ratione brevis vite. Et quantum ad hoc dicit sapiens. Non enim habebis iugiter potestatem. Ideo expectat gregem recensere celeriter et pascere tempestive: quia in insufficientibus pastoribus non infligitur pena levis: sed sufficientibus datur merces grandis. Et quantum ad hoc dicit sapiens. Corona tribuet tibi eternitatis glorie vel pene secundum quod negligens vel insufficientis fueris. **E.** Quantum ad quintum dicit sapiens. Aperta sunt prata et appauperunt herbe virentes etc. Vult dicere quod quia multitudo gregis sit difficilis ad pascendum propter scientie defectum: non tamen est difficilis propter scripture difficultatem. Unde glosa. Aperta sunt prata. i. secretorum pascua per christum que prius erant in veteri lege clausa. quod satis figuratum est. Matth. xxvij. quando velum templi scissum est: et latus est christi apertum. ut omnis excusatio ex parte scripture cesseret. **F.** Quantum ad ultimum dicit sapiens. Agni sunt ad vestimentum tuum etc. Vult dicere quod concupiscentia seculi non solum vitio quoad ambitionem concupiscentie et honoris sed quo ad insatiabilitatem cultus et saporis. Quantum ad primum dicit. Agni sunt ad vestimentum tuum etc. ad differentiam illorum qui nimis variantur in vestimentis diversorum colorum. Ezechielis. 26. Sumpsisti vestimenta imitatoria et vestitus es eis et infra in quo mundabitur cor tuum cum facias hoc. Unde dicit sapiens. Agni sunt ad vestimentum tuum: et hedi ad agri precium. i. contra para per vitam duram et per vestem simplicem et rigidam agni celestis pulchritudinem. In quo sanctorum gloria omnium vestium varietatem excellit. **Suffi**

D.

E.

F.

elat tibi lac caprarum in cibos tuos &c. Ad differentiam illorum qui voluptuose viuendo vix aliquibus delitijs fatiant. Ecclesiastici. 39. Initium necessarie rei vite hominū aqua. ignis. & ferrum. sal. lac. & panis simulagineus & mel & botrus vuae & oleum & vestimentum. Ecce quales delicias et non alias natura requirit quis voluptas hīs tēporibus terminos illos excedat.

Lectio. 174. Cap. 28.

Cap. 28.

Fugit impius nemine persequente. iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius et propter hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur vita dulcis longior erit. Vir pauper calumniās pauperes similis est imbrī vehemēti in quo paratur fames. Qui derelinquunt legē laudant impium. qui custodiunt succenduntur cōtra eū Viri mali non cogitant iudicium.

Postquam sapiēs ostēdit incidētaliter quō p̄ auaritiā subditi negligunt. hic declarat occasionaliter quā p̄pter hęcundā plati confūdūtur. Et scēz hoc diuidit capitulū i tres ptes. q. p̄mo ostidit q̄ ip̄s dētes gregē nō defendūt. ibi. fugit impius nemine psequēte &c. Secundo q̄ sapientes seculi legem paruipēdunt. ibi. qui decipit iustos in via mala &c. Tertio concludit. q̄ hīs de causis honorē nō pretendunt. ibi. vir fidelis multū laudabit &c. Prima pars diuidit in duas quia. Primo ostendit q̄ vecordes miseri querunt latitare. ibi. fugit impius nemine persequente &c. Secundo q̄ preuifores periculi solent declinare. ibi. qui autē inquirunt dñm aduertūt oīa &c. Prima pars diuidit in quinq;. quia. Primo ostendit q̄ negligentes solēt gratis trepidare. fugit impius nemine persequente. Secundo q̄ diligentes valent satis maturare. ibi. propter peccata terre multi principes eius &c. Tertio q̄ nocenti subito vanitas suffragatur. ibi. vir pauper calūniās pauperes &c. Quarto q̄ ip̄io primo veritas emulatur. ibi. qui derelinquunt legē laudāt impiū qui custodit &c. Quinto q̄ perfidus nunq̄ de futuro meditat. ibi. viri mali nō cogitāt &c. **A.** Quantum ad primum dicit sapiens. Fugit impius &c. i. gratis sine causa iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Causa autem quare iustum prelatum comparat leoni est hec: quia secundum Alexandrum licet leo ex febre tremere videat in estate in hyeme tamē nūq̄ tremat. Unde dicit sic. Febricitet leo quis in estate poterit: assit hyems cessat. Sicut iusti prelati semper tūēt in prosperitate ne derelinquat eos dominus: sed in aduersitate sunt fortes et impauidi. Iuxta illud Prouer. 30. Leo fortissimus bestiarū ad nullius pauebit occursum. Sic boni prelati qui sunt fortes in virtutibus quis in aggrediēdo regimine sunt timidi: sunt tamen in necessitate fortes et in procedendo fideles. & ideo tales sunt promouendi. sed q̄ fortitudinem promittunt in prosperitate et vecordes sunt in aduersitate.

Proverbiorum Salomonis. Cap. 28.

stare si promoti fuerint sunt quod totius amouedi quia si fugiat vir a facie leonis visus ei occurret Amos. 5. Immunditia miseria et turpitudine. **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens. Propter peccata terre multi principes eius etc. Ault dicere quod boni plati non satis maturant: id est non diu continuant suum officium quia vel morte preueniuntur. vel aliorum malitia subtrahuntur quando videlicet subditi culpabiles circa bonos principes sunt impatientes. Sed ut dicit sapiens. Propter hominis sapiam et horum sciam que dicuntur. id est que boni et virtuose sunt instructi vita ducis longior erit quia non conspirant in platos. Sed quilibet eorum potest dicere. Illud Iudicum. Cor meum diligit princeps. **C.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Vir pauper calunians paupes etc. Ault dicere quod mali subditi multos habent complures que eis suffragantur. Est autem sciendum quod duplex est paupertas. nam cum paupertas nihil aliud sit quam non habere necessaria ad sufficientiam. scilicet quod duplex est genus hominum que non habent necessaria ad sufficientiam est duplex paupertas. Quidam enim dicuntur paupes non quia de substantia huius mundi satis habeant: sed quantum ad multa habeant adhuc non contentantur. Et talem pauperem primo inter omnia odit deus. secundum quod habetur Prover. Tres species odit anima dicit deus. pauperem superbum etc. Et talis paupertas est ex defectu virtutis. unde cuiuslibet tali dicitur. Proca. 3. Dicit diues sum et lotuplex et nullius indigeo: et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Alii autem dicuntur pauperes non ex eo quod non solum temporalia non habeant: sed quia nolunt habere. Et talis paupertas est effectus virtutis: et talem paupertatem diligit deus. Matthei. 5. Beati pauperes spiritu etc. Videtur quod pauper primo modo est calunians pauperem secundo modo. Pauper primo modo similis est imbu vehementi: et hoc propter triplicem effectum quem vehemens imber habere videtur. Nam imber vehemens.

Corrumpit semina.

Corrodit germina.

Currit ad infima.

Primo vehemens imber corrumpit semina. Nam secundum Albertum de vegetabilibus et plantis. Imber cadens suauius et cum temperantia super terram ipsam fomemat et semine disponit ad fructum: sed vehemens quia fortius agit et nimis humectat: semina corrumpit. Sic pauper malus qui bonum pauperem calunians similis est imbu vehementi propter istum effectum: quia per talem corrumpit illud semine. de quo dicitur in euangelio. Semine est verbum dei. Sator autem christus. Et ideo talem impium sicut imbre vehementem sequitur fames. nec mirum. quod non in solo pane vivit homo sed in omni verbo etc. Alii prophetam Amos. 8. cap. tales alloquens sic ait. Audite hec que conteritis pauperem et deficere facitis egenos terre. Sequitur ibidem. Ecce dies veniunt dicit dominus. et emittam famem in terram: non famem panis / nec sitim aque sed audiendi verbum domini. Ecce quantum malum sequitur hunc imbrem. Quia propter Job. xxviii. admirabile vicebat. Quis dedit vehementissimo imbu cursum? **D.** Secundo dicitur talis impius similis imbu vehementi propter secundum effectum quod corrodit germina. Eadem enim quod imber cadens cum magno impetu non solum tenera herbarum ger-

mina corrodit atq; frangit: sed et terram scorlando radicitus euertit. Sic isti supbi paupes q̄ t̄p̄alibus nō satiāt. fructū radicū bonorū operū. s. pauperū germinare nō sinūt: s; cū vsuris ⁊ rapinis simplices vorant ⁊ eorū bona assumūt. Job. 24. Imbres montū rigant v̄i fecerunt dep̄dantes pupillos ⁊ vulgū pauperē spoliauerūt. Et Bas. 4. Non relinquunt radicē neq; germē. Istū imbrē seq̄tur fames in pauperibus spoliatis ⁊ finaliter in spoliantib⁹: q; vt in pluribus ⁊ ipi de ueniunt ad inopiam. Juxta illō Prouer. 22. Qui calūniat pauperē vt augeat diuitias suas dabit ipse ditiori ⁊ egēbit. Vñ de tali calūniante et fame consequente dicitur Deuterono. 37. Deuorabitq; terrā cum germine suo. Et sequitur consumentur fame. Tertio imber vehemens currit ad infima Sic isti tandem in profundū inferni descendunt. Ita vt boni pauperes ⁊ quilibet eorū ad tales dicat. illō Ps̄. In vanum quiescerunt animam introibunt in inferiora terre ⁊ c. ⁊ famē ibi patientur vt canes. Et licet omnia hec mala p̄ istos fiant adhuc tamen habent complices qui facta eorū approbant. Vñ textus sequitur qui derelinquunt legem laudant impium Ecclesiastes. viij. Audi impios qui etiā cū adhuc uiuerent in loco factō erant ⁊ laudabant in ciuitate quasi iustorū operū. et ibidē. Non est speciosa laus in ore peccatoris. E. Quantū ad quartū dicit sapiēs. Qui custodiunt succendūtur contra eum. Nam aliud est succendi zelo legis: et aliud zelo vindicte aut ex ira ⁊ non ex charitate. Nam quidā succendunt contra delinquentes sed non zelo legis: sed zelo vindicte aut ex ira ⁊ non ex charitate: Sed zelo legis ⁊ ex charitate illi succēduntur qui eum quem amant. interius zelo amoris. exterius coguntur corripere. F. Quantum ad quintū dicit sapiens. Viri mali non cogitant iudicium. Dicit Virgilius. sexto eneidōs. q; Lethes flui⁹ dicens ad inferos ⁊ abducens a superis est obliuio. Lutus aquam qui potauerit efficitur immemor futuroꝝ. Moraliter fluuius obliuionis ratiōe effectus quē habet est mundus. Lutus aqua voluptatis gustata homines quasi insatiabiles reddit. Quoad preuisiones bonorū ⁊ malorum futuroꝝ. Ideo boni valde sibi cauent ab hac aqua ne forte obliuosi fiāt. Prouerb. xij. Qui confidunt in cogitationibus suis ipse agūt. Iustos autē cogitationes iusta iudicāt. ⁊ maxime p̄latoꝝ iustorū: q; illos p̄uidere op̄ cogitationes iudicū cū p̄ singulis habeant redde rationē. q; ibi p̄miorib⁹ maiores r̄debūt. Lectio. clxxv.

Qui autem inquirunt dominum animaduertunt omnia. Melior est pauper ambulās in simplicitate sua q̄ diues i prauis itinerib⁹. Qui custodit legem filius sapiēs est. qui autem comessatores pascit cōfundit patrem suū. Qui coaceruat diuitias vsuris ⁊ fenore liberali in pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem oratio eius erit execrabilis.

Proverbia Salomonis. cap. 28.

C Postquam sapiens ostendit superius quod recordes miser querunt laetitiam. Hic ostendit quod precursores periculi solent declinare. Et secundum hoc dividitur haec pars in quinque, quia

Primo ostendit quod futura pericula iustus memoratur: ibi. Qui autem inquirunt dominum animadvertunt etc.

Secundo quod pauperum inopia diuitibus preferatur. ibi. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua. etc.

Tertio quod duplex est malicia cum stultus supportatur. ibi. Qui autem comestatores pascit confundit. etc.

Quarto quod congregatum sub dolo tandem dissipatur. ibi. Qui coaceruat diuitias usuris etc. Quinto quod mandatum misericordie ab hijs impleatur ibi. Qui declinat aures suas ne audiat legem. etc.

R. Quantum ad primum dicit sapiens. Qui autem inquirunt dominum animadvertunt. etc. i. futurum discrimen universalis iudicij considerant et pro quibus operibus requies et pro quibus vita vel pena tribuatur. Ubi notandum quod boni viri inquirendo christum animadvertunt tria, scilicet.

Locus.

Tempus.

Modum.

Et sic statim eum inveniunt

Locus est conscientia pura a vanitate

Tempus in adolescentia et prosperitate

Modus cum iustitia et virtutum claritate

Primo dico quod locus querendi dominum est conscientia pura a vanitate. Ubi Augustinus. 4. confessionum. Quo itis in aspera et quod queritis illic minime reperit. Nam qui in mundi est partibus ipsum querit sed longius ab eo factatur. non diversitate locorum sed intervallis affectionum. Exterius conantur ire. et interiora sua deserunt quibus vicinior est deus unde Boetius. 3. de consolatione. plangens ignorantiam querentium dicit sic. Scilicet (inquit) homines omnia corpori suo necessaria querere suis in locis: sicut aurum non querunt in arbore. nec gemas in vite nec pisces in monte: sed unum quodque eorum in proprio sibi querunt loco. Totum autem bonum quod naturaliter desiderant homines nesciunt ubi latet de quibus dicitur in psalmo. Querens locum eius et non invenies. quia non est extra nos sed solum intra conscientiam puram a vanitate illic cum queris statim invenis. Scio dico quod querendus est deus in tempore adolescentie et prosperitatis quia non est commendandus qui tunc querit terminum cum ambulare non potest vel qui tunc querit refugium cum hostis graviter instat et non prius. Ubi psalmi. Cum occideret eos querebant eum. Sed de iusto tempestive querente dominum dicitur secundum Paralipomenon. 34. Cum adhuc puer esset cepit querere domum domini patris sui. Tertio dico quod modus querendi christum debet esse cum iustitia et virtutum claritate. Christus enim in tenebris perfidie et fidelitatis huius mundi minime reperitur. sed in clara luce dei. i. in vera doctrina apparet. Lamentationum. iiij. In lectulo meo pro nocte quaesivi quem diligit anima mea: quaesivi et non inveni: quaesivi diceret in nocte desiderie et torporis invenire non potui quem diligit anima mea: sed in luce clare doctrine. Et tunc interrogans vigilans civitatis. i. ecclesie sancte doctores inveni quem quaesivi anima quia illi sunt qui primum ostendunt.

B. **B.** Quantū ad secundū dicit sapiēs. melior est pauper ambulās et
 huius figura in euangelio habetur de Lazaro paupere et diuite epu-
C. lone. **C.** Quantum ad tertiu dicit sapiens. Qui autē comestatores
 pascat et. i. de honestat p̄em suū vt hoc siue p̄beat talibus pastū cor-
 poralē sine doctrinalē ex quo in crimine supportant qui a vtroq̄ mo-
 do est princeps in crimine.

D. **D.** Quantū ad. 4. dicit sapiēs. qui coaceruat diuitias vsuris et.
 Et hoc siue faciat per vsuras siue per fenus liberale. Nam vsura est
 quod vltra sortem datur ex pacto. Fenus quod sine pacto et sponta-
 nee offertur debitori. Ideo vocatur liberale: sed ex tanta necessitate
 prouent ex quanta vsura. Et vtrūq̄ est merū libex et vtrūq̄ est dāna-
 bile. videlicet fenus et vsura. Unde Chryso. super illo verbo. Nath.
 volenti mutuari dicit sic. Pecunia vsurarij similis ē morsui aspidis
 percussus quippe ab aspide cadit delectatus in somno et i ip̄o somno
 venenū diffunditur. Sic qui sub vsura viuit per tēpus quidē delecta-
 tur et quiescit a tedio quo prius per inopiā vexabatur: Sed dū labitur
 tempus per silentiū et quietē venenū peccati circuit oēs suas facul-
 tates. et sicut venenū aspidis conuertit omnē sanguinē in pprietatē
 et conditionē aspidis. sic vsura subtiliter conuertit omnē substantiaz
 debitoris in propriū venenū creditoris. Unde in Psal. de modernis
 temporibus dicitur. Non defecit de plateis eius vsura et dolus. Se-
 quitur. Veniat mors super illos et descendant in infernum viuētes.
 Et vtinā attenderent homines q̄ hūc sit peccatum vsure. vt etiā p-
 pter eius enormitatē cū de māmōna iniquitatis amicos facere pos-
 sitis de ista facere nō potestis. Ea q̄ sūt de illicitis iuramētis merca-
 torū acquisita ea etiā que de lenocinijs sunt collecta in vsus paupe-
 rū licet distribuere sed de vsuris collecta sicut latrocinij res elemosy-
 ne esse non possunt. Etiā fenus est dānabile si a p̄ncipio intēdat. Et
 narrat Gul. Hel. lib. ij. cap. i. q̄ lex duodecī tabularū fuit: q̄ sub pena
 mortis iudices nequa q̄ reciperent munera. quā legē multi exponē-
 tes superaddunt. sup. voluntarie. Si quis enim nolētibus et inuitis
 velit quicq̄ offerre non reputatur illicitū recipere. Unde Alexand.
 in promotheo suo nouo veridens tales dicit sic.

Nis licet inuitis munera vanda reor.

Sed data suscipias. liber nolensq̄ volensq̄.

Immo cogit eum perfidus iste dator.

Est gtezi lepra turpi pollutus vtraq̄.

Turpior interior exteriorē fuit.

Sic de fenore quis nihil exigit generatores si tamen hoc intēdāt
 vt lucrū recipiant criminofum est. quod ex hoc apparet quia si nō da-
 rent debitores fenus grauarētur. vel non ita cito eorū negocia expe-
 direntur. Esa. 24. Sicut emens sic ille qui vendit. sicut fenerator. sic
 is qui mutuū accipit sicut qui repetit sic qui debet: quia quātum ad
 hoc fenerator et venditor non differunt in re quia vterq̄ intēdit q̄-
 uis non interueniat pactum.

E. **E.** Quantum ad vltimum dicit sapiens. qui declinat aures suas et
 Unde Gul. Hel. lib. 13. cap. 18. Auris sepe consulenda est vt quod so-

nat placidi⁹ accipiatur. Et ibidē cap. 27. Furiū voluptatī modifi-
 ca-
 ri debet oratio. Ex quo colligitur q̄ qui non bene audiunt ōfō eorū
 non potest esse beneplacens nec diserta quia auri eorū non potest cō-
 suli. Sic qui legem diuinam non audiunt attente vt moderni neces-
 se est vt cum ipsi loquuntur ad deum oratio eorū sit insipida ⁊ infalsa.
 Unde dominus quasi conquerens de talibus iheri. 21. dicit. Contes-
 tatus sum ⁊ dixi audite vocem meam ⁊ non audierūt nec inclinave-
 runt aurem suam. Sequitur. Ipsi clamabunt ⁊c.

¶ Lectio. clxxvi.

Qui decipit iustos in via mala i interitu suo
 corruet: ⁊ simplices possidebunt bona eius.
 Sapiens sibi videtur vir diues: pauper au-
 tem prudēs scrutabitur eum. In exultatio-
 ne iustorum multa gloria est. regnātibus impijs rui-
 ne hominum. Qui abscondit scelera sua non diriget:
 qui autem confessus fuerit ⁊ reliquerit ea misericor-
 diam consequetur. Beatus homo qui semper est pa-
 uidus. qui vero mentis est dure. corruet in malum.
 Leo rugiens et vrsus. esuriens princeps impius su-
 per populum pauperem. Dux indigens prudentia
 multos opprimet per calūniam qui autem odit auar-
 ritiam. longi fient dies eius. Hominem qui calūnia-
 tur anime: sanguinem si vsq̄ ad lacum fugerit. nemo
 sustinet. Qui ambulat simpliciter salu⁹ erit: q̄ peruer-
 sis gradib⁹ vīs cōcideret semel. Qui operat⁹ terrā suā
 satiabit⁹ panib⁹. q̄ autē sectat⁹ ociū replebit⁹ egestate.
 ¶ Postq̄ sapiens ostendit q̄ imprudentes fatui gregem non defen-
 dunt. ibi ostendit q̄ sapientes seculi legem parui pendunt. Et secu-
 do hoc diuiditur hec pars in sex quia
 Primo ostendit q̄ quis sint iniusti non se putant peccare. Ibi. Qui
 decipit iustos in via mala ⁊c.
 Secundo q̄ ruina populi est implum regnare. ibi. In exultatione ius-
 torum multa gloria est ⁊c.
 Tertio q̄ peccata que perpetrant credunt latitare. Ibi. qui abscon-
 dit scelera sua non dirigetur ⁊c.
 Quarto q̄ ideo non metuunt crimen perpetrare. ibi. beatus homo
 qui semper est pavidus ⁊c.
 Quinto q̄ tales cum considerant solent desperare. Ibi. hominem q̄
 calumniatur anime sanguinem ⁊c.
 Sexto q̄ dū viuūt nolūt laborare. ibi. q̄ operat⁹ terrā suā satiabit⁹ pa-
 nib⁹ ⁊c. ⁊. Quantū ad primū dicit sapiēs. q̄ decipit iustos in via ma-
 la ⁊c. Quāuis putet se bñfacere ex eo q̄ nō curat aduertere vel cres-

dere legē de talis corruet in vindictā. q. Zeuhl. 19. Non metiemini nec decipiet vnusquisq; pximū suū. Quis moderni hoīes ⁊ i quocūq; statu etiā fuerint deceptionibus ⁊ fraudibus innitāt. de quoz hinc dicit Job. 5. Decipientem et eū q; decipit adducit et psiliarios in malū finem. ⁊ iudices in stuporē. Et tñ talis vt dicit sapiēs. si possit per huiusmodi fraudes vitari se reputat prudentem ⁊ tñ paup; prudēs scrutabit eum p; acquisitam imaginationē in futuro iudicio. Sicut videmus in hoc mundo q; homines iuste ⁊ licite scrutantur nūcios si forte gerant suspectas litteras. Sic mali velut suspecti nūtij scrutabūt a sapientib; ⁊ pauperib; i futuro. Sunt enī mali hoīes nūtij mundi huius ad diabolū ⁊ sunt etiā nūtij diaboli ad mundū. Cū enim mittunt a a mūdo a diabolū tūc lras vie secū portāt nefciētes qd in eis ptineat vel saltē nō aduertētes. Et tales sunt y pocrite q; p fraudes subtiles ⁊ latētes falsitates vitā factā ptēdētes alios decipiūt hūi hūiles extrisece ⁊ supbi intrisece: i hūtu paupes: in ābitu diuites existūt. Sz cū venerit dies mortis eoz. tunc q; scrutaf; renes et corda de; in extremo iudicio in quo nihil opertū qd nō reuelaf;: nec occultū qd nō sciatur scrutabitur eos quia tūc legetur littera pscie eoz. Tunc scdm quod habetur Sapie. 6. Virtus ab altissimo interrogabit opa nra ⁊ cogitationēs nostras scrutabit. Tūc nō solū opa nra sed ⁊ cogitationēs oēs toti mūdo maifestabūt. Ad Ro. 8. Qui aut; scrutatur corda scit quid desideret spiritus. id ē scit mala desideria anime. Sunt etiam ali; nūtij diaboli ad ipsum mundū: qui portant litteras diaboli ipi mundo qui. s. rēptati a diabolo p sentitiis cogitationi et pfcitū p opus. ⁊ tales lre nō portant in pice latētis cogitationis sed patēt in ope. Et talis litteras pmo portauit Eua viro adde ⁊ p pns toti generi humano. Tales etiam litteras portāt p ppositi supbi ⁊ auari. De quibus Sapient. 5. Sapient tanq; fessus nuntius i personā aliū cōqueri vbi ait. Lassati sum; in via iniquitatis ⁊ pditiōis ⁊ ābulauim; vias difficiles. Uia aut; dñi ignozam;. qd nobis p fuit supbia. aut diuitiarū tactantia: quid contulit nobis? Transferunt oīa illa tanq; vmbra et tanq; nūtiū pcurrēs. Tales aut; nūcios diaboli scrutantur simplices non solum in morte coram iusto dei iudicio: sed etiam i vita. quia vt dicit sapiēs. Talis nūtiū diaboli in iteritu suo corruet. ⁊ simplices possidebūt bona illi. Uñ. 3. Reg. 20. Mittā seruos meos ⁊ scrutabuntur domū tuam ⁊ domos seruoz tuorum.

B. Quantum ad secundū dicit sapiēs. In exultatione iustoz multa gloria ē ⁊ c. Vult dicere q; sicut qñ iustus exaltaf; populus valde gloriā ppter bonū ei; exēplū. Sic cū puerfus erigitur marima ruina sequitur ppter actus suos malos et exempla mala. Uñ Chrysolto. Homek. 31. Quēadmodū enī medic; cū pmo igredit; ad infirmū de stomacho eius statū inqrit ⁊ si stomachus sanus sit totum corpus eius sanū erit in breui. Si aut; indispositus sit totū corpus infirmū erit quousq; stomachus fuerit reparatus. Sic q; diu sacerdotium fuerit integrū tota semper floret ecclia per bonum exemplum. Si autem cor; tum fuerit omnes ali; status maridi permancbunt. Quod enī in stomacho non coquitur in membris non poficit cum sit crudū.

Sic cum intellectus scripturarū a prelatīs per exercitium charitatis non exponit: nunq̄ membris alijs inferioribus proficere poterit. Proverb. 29. Cū impius sumpserit principatū gemet populus. Unde Politico. primo capi. iij. ponit expositōi recitans Xa Tullij tria esse ex quibus perfecta gloria cuilibet cōmunitati crescit.

Primo cum se multitudo diligit.

Secundo cum fidem sibi habet

Tertio cū administratori honore administrationis dignus est.

Horum autē opposita sunt ciuitatibus et cuilibet maxime dolorosa. Proverbio. xxij. In bonis iustorum exaltabitur ciuitas: et in perditione impiorum erit laudatio.

C. Quantū ad tertium dicit sapiens. Qui abscondit scelera sua ꝛc. Vult dicere q̄ abscondere a deo peccata magna est imprudētia. q̄ si cut prius dictū est. Omnia mala scrutatur: profunda quoq̄ fluuiorū scrutatus est. et abscondita producit in lucem Job. Ideo expedit ea tempestiue elucidare et ad ea per recidiuū non reuertī. quia sicut dicit sapiens. Qui confessus fuerit peccata sua et reliquerit ea scilicet p̄ intentionē non iterū peccandi inīam consequet Ecclesiastici. 17.

Conuertere ad dñm et relinque peccata.

D. Quantum ad quartū dicit sapiens. Beat⁹ homo qui semper est pauidus ꝛc. Quia bestiale est inuerecundū esse et omni timore carere. Dicit em̄ Seneca ep̄la. 58. Sunt em̄ gn̄a timidorū morb⁹: inopia: ꝛ que per vim potentiarū eueniunt. Sed ex hīs oībus nihil est. qd̄ tñ nos concutit quantū timor: qui naturaliter ex aliena violētia crescit. Naturalia em̄ mala que retuli vt morbus et iopia silentio transeūt hoc autē non nisi cum manifesta et publica verecundia quam hoīes naturaliter horrent plusq̄ penam. Constat autē q̄ non solum pena s̄ etiā verecundia propria ꝛ publica malis resistit. et ideo q̄ non timēt insensati sunt et bestiali morte digni.

E. Quantū ad quintū dicit sapiens. Hominē qui calūniatur aīe sanguinē ꝛc. id est qui non timet necessaria vite pauperibus auferre iux̄ illud Ecclesiasti. 34. Panis egentū vita pauperis et qui eū defraudat homo sanguinis est. Talis si in lacū paupertatis inciderit null⁹ ei compatietur: vel si in lacū tēptatiōis inciderit null⁹ pro eo orabit. Cuius causa est q̄ nihil tam leue in corporibus mixtis si ligetur cuz lapide quin cadat in profundū. Illa autē q̄ p̄sciunt in lacū cū lapide p̄iciūt vt d̄ cetero inueniri non p̄nt. Sic moralit̄ nullus est t̄ celest̄ p̄ditōis in d̄tute quacūq̄ siue orōe siue elemosinarū largitione si deus permittat eū cadere in peccatū duritiē. i. q̄ non timeat exercere contra proximū peccatū crudelitatis et opera impietatis per ablationem eorum que sua sunt absq̄ mīa quin talis proiectus in lacum non resurget. quia cum lapide graui cadit et quia officia compassionis nō habuit ideo per clemētiā non resurget Trenoꝝum. iij. Lapsa est in lacum vita mea: ꝛ posuerūt lapidem super me. Et hec est causa quare de crudelibus dicit textus q̄ concidēt semel primi Regū. 26. Perfidiam cum semel: et secūdo opus non erit.

P. **S.** Quantū ad vltimum dicit sapiens. qui operatur terram suā factiatur panibus &c. Est em̄ opus et exercitiū necessariū non solum ad profectum in bono sed etiā ad conseruationē boni Unde ante q̄ adā peccaret ne ocuz esset causa sui criminis: primū de quo deus sibi prouidit fuit paradysus. Unde Genes. ij. Plantauerat vt operaretur & custodiret illū. & hoc in remedium contra desidiā. Ecce q̄ ante peccatum operatio erat necessaria: quanto magis nūc cum totus mundus plenus sit temptationibus.

Lectio. clxxvij.

Vir fidelis multum laudabitur: qui autem festinat ditari. non erit innocens: Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit: iste et per bucella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et alijs inuidet: ignorat q̄ egestas superueniet ei Qui corripit hominem gratiam postea inueniet apud eum: magis q̄ ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo vel a matre et dicit hoc non esse peccatum particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat. iurgia pericit: qui vero sperat in domino saluabitur Qui confidit in corde suo stultus est: qui autem graditur sapiēter ipse lauabitur: qui dat pauperi nō indigebit: qui despiciat deprecantem sustinebit penuriam. Cum surrexerint impij abscondentur homines: cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

P. Post q̄ sapiens ostendit superius q̄ sapientes seculi legem parauipendunt. hic concludit q̄ hīs de causis prouidi honores non intendunt. Et scdm̄ hoc diuiditur hec pars in sex. quia primo ostendit q̄ prudens iniustas diuitias non curat amplexari. ibi. Vir fidelis multum laudabitur. &c.

Secundo q̄ vanas concupiscentias non sinit dominari. ibi. Qui corripit hoīem gratiam postea inueniet &c.

Tertio q̄ prelatos ecclesie libenter veneratur. ibi. Qui subtrahit aliquid a patre suo vel a matre &c.

Quarto q̄ instinctū superbie fortiter detestatur. ibi. Qui se iactat & dilatat iurgia concitat &c.

Quinto q̄ statui miserie clemēter suffragat. ibi. Qui dat paup̄i non indigebit. &c. Sexto q̄ post factū calūnie premium prestoiatur. ibi.

Cū surrexerit impij abscondentur homines. &c.

P. **A.** Quantū ad primū dicit sapiens Vir fidelis multū laudabit. &c. Vult dicere q̄ prudēs videt pericula q̄ sunt sup̄ius dicta cognoscēs q̄ cum perfecta innocentia & fidelitate diuitie seculi acquiri nō possunt et q̄ hono: iudicialis facilius corūp̄itur q̄ pro bucella panis

referitur veritas. Ideo non curat huiusmodi diuitias amplecti et
tales diuitie penuriam parient in futuro. Et quia prudens hijs tribus
de causis se abstinere ideo merito commendatur.

Primo enim commendatur quia se abstinere ne in acquirendo auaritia ad-
mittatur. Secundo ne in possidendo iustitia condemnetur. Tertio
ne nimis currere pes eius labatur.

Primo dico quod vir prudens se abstinere ne in acquirendo auaritia et
et ideo dicit sapiens quod vir fidelis multum laudabitur. Dicit enim Tul-
lius quod fundamentum omnis communitatis est fidelitas. et Aristoteles primo.
Politicoꝝ capi. vi. dicit Qui fidelitatem non seruat politicus esse non
potest: nec in communitate aliqua merito collocari. vnde Tul. Bellius
lib. x. cap. primo dicit quod olim respublica inter omnia virtutum genera
precipue vitam sanctam coluit siue fidelitatem quam habuit tam publice quam
private. Nec autem fidelitas que tunc sit nutritrix et fundamentum comitatibus
publicis: corrumpitur tam faciliter per inordinatas possessionum acqui-
sitiones. Unde Aristoteles ubi supra cap. ij. Illi qui solum lucrum querunt
non possunt esse vtilis communitati. Tales autem sunt immoderate pe-
cunie appetitores. Hijs namque et si sunt mercatores a mercatoribus emunt
ut statim vendant. quod utique charius vendere non possunt nisi in-
trantur: frangant fidem et communitatem impediunt. ita quod non solum pri-
uatam sed et publicam fidem ledant. Prover. 14. Liberat animas testis
fidelis: et proferit mendaciam versipellis alias dolosus. Secundo abstinere
se prudens et fidelis ne in possidendo iustitia condemnetur.

B. Dicitur enim vulgariter quod si capiatur quicumque innocens et patiens
ens et fiat dispensator: statim efficitur miser et ad iram cito prouocatur.
Moraliter dispensatores dei sunt diuites huius mundi: quia ad
hoc dat eis deus diuitias ut pauperibus distribuant et dispensant.
Sed quantumcumque sint innocentes cum tamen incipiunt diuites fieri non so-
lum miseri fiunt verumetiam ad omne malum facilius impelluntur quam prius:
quia tunc incipiunt fingere falsitates ut diuitias augeant: tunc super-
bas admittunt vanitates et seipsum nimis extollunt. Pro primo ad Thoma.
sui. dicitur nunc queritur in eis dispensatores ut fidelis deus inueniat. Nescio autem
qualiter hijs qui per buccella panis: tam faciliter fide frangunt: quomodo
proximo per tribulationes animas darent. Argumentum est quod eos quod valde
inconstantes sunt in fide. Nam in minimo vniuscuiusque generis sumitur
eius mensura manifestum est autem quod minus bonum quod sub celo sit nisi
et per alia. Qui ergo fidelitatem suam pro eis deserit nescio quantum iter ipsam non
desereret pro vita corporis conseruanda Luce. 16. Qui in minimo fidelis
et in maiori fidelis. id est qui pro temporalium aggregatione non est falsus nec
pro vita conseruanda infidelis erit. Et sic exponit Hieronymus istum textum.

C. Tertio boni viri abstinere se ne nimis currere pes labatur. dicit enim
Iuuenius lib. 6. cap. 6. quod prepes a precipitando dicitur. Prepes autem est
Tul. Bellius est quod ceteris puolat vel quod cum impetu iter aues eminet
se exultat. Moraliter constat quod diuites huius mundi quanto promouent non
sufficit eis quod satis est. nisi alios precedant in diuitijs et superuolent in ho-
nouribus. et quod prepetes sunt precipitio digni erunt. Et hec causa quare prou-
dentes a mundo animas suas retrahunt: et ne fidelitatem perdant eligunt in-

B.

C.

D. dicit et paupertate quibus dicitur Mathei. 25. Euge serue bone et fidelis quia in paucis fuisti fidelis etc. **D.** Quatuor ad finem dicit sapiens. Qui corripit hominem gratia postea etc. Vult dicere quod prudens non sinit vanas concupiscentias desiderare hoc est corripere hominis sensualitatem: quia homo ex eo quod in inferiori parte finem Alexandri dicitur ab humo. Ideo sepe natura per sensualitatem sumit ut hic Qui corripit homines. i. sensualitatem suam refrenat gratia maioris in fine recipit ab eo scilicet a sensualitate quod suum velle fecit. Considerans verbum Septimi Iulij quod recitat Augustinus. lib. xx. ca. 1. scilicet quod impunitas delicti fomentum sit sepe maioris vicii. **D.** Corripies me et viuificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima. **P.** Accusatio impunitate peccati vocatur: quod semper est occasio amaritudinis eterne. **E.** Quantum ad tertium dicit sapiens. Qui substrahit aliquid a prelo suo vela in se etc. Vult dicere quod ille qui substrahit aliquid a prelo plato et a misericordia ecclesie particeps homicidii est. et ideo vir prudens platos ecclesie libenter venerat. Causa autem quare talis dicitur homicida quod ecclesiam spoliat et molestat est: quia sicut homicidium et adulterium iter omnia vicia sunt maxime manifesta quia utrumque est in altera persona transit. Sic rebellio contra sanctos et ecclesiam parat ignominiam. quia tales Christus caput ecclesie non diu tollerat sed in presenti per aliquam publicam confusione nem vindicat se de eis. Et quantum ad manifestam eorum verecundiam per excommunicationis sententiam extra ecclesiam efficiuntur.

F. Quantum ad quartum dicit sapiens. Qui se laetatur et dilatat iurgia concitat etc. Et ideo prudens huiusmodi instinctus superbie detestatur considerans illud. Sapientia. v. quid nobis profuit superbia: et diuitiarum factantia quid contulit nobis? etc. Sequitur in textu. Qui vero sperat in domino saluabitur. vñ Verbum. in sermone super misericordiam dei. Tria (inquit) sunt in quibus tota mea spes consistit ut nec deficere possit.

Primum est charitas ad adoptionem. Secundum veritas promissionis. Tertium potestas redditiois. Ille funiculus triplex difficile rupitur. de primo et secundo ad Colocentium. primo. Dilectionem habes propter spiritum que reposita est vobis in celo. de tertio Ecclesia. 34. Qui timet dominum nihil trepidabit et non pauebit quoniam ipse est spes eius. Sed multi christiani propter unum dei flagellum aut infortunium omnium bonorum preteritorum obliuiscunt et continue incipiunt desperare. Tales erant inconstantes filij israel. de quibus dicitur in Psalmo. quod propter breue crediderunt in deo: nec sperauerunt in sapientia eius sine salute

Quantum ad quintum dicit sapiens. Qui dat pauperi non indigebit etc. De hoc in proxima lectione et in multis alijs locis dicitur est.

G. Quantum ad ultimum dicit sapiens. Cum surrexerint impij. etc. Vult dicere pro conclusionem totius capituli quod propter hoc prudens omnes predictas malitias mundi deuorat: quia quis in presenti sub domino aliorum dominorum latitet velut miser quoad experientiam hominum in futuro cum illi peribunt. iste et similes numero iustorum addetur. Et hoc est quod dicit sapiens. Cum illi perierint: multiplicabunt iusti. vñ Alexander super illud. Adhuc multiplicabit in senecta verbi. i. nouissimas temporum manifestabitur eorum gratia. Quis. bene patientes erunt in terra. Donec transcat mundus iste. Propter quod iustus palme parat: quia tunc primo cum est centenarius multiplicata fructu pollet.

Lectio. clxxviii. Cap. xxix.

Cap. 29.

Uiro qui corripientem dura ceruice contēnit
 repentinus superueniet interitus: et eum
 sanitas non sequetur. In multiplicatōe iu-
 sto rum letabitur vulgus. cum impij sumpserint prin-
 cipatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam
 letificat patrem suum. qui autem nutrit scortum per-
 det substantiam. Rex iustus erigit terram vir auar⁹
 destruet eā. Homo qui blandis factisq; sermonibus
 loquitur amico suo. rete expandit gressib⁹ ei⁹. Pec-
 cantem virum iniquū inuoluet laqueus: et iust⁹ lau-
 dabitur atq; gaudebit. Nouit iustus causam paupe-
 rum: impius ignorat scientiam. Homines pestilētes
 dissipant ciuitatem. sapientes vero auertūt furozē.
 Vir sapiens si cum stulto contenderit. siue irascatur
 siue rideat non inueniet requiem. Viri sanguinum
 oderunt simplicem: iusti autem querūt animā eius.
C Postq; sapiens ostendit q; prudens prelat⁹ corripit insolentem
 hic ostendit q; subdit⁹ elatus despiciat amouētē. Et secundū hoc
 diuiditur totum capitulum in tres partes scilicet q; sunt tria signa i cor-
 rigibilitatis ⁊ contemptus in eo qui corrigitur.
Primū est si correctorē nō diligētē audiat. ibi. viro q; corripientē du-
 ra ceruice contēnit ⁊c. Scdm̄ si correctori presumptuose respōdeat.
Ibi. totum spiritum suum profert stultus ⁊c.
Tertium si presentia insipienter considerat.
Ibi. Cum propheta defecerit dissipabitur populus ⁊c.
Prima pars in quattuor diuiditur. quia
Primo ostendit q; qui corrigi negligit subdito dissipatur.
Ibi. Vir qui corripientem dura ceruice contēnit ⁊c.
Secundo q; sepe lapsus talium prelato imputatur.
Ibi. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus ⁊c.
Tertio q; interdum malitia inconstantie est in causa.
Ibi. Vir sapiens si cum stulto contenderit ⁊c.
Quarto q; frequenter tales ecclesia corrigere non est ausa.
Ibi. Viri sanguinum oderunt simplicem ⁊c.
A. Quantum ad primum dicit sapiens. Vir qui corripientem ⁊c. **A.**
 Ille qui corrigitur si dura ceruice corrigentem contemnit corruet in
 malum. Dura autem ceruice dicitur contēnere qui doctorum corre-
 ctionem audit et postea non curat. Et talis est negligens: ⁊ quia ne-
 gligentia modo est proprie ignorantie secundum Chrysostomū. Ho-
 melia. 38. Ideo necesse est talem perpetuo ignorantem esse. Ignorā-
 ti autem ea que scire debet nō poterit finaliter bene accidere. Unde
 Ecclesiasti. 3. Cor durum male habebit in nouissimo,

- B.** **B.** Quantum ad secundum dicit sapiens. In multiplicatione iusto rŭ ꝛc. Vult dicere q̄ huiusmodi malitie nō contingunt communiter sub bonis principibus et prelatis: sed sub malis tantū. Sunt autem quinq; que hic enumerat quibus malus prelatus impeditur ne au- deat rigide tractare subditos.
Primum si in eo lasciuia dominatur.
Secundū si per munera corrumpatur.
Tertium si illum diligit q̄ indoctus sibi adulatur.
Quartum si cum imprudentibus p̄uerfatur.
Quintum si coram sapientibus de p̄dictis infamatur.
- C.** **C.** Quantū ad primum dicit sapiens. Vir qui amat sapientiam. ꝛc. Id est continentia: letificat patrem suum: sed qui nutrit scortum: sc̄z exercens in seipso meretriciū perdet substantiaꝝ virtuosam: et p̄ p̄ns nō valz absq; pauore subditos increpare. primi Macha. v. Templuz dei luxuria et comestationibus erat plenū et scortantiuz cum meretricibus. Contradicēte scriptura Leuitici xxi. quia sacerdos scortū et vile prostibulum non ducet. **D.** Sc̄za causa impediens correptionē est: si prelatus per mūera corrūpatur et quantū ad hoc dicit sapiens. rex iustus erigit terrā ꝛc. Vult dicere q̄ rex iustus qui dicit q̄ nihil curat de alieno: sed tantum quod suum est appetit nō facilliter a rectitudine flectitur. Sed per oppositum auarus qui nimis munera capit per mistros destruit suum regnuz. q̄ nulla correptio fiet sub eo. **Ps̄. Prouer. xv. d̄.** Conturbat domū suam qui sectatur auaritiā: qui vero odit numerā uiuet
- E.** **E.** Quantū ad tertū dicit sapiens. Homo qui blandis fictisq; sermonibus ꝛc. dicit Alexander de lau. di. sa. cap. xix. q̄ apes quantūcunq; uiue. si vngantur oleo torpescunt et quasi syncopizant vsq; ad mortē: sic viri nobiles et aliorū rectores qui habēt aculeos ad alios corripendum nihilo citius hebetantur a iustitie rigore et malozum persecutione q̄ cum inungunt oleo adulationis. Ideo subdit sapiens q̄ huiusmodi adulator expandit rethe ante gressus p̄lati: ne possit in corrigendo vltra procedere. de quibus Prouerb. 7. Irretriuuit eū multis sermonibus oris sui. Quod valde periculum est prelatis. quia talis adulatio licet blande ingrediatur: in fine tamen mordebit vt coluber Prouerb. xxiiij.
- F.** **F.** Quantum ad quartū dicit sapiens. Nouit iustus cām. ꝛc. Unde Gregorius. v. moralū. Qui suā ignorantia considerat facilius mala aliena tollerat: nec pōt alios corrigere nisi cōditiones criminum ex libro intelligente sciāt. vnde Alexander sup Ps̄. ij. Sicut enī in pontificalli mytra simul cum duobus lignis super humeros sunt duo cornua superius. Sic in prelato nulla vita sufficit. nec actiua. nec cōtemplatiua. nec vtraq; simul nisi cornua assint scientie et virtutis. Cum tñ multi hīs temporibus sunt cornuti qui nec tñ sciunt de scriptura vt possunt rñdere si q̄s quereret qd cornua sua p̄tēdant.
- G.** **G.** Quantum ad quintum dicit sapiens. Homines pestilentes dissipant ciuitatē. ꝛc. Hoīes pestilētes vocat infames: ex quozum turpi statu inter subditos mortalitas magna surgit q̄ in infamia siue

siue falsa sit seſſip tamen reddit hoſez magis recordem ad alios cor-
rigendū ſi ſe ſciuerit diffamatu. In Chryſoſtomus Homelia. xvij.
opis imperfecti. Bonus medicus pius querit famā q̄ mercedem
Nam fama perſpem bonā multos sanat: vbi infamia deſperationez
gigneret. deſperatio vero mortē. Sed prohdolor n̄ ſis temporibus
ecouerſo eſt. Nā noſtri prelati attendūt ſolum mercedem et lucrum
beneficij: et nihil de fama curant vt vere de eis dicatur: illud primi.

Wachaß. 25 Ari peſtilentes obtinuerūt regnū patrum noſtroz. Et
hoc ſubditis ſumme nocet: quia a pluribus videtur. Ideo ſequitur
maior verecundia cū vident talem ſedentē in alta cathedra dignita-
tis: et multas alias perſonas melioris fame ſedētes in terra ſine di-
gnitate quacunq; vñ in Pſal. De bono prelato of. Beatus qui in
cathedra peſtilentie non ſedit. quod exponens Alexander dicit In ca-
thedra peſtilentie ſedēt qui in alto dignitatis leuati illud quod ex ſtu-
dio acquiſerūt ſcientie: opprimūt publica turpitudine vite.

h. Quantum ad tertium principale dicit ſapiens ſi cum ſulto. 2c.
Ault dicere q̄ interdū defectus nō eſt ex parte corripientis: q̄ quan-
do prelatus eſt bonus et ſapiēs et nihil predictoz in eo inuenitur:
adhuc in conſtantia ſulti et mali ſubditi eſt in cauſa frequenter: qz
ſiue irascat̄ cominando ſiue rideat blendiēdo non inuenit requiē:
ſuper quo verbo dicit Beda ſic Fruſtra quis ſuper inſenſatū laborat
ſiue ei lamenta penitētie ſuadeat ſiue bone operationis eterna pre-
mia dicat Proverb. 18. Non recepit ſultus verba prudentie niſi ea
dixeris que verſantur in corde ſuo. Luitus cauſa eſt conſuetudo ſtul-
titię ſue. J. Quantum ad vltimum dicit ſapiens. Ari ſanguinū ode-
runt 2c. Ault dicere q̄ ſepe defectus corrigēdi eſt ne prelatus ſubdi-
torum offenſam incurrat. Sed bonus prelatus de talibus paruz cu-
rat: nec ceſſat corrigere aiām ſibi commiſſam offenſa nō obſtāte. Un-
de dicit ſapiens. Juſti autem querunt animaz eius. vbi ſciendum q̄
ſultus querit aiām ſubditi per tria.

Primo per ſancte doctrine collationem

Secūdo per bone vite oſtenſionem

Tertio per ſui vſq; ad mortē expoſitionem.

Primum eſt in conferendo

Secundum eſt in repreſtando

Tertium in offerendo ſeiſum.

Et hijs tribus modis queſiuit xp̄us animas peccatorum. Queſiuit
em̄ xp̄s primo peccatoz animas: et debet bonus prelatus querere
p̄ ſancte doctrine collationē. ſic queſiuit xp̄s et inuenit Cañ. iij. Que-
ſiuit que diligit anima mea tenui eū nec dimittam.

Secundo queſiuit xp̄s et debet bonus prelatus querere animas ſub-
ditorum per bone vite oſtenſionem. quia nihil oſtenditur nec inue-
nitur ſine luce. Unde mulier querens draginam accendit lucernam.

Inde eſt q̄ ſine lucida vita doctozū nō inuenitur anima peccatoris.
Et ideo xp̄us qui eſt vera lux ip̄e luce vite ſic queſiuit animā pec-
catoris vt nō ſolū moueret aiām ſedentē in tenebris ⁊ illuminaret.
verſetiam a tenebris perpetuo eaz defendit Eccleſi. 27. Conſiteboz

h.

J.

sibi ꝛc. quia eripuisti me de manu querentis animam meam.

Tertio quesuit xpus animam peccatoris per corporis sui expositionē vsq; ad corporis et anime sue diuisionē. et sic ꝛc. quilibet bonus platus facere. iuxta illud Johan. bonus pastor animam suam ponit ꝛc. ouibus suis.

Lectio .clxxix.

Rotum spiritū suum profert stultus: sapiens differt et reseruat in posterū. Princeps qui libenter audit verba mendacij. omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obuiauerunt sibi. vtriusq; illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius in eternum firmabitur. Verba atq; correctio tribuit sapientiam puer autem qui dimittitur volūtati sue: confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera. et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te: et dabit delicias anime tue.

Postq; sapiens ostēdit primū incorrigibilitatis signū videlicet si ille qui corrigitur libēter et diligenter nō audiat. idē ostēdit scdm. s. si indiscretus irreuerēter rīdeat. Et s̄m hoc diuidit ꝛc. ps in sex. qꝛ. Primo ostendit qꝛ hoc ostur irreuerentia cū quis mendose se nititur excusare. ibi. Totum spiritū suum profert stultus. ꝛc.

Secundo ostendit qꝛ talem non debet prelati auscultare. ibi. Princeps qui libenter audit verba mendacij ꝛc.

Tertio qꝛ erit miraculum talem emendare. ibi. Pauper et creditor obuiauerunt sibi.

Quarto qꝛ nihilominus talem expedit flagellare. ibi. Rex qui iudicat in veritate pauperes ꝛc.

Quinto qꝛ fatuum a delectatiōibus oportet sequestrare. ibi. Virga atq; correctio tribuit sapiētiam ꝛc.

Sexto qꝛ multum valet fatuum ad preces excitare. ibi. Erudi filius tuum et refrigerabit te ꝛc.

A. Quātū ad primū dicit sapiens. Totū spm suū profert ꝛc. Vult dicere qꝛ signū incorrigibilitatis est qꝛ delinquēs cū corrigitur se oīno nititur excusare. de quo Proverbi. x. Labia insipientis ꝛc. precipitabūt eum. Initiū verborū stulti et nouissimū oris eius error pessim⁹. Stultus vbiq; vba multiplicat. de quo Grego. ij. moralium. Astutū hūanū gñs delictū est viciū quidē silēdo cōmittere: ꝛ cōmissū negādo abscondere. et conuictum defendēdo excusare. Et idē dicit sic. Fit plerūq; vt dū iniqui correcti se defendere volūt sed nequeūt: verecūdia peiores fiunt. et sic in sua defensione supbiūt. Et qdā vicia h̄ vitā corrigētis exqrunt vt se minus criminosos oñdant ꝛ crimia alijs imponant. Et q̄ vera inuenire nequeunt saltē falsa fingūt. quidam in actione;

quidā in naturalē dispositionē cum tamen in natura defectus luenti
ri non possit sed in voluntate tm̄. Uñ de Licerone illos mordaciter
et limpide redarguere qui naturā q̄si intentiā vitij accusant. tangit
Au. Sel. lib. 17. cap. p̄mo. qui cum de incontinentia accusaretur. et in
dictorū confirmationē et criminationib⁹ corporis pulcritudo allega
retur: r̄sudit ad iudicem. Nunq̄ inquit tā acerbe accuso vt me penite
at non deformē natum me fuisse. Natura siquidē nec vicē criminis
habebit nec accusationis nec excusationis: cū nature nihil imputan
dū sit sed tm̄mō voluntati. Unde multi indebite se excusant sicut ille
de quo. Luc. 19. dicit. Et quo petens dominus ratione pecunie tradi
te et non multiplicare ille respondit. Domine scio quia homo auste
rus es tollens quod non posuisti. super quo verbo dicit Chrysost. in
Homelia. Non solum iquit non cōfiteatur se deliquisse: s; de hoc se ex
cusat causam domino suo mēdaciter imponens et dum vult vnū pec
catum excusare addit duo.

Primum quia peccauit per negligentiam.

Secundum quia per nequitiam se excusat.

Tertium quia domino suo optimo facit iniuriam.

Et ideo eidem dicitur. Serue neq̄ te. Talis excusator: non fuit Job
sed sua peccata cum omni humilitate recognoscens cū om̄i pacia su
stinuit. de quo dicitur Job. primo. In oībus hīs nō peccauit Job la
bīs suis neq; stultum quid contra dominū locutus est quūmo poti⁹
mulierē murmurantē contra deum reprehendit dicens. Sicut vna
de stultis mulieribus locuta est. ibidem. 3. B. Quāntū ad secundum
dicit sapiens. Princeps qui libenter audit verba mendacij te. Ault
dicere q̄ non debet tali excusanti exhiberi reuerentia vt eius mēdo
sa excusatio auscultetur. vel etiam prelatu secum loquatur. quia p̄
hoc deterior fieret: sed quanto superficialius fieri pōt tāgatur: q; si
contundatur stultus in pila feriente de super pilo non recedet ab eo
stultitia eius. Prover. 27. Immo puerfitas talitū ex pessima sui dis
positione per correptiones amplius glutinat in malo. Ecclesiast. 21.
Qui docet fatuum quasi qui testam glutinat. et iſra cap. eodē. Cum
stulto non multum loquaris: et cum insensato ne ambules. C. Quā
tum ad secundū dicit sapiens. Pauper et creditor obuiauērunt sibi
te. Ault dicere q; si p̄dictus corrigatur erit miraculū: quia non p̄ hu
manaz sollicitudinē aut pudētiam emēdatur talis qui signa p̄dicta
incorrigibilitatis h̄z: sed sola intrinseca illustratione visitatiōis diu
ine. Et ideo dicit sapiēs. pauper et creditor obuiauērūt sibi: vtriusq;
illuminator est domin⁹. Super quo verbo dicit Hugo. Pauper vo
catur stultus incorrigibilis de quo dictum est. Creditor vocatur pla
tus qui verbū dei ad vsurā committit. Sicut igitur spiritualis illu
stratio requiritur siue specialis ad omnem actum creditoris: sic spe
ciale miraculum sit cum p̄dictus fatu⁹ x̄bis predicatoris corrigē
Obuiant igitur sibi pauper et creditor: quia par est miraculū cū q̄s
predicat fructuose et peccator penitēdo auscultat quia verbū dei om
nibus quidē predicatur sed non omnibus venit ad salutē: sed solum
illis quibus gratia dei cōfertur. Unde Apосто. sc̄be cor̄th. 1. Verbu

B.

C.

D. crucis percuntibus quidē stultitia est: hīs autem qui salui sūt. i. no-
bis x̄tus dei est. **D.** Quantum ad quartū dicit sapiens. rex qui iudicat
in x̄tate paupes. Ault dicere q̄ expedit talē incorrigibilē ad alio-
rum terrore flagellari. Et quantū ad hoc dicit. rex q̄ iudicat in x̄tate
re p̄dictos paupes thronus eius firmabitur. An̄ Tu. Sel. li. 6. cap.
14. dicit. q̄ triplici de causa debent puniri peccata.

Primo vt peccans corrigatur.

Secūdo vt quis incorrigibilis sit: dignitas tamen in quā peccauit
defendatur.

Tertio vt ceteris timor incutiatur.

E. De iudicio talium pauperum dicitur in Psal. Iudicate egeno ⁊ pu-
pillo. **E.** Quantum ad quintum dicit sapiens. Virga atq̄ correctio
tribuit sapientiam. Ault dicere q̄ expedit q̄ talis a sensibus super-
fluis retrahatur. quia Prouerbio. xxix. Ratione caret qui volūta-
ti sue dimittitur ⁊ confundit m̄sem suam. i. ecclesiam scandalizat. Et
ideo quia illud vitium est in pueritia oportet q̄ p̄scindatur. Dicit
nāq̄ Ambro. in He xameron. q̄ Castanea si p̄cisa fuerit dummodo ra-
dix relinquatur in ea siluam magnam replet. Sic pueri in malo ra-
dicati dum corriguntur nisi fiat hoc in principio ante q̄ in consuetu-
dinem dicatur. Detiores sunt per superbiam ⁊ inobedientiam. Et
ideo p̄scindēda sunt in eis delectabilia tempestiue. Prouerbio. 22.

F. Stultitia colligata est in corde pueri: et virga discipline fugabit eā.
F. Quantum ad vltimum dicit sapiens. Erudi filium tuum ⁊ refri-
gerabit te. Ault dicere q̄ multum valet stultis ad p̄ces excitari q̄ ex
quo de eo desperatur nisi dei sola gratia eum adiuuet p̄latus debz eū
ad deuotionem ⁊ p̄ces quantum poterit excitare. si forsan isto mo-
do valeant reuocari quia per aliam viam. possibilitas: nō est: sicut su-
perius dictum est.

Lectio. clxxx.

Cum propheta defecerit dissipabit̄ popul⁹:
qui vero custodit legem beatus est. Seruus
verbis non potest erudiri: quia quod dicit
intelligit ⁊ respondere contēnit. Cuidisti ho-
minem velocem ad loquendum: stultitia magis spe-
rāda est: q̄ illius correctio. Qui delicate a pueritia
sua nutrit seruum suum: postea sentiet eum contuma-
cem. Vir iracundus prouocat rixas: et qui ad indi-
gnandum facilis est: erit ad peccandum procliuior.
Superbum sequitur humilitas: ⁊ humilē spiritu sus-
cipiet gloria. Qui cum fure participat odit animas
suas: adiurantem audit ⁊ non idicat. Qui timet ho-
minem cito corruet. Qui sperat in domino subleua-
bitur. Aulti requirunt faciem principis ⁊ iudicium

a domino egredietur singulorum. Abominantur iusti virum impium: et abominantur impii eos qui in re cta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

Postquam sapiens ostendit duo signa incorrigibilitatis, quorum primum est si delinquens non diligenter corrigentem audiat: secundum si arroganter ei respondeat. Subdit hic tertium, scilicet si prout in sapienter considerat. Et secundum hoc dividitur hoc capitulum in tres partes: quia Primo ostendit quod sit malum pessimum reproborum. Ibi, cum prophetia defecerit dissipabitur populus etc. Secundo recom mendat zelum optimorum perfectorum. ibi, abominantur iusti virum impium etc. Tertio explanaat titulum premissorum. ibi, verba congregantis filij vomentis etc. Prima pars in sex dividitur secundum quod sex accidunt inconuenientia ex inconsideratione futuro rum. Primum est negligentia in audiendo, de quo ibi, cum prophetia defecerit etc. Secundum est contumacia in respondendo, de quo ibi, Vidisti hominem velocem ad loquendum etc. Tertium est incontinentia in viuendo. De quo ibi, Qui delicate a pueritia sua etc. Quartum est grauis molestia in conuersando, de qua ibi, vir iracundus prouocat rixas etc. Quintum est iniustitia in acqre do, de quo ibi, qui cum fure participat odit etc. Sextum est pusillanimitas hominem timendo, de quo ibi, Qui timet hominem cito corruet etc. A. Quantum ad primum dicit sapiens, cum prophetia defecerit etc. id est cum futuro rum preuisio dissipatur, oportet quod populus dissipetur et legis custodia euanescat. Ibi notandum quod tria requiruntur ad futuro rum cognitionem, et ad hoc quod quis constitutur propheta.

Primo quod ipse somnus habeat breuitatem.

Secundo quod eius victus obseruet parcitatem.

Tertio quod illius vestitus teneat acerbitatem.

Hec diuisio sumitur a Tullio, et bene concordat cum modo viuendi Johannis baptiste: qui verissimus propheta fuit. Nam quod somnus breuis fuerit patet ex loco tam duro tam timoroso in quo elegit quiescere: ne somnolentia anima grauaretur. Et ille locus fuit antrum deserti, considerauit namque quod sine labore et vigilia nullius sapientie familiaritatem haberet. Unde Deuteronomij, 23, figuratiter dicit, Non audies verba prophete somnatorum: Sed de mpris est sicut de Saule. Ille enim cum esset fortissimus hominum et rusticus et totus rudis: cum videret gregem prophetarum: adiunxit se illis et illico cepit prophetare: cum tamen ignoraretur ab omnibus illis ex qua causa sibi acciderit scientia prophetie. Quapropter ceperunt irridendo dicere, Num et Saul inter prophetas? primi Reg. 19. Sic de multis indoctis qui sine labore ac studij exercitio presumunt diuisa secreta proficere. Et ideo ab expertis et sciolis irridentur.

Secundo ad institutionem prophete requiritur in victu parcitas: quod satis apparet in Johanne cui latex haustu sociata pastu etc. Sic Des

B. Ipe subcnercius panis ⁊ vas aque legūtur fuisse delitie. 3. Reg. 10.
 28. Tertio requiritur ad prophetā in vestitu asperitas: quod satis
 patuit in Iohanne de quo dicitur. Prebuit hyrū tegimen camelus
 ⁊c. Unde Xps Mat h. 11. quid existis in desertum videre? pphetaz
 Immo dico vobis plusq̄ prophetā. Cuius dicti quadruplex cā est q̄
 duas assignat Chryso. Homel. 4. super Mat theū. Prima est q̄ cete
 ri omnes sicerant prophete vt simul cū hoc tm̄ homies eēt Ille p
 phetando non solum conditiones hūanas s; ⁊ angelicas habuit. qd̄
 patere potuit ex hoc q̄ homines preuident futurum: angeli p̄tialit̄
 ter vident in verbo: quia sicut futurū est hominū. sic p̄s est visio an
 gelorum. Ideo dicitur ad Lounth. 13. De futura nostra visione q̄rit
 eadem cum angelorum intuitu. Siue propheticē euacuabuntur siue
 lingue cessabunt. Hanc aut̄ visioē habuit Johānes baptista. Pri
 mus inter homines: quia quod ceteri tm̄ cecinerē vatū / Dic sol⁹ mū
 di scelus auferētem indice prodit. Et q; sua sola cognitio iter hoīes
 fuit p̄tialis visio. ideo excessit conditiones pphetaz ⁊ attigit cul
 mē angeloz seu angelice cōditionis. Propter quod dicit xps de eo
 Illic est de quo scriptū est. Ecce ego mitto angelū meū ⁊c. Secūda cā
 quare dicitur plusq̄ propheta Iohannes. est: quia ceteri omnes pro
 phete erāt vt instrumēta prophetie: sed Iohannes fuit vox prophe
 tie. Ego inquit vox clamantis in deserto. quod exponens Chryso.
 vbi supra dicit sic. Sicut vox proximior est verbo q̄ lingua vel os nec
 aliquid est ita immediatum. Sic xpo nihil tam propinquum in vir
 tutis culmine: aut deitatis cognitione sicut Iohannes. Ideo omnes
 alii os dicuntur ⁊ lingua. Ille solus vox dicitur. Unde Luce primo.
 de alijs prophetis dicitur ad differentiam Iohannis sicut locutus
 est per os sanctorum que a seculo sunt prophetarum eius. omnes alij
 prophete qui a seculo fuerunt os tm̄ erant per quod xpus p̄mitte
 batur. Sed Iohannes erat vox per quā statim absq; medio ostende
 batur. Tertia causa: quare Johānes dicitur plusq̄ propheta est: qz
 quis alij prophete de chriso prophetauerint: nullus tamē meruit
 vt de eo xps prophetaret nisi solus Iohannes. de quo xps dixit. In
 terminatos mulierum ⁊c. quod exponēs Chryso. tomus dicit. Voluit
 omnibus excellentiorem monstrauit. quod satis verba p̄tendunt q̄
 subiunxit quia qui m̄ior est in regno celorum maior ē illo. Quis aut̄
 sit iste minim⁹ in regno celoz nisi xps fm̄ hūanitatez: qui quis tunc
 non esset in celo fm̄ humanitatē p̄sens. tamen fuit in celo scdm̄ dei
 tatem humanitatis coniunctam. Secundū hanc humanitatē erat
 minimus in regno celorum. iux̄ illō psal. Minuisti eū paulominus
 ab angelis. Voluit igit̄ dicere. q̄ minim⁹ est in regno celoz maior est
 illo. ⁊. sol⁹ ego q̄ sc̄bz hūanitatē sum m̄ior in regno celoz sū maior eo.
 Quarta causa quare Iohannes dicitur plusq̄ propheta est. quia ce
 teri omnes prophete tūc cum homines essent cōstituebant pphetez:
 sed solus Iohannes cum adhuc puer esset factus est propheta. quia
 de eo prophetatum fuerat. Hieremie primo. Cum se excusaret pro
 pheta in persona Iohannis dicentis: nescio loqui quia puer ego sū.

Subiungit dominus. Noli dicere quia puer ego sum quia ad omnia ad quam mittam te ibis Unde Luce. 1. Tu puer propheta altissimi vocaberis: quia ceteri omnes prophete homines: sed solus Johannes puer propheta fuit. Redeundo igitur ad textum est sciendum quod iam superius dixeram quod qui non previdet futura incidit in sex inconuenientia. de quibus quo ad prima tria habitum est in precedenti lectione.

C. Quantum igitur ad quartum dicit sapiens Vir iracundus prouocat rixas etc. Vult dicere quod ex eo quod aliquis non considerat futura nascitur in eo stimulus superbie qui exterius erumpit per contumeliosum modum loquendi. Et talis non solum in se peccat: verum etiam si sit prelatius peccat in alium proximum perniciosum exemplum subditis dando. quos iniuriose perturbat Illud autem vicium impetuose loquere quod sit periculosum ostendit Beda super hunc textum dicens Ianua omnium vicio est iracundia ex superbia nascens qua clausa intrinsecus virtutibus dabitur requies: et qua aperta ad omne facinus vires armat quia ad litteram iracundia illa prona est ad malum quam non solum spirituales verum etiam corporales vires consumit. vñ Aristoteles. 8. de animalibus dicit iracundi non sunt logeui Job. v. Virum stultum interficit iracundia.

D. Quantum ad quintum dicit sapiens. Qui cum fure participat odit gloriam suam etc. Vult dicere quod ille futuram dei vindictam non timet non quod veretur per molestias et rapinas pauperis fieri socius furis et tamen adiuratus vel excommunicatus per admonitionem ecclesie commissa facta scit et non indicat vel quod deterius est negat. Hic sumitur auctoritas ecclesie ad excommunicandum pro furto tam consentientes scientes et agentes: nisi prodant delinquentes. Ecclesia. v. Super furem cibus est confusio et penitentia et denotatio pessima super bilinguem.

E. Quantum ad sextum inconueniens dicit sapiens. Qui timet homines cito corruet etc. Vult dicere quod illi qui non considerant futura timet ubi timendum non est. scilicet hominem et magis quam deum. Et sic homo sequitur modum bestialium cum hominem timet et non deum. quorum fatuitatem arguens Esaias. 51. cap. dicit. Quis tu ut timeas ab homine mortali et non a filio hominis. qui quasi fenestra ita arefcet: et oblitus es domini factoris tui? Et pro uerb. viij. Honora dominum et preualebis: et preter eum ne timeas alium.

F. Quantum ad septimum principale dicit sapiens abominantur iusti virum impium etc. de quo superius dictum est. 18. cap. ubi habitum est de zelo iustorum.

G. Quantum ad tertium principale ponit sapiens totius libri titulum: verba congregatis: filij uomentis etc. Vocatur hic liber verba congregantis. i. Salomonis filij uomentis. i. David qui vomitum saluue simulauit et infanti coram Achis: ut patet pumi Regum. xxi. Verba etiam sunt christi filij patris qui eum vomit: per eternam generationem Iuxta illud psalmi. Eructauit cor meum uerbum bonum. qui postea ex ipse natus dei filios congregauit in unum. Sit deus benedictus in secula seculorum,

¶ **S**equentiū capituloy (qꝫ videntꝫ alteriꝫ authoris) nō extant
authoris expositiōes: apposuiꝫ tamē ea: ne qđ vel textui desit.

Verba congregātis filii yomētis. **U**isio quā
locutus est vir cum quo ē deus. ⁊ qui deo se
cum morante cōfortatus ait: **S**tultissimus
sum virozum: ⁊ sapientia hominū non ē me
cum. **N**on didici sapiētiam: ⁊ noui scientiam sancto
rum. **Q**uis ascendit in celum atqꝫ descendit? **Q**uis
continuit spiritum in manibus suis? **Q**uis colliga-
uit aquas quasi in vestimento? **Q**uis suscitauit om-
nes terminos terre? qđ nomen est eius: ⁊ quod nomē
filii eius si nosti? **O**mnis sermo dei ignitꝫ clypeus est
omnibus sperantibus in se. **N**e addas quicqꝫ verbis
illius ⁊ arguaris: inueniarisqꝫ mendax. **D**uo rogau-
te ne deneges mihi āteqꝫ moriar. **V**anitatem ⁊ ver-
ba mendacia longe fac a me. **M**aledicitatem ⁊ diuiti-
as ne dederis mihi. **T**ribue tantū victui meo neces-
saria: ne forte faciatꝫ illiciar ad negandum ⁊ dicaz
Quis est dominus? aut egestate compulsus furer et
periurem nomen dei mei. **N**e accuses seruum ad do-
minum suum: ne forte maledicat tibi ⁊ corruas. **B**e-
neratio que patri suo maledicit ⁊ que matri sue non
benedicit. **B**eneratio que sibi munda videtur. et ta-
men non est lota a sordibus suis. **B**eneratio cuius
excelsi sunt oculi: ⁊ palpebre eius in alta surrecte.
Beneratio que pro dentibus gladios habet ⁊ com-
mādat molaribus suis. vt comedet inopes de terra:
⁊ pauperes ex hominibus. **S**anguisuge due sunt fi-
lie dicentes affer affer. **T**ria sunt isaturabilia ⁊ quar-
tum quod nunqꝫ dicit sufficit. **I**nfernus ⁊ os yulue:
⁊ terra que non faciatꝫ aqua: ignis vero nunqꝫ di-
cit sufficit. **O**culum qui subsannat patrez: ⁊ qui des-
picit partum matris sue suffodiant eum corui de tor-
rentibus ⁊ comedant eum filii aquile **T**ria sunt diffi-
cilia mihi: ⁊ quartum penitus ignoro. **V**iam aquile
in celo viam colubri super petram. viam nauis i me

Proverbiorum Salomonis.

odio mari. et viam viri in adolescentia Talis est et via mulieris adultere que non comedit et terges os suum dicit Non sum operata malum Per tria mouetur terra et quartum quod non potest sustinere Per seruum cum regnauerit: per stultum cum saturatus fuerit cibo: et per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta: per ancillam cum fuerit heres domus sue. Quattuor sunt minima terre: et ipsa sunt sapientiora sapientibus Formice: populus infirmus qui preparat in messe cibum suum Lepusculus: plebs inualida qui collocat in petra cubile suum: Regem locusta non habet et egreditur vniuersa per turmas suas. Stellio manibus nititur et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. Gallus succictus liberos suos et aries: nec est rex qui resistat ei: et qui stultus apparuerit postquam eleuatus est in sublime. Si ei intellexisset: ori suo imposuisset manus: qui autem fortiter premit ybera ad eliciendum lac exprimit butirum: et qui vehementer emungit elicit sanguinem: et qui prouocat iras prouocatur discordias.

Capitulum xxxi.

Cap. 31.

Verba Samuelis regis. Uisio qua erudiuit eum mater sua. Quid dilecte mi? quid dilecti vteri mei? quid dilecte votorum meorum. Ne dederis mulieribus substantiam tuam: et diuitias tuas ad delendos reges. Noli regibus osamuel. noli regibus dare vinum: quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum: et mutant causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus: et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliuiscantur egestatis sue et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum mutuo: et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum. decerne quod iustum est et iudica iopem et pauperem. Aleph. Mulierem forte quis inueniet procul et de vltimis finibus precium eius. Beth. Lon

Adit i ea cor viri sui: et spolijs non indigebit. Simel.
 Redder ei bonū et nō malū omnibus diebus vite sue.
 Deleth. Quæsiuit lanā et linū: et opata est cōsilio ma-
 nuū suarū. He. Facta est quasi nauis istitoris: de lon-
 ge portās panē suū. Clau. De nocte surrexit dedit-
 q̄ p̄dam domesticis suis et cibaria acillis suis. Zay.
 Considerauit agrum et emiit eum de fructu manuū
 suarū plātauit vineā. Beth. Accinxit fortitudine lū-
 bos suos. et roborauit brachiū suū. Teth. Sustauit
 et vidit q̄ bona ē negociatio ei⁹: nō extinguetur in no-
 cte lucerna ei⁹. Joth. Adanū suā misit ad fortia. et di-
 giti eius apphenderunt fusum. Laph. Adanū suam
 apuit iopi. et palmas suas extendit ad paupem. La-
 mech. Nō timebit domui sue a frigorib⁹ niuis. omnes
 enī domestici eius vestiti sūt duplicib⁹. Adem. Stra-
 gulatā vestē fecit sibi. bisus et purpura vestimētum
 ei⁹. Hun. Mobilis in portis vir ei⁹: qm̄ sederit cū se-
 natoribus terre. Samech. Sindonē fecit et vēdidit
 et cingulū tradidit chananeo. Ayn. Fortitudo et de-
 cor indumentū ei⁹: et ridebit in die nouissimo. Phe.
 Os suū aperuit sapie. et lex clemētie in lingua eius.
 Sade. Cōsiderauit semitas dom⁹ sue. et panē ociosa
 non comedit. Loph. Surrexerūt filij eius et brissimā
 predicauerūt vir eius et laudauit eā. Res Adulte fi-
 lie p̄gregaueſt diuitias. tu supgressa es vniuersas:
 Si. Fallax gratia et vana ē pl̄chritudo: mulier timēs
 dominum ipsa laudabitur Thau. Date ei de fructu
 manuū suarū et laudēt eā i portis opera eius.

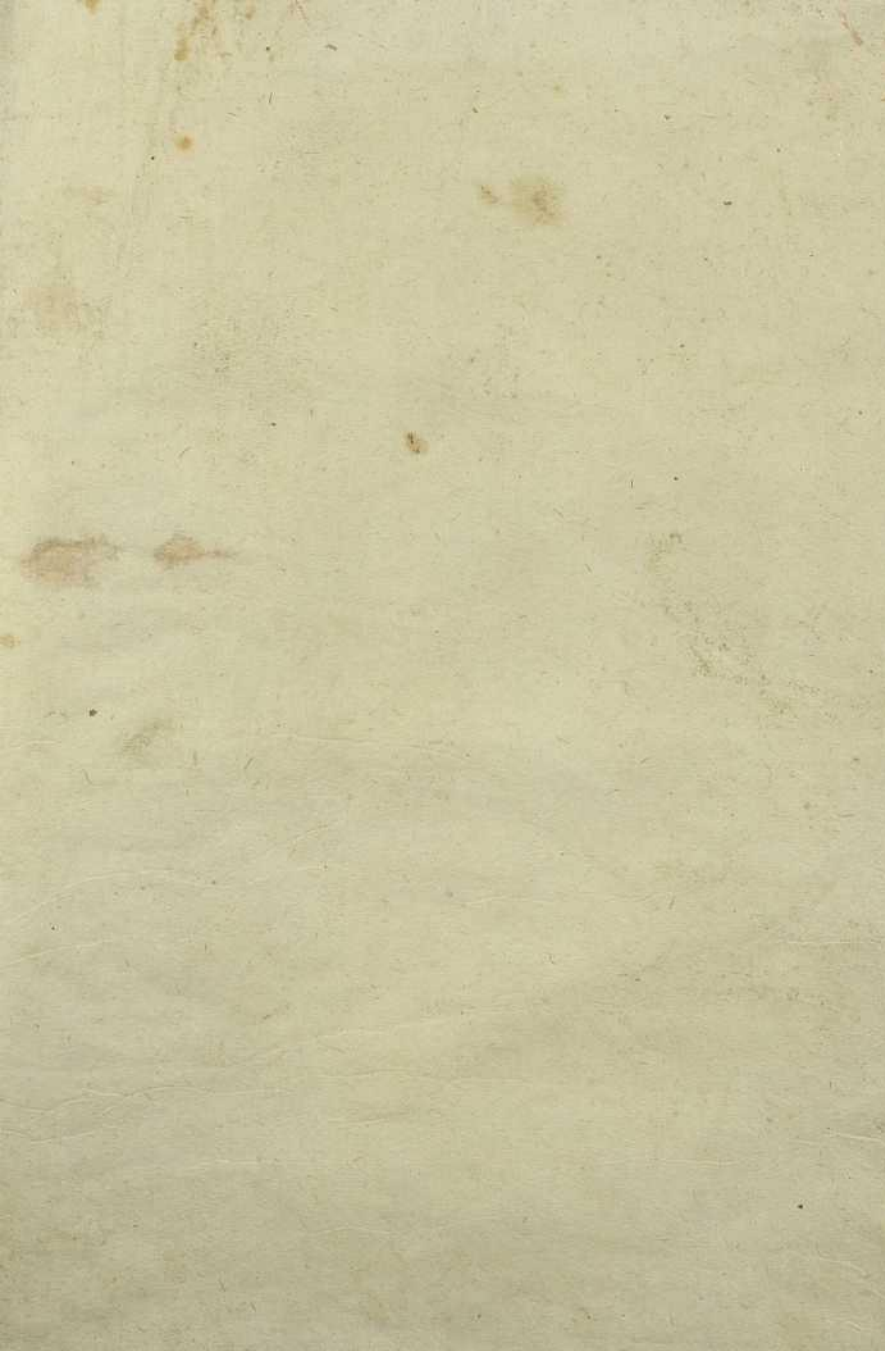
¶ Finis prouerbiorū Salomonis cū fecūdiffima explanatione.
 (vt nonnulli sentiūt). Magistri Roberti Holcot. vt alij: Mgri Tho-
 me vvaloy: de gallia anglicana ordinis predicatorum: In edibus
 Blacēſanis ad decimū Kalēdas octobris. M. ccccc. x.

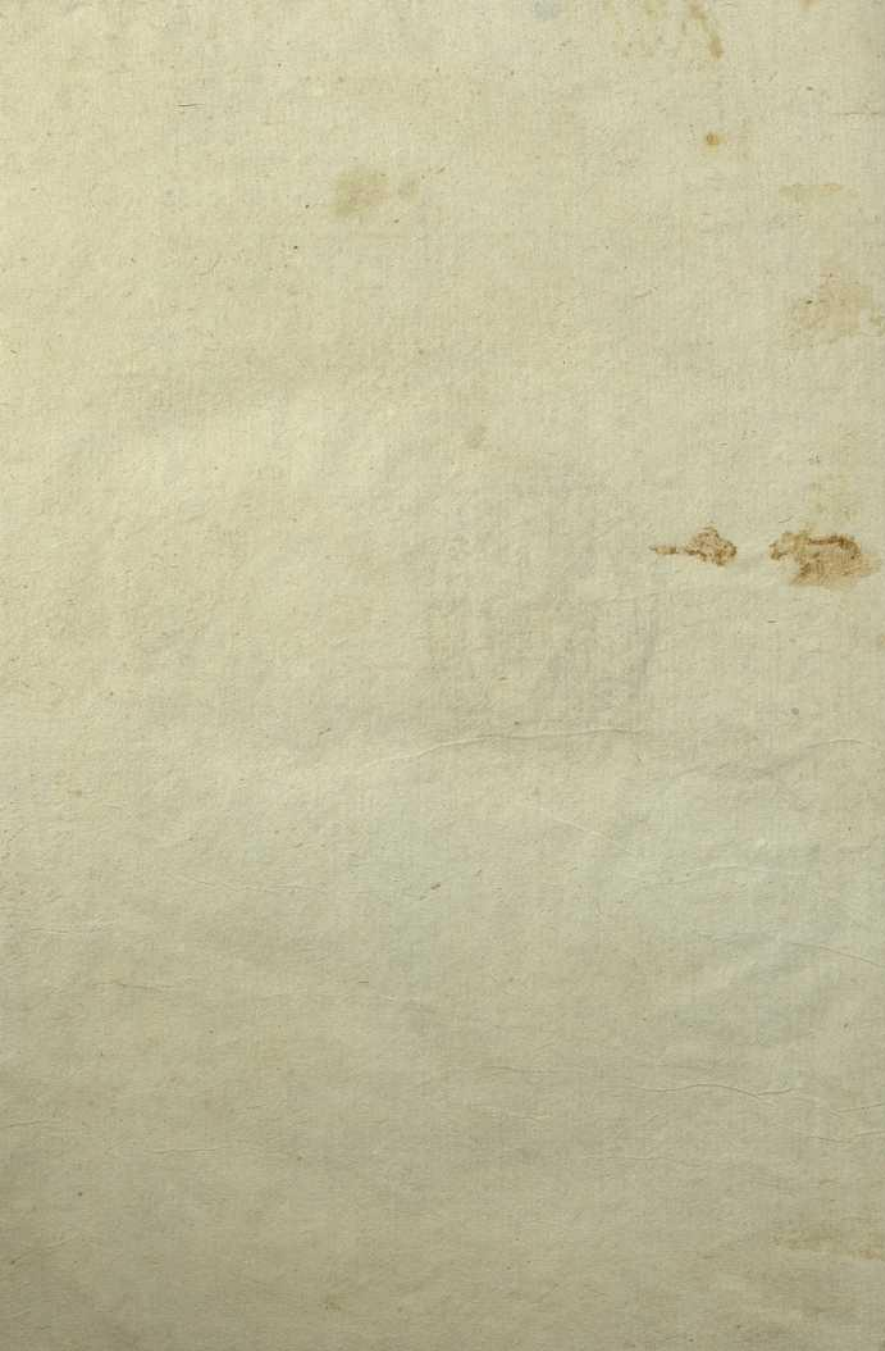
WED. SIT. BRORJA.

STECA

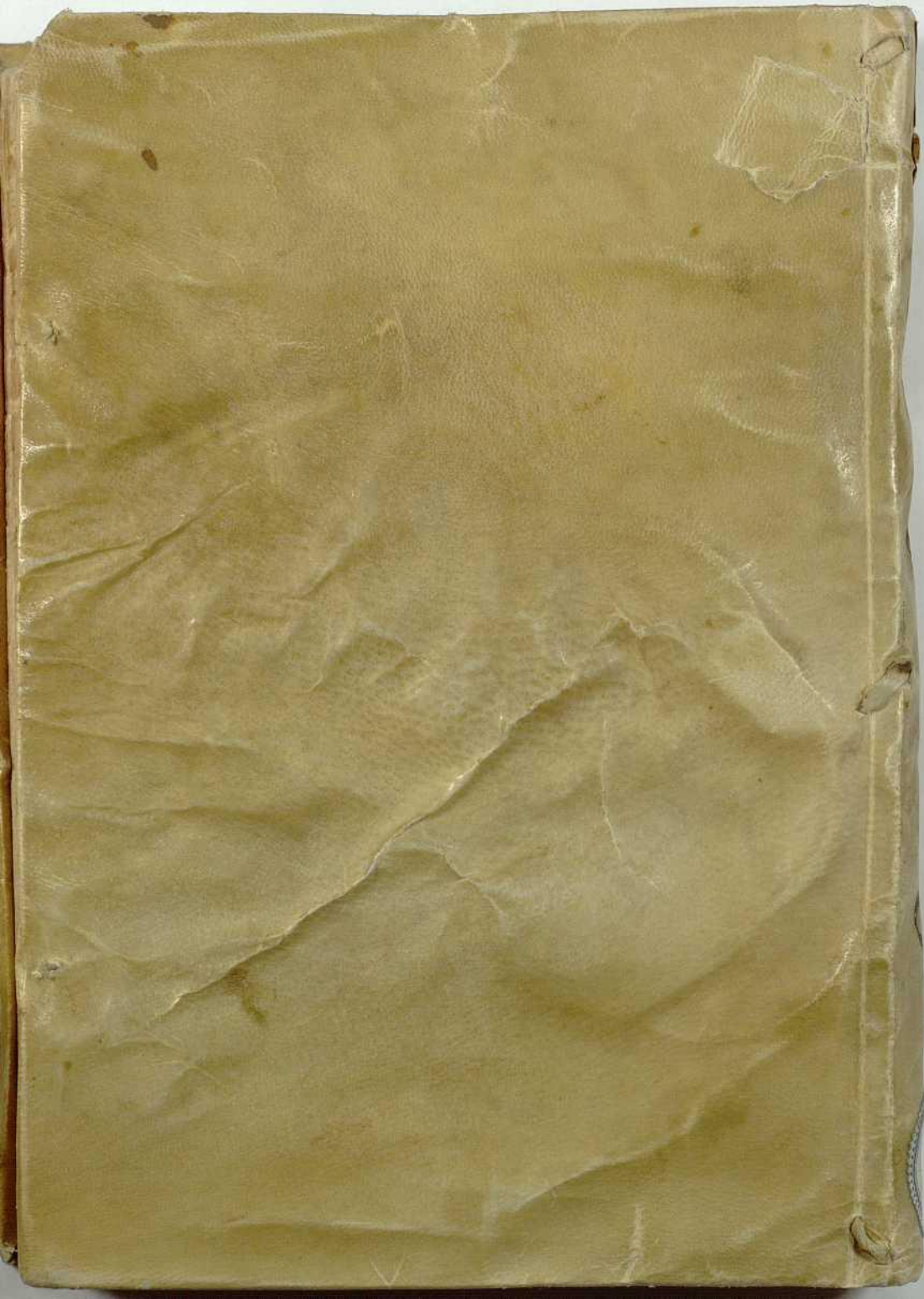

I

COLLEZIONE
MUSICA

No. Caja
E-30